

Crna Gora
Ministarstvo vanjskih poslova i evropskih integracija

INFORMACIJA

Finansijski sporazum za Interreg-IPA Program prekogranične saradnje
Hrvatska-Bosna i Hercegovina-Crna Gora za period 2014-2020

Podgorica, septembar 2016.

Uvod

INTERREG-IPA prekogranični program saradnje Hrvatska - Bosna i Hercegovina-Crna Gora za period 2014–2020 je jedan od instrumenata za sprovođenje kohezione politike EU, kao i za ostvarivanje ciljeva strategije Evropa 2020 koji podrazumjevaju pametan, održiv i sveobuhvatan rast koji treba postići koncentrisanjem na efikasnije investicije u obrazovanje, istraživanje i inovacije, kretanje ka privredi sa niskim procentom ugljenika, otvaranje novih radnih mjesta i smanjenje siromaštva kroz fokusiranje na pet ambicioznih ciljeva u oblasti zapošljavanja, inovacije, obrazovanja, smanjenja siromaštva i klime/energije.

S druge strane, program će doprinjeti strateškim ciljevima Strategije Jugoistočna Evrope 2020 koji su podrazumjevaju integrisani, održivi i inkluzivni rast, kao i upravljanje za rast i koji se na taj način fokusiraju na poboljšanje uslova života i unapređenje konkurentnosti regiona pažljivo prateći viziju strategije Evropa 2020.

Osim toga, uzimajući u obzir činjenicu da Hrvatska, Bosna i Hercegovina i Crna Gora učestvuju u sprovođenju Strategije EU za Dunavski region, kao i Strategije EU za Jadransko-jonski region, ovaj Program ima za cilj da doprinese relevantnim prioritetima strategija tako stvarajući sinergiju između programskih intervencija i njihovih akcija.

Regulatorni okvir za Program obezbijeđen je relevantnim propisima za kohezionu politiku i spoljne akcije EU za period 2014-2020.

Zakonske odredbe za njegovo sprovođenje utvrđene su sledećim propisima:

- Regulativa Evropskog parlamenta i Savjeta (EU) br. 231/2014 od 11. marta 2014. godine o uspostavljanju Instrumenta za pretpristupnu podršku (IPA II)
- Regulativa Evropskog parlamenta i Savjeta (EU) br. 236/2014 od 11. marta 2014. godine o opštim pravilima i procedurama za sprovođenje instrumenata Unije za finansiranje eksternih akcija
- Sprovedbena regulativa Komisije (EU) br. 447/2014

Sadržaj programa prekogranične saradnje

Programi prekogranične saradnje u okviru Ipe II se sprovode u okviru politike proširenja Evropske unije, te proizilaze i nastavljaju se na prethodni program sproveden u finansijskoj perspektivi 2007-2013. Prekogranična saradnja ima za cilj promovisanje dobrosusjedskih odnosa i socio-ekonomski razvoj kroz zajedničke lokalne i regionalne inicijative

Programi prekogranične saradnje podržavaju prekogranične inicijative i projekte sa zemljama članicama Evropske unije, kandidatima i potencijalnim kandidatima za članstvo, a **najvećim dijelom su usmjereni na očuvanje zaštite životne sredine, prirodnog i kulturnog naslijeđa, inovacije i lokalne inicijative.** Programi prekogranične saradnje namijenjeni su isključivo institucijama i organizacijama **neprofitnog** karaktera.

Opšti cilj INTERREG-IPA prekograničnog programa saradnje Hrvatska - Bosna i Hercegovina- Crna Gora za period 2014–2020 je jačanje socio-ekonomskog razvoja programske oblasti kroz intervencije u oblasti zdravlja, socijalnog staranja, zaštite životne sredine, prevencije rizika i razvoja održivog turizma i poslovnog okruženja. Programom je pružena šansa da se kroz trilateralnu saradnju realizuju zajednički projekti u okviru 4 prioritetne ose programa:

1. poboljšanja kvalitete socijalnih i zdravstvenih usluga;
2. zaštite životne sredine i prirode, poboljšanju prevencije rizika i promociji održive energije i energetske efikasnosti;
3. razvoju turizma i očuvanju kulturne i prirodne baštine;
4. jačanju konkurentnosti i razvoju poslovnog okruženja u programskom području.

Programsko područje obuhvata:

- u Crnoj Gori 10 opština: Herceg Novi, Kotor, Tivat, Budva, Bar, Ulcinj, Cetinje, Danilovgrad, Podgorica i Nikšić
- u Hrvatskoj 12 županija: Dubrovačko-neretvanska, Splitsko-dalmatinska, Šibensko-kninska, Zadarska, Ličko-senjska, Sisačko-moslavačka, Karlovačka, Brodsko-posavska, Vukovarsko-srijemska, Bjelovarsko-bilogorska, Požeško-slavonska i Zagrebačka;
- u Bosni i Hercegovini: Brčko Distrikt Bosne i Hercegovine i 109 opština;

Uz četiri tematska prioriteta koji su naznačeni iznad, program će obuhvatati poseban peti **prioritet Tehnička pomoć** koji je usmjeren na, između ostalog, obezbjeđivanje efikasnog upravljanja i administracije prekograničnog programa. Program uključuje određenu budžetsku raspodjelu sredstava za operacije tehničke pomoći, uključujući i pripremu, upravljanje, praćenje, evaluaciju, informisanje, komunikaciju, umrežavanje, rješavanje pritužbi, kontrolu i aktivnosti revizije u vezi sa sprovođenjem Programa i aktivnosti u svrhu jačanja administrativnih kapaciteta za sprovođenje Programa. U okviru prioriteta Tehničke pomoći postoje dva posebna cilja: **1. Efektivno i efikasno upravljanje i sprovođenje programa i 2. Podrška podnosiocima predloga i korisnicima i jačanje angažovanja relevantnih partnera u sprovođenju programa.**

Ciljevi Programa povezani su s procesom evropske integracije kroz pružanje podrške unapređenju dobrosusjedskih odnosa sprovođenjem lokalnih i regionalnih inicijativa; podsticanje integracije u EU; pripremu budućih država članica EU za sprovođenje ciljeva teritorijalne saradnje u okviru strukturnih fondova, kao i podsticanje ekonomskog i socijalnog razvoja u pograničnim područjima.

Dodatno, očekuje se da će Program imati katalitički efekat, s obzirom na to da će realizacija odobrenih projekata doprinijeti daljoj izgradnji kapaciteta za upravljanje projektima kod zainteresovanih strana, opštinskih i regionalnih institucija i organizacija civilnog društva, kao i njihovoj sposobnosti da učestvuju u tekućim i budućim prekograničnim inicijativama.

Sredstva potrebna za realizaciju Programa

Stopa sufinansiranja Unije na nivou svakog tematskog prioriteta neće biti manja od 20%, niti veća od 85% prihvatljivih troškova. Sufinansiranje tematskih prioriteta će biti obezbijeđeno od strane korisnika bespovratnih sredstava. Korisnici bespovratnih sredstava trebalo bi da obezbijede najmanje 15% ukupnih prihvatljivih troškova.

Iznos dodijeljen tehničkoj podršci je 10% ukupnog iznosa koji je opredijeljen za Program, odnosno 6 724.156 EUR, od čega je 5.715.531 EUR (85 %) doprinos Evropske unije, a preostali iznos od 15 % predstavlja nacionalno kofinansiranje zemalja koje su uključene u sprovođenje.

Sredstva za tematske prioritete biće opredijeljena kroz sprovedbene odluke Komisije koje obuhvataju opredijeljena sredstva za jednu do tri godine, prema potrebi. Sredstva za tehničku podršku biće opredijeljena kroz posebnu sprovedbenu odluku Komisije.

Ukupan iznos bespovratnih sredstava EU na raspolaganju korisnicima u ovom programu je 57.155.316 EUR, a sa kofinasiranjem ukupna vrijednost programa je 67.241.552 EUR.

FINANSIJSKI SPORAZUM

za Interreg-IPA Program prekogranične saradnje Hrvatska - Bosna i Hercegovina - Crna Gora za period 2014–2020. godine

CCI 2014TC16I5CB004

POSEBNI USLOVI

Evropska komisija, u daljem tekstu: **Komisija**, postupajući u ime Evropske unije, u daljem tekstu: **Unija**,

s jedne strane, i

Crna Gora, u daljem tekstu: **država korisnica Ipe II**, koju predstavlja Ministarstvo vanjskih poslova i evropskih integracija,

s druge strane

saglasile su se o sljedećem:

Član 1 – Program

- (1) Unija je saglasna da finansira a država korisnica Ipe II je saglasna da prihvati finansiranje sljedećeg prekograničnog programa saradnje kako je naveden u Aneksu I i odobren Sprovedbenom odlukom Komisije C(2015)8447 od 24. novembra 2015. godine:

Interreg-IPA Program prekogranične saradnje Hrvatska - Bosna i Hercegovina - Crna Gora za period 2014–2020. godine
CCI 2014TC16I5CB004
u daljem tekstu: Program.

- (2) Program se finansira iz Budžeta Unije na osnovu sljedećeg osnovnog akta:

Regulativa Evropskog parlamenta i Savjeta (EU) br. 231/2014 od 11. marta 2014. godine o uspostavljanju Instrumenta pretpriprustne podrške (IPA II)¹ (Regulativa o Ipi II, Ipa II);

- (3) Ukupni procijenjeni troškovi ovog programa iznose 67 241 552 eura, a maksimalni doprinos Unije u okviru Ipe II ovom programu određen je na 57 155 316 eura, od čega 28 577 658 eura kao doprinos iz Naslova 4.

Doprinos Unije dijeli se na godišnja opredijeljena sredstva u skladu s Aneksom I. Nijedna odredba ovog finansijskog sporazuma ne može se tumačiti na način da ukazuje na opredijeljena finansijska sredstva Unije u odnosu na kredite koji još nijesu odobreni usvajanjem budžeta Evropske unije.

¹ Sl. list L 77, 15.03.2014, str. 11

Komisija obavještava upravljačko tijelo u pisanom obliku o usvajanju svakog iznosa godišnjih opredijeljenih sredstava navedenih u Aneksu II.

Program zahtijeva finansijske doprinose i od države korisnice Ipe II i od Unije. Podjela odgovarajućih finansijskih doprinosa utvrđena je u Aneksu III.

Član 2 - Period izvršenja i period prihvatljivosti

- (1) Period izvršenja ovog finansijskog sporazuma počinje stupanjem na snagu ovog finansijskog sporazuma i završava 12 godina nakon tog datuma.
- (2) U Ipi II izdaci države korisnice su prihvatljivi za finansiranje u okviru programa pomoći Ipe II ako su nastali kod krajnjeg korisnika države korisnice Ipe II i plaćeni nakon dostavljanja Programa, odnosno 18. novembra 2014. godine, a prije 31. decembra 2023. godine.

Član 3 - Tumačenje

- (1) Odredbe ovog sporazuma i njegovih aneksa tumače se tako da dopunjuju i upotpunjavaju odredbe regulatornog okvira predviđenog u skladu s članom 1 ovog sporazuma.
- (2) U slučaju kontradiktornosti između odredaba Posebnih uslova ovog sporazuma i njegovih aneksa, a naročito odredaba u Aneksu IV (Opšti uslovi), odredbe sadržane u Posebnim uslovima ovog sporazuma imaju prednost.
- (3) Ako nema izričite odredbe suprotne ovom sporazumu, pojmovi koji se koriste u ovom sporazumu imaju isto značenje kao ono koje im je dato u osnovnim aktima navedenim u članu 1 stav 2.
- (4) Ako nema izričite odredbe suprotne ovom sporazumu, pozivanje na ovaj sporazum je pozivanje na takav sporazum kako je izmijenjen, dopunjen ili zamijenjen s vremena na vrijeme.
- (5) Svako pozivanje u ovome sporazumu i njegovim aneksima na instrumente Evropske unije je pozivanje na te instrumente kako su izmijenjeni, dopunjeni ili zamijenjeni s vremena na vrijeme.
- (6) Naslovi u ovom sporazumu i njegovim aneksima nemaju pravni značaj i ne utiču na njegovo tumačenje.

Član 4 – Djelimično nevaženje i nenamjerne praznine

- (1) Ukoliko neka odredba ovog sporazuma jeste ili postane nevažeća, ili ako ovaj sporazum sadrži nenamjerne praznine, to neće uticati na valjanost ostalih odredaba ovog sporazuma. Ugovorne strane zamjenjuju nevažeću odredbu valjanom odredbom koja u najvećoj mogućoj mjeri mora odgovarati svrsi i namjeri nevažeće odredbe.
- (2) Strane popunjavaju sve nenamjerne praznine odredbom koja najbolje odgovara svrsi i namjeri ovog sporazuma u skladu s regulatornim okvirom.

Član 5 – Adrese i komunikacija

Sva komunikacija vezana za sprovođenje ovog finansijskog sporazuma mora biti u pisanoj formi, odnosi se izričito na ovaj program kako je navedeno u članu 1 stav 1 i šalje se na sljedeće adrese:

(a) za Komisiju

Evropska komisija
Generalni direktorat za regionalnu i urbanu politiku
1049 Brisel – Belgija
E-mail:REGIO-TRANSNATIONAL-AND-INTERREGIONAL-COOPERATION@ec.europa.eu;

(b) za državu korisnicu Ipe II

Ministarstvo vanjskih poslova i evropskih integracija
Stanka Dragojevića 2
81000 Podgorica
Crna Gora

Član 6 – Okvirni sporazum

U skladu s članom 8 stav 5 Okvirnog sporazuma između Evropske komisije i Crne Gore o aranžmanima za sprovođenje finansijske pomoći Unije u Crnoj Gori u okviru Instrumenta pretpristupne podrške (IPA II) koji je stupio na snagu 4. juna 2015. godine (u daljem tekstu: Okvirni sporazum), pravila za sprovođenje ovog programa navode se u Finansijskom sporazumu. Program se stoga sprovodi u skladu s odredbama ovog finansijskog sporazuma između Evropske komisije i Crne Gore.

Ovaj finansijski sporazum dopunjuje se odredbama Okvirnog sporazuma, naročito kada ovaj finansijski sporazum ne sadrži posebne odredbe o određenom pitanju.

U slučaju sukoba između odredaba ovog finansijskog sporazuma, s jedne strane, i odredaba Okvirnog sporazuma, s druge strane, ove posljednje imaju prednost.

Član 7 – Aneksi

(1) Ovaj finansijski sporazum sastoji se od:

(a) ovih posebnih uslova;

(b) sljedećih aneksa koji čine njegov sastavni dio:

- i. Aneks I: IPA – program prekogranične saradnje;
- ii. Aneks II: finansijski plan (dio godišnjih opredijeljenih finansijskih sredstava);
- iii. Aneks III: finansijski plan (dio finansijskih doprinosa Unije i država korisnica Ipe II po prioritetnim osama);
- iv. Aneks IV: Opšti uslovi.

- (2) U slučaju sukoba između odredaba aneksa, s jedne strane, i odredaba ovih posebnih uslova, s druge strane, ove posljednje imaju prednost.

U slučaju sukoba između odredaba Aneksa I, s jedne strane, i odredaba Aneksa IV, s druge strane, ove posljednje imaju prednost.

Član 8 – Odredbe koje dopunjuju Aneks IV

Odredbe koje dopunjuju Aneks IV:

- (a) u dopuni člana 11 stav 2 Aneksa IV, zemlje učesnice u Programu se nijesu usaglasile o specifičnim pravilima i uslovima za lokalni razvoj vođen zajednicom, zajedničke akcione planove i integrisane teritorijalne investicije budući da Program ne predviđa ove aktivnosti;
- (b) u dopuni člana 34 stav 1 Aneksa IV, ovim posebnim uslovima ne dozvoljava se učešće u pozivu za dostavljanje predloga projekata licima koja nemaju pravni subjektivitet;
- (c) u dopuni člana 34 stav 5 Aneksa IV, prihvatljivost kako je definisana u tom članu nije dodatno ograničena s obzirom na državljanstvo, geografski položaj ili prirodu podnosioca zahtjeva;
- (d) u dopuni člana 37 stav 4 Aneksa IV, zemlje učesnice u Programu nijesu imenovale jedinstveni upravljački organ za obavljanje dužnosti tijela za ovjeravanje;
- (e) u dopuni člana 42 stav 3 Aneksa IV, država korisnica Ipe II nije ovlastila revizorsko tijelo da direktno vrši dužnosti predviđene u članu 127 Regulative (EU) br. 1303/2013 na cijeloj teritoriji obuhvaćenoj programom saradnje;
- (f) u dopuni člana 45 Aneksa IV, nacionalni koordinator za Ipu nije delegirao svoju upravljačku ulogu za koordinaciju učešća države korisnice Ipe II u relevantnim prekograničnim programima koordinatoru teritorijalne saradnje ili operativnoj strukturi;
- (g) u dopuni člana 49 Aneksa IV, stopa sufinansiranja i maksimalni iznos pomoći Ipe II, zasnivaju se na ukupnim prihvatljivim izdacima, uključujući javne i privatne izdatke;
- (h) u dopuni člana 57 stav 3 Aneksa IV, metoda odabrana za ovaj program je ona iz podstava 1 tačka b tog člana;
- (i) u dopuni člana 73 stav 3 Aneksa IV, zemlje učesnice su odlučile da ne vrše povraćaj iznosa koji je neopravdano plaćen ako iznos koji će biti vraćen od korisnika, ne uključujući kamate, ne prelazi 250 eura doprinosa pomoći Ipe II.

Član 9 – Stupanje na snagu

Ovaj finansijski sporazum stupa na snagu na dan kada ga potpiše posljednja strana.

Ovaj finansijski sporazum je sačinjen u dva primjerka na engleskom jeziku, pri čemu se jedan dostavlja Komisiji i jedan državi korisnici Ipe II.

Za državu korisnicu Ipe II:

Ambasador Aleksandar Andrija Pejović
Državni sekretar za evropske integracije
Nacionalni koordinator za Ipu

Potpis
Podgorica, datum

Za Komisiju:

Valter Defa (Walter Deffaa)
Generalni direktor Generalnog direktorata za
regionalnu i urbanu politiku

Potpis
Brisel, datum

ANEKS II

Doprinos Evropske unije za sprovođenje programa prekogranične saradnje „Interreg – IPA Program prekogranične saradnje Hrvatska – Bosna i Hercegovina – Crna Gora za period 2014-2020. godine“ po godinama

Fond	2014.	2015.	2016.*	2017.*	2018.*	2019.*	2020.*	Ukupno
IPA II	0	4 139 408	5 911 336	13 575 808	10 955 680	11 174 794	11 398 290	57 155 316

* U skladu s članom 6 stav 3 Regulative (EU) br. 231/2014, opredijeljena sredstva za godine od 2016. do 2020. su indikativna i zavise od budućih godišnjih budžeta Unije.

ANEKS III

Stopa sufinansiranja za svaku prioritetnu osu primjenljiva na ukupne prihvatljive izdatke, uključujući privatne i javne izdatke

Prioritetna osa	Osnova za izračunavanje podrške Unije	Podrška Unije (a)	Nacionalni dio	Indikativna podjela nacionalnog dijela		Ukupno finansiranje	Stopa sufinansiranja	Za informaciju	
	(Ukupni prihvatljivi trošak)		(b) = (c) + (d)			(e) = (a) + (b)	(f) = (a)/(e) (2)		
				Nacionalno javno finansiranje (c)	Nacionalno privatno finansiranje (d) (1)			Doprinosi trećih zemalja	Doprinosi EIB
<i>Prioritetna osa 1</i>	10 086 232	8 573 297	1 512 935	1 512 935		10 086 232	84,99%		
<i>Prioritetna osa 2</i>	16 810 389	14 288 830	2 521 559	2 521 559		16 810 389	84,99%		
<i>Prioritetna osa 3</i>	20 172 465	17 146 595	3 025 870	3 025 870		20 172 465	84,99%		
<i>Prioritetna osa 4</i>	13 448 310	11 431 063	2 017 247	2 017 247		13 448 310	84,99%		
<i>Prioritetna osa 5</i>	6 724 156	5 715 531	1 008 625	1 008 625		6 724 156	84,99%		
Ukupno	67 241 552	57 155 316	10 086 236	10 086 236		67 241 552	84,99%		

ANEKS IV – OPŠTI USLOVI

Sadržaj

Uvodni dio	6
Dio prvi: Primjenljive opšte odredbe	7
Odsjek I – Zajedničke odredbe i načela.....	7
Član 1 – Definicije.....	7
Član 2 – Izračunavanje rokova za odluke Komisije	9
Član 3 – Opšta načela	9
Član 4 – Usklađenost s pravom Unije i domaćim pravom	10
Član 5 – Promovisanje ravnopravnosti između muškaraca i žena i nediskriminacija.....	10
Član 6 – Održivi razvoj.....	10
Član 7 – Načelo partnerstva	11
Odsjek II – Programiranje.....	11
Član 8 – Geografska pokrivenost	11
Član 9 – Sadržaj Programa i tematski fokus.....	11
Član 10 – Odobrenje i izmjene i dopune Programa	12
Član 11 – Lokalni razvoj vođen zajednicom, zajednički akcioni planovi i integrisane teritorijalne investicije	12
Član 12 – Odabir operacija.....	13
Član 13 – Dozvole i odobrenja	13
Član 14 – Korisnici	13
Odsjek III – Praćenje.....	14
Član 15 – Zajednički odbor za praćenje (osnivanje i sastav)	14
Član 16 – Dužnosti Zajedničkog odbora za praćenje	15
Član 17 – Izvještavanje	16
Član 18 – Sastanak za godišnji pregled	16

Član 19 – Dostavljanje podataka.....	16
Član 20 – Informacije i komunikacija	17
Odsjek IV – Evaluacija	17
Član 21 – Načela evaluacije i specifične evaluacije.....	17
Odsjek V – Tehnička pomoć.....	18
Član 22 – Svrha i gornja granica	18
Član 23 – Prihvatljivost.....	18
Odsjek VI – Prihvatljivost troškova i trajnost operacija	18
Član 24 – Načela prihvatljivosti.....	18
Član 25 – Prihvatljivost u pogledu vremena	19
Član 26 – Oblici podrške; oblici bespovratnih sredstava i povratne pomoći.....	19
Član 27 – Jedinstvene stope za indirektne troškove i troškove osoblja	20
Član 28 – Posebna pravila o prihvatljivosti za pojedine kategorije izdataka	20
Član 29 – Neprihvatljivi izdaci	21
Član 30 – Prihvatljivost u zavisnosti od lokacije.....	22
Član 31 – Operacije koje ostvaruju neto prihod nakon završetka	22
Član 32 – Trajnost operacija.....	24
Odsjek VI – Nabavka	25
Član 33 – Nabavka od strane korisnika	25
Član 34 – Pravila o državljanstvu i porijeklu	26
Član 35 – Prava intelektualne svojine	27
Član 36 – Nabavka od strane upravljačkog tijela	27
Odsjek VIII – Programski organi i njihovo imenovanje	27
Član 37 – Imenovanje organa vlasti	27
Član 38 – Dužnosti upravljačkog tijela	28

Član 39 – Zajednički sekretariat	28
Član 40 – Dužnosti tijela za ovjeravanje	28
Član 41 – Dužnosti revizorskog tijela	28
Član 42 – Dužnosti organa vlasti države korisnice Ipe II	29
Odsjek IX – Upravljanje i kontrola.....	29
Član 43 – Opšta načela sistema upravljanja i kontrole	29
Član 44 – Zajedničko upravljanje i odgovornosti	30
Član 45 – Odgovornosti države korisnice Ipe II.....	30
Član 46 – Ovlašćenja i odgovornosti Komisije	30
Član 47 – Saradnja između Komisije i revizorskog tijela	31
Član 48 – Proporcionalna kontrola programa saradnje.....	31
Odsjek X – Izračunavanje osnove i intenziteta pomoći.....	31
Član 49 – Osnova za izračunavanje pomoći Ipe II.....	31
Član 50 – Intenzitet pomoći Ipe II	31
Odsjek XI – Finansijsko upravljanje, opoziv opredijeljenih sredstava, pregled i prihvatanje finansijskih izvještaja, zatvaranje i finansijske korekcije.....	31
Pododsjek 1: Opredijeljena sredstva i plaćanja	31
Član 51 – Opredijeljena budžetska sredstva	31
Član 52 – Zajednička pravila za plaćanje.....	32
Član 53 – Zajednička pravila za izračunavanje privremenih plaćanja i plaćanja završnog salda	32
Član 54 – Zahtjevi za plaćanje	32
Član 55 – Rokovi za podnošenje zahtjeva za privremeno plaćanje i za njihovo plaćanje.....	33
Član 56 – Plaćanje korisnicima.....	33
Član 57 – Upotreba eura	33
Član 58 – Predfinansiranje	34
Član 59 – Prekid roka za plaćanje i obustava plaćanja.....	34

Pododsjek 2: Opoziv opredijeljenih sredstava	34
Član 60 – Načela.....	34
Član 61 – Rok za opoziv opredijeljenih sredstava	35
Član 62 – Izuzeci od opoziva opredijeljenih sredstava.....	35
Član 63 – Postupak.....	35
Pododsjek 3: Pregled i prihvatanje finansijskih izvještaja.....	36
Član 64 – Priprema finansijskih izvještaja	36
Član 65 – Dostavljanje informacija.....	36
Član 66 – Pregled i prihvatanje finansijskih izvještaja	36
Član 67 – Rok.....	37
Član 68 – Raspoloživost dokumenata	37
Član 69 – Podnošenje dokumenata o zatvaranju	37
Član 70 – Plaćanje završnog salda.....	37
Pododsjek 4: Finansijske korekcije i povraćaj sredstava od strane zemalja učesnica	37
Član 71 – Odgovornost zemalja učesnica	37
Član 72 – Obavješćavanje o nepravilnostima.....	38
Član 73 – Povraćaj sredstava	38
Pododsjek 5: Finansijske korekcije od strane Komisije.....	39
Član 74 – Kršenje važećih zakona i kriterijuma	39
Član 75 – Postupak.....	39
Član 76 – Obaveze zemalja učesnica.....	39
Član 77 – Otplata.....	40
Odsjek XII – Prekid Programa.....	40
Član 78 – Nepotpisivanje Finansijskog sporazuma	40
Član 79 – Problemi u sprovođenju.....	40

Aneks IV – Opšti uslovi verzija 1.0

Član 80 – Preraspodjela	40
Dio drugi: Završne odredbe.....	41
Član 81 – Konsultacije između zemalja učesnica i Komisije.....	41
Član 82 – Izmjene i dopune ovog finansijskog sporazuma	41
Član 83 – Obustava ovog finansijskog sporazuma	41
Član 84 – Raskid ovog finansijskog sporazuma	42
Član 85 – Dogovori za rješavanje sporova	43

Uvodni dio

- (1) Interreg-IPA Program prekogranične saradnje Hrvatska - Bosna i Hercegovina - Crna Gora za period 2014-2020. godine; CCI 2014TC16I5CB004 sprovodi se pod zajedničkim upravljanjem. Prema tome, država članica i Komisija odgovorne su za sprovođenje, upravljanje i kontrolu nad Programom.
- (2) Organi vlasti i tijela države korisnice Ipe II podržavaju državu članicu u njenim odgovornostima i vjerno sarađuju s pojedinačnim programskim organima, naročito kada samo organi vlasti i tijela države korisnice Ipe II mogu obavljati zadatke na njenoj teritoriji.
- (3) Svrha Dijela prvog je da utvrdi pravila za sprovođenje Interreg-IPA Programa prekogranične saradnje Hrvatska - Bosna i Hercegovina - Crna Gora za period 2014-2020. godine kao što je opisano u Aneksu I i da definiše prava i obaveze države korisnice Ipe II i Komisije u obavljanju tih zadataka.
- (4) Prvi dio primjenjuje se na obaveze države korisnice Ipe II vezano samo za doprinos Unije ili u kombinaciji s nacionalnim sufinansiranjem države korisnice Ipe II.
- (5) Država korisnica Ipe II ostaje odgovorna za pružanje podrške programskim organima u državi članici u ispunjavanju svojih obaveza propisanih osnovnim aktima, čak i ako država korisnica Ipe II poddelegira drugim subjektima identifikovanim Interreg-IPA Programom prekogranične saradnje Hrvatska - Bosna i Hercegovina - Crna Gora za period 2014-2020. godine obavljanje određenih zadataka. Komisija naročito zadržava pravo da prekine plaćanja, i obustavi i/ili okonča ovaj finansijski sporazum na osnovu radnji, propusta i/ili situacija bilo kojeg imenovanog subjekta.

Dio prvi: Primjenljive opšte odredbe

Odsjek I – Zajedničke odredbe i načela

Član 1 – Definicije

Za svrhe ovog dijela primjenjuju se sljedeće definicije:

- (a) **država korisnica Ipe II** – jedan od korisnika navedenih u Aneksu I Regulative o Ipi II;
- (b) **zemlje učesnice** – države korisnice Ipe II zajedno s državom članicom koja učestvuje u višegodišnjem programu prekogranične saradnje zajedno sačinjenim od strane zemalja učesnica;
- (c) **programiranje** – proces organizacije, donošenja odluka i raspodjele finansijskih sredstava u nekoliko faza, uz učešće partnera u skladu s članom 5, s namjenom sprovođenja, na višegodišnjoj osnovi, zajedničke akcije Unije i država članica kako bi se postigli ciljevi strategije Unije za pametan, održiv i inkluzivan rast;
- (d) **program** – višegodišnji program saradnje predviđen u članu 2 stav 1 i članu 6 stav 3 Regulative Evropskog parlamenta i Savjeta (EU) br. 236/2014¹;
- (e) **okvirni sprazum** – dogovor sklopljen između Komisije i države korisnice Ipe II koji se primjenjuje na sve oblasti politike Ipe II i kojim se utvrđuju načela finansijske saradnje između države korisnice Ipe II i Komisije na osnovu ove regulative;
- (f) **sporazum o partnerstvu** – dokument pripremljen od strane države članice uz učešće partnera u skladu s pristupom upravljanja na više nivoa, u kojem se navode strategija, prioriteti i mjere države članice za korišćenje evropskih strukturnih i investicionih fondova na efikasan i djelotvoran način kako bi se sprovedla strategija Unije za pametan, održiv i inkluzivan rast, a koji je odobren od strane Komisije nakon procjene i dijaloga s odnosnom državom članicom;
- (g) **oblast(i) politike** – glavne oblasti saradnje kojima se bave akcije finansirane putem pomoći Ipe II, kako je predviđeno u članu 3 stav 1 Regulative o Ipi II;
- (h) **javni rashodi** – svaki javni doprinos finansiranju operacija čiji je izvor budžet nacionalnih, regionalnih ili lokalnih organa javne vlasti, budžet Unije koji se odnosi na pomoć Ipe II, budžet tijela javnog prava ili budžet udruženja državnih organa ili tijela javnog prava;
- (i) **tijelo javnog prava** – u državi članici, tijelo javnog prava u smislu člana 2 stav 1 tačka 4 Direktive Evropskog parlamenta i Savjeta 2014/24/EU² i bilo koje grupisanje teritorijalne saradnje u Evropi (EGTC) uspostavljeno u skladu s Regulativom Evropskog parlamenta i Savjeta (EZ) br. 1082/2006³, bez obzira na to da li se grupisanje teritorijalne saradnje u Evropi smatra tijekom javnog prava ili tijekom privatnog prava u skladu s relevantnim domaćim odredbama o

¹ Regulative Evropskog parlamenta i Savjeta (EU) br. 236/2014 od 11. marta 2014. godine o utvrđivanju zajedničkih pravila i procedura za sprovođenje instrumenata Unije za finansiranje vanjskih akcija, Sl. list L 77, 15.3.2014, str. 95.

² Direktiva Evropskog parlamenta i Savjeta 2014/24/EU od 26. februara 2014. godine o javnim nabavkama i prestanku važenja Direktive 2004/18/EZ, tekst od značaja za EEP, Sl. list L 94, 28.3.2014, str. 65.

³ Regulative Evropskog parlamenta i Savjeta (EU) br. 1302/2013 od 17. decembra 2013. godine o izmjenama i dopunama Regulative (EZ) br. 1082/2006 o grupisanju teritorijalne saradnje u Evropi (EGTC) s obzirom na pojašnjenje, pojednostavljenje i unapređenje uspostavljanja i funkcionisanja takvih grupisanja, Sl. list L 347, 20.12.2013, str. 303.

spровоđenju, a u državi korisnici Ipe II, u skladu s domaćim zakonima, tijela jednaka onima u državi članici;

- (j) **dokument** – papirni ili elektronski medij koji nosi informacije od značaja u kontekstu ove regulative;
- (k) **organi vlasti** – javni subjekti ili tijela države korisnice Ipe II ili države članice na nacionalnom, regionalnom ili lokalnom nivou;
- (l) **finansijski sporazum** – godišnji ili višegodišnji sporazum sklopljen između Komisije i države korisnice Ipe II kao i države članice koja je domaćin upravljačkom tijelu, kada država članica odluči tako, za sprovođenje finansijske pomoći Unije kroz akciju koja spada u područje primjene Regulative o Ipi II;
- (m) **operacija** – projekat, ugovor, akcija ili grupa projekata odabranih od strane Zajedničkog odbora za praćenje ili ugovornog tijela odnosno programa, ili koji je pod njegovom odgovornošću, a koji doprinosi ostvarivanju ciljeva;
- (n) **korisnik** – javno ili privatno tijelo, odgovorno za pokretanje ili za pokretanje i sprovođenje operacija;
- (o) **obračunska godina** – period od 1. jula do 30. juna, osim u prvoj obračunskoj godini perioda programiranja, u odnosu na koji se označava period od datuma početka prihvatljivosti izdataka do 30. juna 2015. godine; završna obračunska godina je od 1. jula 2023. do 30. juna 2024. godine;
- (p) **finansijska godina** – period od 1. januara do 31. decembra;
- (q) **nepravilnost** – svako kršenje prava Unije ili domaćeg prava koje se odnosi na njegovu primjenu, koje proizilazi iz radnje ili propusta ekonomskog subjekta uključenog u sprovođenje doprinosa Ipe II, koji ima ili bi mogao imati štetan uticaj na budžet Unije naplatom neopravdane stavke izdataka iz budžeta Unije;
- (r) **ekonomski subjekat** – svako fizičko ili pravno lice ili drugi subjekat koji učestvuje u sprovođenju pomoći Ipe II, s izuzetkom države članice ili države korisnice Ipe II koja ostvaruje svoje pravo prednosti kao organ javne vlasti;
- (s) **sistemska nepravilnost** – svaka nepravilnost, koja se može ponavljati, s visokom vjerovatnoćom da se pojavi u sličnim vrstama operacija, koja je posljedica ozbiljnog nedostatka u efikasnom funkcionisanju sistema upravljanja i kontrole, uključujući i neuspjeh u uspostavljanju odgovarajućih postupaka u skladu s ovom regulativom i pravilima specifičnim za fond;
- (t) **ozbiljan nedostatak u efikasnom funkcionisanju sistema upravljanja i kontrole** – nedostatak koji zahtijeva značajna poboljšanja u sistemu, koji izlaže pomoć Ipe II značajnom riziku od nepravilnosti, a čije postojanje nije u skladu s pozitivnim revizorskim mišljenjem o funkcionisanju sistema upravljanja i kontrole
- (u) **pravila specifična za fond** – posebne odredbe Regulative Evropskog parlamenta i Savjeta (EU) br. 1303/2013 od 17. decembra 2013. godine⁴ koje se primjenjuju na Regulativu Evropskog

⁴ Regulativa Evropskog parlamenta i Savjeta (EU) br. 1303/2013 od 17. decembra 2013. godine o utvrđivanju zajedničkih odredaba o Evropskom fondu za regionalni razvoj, Evropskom socijalnom fondu, Kohezionom fondu, Evropskom poljoprivrednom fondu za ruralni razvoj i Evropskom fondu za pomorstvo i ribarstvo i o utvrđivanju opštih odredaba o

parlamenta i Savjeta (EU) br. 1299/2013⁵ (Regulativa o teritorijalnoj saradnji u Evropi, Regulativa o TSE) i Regulativu Evropskog parlamenta i Savjeta (EU) br. 1301/2013⁶.

Član 2 – Izračunavanje rokova za odluke Komisije

Kada je, u skladu s članom 6 st. 4 i 6 ovog sporazuma ili članom 107 stav 2 i članom 108 stav 3 Regulative (EU) br. 1303/2013, određen rok za Komisiju da usvoji ili izmijeni i dopuni odluku, putem akta o sprovođenju, taj rok ne odnosi se na period koji počinje na dan nakon datuma na koji Komisija šalje svoje primjedbe državi članici i traje dok država članica ne odgovori na primjedbe.

Član 3 – Opšta načela

1. Pomoć Ipe II podržava države korisnice Ipe II u usvajanju i sprovođenju političkih, institucionalnih, pravnih, administrativnih, socijalnih i ekonomskih reformi potrebnih za usklađivanje s vrijednostima Unije i postupno usaglašavanje s pravilima, standardima, politikama i praksom Unije, s ciljem članstva u Uniji.

Putem takve podrške, pomoć Ipe II doprinosi stabilnosti, sigurnosti i prosperitetu u državi korisnici Ipe II.

2. Pomoć Ipe II naročito

- (a) podržava političke reforme, između ostalog putem regionalne saradnje i dobrosusjedskih odnosa;
- (b) podržava ekonomski, socijalni i teritorijalni razvoj, s ciljem pametnog, održivog i inkluzivnog rasta; i
- (c) jača regionalnu integraciju i teritorijalnu saradnju koja uključuje državu korisnicu Ipe II i državu članicu.

3. Komisija i zemlje učesnice obezbjeđuju, uzimajući u obzir specifični kontekst svake države članice i države korisnice Ipe II, da pomoć Ipe II bude u skladu s relevantnim politikama, horizontalnim načelima navedenim u čl. 4, 5 i 6 i prioritetima Unije, i da bude komplementarna s drugim instrumentima Unije.
4. Pomoć Ipe II sprovodi se u bliskoj saradnji s Komisijom, državom članicom i državom korisnicom Ipe II u skladu s načelom supsidijarnosti.
5. Zemlje učesnice na odgovarajućem teritorijalnom nivou, u skladu sa svojim institucionalnim, pravnim i finansijskim okvirom, i tijela koja su odredile u tu svrhu odgovorni su za pripremu i sprovođenje programa i izvršavanje svojih zadataka, u saradnji s relevantnim partnerima iz člana 7, u skladu s finansijskim sporazumom.

Evropskom fondu za regionalni razvoj, Evropskom socijalnom fondu, Kohezionom fondu i Evropskom fondu za pomorstvo i ribarstvo i o prestanku važenja Regulative Savjeta (EZ) br. 1083/2006, Sl. list L 347, 20.12.2013, str. 320.

⁵ Regulativa Evropskog parlamenta i Savjeta (EU) br. 1299/2013 od 17. decembra 2013. godine o posebnim odredbama za podršku iz Evropskog fonda za regionalni razvoj cilju Evropska teritorijalna saradnja, Sl. list L 347, 20.12.2013, str. 259.

⁶ Regulativa Evropskog parlamenta i Savjeta (EU) br. 1301/2013 od 17. decembra 2013. godine o Evropskom fondu za regionalni razvoj i posebnim odredbama o cilju Ulaganje za rast i radna mjesta i prestanku važenja Regulative (EZ) br. 1080/2006, Sl. list L 347, 20.12.2013, str. 289.

6. Dogovori za sprovođenje i korišćenje pomoći Ipe II, a naročito finansijski i administrativni resursi potrebni za pripremu i sprovođenje Programa, u odnosu na praćenje, izvještavanje, evaluaciju, upravljanje i kontrolu, poštuju načelo proporcionalnosti imajući u vidu nivo dodijeljene podrške i uzimaju u obzir sveukupni cilj smanjenja administrativnog opterećenja za tijela uključena u upravljanje i kontrolu nad Programom.
7. U skladu sa svojim odgovornostima, Komisija i zemlje učesnice obezbjeđuju koordinaciju između ovog programa i drugih programa Ipe II i između pomoći Ipe II i drugih relevantnih politika, strategija i instrumenata Unije, uključujući i one u okviru vanjskih akcija Unije.
8. Dio budžeta Unije koji je dodijeljen za pomoć Ipe II sprovodi se kroz zajedničko upravljanje između države članice i Komisije, u skladu s članom 59 Regulative Evropskog parlamenta i Savjeta (EU, Euratom) br. 966/2012⁷ (Finansijska regulativa);
9. Komisija i zemlje učesnice poštuju načelo dobrog finansijskog upravljanja u skladu s članom 30 Finansijske regulative.
10. Komisija i zemlje učesnice obezbjeđuju djelotvornost pomoći Ipe II tokom pripreme i sprovođenja, u odnosu na praćenje, izvještavanje i evaluaciju.
11. Komisija i zemlje učesnice vrše svoje uloge u odnosu na pomoć Ipe II s ciljem smanjenja administrativnog opterećenja za korisnike.

Član 4 – Usklađenost s pravom Unije i domaćim pravom

Operacije podržane od strane pomoći Ipe II usklađene su s mjerodavnim pravom Unije i domaćim pravom koje se odnosi na njegovu primjenu (mjerodavno pravo).

Član 5 – Promovisanje ravnopravnosti između muškaraca i žena i nediskriminacija

Komisija i zemlje učesnice obezbjeđuju da ravnopravnost između muškaraca i žena i integracija perspektive pola budu uzeti u obzir i promovisani tokom pripreme i sprovođenja Programa, uključujući u odnosu na praćenje, izvještavanje i evaluaciju.

Komisija i zemlje učesnice preduzimaju odgovarajuće mjere kako bi se spriječila bilo kakva diskriminacija na osnovu pola, rasnog ili etničkog porijekla, vjeroispovijesti ili uvjerenja, invaliditeta, starosti ili seksualne orijentacije tokom pripreme i sprovođenja Programa. U pripremi i sprovođenju Programa naročito se uzima u obzir pristupačnost za lica s invaliditetom.

Član 6 – Održivi razvoj

Ciljevi pomoći Ipe II sprovode se u skladu s načelom održivog razvoja i promovisanjem cilja očuvanja, zaštite i poboljšanja kvaliteta životne sredine od strane Unije, kako je navedeno u članu 11 i članu 191 stav 1 UFEU, uzimajući u obzir načelo da zagađivač plaća.

⁷ Regulativa Evropskog parlamenta i Savjeta (EU, Euratom) br. 966/2012 od 25. oktobra 2012. godine o finansijskim pravilima koja se primenjuju na opšti budžet Unije i o prestanku važenja Regulative Savjeta (EZ, Euratom) br. 1605/2002, Sl. list L 298, 26.10.2012, str. 1.

Komisija i zemlje učesnice obezbjeđuju da zahtjevi po pitanju zaštite životne sredine, efikasnost resursa, ublažavanje i adaptacija na klimatske promjene, biodiverzitet, otpornost na katastrofe i sprečavanje i upravljanje rizicima budu promovisani u pripremi i sprovođenju Programa.

Član 7 – Načelo partnerstva

1. Za Program, zemlje učesnice u skladu sa svojim institucionalnim i pravnim okvirom organizuju partnerstvo s nadležnim regionalnim i lokalnim organima vlasti. Partnerstvo takođe uključuje i sljedeće partnere:
 - a) nadležne opštinske i ostale državne organe;
 - b) ekonomske i socijalne partnere; i
 - c) relevantna tijela koja predstavljaju civilno društvo, uključujući partnere za zaštitu životne sredine, nevladine organizacije i tijela odgovorna za unapređenje socijalne inkluzije, ravnopravnosti polova i nediskriminaciju.

Zemlje učesnice mogu takođe uključivati i grupisanja teritorijalne saradnje u Evropi koja djeluju u programskom području i organe vlasti ili tijela koji su uključeni u izradu i sprovođenje makro-regionalne strategije ili strategije morskog basena u programskom području, uključujući koordinate za prioritetne oblasti za makro-regionalne strategije.

Kada državni organi, ekonomski i socijalni partneri, kao i tijela koja predstavljaju civilno društvo uspostave krovnu organizaciju, mogu imenovati jednog predstavnika koji će predstavljati stavove krovne organizacije u partnerstvu.

2. U skladu s pristupom upravljanja na više nivoa, partnere iz stava 1 zemlje učesnice uključuju u pripremu izvještaja o napretku i tokom pripreme i sprovođenja Programa, uključujući i putem učešća u Zajedničkom odboru za praćenje za Program u skladu s članom 15.
3. Delegirana Regulativa Komisije (EU) br. 240/2014⁸ primjenjuje se *mutatis mutandis* na različite elemente programiranja iz stava 2.

Odsjek II – Programiranje

Član 8 – Geografska pokrivenost

Lista prihvatljivih regiona uključena je u Program kako slijedi:

- (a) u državi članici regionu nivoa 3 nomenklature statističkih teritorijalnih jedinica (NUTS);
- (b) u državi korisnici Ipe II regionu nivoa 3 nomenklature statističkih teritorijalnih jedinica (NUTS) ili, u nedostatku klasifikacije NUTS, u odgovarajućim oblastima duž kopnenih granica ili duž morskih granica odvojenih maksimalno 150 km, ne dovodeći u pitanje potencijalna prilagođavanja kako bi se obezbijedila dosljednost i kontinuitet prekograničnih programa utvrđenih za period programiranja 2007–2013. godine.

Član 9 – Sadržaj Programa i tematski fokus

1. Program je sačinjen u skladu s načelom partnerstva kako je navedeno u članu 9 i u skladu s

⁸ Delegirana regulativa Komisije (EU) br. 240/2014 od 7. januara 2014. godine o evropskom kodeksu ponašanja za partnerstvo u okviru evropskih strukturnih i investicionih fondova, Sl. list L 74, 14.3.2014, str. 1.

članom 8 st. 2 do 4, 7, 9 i 10 Regulative o TSE.

2. Program čine prioritete ose. Ne dovodeći u pitanje tehničku pomoć u smislu člana 32 Sprovedbene regulative za Ipu II, prioriteta osa odgovara tematskom prioritetu. U okviru prioriteta ose, kada je to moguće i kako bi se povećao njen uticaj i efikasnost putem koherentnog integrisanog pristupa, mogu se dodati elementi drugih tematskih prioriteta.
3. Zemlje članice usaglašavaju tematske prioritete Programa za svaku granicu ili grupu granica na osnovu tematskih prioriteta kako je definisano u Aneksu III Regulative o Ipi II.
4. Tematski prioriteti pomoći Ipe II su oni definisani u Aneksu III Regulative o Ipi II.
5. Za Program se biraju najviše 4 tematska prioriteta.

Član 10 – Odobrenje i izmjene i dopune Programa

1. Država članica u kojoj se nalazi upravljačko tijelo programa dostavlja program Komisiji elektronskim putem.
2. Evropska investiciona banka (EIB) može, na zahtjev zemalja učesnica, učestvovati u pripremi, kao i u aktivnostima koje se odnose na pripremu operacija, naročito velikih projekata.

Komisija se može savjetovati sa EIB-om prije usvajanja Programa.

3. Komisija procjenjuje dosljednost programa prekogranične saradnje s ovom regulativom, njihov efikasan doprinos odabranim tematskim prioritetima iz Aneksa III Regulative o Ipi II, i takođe, što se tiče država članica koje učestvuju, relevantnog sporazuma o partnerstvu.
4. Komisija daje svoje primjedbe u roku od tri mjeseca od dana dostavljanja programa prekogranične saradnje. Zemlje učesnice dostavljaju Komisiji sve potrebne dodatne informacije i, po potrebi, revidiraju predloženi program prekogranične saradnje.
5. Kada se odobrava svaki prekogranični program saradnje nakon njegovog formalnog podnošenja, Komisija mora da obezbijedi da su sve njene primjedbe na odgovarajući način uzete u obzir.
6. Zahtjevi za izmjenama i dopunama Programa podnešeni od strane zemalja učesnica propisno su obrazloženi i utvrđuju naročito očekivani uticaj promjena u Programu na postizanje njegovih ciljeva. Uz ove zahtjeve podnosi se revidirani program. St. 3 i 4 primjenjuju se na izmjene i dopune Programa.

Član 11 – Lokalni razvoj vođen zajednicom, zajednički akcioni planovi i integrisane teritorijalne investicije

1. Programom se mogu sprovoditi akcije
 - a) lokalnog razvoja vođenog zajednicom u smislu čl. 32 do 35 Regulative (EU) br. 1303/2013,
 - b) zajedničkih akcionih planova u smislu čl. 104 do 109 te regulative, izrađene u skladu s

članom 4 i Aneksom IV Sprovedbene regulative Komisije (EU) br. 2015/207⁹; i

- c) integrisanih teritorijalnih investicija u smislu člana 36 te regulative, uzimajući u obzir osnovna načela tih instrumenata i čl. 9 do 11 Regulative o TSE.
2. Komisija i zemlje učesnice Programa usaglašavaju posebna pravila i uslove za akcije navedene u stavu 1 ovog člana u Posebnim uslovima ovog sporazuma.

Član 12 – Odabir operacija

1. Operacije u okviru Programa bira Zajednički odbor za praćenje. Zajednički odbor za praćenje može uspostaviti upravni odbor koji djeluje pod njegovom odgovornošću za odabir operacija.
2. Odabrane operacije uključuju korisnike iz najmanje dvije zemlje učesnice Programa, od kojih barem jedan mora biti iz države članice. Operacija se može sprovesti u jednoj zemlji učesnici, pod uslovom da se utvrde prekogranični uticaji i koristi.
3. Korisnici sarađuju u izradi i sprovođenju operacija. Osim toga, oni sarađuju po pitanju odabira osoba ili finansiranja operacija.

Član 13 – Dozvole i odobrenja

Nadležni organi vlasti države korisnice Ipe II obezbjeđuju sve vrste dozvola i/ili odobrenja potrebnih za sprovođenje Programa, u skladu s domaćim pravom, prije nego što upravljačko tijelo glavnom korisniku dostavi dokument o bespovratnim sredstvima iz člana 14 stav 6.

Član 14 – Korisnici

1. Kada postoje dva ili više korisnika za neku operaciju u Programu, jedan od njih mora biti određen od strane svih korisnika kao glavni korisnik.
2. Glavni korisnik obavlja sljedeće zadatke:
 - a) utvrđuje dogovore s drugim korisnicima u sporazumu koji obuhvata odredbe kojima se, između ostalog, garantuje dobro finansijsko upravljanje sredstvima dodijeljenim operaciji, uključujući postupke za povraćaj nepropisno isplaćenih iznosa;
 - b) preuzima odgovornost za obezbjeđivanje sprovođenja cjelokupne operacije;
 - c) obezbjeđuje da su troškovi koje su napravili svi korisnici nastali u sprovođenju operacije i da odgovaraju aktivnostima dogovorenim između svih korisnika, i u skladu s dokumentom o bespovratnim sredstvima dobijenim od upravljačkog tijela kako je predviđeno u stavu 6;
 - d) obezbjeđuje da izdaci koje su napravili drugi korisnici budu potvrđeni od strane

⁹ Sprovedbena regulativa Komisije (EU) 2015/207 od 20. januara 2015. godine o utvrđivanju detaljnih pravila za sprovođenje Regulative Evropskog parlamenta i Savjeta (EU) br. 1303/2013 s obzirom na model za izvještaj o napretku, dostavljanje informacija o velikom projektu, zajednički akcioni plan, izvještaj o sprovođenju za cilj Ulaganje za rast i radna mjesta, izjavu o upravljanju, revizorsku strategiju, revizorsko mišljenje i godišnji izvještaj o kontroli, kao i metodologiju za sprovođenje analize troškova i koristi i u skladu s Regulativom Evropskog parlamenta i Savjeta (EU) br. 1299/2013 s obzirom na model za izvještaj o sprovođenju za cilj Evropska teritorijalna saradnja, Sl. list L 38, 13.2.2015, str. 1.

kontrolora(â)¹⁰ kada ovu potvrdu ne sprovodi upravljačko tijelo u skladu s članom 23 stav 1 Regulative o TSE.

3. Ako nije drugačije navedeno u dogovorima iz stava 2 tačka a ovog člana, glavni korisnik obezbjeđuje da ostali korisnici prime ukupan iznos javne podrške što je brže moguće i u cjelosti. Nikakav iznos se ne odbija niti zadržava i ne naplaćuje se nikakva posebna naknada ili druga naknada s jednakim dejstvom koja bi smanjila te iznose za druge korisnike.
4. Glavni ili jedini korisnici smješteni su u zemlji učesnici.
5. Bez obzira na član 12 stav 2, grupisanje teritorijalne saradnje u Evropi (EGTC) ili drugi pravni subjekat osnovan u skladu sa zakonima jedne od zemalja učesnica može se prijaviti kao jedini korisnik za operaciju pod uslovom da je uspostavljen od strane organa javne vlasti i tijela iz najmanje dvije države učesnice.
6. Upravljačko tijelo obezbjeđuje glavnom ili jedinom korisniku za svaku operaciju dokument kojim se utvrđuju uslovi za podršku operacije, uključujući i specifične zahtjeve koji se odnose na proizvode ili usluge koji se pružaju u okviru operacije, finansijski plan i rok za izvršenje (dokument o bespovratnim sredstvima).

Odsjek III – Praćenje

Član 15 – Zajednički odbor za praćenje (osnivanje i sastav)

1. U roku od tri mjeseca od datuma obavještenja države članice o odluci kojom se odobrava Program zemlje učesnice uspostavljaju Zajednički odbor za praćenje (ZOP).
2. Zajednički odbor za praćenje je sastavljen od predstavnika Komisije, nacionalnog koordinатора za Ipu (NIPAK) i drugih relevantnih nacionalnih organa vlasti i tijela države korisnice Ipe II, države članice/država članica koje učestvuju i, kada je to relevantno, međunarodnih finansijskih institucija i ostalih zainteresovanih strana, uključujući civilno društvo i organizacije iz privatnog sektora. Lista članova Zajedničkog odbora za praćenje se objavljuje.
3. Zajedničkim odborom za praćenje predsjedava predstavnik jedne od zemalja učesnica ili upravljačkog tijela.
4. Komisija učestvuje u radu Zajedničkog odbora za praćenje u savjetodavnom svojstvu.
5. Ako Evropska investiciona banka doprinosi Programu, može učestvovati u radu Zajedničkog odbora za praćenje u savjetodavnom svojstvu.
6. Zajednički odbor za praćenje usvaja svoj poslovnik o radu.
7. Zajednički odbor za praćenje sastaje se najmanje jednom godišnje. Dodatni sastanci mogu se sazivati na inicijativu jedne od zemalja učesnica ili Komisije, a naročito na tematskoj osnovi.

¹⁰ Kao što je definisano u članu 42 stav 2.

Član 16 – Dužnosti Zajedničkog odbora za praćenje

1. Zajednički odbor za praćenje pregleda ukupnu efikasnost, kvalitet i dosljednost sprovođenja svih akcija radi ostvarivanja ciljeva navedenih u Programu, finansijskim sporazumima i relevantnom strateškom dokumentu (dokumentima). Može dati preporuke za korektivne radnje kada je to potrebno.

Zajednički odbor za praćenje ispituje pitanja koja utiču na učinak Programa, uključujući i zaključke procjene učinka.

Odbor može uputiti primjedbe upravljačkom tijelu u vezi sa sprovođenjem i evaluacijom Programa, uključujući akcije koje se odnose na smanjenje administrativnog tereta za korisnike.

Odbor prati radnje koje se preduzimaju kao rezultat njegovih primjedbi.

2. Zajednički odbor za praćenje i upravljačko tijelo vrše praćenje pozivanjem na indikatore utvrđene u Programu, u skladu s članom 16 Regulative o TSE.
3. Zajednički odbor za praćenje ispituje i odobrava:
 - a) metodologiju i kriterijume koji se koriste za odabir operacija;
 - b) godišnje i završne izvještaje o sprovođenju;
 - c) plan evaluacije za Program i sve izmjene i dopune plana evaluacije u skladu s članom 21 stav 6;
 - d) komunikacionu strategiju za Program i sve izmjene i dopune strategije;
 - e) svaki predlog upravljačkog tijela za bilo kakve izmjene i dopune Programa.
4. Zajednički odbor za praćenje naročito ispituje:
 - a) sva pitanja koja utiču na učinak operativnog programa;
 - b) napredak postignut u sprovođenju plana evaluacije i daljih radnji vezanih za nalaze tih ocjena;
 - c) sprovođenje komunikacione strategije;
 - d) sprovođenje zajedničkih akcionih planova;
 - e) akcije za promovisanje ravnopravnosti između muškaraca i žena, jednakih mogućnosti i nediskriminacije, uključujući pristupačnost za lica s invaliditetom;
 - f) akcije za promovisanje održivog razvoja.

Član 17 – Izvještavanje

1. Do 31. maja 2016. godine, i do istog datuma svake sljedeće godine zaključno sa 2023. godinom, upravljačko tijelo dostavlja Komisiji godišnji izvještaj o sprovođenju u skladu s članom 50 stav 1 Regulative (EU) br 1303/2013.

Izvještaj o sprovođenju podnesen u 2016. godini obuhvata finansijske godine 2014. i 2015.

2. Za izvještaje koji su podneseni u 2017. i 2019. godini, rok iz stava 1 ovog člana je 30. jun.
3. U godišnjim izvještajima o sprovođenju navode se ključne informacije o sprovođenju Programa i njegovih prioriteta pozivanjem na finansijske podatke, zajedničke i programske indikatore i kvantifikovane ciljne vrijednosti, uključujući promjene u vrijednosti indikatora rezultata ukoliko je potrebno, i, počevši od godišnjeg izvještaja o sprovođenju koji se podnosi u 2017. godini, ključne tačke definisane okvirom učinka. Podaci koji se prenose odnose se na vrijednosti indikatora za operacije koje su u potpunosti sprovedene i, kada je to moguće, uzimajući u obzir fazu sprovođenja, za odabrane operacije. U njima se takođe daje sinteza nalaza svake evaluacije programa koji su dobijeni tokom prethodne finansijske godine, sva pitanja koja utiču na učinak programa, kao i preduzete mjere.
4. Primjenjuje se član 14 st. 3 i 4 Regulative o TSE u odnosu na izvještaje o sprovođenju.
5. Godišnji i završni izvještaji o sprovođenju sastavljaju se u skladu s članom 8 i Aneksom X Sprovedbene regulative Komisije (EU) br. 2015/207.

Član 18 – Sastanak za godišnji pregled

1. Sastanak za godišnji pregled organizuje se svake godine od 2016. zaključno sa 2023. godinom između Komisije, država članica i korisnika Ipe II kako bi se ispitao učinak Programa, uzimajući u obzir godišnji izvještaj o sprovođenju i primjedbe Komisije, kada je to primjenljivo. Sastanak za godišnji pregled može obuhvatiti više od jednog programa.
2. Izuzetno od stava 1, država članica i Komisija mogu se složiti da ne organizuju sastanak za godišnji pregled Programa osim u 2017. i 2019. godini. U tom slučaju, godišnji pregled može se obaviti u pisanom obliku.
3. Sastankom za godišnji pregled predsjedava Komisija ili, ako država članica to zatraži, država članica i Komisija njime zajednički predsjedavaju.
4. Država članica i država korisnica Ipe II obezbjeđuju odgovarajuće propratne radnje nakon komentara Komisije nakon sastanka za godišnji pregled u vezi s pitanjima koja značajno utiču na sprovođenje Programa, i po potrebi, obavještavaju Komisiju, u roku od tri mjeseca, o preduzetim mjerama.

Član 19 – Dostavljanje podataka

1. Do 31. januara, 31. jula i 31. oktobra svake godine, upravljačko tijelo dostavlja Komisiji elektronskim putem za svrhe praćenja, za program i po prioritetnim osama:
 - (a) ukupni i javni prihvatljivi trošak operacija i broj operacija odabranih za podršku;
 - (b) ukupne prihvatljive izdatke prijavljene od strane korisnika upravljačkom tijelu.

2. Pored toga, dostavljanje podataka koje se vrši do 31. januara sadrži podatke navedene u stavu 1 tač. a i b podijeljene prema kategorijama intervencije. Smatra se da ovo dostavljanje zadovoljava zahtjev za podnošenje finansijskih podataka iz člana 17 stav 2.

Finansijski podaci dostavljaju se u skladu s članom 2 i Aneksom II Sprovedbene regulative Komisije (EU) br. 1011/2014¹¹.

3. Prognoza iznosa za koji upravljačko tijelo očekuje da podnese zahtjev za plaćanje za tekuću finansijsku godinu i sljedeću finansijsku godinu prilaže se uz dostavljanje podataka koje se vrši do 31. januara i 31. jula.
4. Krajnji rok za podatke dostavljene u skladu s ovim stavom je kraj mjeseca koji prethodi mjesecu podnošenja.

Član 20 – Informacije i komunikacija

1. Upravljački organ koordinira zadacima koji su vezani za zahtjeve informisanja, javnosti i transparentnosti iz st. 2 i 3.

Izuzetno od člana 25 Ipe II IP, upravljačko tijelo odgovorno je za informacione i komunikacione aktivnosti kako je navedeno u čl. 115 i 116 Regulative (EU) br. 1303/2013.

Primjenjuju se čl. 3 do 5 Sprovedbene regulative Komisije (EU) br. 821/2014¹² u pogledu tehničkih karakteristika informacionih i komunikacionih mjera za operacije i instrukcija za izradu znaka Unije i definicije standardnih boja.

2. Svaki akter koji sprovodi pomoć Ipe II kao što je definisano u članu 58 stav 1 tač. a do c Finansijske regulative, ispunjava zahtjeve o informacijama, publicitetu i transparentnosti u skladu s članom 35 stav 2 te regulative i obezbjeđuje odgovarajuću vidljivost akcija.
3. Strateška dokumenta za zemlju/više zemalja i svaka njihova revizija kao i programi javni su dokumenti, prema potrebi, i dostupni su opštoj javnosti i civilnom društvu.

Odsjek IV – Evaluacija

Član 21 – Načela evaluacije i specifične evaluacije

1. Pomoć Ipe II predmet je evaluacije u skladu s članom 30 stav 4 Finansijske regulative, s ciljem poboljšanja njene relevantnosti, koherentnosti, kvaliteta, efikasnosti, djelotvornosti, dodatne vrijednosti za Uniju, dosljednosti i sinergije s relevantnim dijalogom o politikama.
2. Evaluacija se može izvršiti na političkom, strateškom, tematskom, sektorskom, programskom i operativnom nivou, kao i na nivou zemlje ili regionalnom nivou.
3. Zajednički odbor za praćenje uzima u obzir rezultate evaluacije.

¹¹ Sprovedbena regulativa Komisije (EU) br. 1011/2014 od 22. septembra 2014. godine o utvrđivanju detaljnih pravila za sprovođenje Regulative Evropskog parlamenta i Savjeta (EU) br. 1303/2013 u pogledu modela za dostavljanje određenih informacija Komisiji i detaljnih pravila o razmjeni informacija između korisnika i upravljačkih tijela, tijela za ovjeravanje, tijela za reviziju i posredničkih tijela, Sl. list L 286, 30.9.2014, str. 1.

¹² Sprovedbena regulativa Komisije (EU) br. 821/2014 od 28. jula 2014. godine o utvrđivanju pravila za primjenu Regulative Evropskog parlamenta i Savjeta (EU) br. 1303/2013 u pogledu detaljnih dogovora za prenos i upravljanje programskim doprinosima, izvještavanja o finansijskim instrumentima, tehničkim karakteristikama mjera za informisanje i komunikaciju za operacije i sistema evidencije i čuvanja podataka, Sl. list L 223, 29.7.2014, str. 7.

4. Evaluacije sprovode interni ili eksterni stručnjaci koji su funkcionalno nezavisni od organa vlasti nadležnih za sprovođenje programa. Sve evaluacije se objavljuju.
5. Zemlje učesnice zajednički sprovode ex-ante evaluaciju u skladu s članom 55 Regulative (EU) br. 1303/2013.
6. Tokom perioda programiranja primjenjuje se član 56 Regulative (EU) br. 1303/2013 u vezi s evaluacijom.

Upravljačko tijelo naročito sastavlja plan evaluacije koji se dostavlja Zajedničkom odboru za praćenje najkasnije u roku od godinu dana nakon usvajanja Programa.

7. Primjenjuje se član 57 Regulative (EU) br. 1303/2013 u vezi sa ex post evaluacijom.

Odsjek V – Tehnička pomoć

Član 22 – Svrha i gornja granica

1. Program uključuje određenu budžetsku raspodjelu sredstava za operacije tehničke pomoći, uključujući i pripremu, upravljanje, praćenje, evauaciju, informisanje, komunikaciju, umrežavanje, rješavanje pritužbi, kontrolu i aktivnosti revizije u vezi sa sprovođenjem Programa i aktivnosti u svrhu jačanja administrativnih kapaciteta za sprovođenje Programa.

Pomoć Ipe II takođe mogu koristiti zemlje učesnice kako bi podržale akcije za smanjenje administrativnog opterećenja za korisnike, uključujući i sisteme razmjene elektronskih podataka i aktivnosti za jačanje kapaciteta i razmjenu primjera najbolje prakse između organa vlasti u zemljama učesnicama i korisnika za administraciju i korišćenje pomoći Ipe II.

Ove akcije mogu se odnositi na prethodne i naknadne periode programiranja.

2. Iznos pomoći Ipe II koji se dodjeljuje tehničkoj pomoći ograničen je na 10% od ukupnog iznosa dodijeljenog Programu, ali ne smije biti manji od 1 500 000 eura.

Član 23 – Prihvatljivost

Izdaci za tehničku pomoć za podršku u pripremi Programa i uspostavljanje sistema upravljanja i kontrole prihvatljivi su prije dana usvajanja odluke Komisije o odobrenju Programa, ali ne prije 1. januara 2014. godine.

Odsjek VI – Prihvatljivost troškova i trajnost operacija

Član 24 – Načela prihvatljivosti

1. U skladu s članom 43 stav 5 IPA II IP uspostavljena je hijerarhija pravila prihvatljivosti za ovaj Program kako slijedi:

Ne dovodeći u pitanje pravila prihvatljivosti propisana u ovom članu i članu 33 stav 2, ili u delegiranim aktima iz čl. 27 i 28, zemlje učesnice u Zajedničkom odboru za praćenje utvrđuju dodatna pravila o prihvatljivosti izdataka za Program u cjelini.

Za sva pitanja koja nijesu obuhvaćena pravilima prihvatljivosti propisanim u ovom članu ili delegiranim aktima iz čl. 27 i 28, ili u pravilima koje su zajednički utvrdile zemlje učesnice u skladu s podstavom 3, primjenjuju se nacionalna pravila države članice ili države korisnice Ipe II u kojoj je izdatak nastao.

2. Operacija može dobiti podršku u okviru ovog programa i drugih instrumenata Unije, pod uslovom da stavka izdataka navedena u zahtjevu za plaćanje za isplatu iz pomoći Ipe II ne prima podršku od drugog instrumenta Unije ili podršku iz pomoći Ipe II u okviru drugog programa.
3. U skladu s članom 3 stav 2 Regulative (EU) br. 10301/2013 pomoć Ipe II može podržavati zajedničko korišćenje kapaciteta i ljudskih resursa i sve vrste infrastrukture preko granica u okviru ovog programa.
4. S izuzetkom člana 30, ovo poglavlje ne primjenjuje se na tehničku pomoć. Primjenjuje se Odsjek V.

Član 25 – Prihvatljivost u pogledu vremena

1. Izdaci su prihvatljivi za finansiranje na osnovu programa pomoći za prekograničnu saradnju u okviru Ipe II:
 - (a) ako su nastali kod korisnika iz države članice i plaćeni u periodu od 1. januara 2014. godine do 31. decembra 2023. godine; ili
 - (b) ako su nastali kod korisnika iz države korisnice Ipe II i plaćeni nakon podnošenja programa, ali najkasnije na dan 31. decembra 2023. godine.
2. U slučaju troškova koji se nadoknađuju u skladu s članom 26 stav 2 podstav 1 tač. b i c, akcije koje čine osnovu za nadoknadu sprovode se u periodu od 1. januara 2014. godine i 31. decembra 2023. godine.
3. Izdaci koji postanu prihvatljivi kao rezultat izmjena i dopuna programa prihvatljivi su samo od datuma podnošenja Komisiji zahtjeva za izmjenu i dopunu ili, u slučaju primjene člana 10 stav 6, od datuma stupanja na snagu odluke o izmjenama i dopunama Programa.

Član 26 – Oblici podrške; oblici bespovratnih sredstava i povratne pomoći

1. Pomoć Ipe II koristi se za pružanje podrške u obliku bespovratnih sredstava, nagrada i povratne pomoći ili kao kombinacija navedenog.

U slučaju povratne pomoći, pomoć koja je vraćena tijelu koje ju je dalo, ili drugom nadležnom organu vlasti države članice ili države korisnice Ipe II, čuva se na zasebnom računu ili posebno s računovodstvenim kodovima i ponovo se koristi za istu namjenu ili u skladu s ciljevima Programa.

2. Bespovratna sredstva i povratna pomoć mogu biti u bilo kojem od sljedećih oblika:
 - a) naknada prihvatljivih troškova stvarno nastalih i plaćenih, zajedno sa, kada je to primjenljivo, doprinosima u naturi i amortizacijom;
 - b) standardne skale jediničnih troškova;

- c) paušalni iznosi koji ne prelaze 100 000 eura javnog doprinosa;
- d) finansiranje jedinstvenom stopom, određeno primjenom procenta na jednu ili više definisanih kategorija troškova.

Opcije navedene u podstavu 1 mogu se kombinovati samo ako svaka opcija pokriva različite kategorije troškova ili kada se koriste za različite projekte koji čine dio operacije ili za uzastopne faze operacije.

- 3. S obzirom na prihvatljivost doprinosa u naturi u obliku pružanja radova, roba, usluga, zemljišta i nekretnina primjenjuje se član 69 stav 1 Regulative (EU) br. 1303/2013.
- 4. Troškovi amortizacije mogu se smatrati prihvatljivim u skladu s članom 69 stav 2 Regulative (EU) br. 1303/2013.

Član 27 – Jedinstvene stope za indirektne troškove i troškove osoblja

- 1. Ako sprovođenje operacije dovodi do indirektnih troškova, oni se mogu izračunati po jedinstvenoj stopi na jedan od sljedećih načina:
 - a) jedinstvena stopa do 25% prihvatljivih direktnih troškova, pod uslovom da se stopa izračunava na osnovu fer, pravične i provjerljive metode izračunavanja ili metode koja se primjenjuje prema programima za bespovratna sredstva koje finansira isključivo država članica ili država korisnica Ipe II za sličnu vrstu operacija i korisnika;
 - b) jedinstvena stopa do 15% prihvatljivih direktnih troškova osoblja, pri čemu nema uslova za države članice ili državu korisnicu Ipe II da vrše izračunavanje kako bi se utvrdila primjenljiva stopa;
 - c) jedinstvena stopa koja se primjenjuje na prihvatljive direktne troškove na osnovu postojećih metoda i odgovarajućih stopa, koji se primjenjuju u politikama Unije za sličnu vrstu operacija i korisnika.

Primjenjuju se čl. 20 i 21 Delegirane regulative Komisije (EU) br. 480/2014¹³ u vezi s definicijom jedinstvene stope i povezanim metodama iz podstava 1 tačka c ovog stava.

- 2. Za potrebe utvrđivanja troškove za osoblje, koji se odnose na sprovođenje operacije, primjenljiva satnica može se izračunati tako da se najnoviji dokumentovani godišnji bruto troškovi zaposlenja podijele sa 1 720 sati.
- 3. Troškovi osoblja određene operacije mogu se izračunati po jedinstvenoj stopi do 20% direktnih troškova, osim troškova osoblja te operacije.

Član 28 – Posebna pravila o prihvatljivosti za pojedine kategorije izdataka

- 1. Primjenjuje se Delegirana regulativa Komisije (EU) br. 481/2014¹⁴.

¹³ Izmijenjena i dopunjena Delegiranom regulativom Komisije (EU) 2015/616 od 13. februara 2015. godine kojom se mijenja i dopunjava Delegirana regulativa (EU) br. 480/2014 u pogledu pozivanja na Regulativu Evropskog parlamenta i Savjeta (EU) br. 508/2014, Sl. list L 102, 21.4.2015, str. 33.

¹⁴ Delegirana regulativa Komisije (EU) br. 481/2014 od 4. marta 2014. godine o dopunjavanju Regulative Evropskog parlamenta i Savjeta (EU) br. 1299/2013 u vezi s posebnim pravilima o prihvatljivosti izdataka za programe saradnje, Sl. list L 138, 13.5.2014, str. 45.

2. Međutim, izuzetno od člana 5 st. 5 do 8 te regulative, primjenjuje se sljedeće:

- a) Za operacije koje se odnose tehničku pomoć ili promotivne aktivnosti i izgradnju kapaciteta, izdaci nastali izvan programskog područja su prihvatljivi, ukoliko su nastali u skladu s uslovima navedenim u članu 30 stav 2 tač. a i c.
- b) U odnosu na lica koja nijesu obuhvaćena tač. c i d, upravljačko tijelo može prihvatiti troškove smještaja i hrane u preduzećima koja se nalaze izvan programskog područja kao prihvatljive, ako su nastali u skladu s članom 30 stav 2. Ovo se odnosi i na lokalne putne troškove u mjestu događaja ili akcije izvan programskog područja.
- c) Za osoblje korisnika smješteno izvan programskog područja, upravljačko tijelo može prihvatiti troškove iz stava 1, uključujući i troškove putovanja u mjestu događaja ili akcije unutar ili izvan programskog područja, kako je prihvatljivo, ako su nastali u skladu s članom 30 stav 2.
- d) Za osoblje korisnika smješteno unutar programskog područja troškovi iz stava 1, uključujući i troškove putovanja do mjesta i od mjesta nekog događaja ili akcije unutar ili izvan programskog područja, smatraju se prihvatljivim u skladu s članom 30 stav 1.

Član 29 – Neprihvatljivi izdaci

1. Pomoć programa Ipe II za prekograničnu saradnju ne podržava:
 - a) kamatu na dugovanja;
 - b) porez na dodatnu vrijednost (PDV), osim tamo gdje je nepovratan u skladu s domaćim zakonodavstvom o PDV-u;
 - c) deaktiviranje i izgradnju nuklearnih elektrana;
 - d) ulaganje radi postizanja smanjenja emisije gasova staklene bašte iz djelatnosti koje spadaju pod Aneks I Direktive Evropskog parlamenta i Savjeta 2003/87/EZ (11);
 - e) proizvodnju, preradu i stavljanje na tržište duvana i duvanskih proizvoda;
 - f) preduzetnike u teškoćama kako je definisano u skladu s pravilima Unije o državnoj pomoći;
 - g) ulaganje u aerodromsku infrastrukturu, osim ako se odnosi na zaštitu životne sredine ili koje prati ulaganje potrebno za ublažavanje ili smanjenje njenog negativnog uticaja na životnu sredinu.
2. Kupovina izgrađenog i neizgrađenog zemljišta u iznosu do 10% ukupnih prihvatljivih izdataka za datu operaciju prihvatljiva je za finansiranje u okviru programa pomoći Ipe II za prekograničnu saradnju. Za zapuštene lokacije i za lokacije koje su prethodno bile u industrijskoj upotrebi koje obuhvataju i građevine, ta granica može se povećati do 15%. U izuzetnim i opravdanim slučajevima, ova granica može biti podignuta iznad odgovarajućim prethodnih procenata za operacije koje se tiču očuvanja životne sredine.
3. Operacije neće biti izabrane za pomoć Ipe II kada su fizički završene ili u cjelosti sprovedene prije podnošenja od strane korisnika zahtjeva za finansiranje u okviru Programa upravljačkom tijelu, bez obzira na to da li je korisnik izvršio sva vezana plaćanja.
4. U skladu s članom 4 tačka 1 Delegirane regulative Komisije (EU) br. 481/2014, naknade za

finansijske transakcije unutar države članice ili unutar države korisnice Ipe nijesu prihvatljive.

Član 30 – Prihvatljivost u zavisnosti od lokacije

1. Operacije, podložno izuzećima iz st. 2 i 3, moraju se nalaziti u programskom području koje obuhvata dio teritorija zemalja učesnica, kako je definisano u Programu (programsko područje).
2. Upravljačko tijelo može prihvatiti da se cijela operacija ili dio operacije sprovodi izvan programskog područja, pod uslovom da su ispunjeni svi sljedeći uslovi:
 - a) operacija je za dobrobit programskog područja;
 - b) ukupan iznos koji se dodjeljuje u okviru programa prekogranične saradnje operacijama koje se nalaze izvan programskog područja ne prelazi 20% podrške Unije na nivou programa;
 - c) obaveze upravljačkih i revizorskih tijela vezane za upravljanje, kontrolu i reviziju koje se odnose na operaciju ispunjavaju organi vlasti zaduženi za program prekogranične saradnje ili oni sklapaju sporazume s organima vlasti u državi članici ili trećoj zemlji u kojoj se operacija sprovodi.
3. Za operacije koje se odnose na tehničku pomoć, promotivne aktivnosti i izgradnju kapaciteta, izdaci mogu nastati izvan programskog područja, pod uslovom da su ispunjeni uslovi iz stava 2 tač. a i c.

Član 31 – Operacije koje ostvaruju neto prihod nakon završetka

1. Ovaj član primjenjuje se na aktivnosti koje ostvaruju neto prihod nakon njihovog završetka. Za svrhe ovog člana „neto prihod“ znači priliv novca koji direktno plaćaju korisnici za robu ili usluge koje pruža operacija, kao što su naknade koje snose direktno korisnici za korišćenje infrastrukture, prodaju ili zakup zemljišta ili zgrada, ili plaćanja za usluge umanjene za sve operativne troškove i troškove zamjene opreme kratkog vijeka trajanja nastale u istom periodu. Operativne uštede koje ostvaruje operacija tretiraju se kao neto prihod, osim ako su kompenzovani jednakim iznosom smanjenja operativnih subvencija.

Ako nijesu svi investicioni troškovi prihvatljivi za sufinansiranje, neto prihod se raspodjeljuje pro rata na prihvatljive i neprihvatljive djelove investicionih troškova.

2. Prihvatljivi izdaci operacije koja se sufinansira iz pomoći Ipe II umanjuju se unaprijed uzimajući u obzir potencijal operacije da ostvari neto prihod u određenom referentnom periodu koji obuhvata i sprovođenje operacije i period nakon njenog završetka.
3. Potencijalni neto prihod operacije utvrđuje se unaprijed na jedan od sljedećih načina koji odabere upravljačko tijelo za sektor, podsektor ili vrstu operacije:
 - (a) primjenom jedinstvene stope procenta neto prihoda za sektor ili podsektor primjenljiv za operaciju kao što je definisano u Aneksu V Regulative (EU) br. 1303/2013 ili bilo kojem od delegiranih akata iz podst. 2, 3 i 4;
 - (b) izračunavanjem diskontovanog neto prihoda operacije, uzimajući u obzir referentni period koje odgovara tom sektoru ili podsektoru primjenljivom za operaciju, profitabilnost koja se obično očekuje od predmetne kategorije ulaganja, primjenu načela zagađivač plaća i, ako je potrebno, razmatranje kapitala povezanog s relativnim prosperitetom države članice ili

regiona.

U skladu s čl. 1 i 2 Delegirane regulative Komisije (EU) br. 2015/1516¹⁵ jedinstvena stopa od 20% utvrđena je za operacije u sektoru istraživanja, razvoja i inovacija, kako je navedeno u podstavu 1 tačka a.

Ako se primjenjuje metoda iz podstava 1 tačka a, sav neto prihod koji se ostvari tokom sprovođenja i nakon završetka operacije smatraće se da je uzet u obzir primjenom jedinstvene stope, i stoga neće biti oduzet naknadno od prihvatljivih izdataka odnosne operacije.

Kada se utvrdi jedinstvena stopa za novi sektor ili podsektor donošenjem delegiranog akta u skladu s podst. 3 i 4, upravljačko tijelo može odlučiti da primjenjuje metodu iz podstava 1 tačka a za nove operacije u odnosu na dati sektor ili podsektor.

Primjenjuju se čl. 15 do 19 Delegirane regulative Komisije (EU) br. 480/2014¹⁶ koji se tiču metode izračunavanja diskontovanog neto prihoda operacija koje ostvaruju neto prihod.

4. Metoda kojom se neto prihod oduzima od izdataka operacije uključenih u zahtjev za plaćanje koji se podnosi Komisiji određuje se u skladu s domaćim propisima.
5. Kao alternativa primjeni metoda propisanih u stavu 3, maksimalna stopa sufinansiranja iz člana 50 može se, na zahtjev države članice ili države korisnice Ipe II, smanjiti u trenutku donošenja programa za prioritet ili mjeru na osnovu koje bi sve operacije podržane na osnovu tog prioriteta ili mjere mogle primijeniti jedinstvenu stopu u skladu sa stavom 3 podstav 1 tačka a. Smanjenje ne smije biti manje od iznosa izračunatog množenjem maksimalne stope sufinansiranja Unije koja se primjenjuje na osnovu pravila specifičnih za fond s relevantnom jedinstvenom stopom iz stava 3 podstav 1 tačka a.

Kada se primjenjuje metoda navedena u podstavu 1, sav neto prihod ostvaren tokom sprovođenja i nakon završetka operacije smatraće se da je uzet u obzir primjenom umanjene stope sufinansiranja, i stoga neće biti oduzet naknadno od prihvatljivih izdataka operacije.

6. Kada objektivno nije moguće utvrditi prihod unaprijed na osnovu bilo koje od metoda navedenih u stavu 3 ili 5, neto prihod ostvaren u roku od tri godine od završetka operacije, odnosno do krajnjeg roka za dostavljanje dokumenata za zatvaranje programa utvrđenog u pravilima specifičnim za fond, zavisno od toga koji je raniji, oduzima se od izdataka prijavljenih Komisiji.
7. St. 1 do 6 ne primjenjuju se na:
 - (a) operacije čiji ukupni prihvatljivi troškovi prije primjene st. 1 do 6 ne prelaze 1 000 000 eura;
 - (b) povratnu pomoć koja podliježe obavezi pune otplate i nagrade;
 - (c) tehničku pomoć;

¹⁵ Delegirana regulativa Komisije (EU) 2015/1516 od 10. juna 2015. godine o utvrđivanju, u skladu s Regulativom Evropskog parlamenta i Savjeta (EU) br. 1303/2013, jedinstvene stope za operacije finansirane iz evropskih strukturnih i investicionih fondova u sektoru istraživanja, razvoja i inovacija, Sl. list L 239, 15.9.2015, str. 65.

¹⁶ Delegirana regulativa Komisije (EU) br. 480/2014 od 3. marta 2014. godine o dopunjavanju Regulative Evropskog parlamenta i Savjeta (EU) br. 1303/2013 o utvrđivanju zajedničkih odredaba o Evropskom fondu za regionalni razvoj, Evropskom socijalnom fondu, Kohezionom fondu, Evropskom poljoprivrednom fondu za ruralni razvoj i Evropskom fondu za pomorstvo i ribarstvo, Sl. list L 138, 13.5.2014, str. 5.

(d) operacije za koje javna podrška u obliku paušalnih iznosa ili jediničnih troškova standardne skale;

(e) operacije sprovedene u okviru zajedničkog akcionog plana.

Bez obzira na podstav 1 tačkana ovog stava, kada država članica ili država korisnica Ipe II primjenjuje stav 5, u relevantne prioritete ili mjere može uključiti operacije čiji ukupni prihvatljivi troškovi prije primjene st. 1 do 6 ne prelaze 1 000 000 eura.

8. Osim toga, st. 1 do 6 ne primjenjuju se na operacije za koje podrška u okviru Programa predstavlja:

(a) *de minimis* pomoć;

(b) kompatibilnu državnu pomoć malim i srednjim preduzećima, kada se intenzitet pomoći ili granica iznosa pomoći primjenjuje u odnosu na državnu pomoć;

(c) kompatibilnu državnu pomoć, u kojoj se sprovodi pojedinačna provjera potreba za finansiranjem u skladu s važećim pravilima o državnoj pomoći.

Bez obzira na podstav 1, upravljačko tijelo može primjenjivati st. 1 do 6 na operacije koje spadaju pod podstav 1 tač. a do c ovog stava, kada je to predviđeno u domaćim pravilima.

9. Ovaj stav primjenjuje se na operacije koje ostvaruju neto prihod tokom njihovog sprovođenja, a na koje se st. 1 do 6 ne primjenjuju.

Prihvatljivi izdaci operacije koji se sufinansiraju iz pomoći Ipe II umanjuju se za neto prihode koji nijesu uzeti u obzir u trenutku odobrenja operacije koji su direktno ostvareni samo tokom njenog sprovođenja, najkasnije u trenutku podnošenja zahtjeva za završno plaćanje od strane korisnika. Kada nijesu svi troškovi prihvatljivi za sufinansiranje, neto prihodi se dodjeljuju pro rata na prihvatljive i neprihvatljive djelove troškova.

Primjenjuje se i član 65 stav 8 podst. 3 i 4 Regulative o zajedničkim odredbama.

Član 32 – Trajnost operacija

1. Operacija koja se sastoji od ulaganja u infrastrukturu ili produktivne investicije otplaćuje doprinos pomoći Ipe II ako u roku od pet godina od konačne isplate korisniku ili u okviru vremenskog perioda navedenog u pravilima o državnoj pomoći, kada je to primjenljivo, bude predmet bilo kojeg od navedenog:

a) prestanak ili premještanje proizvodnih aktivnosti izvan programskog područja;

b) promjena vlasništva nad stavkom infrastrukture koja daje preduzeću ili javnom organu nedozvoljenu prednost;

c) značajna promjena koja utiče na prirodu, ciljeve ili uslove sprovođenja koja bi dovela do podrivanja njenih izvornih ciljeva.

Za nepropisno plaćene iznose u odnosu na operacije povraćaj vrši država članica ili država korisnica Ipe II u odnosu na period za koji nijesu ispunjeni uslovi.

Države članice ili država korisnica Ipe II mogu smanjiti rok naveden u podstavu 1 na tri godine u

slučajevima koji se odnose na održavanje ulaganja ili radna mjesta stvorena od strane malih i srednjih preduzeća.

2. Operacija koja se sastoji ulaganja u infrastrukturu ili produktivne investicije otplaćuje doprinos pomoći Ipe II ako u roku od 10 godina od konačne isplate korisniku produktivna aktivnost bude predmet preseljenja izvan Unije, osim u slučaju kada je korisnik mali ili srednji preduzetnik. Kada je doprinos iz pomoći Ipe II u obliku državne pomoći, period od 10 godina zamjenjuje se rokom koji se primjenjuje na osnovu pravila o državnoj pomoći.
3. Operacije koje podržava pomoć Ipe II koje nijesu ulaganja u infrastrukturu i proizvodne investicije otplaćuju doprinos pomoći Ipe II samo kada su predmet obaveze održavanja ulaganja u skladu s važećim pravilima o državnoj pomoći i kada budu predmet obustave ili premještanja proizvodnih aktivnosti u roku propisanom u tim pravilima.
4. St. 1, 2 i 3 ne primjenjuju se na svaku operaciju koja je predmet obustave proizvodnih aktivnosti zbog stečaja koji nije vezan za krivične radnje.
5. St. 1, 2 i 3 ne primjenjuju se na fizička lica u državama članicama koja su korisnici investicione podrške, a koja su nakon završetka investicione operacije ostvarila uslove i primila podršku na osnovu Regulative Evropskog parlamenta i Savjeta (EU) br. 1309/2013¹⁷ kada je data investicija direktno povezana s vrstom aktivnosti identifikovanom kao prihvatljivom za podršku iz Evropskog fonda za prilagođavanje globalizaciji.

Odsjek VI – Nabavka

Član 33 – Nabavka od strane korisnika

1. Za dodjelu ugovora o pružanju usluga, roba i radova od strane korisnika u postupcima nabavke poštuju se:
 - a) odredbe Dijela drugog Glava IV Poglavlje 3 čl. 190 i 191 Finansijske regulative;
 - b) odredbe Dijela drugog Glava II Poglavlje 3 čl. 260 do 276 Delegirane regulative (EU) br. 1268/2012¹⁸;koje se primjenjuju na cijelom programskom području, i na teritoriji države članice i države korisnice (država korisnica) Ipe II.
2. U postupcima javne nabavke u pogledu izdataka vezanih za pripremnu fazu operacije i koje je pokrenuo korisnik prije dostavljanja dokumenta o bespovratnim sredstvima iz člana 14 stav 6 korisniku takođe se poštuju odredbe iz stava 1.

Međutim, izdaci povezani s postupcima javne nabavke koje je korisnik pokrenuo prema domaćem pravu države korisnice Ipe II prije podnošenja Programa nijesu prihvatljivi u okviru Programa, uključujući i kada su takvi izdaci nastali i plaćeni nakon podnošenja Programa.

¹⁷ Regulativa Evropskog parlamenta i Savjeta (EU) br. 1309/2013 od 17. decembra 2013. godine o Evropskom fondu za prilagođavanje globalizaciji (2014-2020) i prestanku važenja Regulative (EZ) br. 1927/2006, Sl. list L 347, 20.12.2013, str. 855.

¹⁸ Delegirana regulativa Komisije (EU) br. 1268/2012 od 29. oktobra 2012. godine o pravilima primjene Regulative Evropskog parlamenta i Savjeta (EU, Euratom) br. 966/2012 o finansijskim pravilima koja se primenjuju na opšti budžet Unije, Sl. list L 362, 31.12.2012, str. 1.

Član 34 – Pravila o državljanstvu i porijeklu

1. Učešće u dodjeli ugovora o nabavci, bespovratnim sredstvima i drugi postupci dodjele za akcije finansirane u okviru Programa otvoreni su za sva fizička lica koja su državljani i pravna lica koja su valjano osnovana u zemljama učesnicama, druge države članice, koje nijesu države korisnice Ipe II, ugovorne strane Sporazuma o Evropskom ekonomskom prostoru i partnerskim zemljama koje pokriva Evropski instrument za susjedstvo (u daljem tekstu: prihvatljive zemlje), i međunarodne organizacije¹⁹.

Pravna lica mogu obuhvatati organizacije civilnog društva, kao što su nevladine neprofitne organizacije i nezavisne političke fondacije, organizacije fokusirane na zajednicu i neprofitne agencije privatnog sektora, institucije i organizacije i njihove mreže na lokalnom, nacionalnom, regionalnom i međunarodnom nivou sve dok su mogu da imaju zakonska prava i dužnosti u skladu s odgovarajućim domaćim zakonima.

Upravljačko tijelo može dozvoliti učešće u pozivu za dostavljanje predloga projekata licima bez pravnog subjektiviteta.

2. Sva roba kupljena na osnovu ugovora o nabavci, ili u skladu s ugovorom o dodjeli bespovratnih sredstava, finansirana u okviru Ipe II, mora imati porijeklo iz prihvatljive zemlje.

Međutim, ona može imati porijeklo iz bilo koje zemlje, kada je iznos robe koja se kupuje ispod praga za korišćenje postupka konkurentnog nadmetanja²⁰. Za svrhe ovog člana, pojam „porijeklo“ definisan je u čl. 23 i 24 Regulative Savjeta (EEZ) br. 2913/92²¹.

3. Pravila na osnovu ovog člana ne odnose se na fizička lica zaposlena ili na drugi način zakonito angažovana od strane prihvatljivog izvođača ili, kada je primjenljivo, podizvođača i ne stvaraju ograničenja po pitanju nacionalnosti za njih.
4. U cilju promovisanja lokalnih kapaciteta, tržišta i kupovine, prednost se daje lokalnim i regionalnim izvođačima kada Finansijska regulativa predviđa dodjelu na osnovu jedne ponude. U svim drugim slučajevima, učešće lokalnih i regionalnih izvođača promoviše se u skladu s odgovarajućim odredbama Finansijske regulative.
5. Prihvatljivost kako je definisana u ovom članu može biti dodatno ograničena u Posebnim uslovima ovog finansijskog sporazuma u vezi s državljanstvom, geografskim položajem ili prirodom podnosioca, kada su takva ograničenja potrebna zbog specifične prirode i ciljeva akcije i kada su potrebna za njegovu efikasno sprovođenje, a naročito za učešće u postupku dodjele u slučaju akcije prekogranične saradnje.
6. Ponuđači, podnosioci zahtjeva i kandidati iz zemalja koje nijesu prihvatljive ili, ne dovodeći u pitanje član 34 stav 2 podstav 2, roba neprihvatljivog porijekla može biti prihvaćena kao prihvatljiva od strane upravljačkog tijela u slučaju hitnosti ili nedostupnosti proizvoda i usluge na tržištima datih zemalja, ili u drugim opravdanim slučajevima kada bi zbog primjene pravila prihvatljivosti realizacija projekta, programa ili akcije bila nemoguća ili veoma teška.

¹⁹ Međunarodne organizacije su međunarodne organizacije javnog sektora uspostavljene međudržavnim sporazumima, specijalizovane agencije uspostavljanje od strane takvih organizacija i druge neprofitne organizacije pripojene međunarodnim organizacijama odlukom Komisije.

²⁰ V. član 267 stav 1 tačka b podtačka ii Sprovedbene regulative Komisije (EU, Euratom) br. 1268/2012: ugovori vrijednosti manje od 100 000 eura.

²¹ Regulativa Savjeta (EEZ) br. 2913/92 od 12. oktobra 1992. godine o o uspostavljanju Carinskog zakona Zajednice i drugog zakonodavstva Zajednice kojim se reguliše nepovlašćeno porijeklo, Sl. list L 302, 19. oktobar 1992. godine, str. 1.

7. Fizička i pravna lica kojima su dodijeljeni ugovori poštuju važeće propise o zaštiti životne sredine, uključujući multilateralne sporazume o životnoj sredini, kao i međunarodno dogovorene osnovne standarde rada²².

Član 35 – Prava intelektualne svojine

1. Ugovorima sklopljenim od strane korisnika koji se nalazi u državi korisnici Ipe II finansirani u okviru ovog finansijskog sporazuma obezbjeđuje se da država korisnica Ipe II stekne sva potrebna prava intelektualne svojine u vezi s informacionom tehnologijom, studijama, crtežima, planovima, promotivnim i bilo kojim drugim materijalom pripremljenim za svrhe planiranja, sprovođenja, praćenja i evaluacije.
2. Država korisnica Ipe II garantuje da Komisija ili bilo koje tijelo ili lice ovlašćeno od strane Komisije ima pristup i pravo da koristi takav materijal. Komisija će koristiti takav materijal samo za vlastite potrebe.

Član 36 – Nabavka od strane upravljačkog tijela

Za dodjelu ugovora o pružanju usluga, roba i radova od strane upravljačkog tijela, uključujući i kod ugovaranja u ime Zajedničkog sekretarijata ili posredničkih tijela koja djeluju pod njegovom odgovornošću, na osnovu specifične budžetske raspodjele za operacije tehničke pomoći, postupci nabavke koje primjenjuje upravljačko tijelo mogu biti ili postupci iz člana 33 ili postupci iz njegovog domaćeg prava.

Odsjek VIII – Programski organi i njihovo imenovanje

Član 37 – Imenovanje organa vlasti

1. Zemlje učesnice u Programu određuju, za svrhe člana 123 stav 1 Regulative (EU) br. 1303/2013, jedno upravljačko tijelo; za svrhe člana 123 stav 2 te regulative, jedno tijelo za ovjeravanje, a za svrhe člana 123 stav 4 te regulative, jedno revizorsko tijelo.
2. Postupak za imenovanje upravljačkog tijela i, prema potrebi, tijela za ovjeravanje, iz člana 124 Regulative (EU) br. 1303/2013, sprovodi država članica u kojoj se tijelo nalazi.

Opis dužnosti i važećih procedura za upravljačko tijelo i, prema potrebi, tijelo za ovjeravanje sastavlja se u skladu s članom 3 i Aneksom III Sprovedbene regulative Komisije (EU) br. 1011/2014.

Revizorski izvještaj nezavisnog revizorskog tijela iz člana 124 stav 2 Regulative (EU) br. 1303/2013 izrađuje se u skladu s članom 4 i Aneksom IV Sprovedbene regulative Komisije (EU) br. 1011/2014.

Mišljenje nezavisnog revizorskog tijela iz člana 124 stav 2 Regulative (EU) br. 1303/2013 izrađuje se u skladu s članom 5 i Aneksom V Sprovedbene regulative Komisije (EU) br. 1011/2014.

3. Imenovanja propisana u ovom članu ne dovode u pitanje raspodjelu obaveza u odnosu na primjenu finansijskih korekcija među zemljama učesnicama kako je predviđeno u programu prekogranične saradnje.
4. Upravljačko tijelo i revizorsko tijelo nalaze se u istoj državi članici. Zemlje učesnice u Programu

²² Osnovni standardi rada MOR-a, konvencije o slobodi udruživanja i kolektivnog pregovaranja, ukidanju prisilnog rada, ukidanju diskriminacije u pogledu zapošljavanja i zanimanja i ukidanju dječjeg rada.

moгу одредити једно управлајачко тијело за обављање дужности тијела за овјеравање.

Član 38 – Dužnosti upravljačkog tijela

Primjenjuju se član 125 Regulative (EU) br. 1303/2013 i član 23 st. 1, 4 i 5 Regulative o TSE koji se odnose na дужности управлајачког тијела.

Primjenjuje se član 24 Delegirane regulative Komisije (EU) br. 480/2014 u vezi podataka koje treba zabilježiti i sačuvati u elektronskom obliku u okviru sistema za praćenje utvrđenog u članu 125 stav 2 tačka d Regulative (EU) br. 1303/2013.

Primjenjuju se čl. 6 do 11 Sprovedbene regulative Komisije (EU) br. 821/2014 o sistemu uspostavljenom u članu 125 stav 2 tačka d Regulative o zajedničkim odredbama za bilježenje i čuvanje podataka o operacijama.

Primjenjuje se član 25 Delegirane regulative Komisije (EU) br. 480/2014 u vezi detaljnih minimalnih zahtjeva za reviziju iz člana 125 stav 4 podstav 1 tačka d Regulative (EU) br. 1303/2013.

Izjava o upravljanju iz člana 125 stav 4 podstav 1 tačka e Regulative (EU) br. 1303/2013 izrađuje se u skladu s članom 6 i Aneksom VI Sprovedbene regulative Komisije (EU) br. 2015/207.

Član 39 – Zajednički sekretarijat

Upravljačko тијело, након саветовања с државама учесницама, оснива заједнички секретаријат.

Zajednički sekretarijat pomaže upravljačkom тијелу i одбору за праћење, а може помагати i националном органу власти u обављању њихових задатака. Zajednički sekretarijat такође пружа информације потенцијалним корисницима о могућностима финансирања u оквиру програма сарадње, i помаже корисницима u sprovođenju operacija.

Član 40 – Dužnosti tijela za ovjeravanje

Primjenjuju se član 126 Regulative (EU) br. 1303/2013 i član 24 Regulative o TSE koji se odnose na дужности тијела за овјеравање.

Član 41 – Dužnosti revizorskog tijela

Primjenjuju se član 127 Regulative (EU) br. 1303/2013 i član 25 Regulative koji se odnose na дужности ревизорског тијела.

Strategija revizije iz člana 127 stav 4 Regulative (EU) br. 1303/2013, revizorsko mišljenje iz člana 127 stav 5 podstav 1 tačka a Regulative (EU) br. 1303/2013 i godišnji izvještaj o kontroli iz člana 127 stav 5 podstav 1 tačka b Regulative (EU) br. 1303/2013 utvrđuju se u skladu s članom 7 i aneksima VII (strategija revizije), VIII (revizorsko mišljenje) i IX (godišnji izvještaj o kontroli) Sprovedbene regulative Komisije (EU) br. 2015/207.

Primjenjuje se član 26 Delegirane regulative Komisije (EU) br. 480/2014 u vezi s korišćenjem podataka prikupljenih tokom revizije koju obavljaju službenici Komisije ili ovlašćeni predstavnici Komisije.

Primjenjuju se čl. 27 do 29 Delegirane regulative Komisije (EU) br. 480/2014 u vezi s obimom i sadržajem revizije operacija i finansijskih računa i metodologijom izbora uzorka operacija.

Član 42 – Dužnosti organa vlasti države korisnice Ipe II

1. Organi vlasti i tijela države korisnice Ipe II podržavaju državu članicu u njenim odgovornostima i vjerno sarađuju s organima zaduženim za jedan program.
2. Kada upravljačko tijelo ne sprovodi provjere navedene u članu 125 stav 4 tačka a Regulative (EU) br. 1303/2013 na teritoriji države korisnice Ipe II, država korisnica Ipe II određuje tijelo ili lice odgovorno za obavljanje takvih provjera u odnosu na korisnike na svojoj teritoriji (kontrolor(i)).

U državi članici, kontrolori navedeni u podstavu 1 mogu biti ista tijela nadležna za sprovođenje takvih provjera za operativne programe u okviru cilja „Investicije za rast i radna mjesta“ ili, u slučaju trećih zemalja, za sprovođenje uporedivih provjera u okviru instrumenata vanjske politike Unije.

Država korisnica Ipe II obezbjeđuje da se izdaci korisnika mogu provjeriti u roku od tri mjeseca od dana podnošenja dokumenata od strane tog korisnika.

Država korisnica Ipe II odgovorna je za provjere koje se sprovode na njenoj teritoriji.

Kada se isporuka sufinansiranih proizvoda ili usluga može provjeriti samo u odnosu na cijelu operaciju, provjeru vrši upravljačko tijelo ili kontrolor iz države članice ili države korisnice Ipe II u kojoj se nalazi glavni korisnik.

3. U skladu sa svojim domaćim pravom, država korisnica Ipe II može ovlastiti revizorsko tijelo da vrši direktno dužnosti predviđene u članu 127 Regulative (EU) br. 1303/2013 na cijeloj teritoriji koju obuhvata program saradnje. To ovlašćenje određuje kada se revizorskom tijelu pridružuje revizor države korisnice Ipe II.

Kada revizorsko tijelo nema ovlašćenje iz podstava 1, njemu će pomagati predstavnik države korisnice Ipe II u obavljanju dužnosti predviđenih u članu 127 Regulative (EU) br. 1303/2013.

Predstavnik države korisnice Ipe II obezbjeđuje da se u obavljanju revizije uzmu u obzir međunarodno prihvaćeni revizorski standardi.

U slučaju opisanom u podstavu 2, država korisnica Ipe II odgovorna je za revizije koje se sprovode na njenoj teritoriji.

Predstavnik države korisnice Ipe II odgovoran je za pružanje činjeničnih elemenata koji se odnose na izdatke na svojoj teritoriji koje zahtijeva revizorsko tijelo kako bi izvršilo svoju procjenu.

Predstavnik države korisnice Ipe II mora biti funkcionalno nezavisan od kontrolora (ili više njih) koji sprovodi provjere iz člana 38.

Odsjek IX – Upravljanje i kontrola

Član 43 – Opšta načela sistema upravljanja i kontrole

1. Država članica obezbjeđuje postojanje sistema upravljanja i kontrole za program u skladu s čl. 72, 73 i 74.
2. Sistemi upravljanja i kontrole, u skladu s članom 3 stav 9, obezbjeđuju:
 - a) opis dužnosti svakog tijela uključenog u upravljanje i kontrolu i raspodjelu dužnosti unutar

svakog tijela;

- b) poštovanje načela razdvajanja dužnosti između takvih tijela i unutar njih;
 - c) postupke za osiguravanje tačnosti i pravilnosti prijavljenih izdataka;
 - d) kompjuterske sisteme za računovodstvo, za čuvanje i prenos finansijskih podataka i podataka o indikatorima za praćenje i izvještavanje;
 - e) sisteme za izvještavanje i praćenje kada nadležno tijelo povjerava izvršenje zadataka drugom tijelu;
 - f) dogovore za vršenje revizije funkcionisanja sistema upravljanja i kontrole;
 - g) sisteme i postupke za osiguravanje odgovarajućeg revizorskog traga;
 - h) sprečavanje, otkrivanje i ispravljanje nepravilnosti, uključujući prevaru, i povrat nepropisno plaćenih iznosa, zajedno sa svim kamatama na zakašnjela plaćanja.
3. Države članice obezbjeđuju da se najkasnije do 31. decembra 2015. godine sva razmjena informacija između korisnika i upravljačkog tijela, tijela za ovjeravanje, revizorskog tijela i posredničkih tijela može izvesti putem sistema elektronske razmjene podataka.

Sistemi iz podstava 1 olakšavaju interoperabilnost s nacionalnim okvirom i okvirima Unije i omogućuju da korisnici dostavljaju sve podatke iz podstava 1 samo jednom.

Primjenjuju se čl. 8 do 10 Sprovedbene regulative Komisije (EU) br. 1011/2014 u vezi s elektronskom razmjenom podataka.

Član 44 – Zajedničko upravljanje i odgovornosti

U skladu s načelom zajedničkog upravljanja, država članica, država korisnica Ipe II i Komisija odgovorni su za upravljanje i kontrolu programima, u skladu sa svojim odgovornostima utvrđenim Regulativom (EU) br. 1303/2013, Finansijskom regulativom, Regulativom o TSE i Sprovedbenom regulativom za Ipu.

U pogledu odgovornosti države članice, primjenjuje se član 74 Regulative (EU) br. 1303/2013.

Član 45 – Odgovornosti države korisnice Ipe II

Nacionalni koordinator za Ipu (NIPAK) određen u skladu s okvirnim sporazumom odgovoran je za koordinaciju učešća države korisnice Ipe II u relevantnim prekograničnim programima. NIPAK može delegirati ovaj zadatak koordinacije koordinatorskoj teritorijalne saradnje ili operativnoj strukturi prema potrebi.

Država korisnica Ipe II uspostavlja sistem kontrole kako je opisano, u skladu s članom 47 Sprovedbene regulative Ipe, u Odsjeku 5 Programa.

Član 46 – Ovlašćenja i odgovornosti Komisije

Primjenjuje se član 75 Regulative (EU) br. 1303/2013.

Član 47 – Saradnja između Komisije i revizorskog tijela

1. Komisija sarađuje s revizorskim tijelima u koordiniranju njihovih revizorskih planova i metoda i odmah razmjenjuje s tim tijelima rezultate obavljenih revizija za sisteme upravljanja i kontrole.
2. Komisija, revizorska tijela i svako koordinaciono tijelo sastaju se redovno i, po pravilu, najmanje jednom godišnje, osim ako je drugačije dogovoreno, kako bi ispitali godišnji izvještaj o kontroli, revizorsko mišljenje i strategiju revizije, i razmijenili mišljenja o pitanjima koja se odnose na unapređenje sistema upravljanja i kontrole.

Član 48 – Proporcionalna kontrola programa saradnje

Primjenjuje se član 148 Regulative (EU) br. 1303/2013.

Odsjek X – Izračunavanje osnove i intenziteta pomoći

Član 49 – Osnova za izračunavanje pomoći Ipe II

Odlukom Komisije kojom se odobrava Program (vidi anekse I, II i III) utvrđuju se stope sufinansiranja i maksimalni iznos pomoći Ipe II, na osnovu ukupno prihvatljivih izdataka, uključujući javne i privatne izdatke, ili javnih prihvatljivih izdataka.

Član 50 – Intenzitet pomoći Ipe II

Stopa sufinansiranja Unije na nivou svake prioritetne ose Programa ne smije biti manja od 20% i viša od 85% prihvatljivih izdataka.

Država korisnica Ipe II poštuje minimalnu stopu svog doprinosa navedenog u aneksima I i III. U slučaju doprinosa i države korisnice Ipe II i Unije, doprinos države korisnice Ipe II stavlja se na raspolaganje u isto vrijeme kad i odgovarajući doprinos od strane Unije.

Odsjek XI – Finansijsko upravljanje, opoziv opredijeljenih sredstava, pregled i prihvatanje finansijskih izvještaja, zatvaranje i finansijske korekcije

Pododsjek 1: Opredijeljena sredstva i plaćanja

Član 51 – Opredijeljena budžetska sredstva

1. Opredijeljena budžetska sredstva Unije u odnosu na Program isplaćuju se u godišnjim ratama u periodu od 1. januara 2014. godine do 31. decembra 2020. godine.
2. Odluka Komisije kojom se usvaja Program čini odluku o finansiranju u smislu člana 84 Finansijske regulative i, kada se obavijesti država članica, pravnu obavezu u smislu te regulative.
3. Za svaki program, opredijeljena budžetska sredstva za prvu ratu slijede nakon usvajanja Programa od strane Komisije.
4. Opredijeljena budžetska sredstva za sljedeće rate Komisija isplaćuje prije 1. maja svake godine, na osnovu odluke iz stava 2 ovog člana, osim u slučaju kada se primjenjuje član 16 Finansijske

regulative.

Član 52 – Zajednička pravila za plaćanje

1. Plaćanja od strane Komisije doprinosa iz pomoći Ipe II ovom Programu vrše se u skladu s budžetskim izdvajanjima i zavisno od raspoloživih sredstava. Svako plaćanje knjiži se na najranije otvorena opredijeljena budžetska sredstva iz pomoći Ipe II.
2. Plaćanja su u obliku predfinansiranja, privremenih plaćanja i plaćanja završnog salda.
3. Za oblike podrške iz člana 26 stav 2 podstav 1 tač. b, c i d i člana 26 st. 3 i 4, kao i člana 27 st. 1 i 2, troškovi izračunati na primjenljivoj osnovi smatraju se prihvatljivim izdacima.
4. Pomoć Ipe II za Program uplaćuje se na jedinstveni račun bez nacionalnih podračuna.

Tijelo za ovjeravanje prima uplate od strane Komisije.

5. Države članice će osigurati da do zatvaranja programa, iznos javne potrošnje koji se isplaćuje korisnicima bude barem jednak doprinosu iz pomoći Ipe II koji plaća Komisija državi članici i državi korisnici Ipe II.

Član 53 – Zajednička pravila za izračunavanje privremenih plaćanja i plaćanja završnog salda

1. Iznos isplaćen kao privremeno plaćanje i iznos završnog salda je funkcija specifične stope sufinansiranja koja se primjenjuje na prihvatljive izdatke.
2. Komisija će isplatiti kao privremena plaćanja 90% iznosa koji proizilazi iz primjene stope sufinansiranja za svaki prioritet, kako je utvrđeno u odluci kojom se usvaja Program, na prihvatljive izdatke za prioritet obuhvaćene zahtjevom za plaćanje. Komisija određuje preostale iznose koji se isplaćuju kao privremena plaćanja ili se vrši njihov povraćaj u skladu s članom 139 Regulative (EU) br. 1303/2013.
3. Doprinos pomoći Ipe II prioritetu kroz privremena plaćanja i plaćanja završnog salda ne smije biti veći od:
 - a) prihvatljivih javnih izdataka navedenih u zahtjevu za plaćanje za prioritet; ili
 - b) doprinosa pomoći Ipe II za prioritet utvrđen u odluci Komisije kojom se odobrava Program,

koje god od njih je niže.

Član 54 – Zahtjevi za plaćanje

1. U zahtjevu za plaćanje koji se podnosi Komisiji dostavljaju se svi podaci potrebni da bi Komisija izradila finansijski izvještaj u skladu s članom 68 stav 3 Finansijske regulative.
2. Primjenjuje se član 131 Regulative (EU) br. 1303/2013.
3. Zahtjevi za plaćanje podnose se u skladu s modelom navedenim u članu 6 i Aneksu VI Sprovedbene regulative Komisije (EU) br. 1011/2014.

Član 55 – Rokovi za podnošenje zahtjeva za privremeno plaćanje i za njihovo plaćanje

1. Tijelo za ovjeravanje redovno podnosi zahtjev za privremeno plaćanje u skladu s članom 54 stav 3 koji obuhvata iznose koji su uneseni u računovodstveni sistem u obračunskoj godini. Međutim, tijelo za ovjeravanje, kada smatra da je to potrebno, može uključiti takve iznose u zahtjeve za plaćanje koji se podnose se u narednim obračunskim godinama.
2. Tijelo za ovjeravanje podnosi završni zahtjev za privremeno plaćanje do 31. jula nakon završetka prethodne obračunske godine i, u svakom slučaju, prije prvog zahtjeva za privremeno plaćanje za sljedeću obračunsku godinu.
3. Prvi zahtjev za privremeno plaćanje ne vrši se prije prijave Komisiji imenovanja upravljačkih tijela i tijela za ovjeravanje u skladu s članom 37.
4. Privremena plaćanja se ne vrše za Program dok se godišnji izvještaj o sprovođenju ne pošalje Komisiji u skladu s članom 17 st. 1 i 2.
5. Zavisno od raspoloživih sredstava, Komisija vrši privremeno plaćanje najkasnije u roku od 60 dana nakon datuma na koji je zahtjev za plaćanje zaveden kod Komisije.

Član 56 – Plaćanje korisnicima

1. Tijelo za ovjeravanje, po pravilu, vrši plaćanja glavnom korisniku u skladu sa st. 2 i 3.
2. Zavisno od raspoloživosti sredstava iz početnih i godišnjih plaćanja predfinansiranja i privremenih plaćanja, upravljačko tijelo obezbjeđuje da korisnik dobije ukupni iznos prihvatljivih javnih izdataka dospjelih u cjelosti a najkasnije u roku od 90 dana od dana podnošenja zahtjeva za plaćanje od strane korisnika.

Nikakav iznos se ne odbija niti zadržava i nikakva posebna naknada ili druge naknade s jednakim dejstvom se ne naplaćuju a koje bi smanjile iznose koji treba da se isplate korisnicima.

3. Rok za plaćanje iz stava 2 može biti prekinut od strane upravljačkog tijela u bilo kojem od sljedećih opravdanih slučajeva:
 - a) iznos zahtjeva za plaćanje nije dospio ili odgovarajuća prateća dokumentacija, uključujući i dokumenta neophodna za provjeru upravljanja iz člana 125 stav 4 podstav 1 tačka a Regulative (EU) br. 1303/2013, nijesu dostavljena;
 - b) istraga je pokrenuta u odnosu na moguću nepravilnost koja utiče na date izdatke.

Dati korisnik mora biti obaviješten u pisanom obliku o prekidu i razlozima za isti.

Član 57 – Upotreba eura

1. Iznosi navedeni u programima dostavljenim od strane država članica, prognoze izdataka, izvještaji o izdacima, zahtjevi za plaćanje, finansijski izvještaji i izdaci navedeni u godišnjim i završnim izvještajima o sprovođenju izraženi su u eurima.
2. Države članice koje nijesu usvojile euro kao svoju valutu na dan podnošenja zahtjeva za plaćanje konvertuju izdatke nastale u nacionalnoj valuti u eure.

Kada euro postane valuta države članice, postupak konvertovanja utvrđen u podstavu 1 i dalje se primjenjuje na sve izdatke zabilježene u finansijskim izvještajima od strane tijela za ovjeravanje prije datuma stupanja na snagu fiksne stope konverzije između nacionalne valute i eura.

3. Izdatke nastale u valuti koja nije euro korisnici konvertuju u euro korišćenjem mjesečne računovodstvene kursne stope Komisije u mjesecu u kojem je taj izdatak:
 - a) nastao;
 - b) dostavljen za provjeru upravljačkom tijelu ili kontroloru u skladu s članom 42 stav 3; ili
 - c) prijavljen glavnom korisniku.

Metoda izabrana za ovaj Program navodi se u Programu i primjenjuje na sve korisnike.

Konverziju provjerava upravljačko tijelo ili kontrolor u državi članici ili državi korisnici Ipe II u kojoj se nalazi korisnik.

Član 58 – Predfinansiranje

Što se tiče predfinansiranja, nakon odluke Komisije o usvajanju Programa, Komisija isplaćuje jedinstveni iznos predfinansiranja.

Predfinansiranje iznosi 50% od prva tri iznosa opredijeljenih budžetskih sredstava za Program.

Iznos predfinansiranja može se isplatiti u dvije rate, ako je potrebno, u skladu s budžetskim potrebama.

Ukupan iznos isplaćen kao predfinansiranje nadoknađuje se Komisiji ako se ne pošalje zahtjev za plaćanje u okviru Programa u roku od 24 mjeseca od datuma kada je Komisija uplatila prvu ratu iznosa predfinansiranja.

Iznos koji se plaća kao početno predfinansiranje potpuno se briše iz finansijskih izvještaja Komisije najkasnije kada se program zatvori.

Član 59 – Prekid roka za plaćanje i obustava plaćanja

1. U vezi s prekidom plaćanja primjenjuje se član 83 Regulative (EU) br. 1303/2013.
2. U vezi s obustavom plaćanja primjenjuje se član 142 Regulative (EU) br. 1303/2013.

Pododsjek 2: Opoziv opredijeljenih sredstava

Član 60 – Načela

1. Program podliježe postupku opoziva opredijeljenih sredstava utvrđenom na osnovu toga da se opozivaju iznosi povezani s opredijeljenim sredstvima koji nijesu obuhvaćeni predfinansiranjem ili zahtjevom za plaćanje u određenom roku, uključujući i bilo koje zahteve za plaćanje kod kojih cijeli iznos ili dio podliježe prekidu roka plaćanja ili obustavi plaćanja.
2. Za opredijeljena sredstva koja se odnose na prošlu godinu perioda opoziv se vrši u skladu s pravilima koja se poštuju za zatvaranje programa.

3. Dio opredijeljenih sredstava koja su još otvorena opozivaju se ako bilo koji od dokumenata potrebnih za zatvaranje nijesu dostavljeni Komisiji do rokova propisanih u članu 61.

Član 61 – Rok za opoziv opredijeljenih sredstava

1. Komisija opoziva svaki dio iznosa opredijeljenih sredstava u Programu
 - (a) koji nije iskorišćen za plaćanje početnog i godišnjeg predfinansiranja i privremenog plaćanja do 31. decembra treće finansijske godine nakon godine za koju su opredijeljena budžetska sredstva u okviru operativnog programa; ili
 - (b) za koji zahtjev za plaćanje sačinjen u skladu s članom 54 nije podnesen u skladu s članom 55.
2. Dio opredijeljenih sredstava koji je još uvijek otvoren na dan 31. decembra 2023. godine opoziva se, ako bilo koji od dokumenata potrebnih na osnovu člana 69 nije dostavljen Komisiji do 15. februara 2025. godine.

Član 62 – Izuzeci od opoziva opredijeljenih sredstava

1. Iznos koji je predmet opoziva umanjuje se za iznose jednake tom dijelu opredijeljenih budžetskih sredstava za koje:
 - (a) su operacije obustavljene putem pravnog postupka ili upravne žalbe koja ima obustavno dejstvo; ili
 - (b) nije bilo moguće napraviti zahtjev za plaćanje iz razloga više sile koja ozbiljno utiče na sprovođenje cijelog programa ili njegovog dijela.

Nacionalni organi vlasti koji se pozivaju na višu silu iz podstava 1 tačka b dokazuju direktne posljedice više sile na sprovođenje cijelog programa ili njegovog dijela.

Za svrhe podstava 1 tač. a i b, smanjenje se može zatražiti jednom, ako je obustava ili viša sila trajala duže od jedne godine, ili više puta prema trajanju više sile ili broju godina između datuma pravne ili administrativne odluke o obustavi sprovođenja operacije i datuma konačne pravne ili administrativne odluke.

2. Do 31. januara, države članice su dužne da pošalju Komisiji informacije o izuzecima od stava 1 podstav 1 tač. a i b za iznos koji se prijavljuje do kraja prethodne godine.

Član 63 – Postupak

1. Komisija blagovremeno obavještava državu članicu, državu korisnicu Ipe II i upravljačko tijelo ako postoji opasnost od primjene pravila o opozivu opredijeljenih sredstava na osnovu člana 60.
2. Na osnovu informacije koju je primila od 31. januara, Komisija obavještava države članice, državu korisnicu Ipe II i upravljačko tijelo o iznosu opoziva opredijeljenih sredstava koji proizilazi iz tih informacija.
3. Država članica ima dva mjeseca da se složi s iznosom koji se opoziva ili da dostavi svoje primjedbe.
4. Do 30. juna, država članica dostavlja Komisiji revidirani finansijski plan koji odražava, za predmetnu finansijsku godinu, umanjeni iznos podrške kroz jedan ili više prioriteta programa. Ako država članica ne dostavi plan, Komisija revidira finansijski plan tako što umanjuje iznos pomoći Ipe II za predmetnu finansijsku godinu. To umanjjenje dodjeljuje se za svaki od prioriteta proporcionalno.

5. Komisija vrši izmjene i dopune odluke kojom se usvaja program, putem akata o sprovođenju, najkasnije do 30. septembra.

Pododsjek 3: Pregled i prihvatanje finansijskih izvještaja

Član 64 – Priprema finansijskih izvještaja

1. Finansijski izvještaj iz člana 59 stav 5 tačka a Finansijske regulative podnosi se Komisiji za svaki program saradnje. Finansijski izvještaji obuhvataju obračunsku godinu, a na nivou svakog prioriteta uključuju:
 - (a) ukupan iznos prihvatljivih izdataka unesenih u računovodstvene sisteme tijela za ovjeravanje koji je uključen u zahtjeve za plaćanje dostavljene Komisiji u skladu s članom 54 i članom 55 stav 2 do 31. jula nakon završetka obračunske godine, ukupan iznos odgovarajućih javnih izdataka nastalih tokom sprovođenja operacije, i ukupan iznos odgovarajućih plaćanja izvršenih prema korisnicima na osnovu člana 56 stav 2;
 - (b) iznose povučene i povraćene tokom obračunske godine, iznose za koje se vrši povraćaj na kraju obračunske godine, povraćaj sredstava na osnovu člana 32 i nepovratne iznose;
 - (c) iznose doprinosa programa i avanse državne pomoći iz člana 131 stav 4 Regulative (EU) br. 1303/2013;
 - (d) za svaki prioritet, usaglašavanje između izdataka navedenih u skladu s tačkom a i izdataka iskazanih u odnosu na istu obračunsku godinu u zahtjevima za plaćanje, uz objašnjenje bilo kakvih razlika.
2. Ako su izdaci prethodno uključeni u zahtjev za privremeno plaćanje za obračunsku godinu isključeni od strane države članice iz njenih finansijskih izvještaja zbog tekućeg ocjenjivanja zakonitosti i pravilnosti izdataka, bilo koji ili svi takvi izdaci za koje se naknadno utvrdi da su zakoniti i pravilni mogu se uključiti na osnovu zahtjeva za privremeno plaćanje koji se odnosi na dalje obračunske godine.
3. Finansijski izvještaji izrađuju se u skladu s članom 7 i Aneksom VII Sprovedbene regulative Komisije (EU) br. 1011/2014.

Član 65 – Dostavljanje informacija

Za svaku godinu od 2016. zaključno sa 2025. godinom, države članice podnose, do roka navedenog u članu 59 stav 5 Finansijske regulative, dokumente iz tog člana i to:

- (a) finansijske izvještaje, iz člana 64 stav 1, za prethodnu obračunsku godinu;
- (b) izjavu o upravljanju i godišnji pregled iz člana 125 stav 4 podstav 1 tačka e Regulative (EU) br. 1303/2013, za prethodnu obračunsku godinu;
- (c) revizorsko mišljenje i izvještaj o kontroli navedene u članu 127 stav 5 podstav 1 tač. a i b Regulative (EU) br. 1303/2013, za prethodnu obračunsku godinu.

Član 66 – Pregled i prihvatanje finansijskih izvještaja

1. Primjenjuju se odredbe člana 139 st. 1 do 9 Regulative (EU) br. 1303/2013.
2. Država članica ili država korisnica Ipe II mogu zamijeniti nepravilne iznose koji se otkriju nakon podnošenja finansijskih izvještaja tako što će izvršiti odgovarajuća prilagođavanja u finansijskim

izvještajima za obračunsku godinu u kojoj je otkrivena nepravilnost, ne dovodeći u pitanje čl. 74 i 75.

Član 67 – Rok

Do 31. maja godine nakon kraja obračunskog perioda, Komisija, u skladu s članom 59 stav 6 Finansijske regulative, primjenjuje postupke za pregled i prihvatanje finansijskih izvještaja i obavještava upravljačko tijelo o tome da li prihvata da su računi potpuni, tačni i istiniti, u skladu s članom 139 Regulative (EU) br. 1303/2013.

Član 68 – Raspoloživost dokumenata

U pogledu obaveze upravljačkog tijela da stavi na raspolaganje dokumente, primjenjuju se odredbe člana 140 Regulative (EU) br. 1303/2013.

Član 69 – Podnošenje dokumenata o zatvaranju

Osim dokumenata navedenih u članu 65, za završnu obračunsku godinu od 1. jula 2023. godine do 30. juna 2024. godine, upravljačko tijelo dostavlja završni izvještaj o sprovođenju za Program.

Član 70 – Plaćanje završnog salda

Završni saldo plaća se najkasnije u roku od tri mjeseca od dana prihvatanja finansijskog izvještaja za završnu obračunsku godinu ili mjesec dana nakon datuma prihvatanja završnog izvještaja o sprovođenju, zavisno od toga koji je kasniji datum.

Pododsjek 4: Finansijske korekcije i povraćaj sredstava od strane zemalja učesnica

Član 71 – Odgovornost zemalja učesnica

1. Zemlje učesnice sprečavaju, otkrivaju i ispravljaju nepravilnosti i vrše povraćaj nepropisno plaćenih iznosa, zajedno sa svim kamatama na zakašnjela plaćanja.
2. Zemlje učesnice su u prvom stepenu odgovorne za ispitivanje nepravilnosti i za vršenje finansijskih korekcija i sprovođenje povraćaja sredstava. U slučaju sistemske nepravilnosti, zemlja učesnica proširuje istragu kako bi obuhvatila sve operacije koje su potencijalno pogođene.
3. Zemlje učesnice vrše finansijske korekcije u vezi s pojedinačnim ili sistemskim nepravilnostima u operacijama ili operativnim programima. Finansijske korekcije sastoje se od otkazivanja cjelokupnog javnog doprinosa za operaciju ili program saradnje ili njegovog dijela. Zemlje učesnice uzimaju u obzir vrstu i težinu nepravilnosti i finansijski gubitak za pomoć Ipe II, u vrše srazmjernu korekciju. Finansijske korekcije bilježe se u finansijskim izvještajima za obračunsku godinu u kojoj je odlučeno o otkazivanju.
4. Doprinos iz pomoći Ipe II otkazan u skladu sa stavom 3 zemlje učesnice mogu ponovo koristiti u okviru datog programa, u skladu sa stavom 5.
5. Doprinos koji je otkazan u skladu sa stavom 3 ne može se ponovo koristiti za bilo koju operaciju koja je bila predmet korekcije ili, kada je finansijska korekcija sprovedena zbog sistemske nepravilnosti, za bilo koju operaciju pogođenu tom sistemskom nepravilnošću.

Član 72 – Obavještavanje o nepravilnostima

1. U ime zemalja učesnica upravljačko tijelo obavještava Komisiju o nepravilnostima koje prelaze 10.000 eura doprinosa iz pomoći Ipe II i redovno je informiše o značajnom napretku u povezanim upravnim i sudskim postupcima.
2. Upravljačko tijelo ne mora da obavještava Komisiju o nepravilnostima koje su se dogodile u zemljama učesnicama u odnosu na sljedeće:
 - (a) slučajeve kada se nepravilnost sastoji samo od neizvršenja, u cjelosti ili djelimično, operacije koja je uključena u sufinansirani program saradnje zbog stečaja korisnika;
 - (b) slučajeve koji su izneseni pred upravljačko tijelo ili tijelo za ovjeravanje od strane korisnika dobrovoljno, a prije otkrivanja od strane bilo kojeg tijela, bilo prije ili nakon plaćanja javnog doprinosa;
 - (c) slučajeve koje otkriju i isprave upravljačko tijelo ili tijelo za ovjeravanje prije uključivanja odnosnih izdataka u zahtjev za plaćanje podnesen Komisiji.
3. U svim drugim slučajevima, a naročito onima koje prethode stečaju ili u slučaju sumnje na prevaru, uočene nepravilnosti i povezane preventivne i korektivne mjere prijavljuju se Komisiji.
4. Primjenjuje se Delegirana regulativa Komisije (EU) br. 2015/1970²³ kojom se utvrđuju dodatna detaljna pravila o kriterijumima za utvrđivanje slučajeva nepravilnosti koje treba prijaviti i podacima koje treba dostaviti.
5. Primjenjuje se Sprovedbena regulativa Komisije (EU) br. 2015/1974²⁴ kojom se utvrđuje učestalost i format izvještavanja o nepravilnostima.

Član 73 – Povraćaj sredstava

1. Upravljačko tijelo obezbjeđuje da bilo koji iznos plaćen kao posljedica nepravilnosti bude povraćen od glavnog ili jedinog korisnika. Korisnici otplaćuju glavnom korisniku svaki iznos koji je nepropisno plaćen.
2. Ako glavni korisnik ne uspije da obezbijedi otplatu od drugih korisnika ili ako upravljačko tijelo ne uspije da obezbijedi otplatu od glavnog ili jedinog korisnika, zemlja učesnica na čijoj teritoriji se korisnik nalazi ili, u slučaju grupisanja teritorijalne saradnje u Evropi, je osnovan nadoknađuje upravljačkom tijelu svaki iznos nepropisno plaćen tom korisniku. Upravljačko tijelo je odgovorno za nadoknadu relevantnih iznosa opštem budžetu Unije, u skladu s raspodjelom obaveza među zemljama učesnicama propisanom u Programu.
3. Zemlje učesnice mogu odlučiti da ne vrše povraćaj iznosa koji je neopravdano plaćen ako iznos koji će biti vraćen od strane korisnika, ne uključujući kamate, ne prelazi 250 eura doprinosa iz pomoći Ipe II.

²³ Delegirana regulativa Komisije (EU) 2015/1970 od 8. jula 2015. godine o dopunjavanju Regulative Evropskog parlamenta i Savjeta (EU) br. 1303/2013 posebnim odredbama o izvještavanju o nepravilnostima u pogledu Evropskog fonda za regionalni razvoj, Evropskog socijalnog fonda, Kohezionog fonda i Evropskog fonda za pomorstvo i ribarstvo, Sl. list L 293, 10.11.2015, str. 1.

²⁴ Sprovedbena regulativa Komisije (EU) 2015/1974 od 8. jula 2015. godine o utvrđivanju učestalosti i formata za izvještavanje o nepravilnostima u pogledu Evropskog fonda za regionalni razvoj, Evropskog socijalnog fonda, Kohezionog fonda i Evropskog fonda za pomorstvo i ribarstvo, na osnovu Regulative Evropskog parlamenta i Savjeta (EU) br. 1303/2013, Sl. list L 293, 10.11.2015, str. 20.

4. Primjenjuje se Delegirana regulativa Komisije (EU) br. 2015/568²⁵ kojom se utvrđuju dodatna detaljna pravila o uslovima i postupcima koji se primjenjuju kako bi se utvrdilo da li se iznosi koji su nepovratni nadoknađuju.

Pododsjek 5: Finansijske korekcije od strane Komisije

Član 74 – Kršenje važećih zakona i kriterijuma

1. Komisija vrši finansijske korekcije otkazivanjem cjelokupne pomoći Ipe za Program ili njen dio i sprovođenjem povraćaja sredstava od države članice i države korisnice Ipe II kako bi isključila iz finansiranja Unije izdatke koji su u suprotnosti s važećim zakonima.
2. Kršenje važećih zakona vodi do finansijskih korekcija samo u odnosu na izdatke koji su prijavljeni Komisiji i, kada je ispunjen jedan od sljedećih uslova:
 - (a) kršenje je uticalo na odabir operacije od strane tijela nadležnog za podršku iz pomoći Ipe II ili u slučajevima kada, zbog prirode kršenja, nije moguće utvrditi taj uticaj ali postoji obrazloženi rizik da je kršenje imalo takav uticaj;
 - (b) kršenje je uticalo na iznos izdataka prijavljenih za naknadu iz budžeta Unije ili u slučajevima kada, zbog prirode kršenja, nije moguće kvantifikovati njegov finansijski uticaj, ali postoji obrazloženi rizik da je kršenje imalo takav uticaj.
3. U pogledu kriterijuma za finansijske korekcije primjenjuju se odredbe člana 144 st. 1 do 5 Regulative (EU) br. 1303/2013.
4. Primjenjuju se čl. 30 i 31 Delegirane regulative Komisije (EU) br. 480/2014 u vezi s finansijskim korekcijama od strane Komisije u odnosu na sistemske nedostatke.

Član 75 – Postupak

1. Prilikom odlučivanja o finansijskoj korekciji na osnovu člana 74 stav 1, Komisija poštuje načelo proporcionalnosti uzimajući u obzir prirodu i težinu kršenja važećeg zakona i njegove finansijske uticaje na budžet Unije. Komisija redovno obavještava Evropski parlament o donesenim odlukama o primjeni finansijskih korekcija.
2. Kriterijumi i postupci za primjenu finansijskih korekcija utvrđuju se pravilima specifičnim za fond.
3. U pogledu postupka primjenjuju se odredbe člana 145 st. 1 do 7 Regulative (EU) br. 1303/2013.

Član 76 – Obaveze zemalja učesnica

Finansijska korekcija od strane Komisije ne dovodi u pitanje obavezu zemalja učesnica da traže povraćaj sredstava na osnovu člana 71 stav 3 i države članice da se povrati državnu pomoć u smislu člana 107 stav 1 UFEU na osnovu člana 14 Regulative Savjeta (EZ) br. 659/1999²⁶.

²⁵ Delegirana regulativa Komisije (EU) br. 2016/568 od 29. januara 2016. godine o dopunjavanju Regulative Evropskog parlamenta i Savjeta (EU) br. 1303/2013 u pogledu uslova i postupaka za utvrđivanje da li se iznosi koji su nepovratni nadoknađuju od strane država članica s obzirom na Evropski fond za regionalni razvoj, Evropski socijalni fond, Kohezioni fond i Evropski fond za pomorstvo i ribarstvo, Sl. list L 97, 13. april 2016. godine, str. 1.

²⁶ Regulativa Savjeta (EZ) br. 659/1999 od 22. marta 1999. godine o utvrđivanju detaljnih pravila za primjenu člana 93 Ugovora o EZ, Sl. list L 83, 27.3.1999, str. 1.

Član 77 – Otplata

1. Svaka otplata sredstava u budžet Unije koja dospijeva za izvršenje vrši se prije datuma dospijeća navedenog u nalogu za povraćaj sredstava sačinjenom u skladu s članom 73 Finansijske regulative. Datum dospijeća je zadnji dan drugog mjeseca nakon izdavanja naloga.
2. Svako kašnjenje u vršenju otplate sredstava uzrokuje obračunavanje kamate zbog kašnjenja s plaćanjem, počevši od datuma dospijeća i zaključno s datumom stvarnog plaćanja. Stopa takve kamate iznosi jedan i po procentnih poena iznad stope koju primjenjuje Evropska centralna banka u svojim glavnim operacijama refinansiranja na prvi radni dan u mjesecu u kojem pada datum dospijeća.

Odsjek XII – Prekid Programa

Član 78 – Nepotpisivanje Finansijskog sporazuma

1. Ako država korisnica Ipe II ne potpiše finansijski sporazum do kraja godine koja slijedi nakon godine kada je usvojen Program, Komisija prekida program.
2. Godišnje rate Evropskog fonda za regionalni razvoj koje su već isplaćene ostaju na raspolaganju tokom njihovog uobičajenog životnog vijeka, ali se mogu koristiti samo za aktivnosti koje se odvijaju isključivo u datim državama članicama i koje su ugovorene prije odluke Komisije o prekidu. Upravljačko tijelo dostavlja Komisiji završni izvještaj u roku od tri mjeseca od zatvaranja ugovora a ona postupa u skladu s čl. 79 i 80.

Član 79 – Problemi u sprovođenju

1. Ako se program ne može sprovesti zbog problema koji se jave u odnosima između zemalja učesnica i u drugim opravdanim slučajevima, Komisija može da odluči da prekine program prije datuma isteka perioda izvršenja, na zahtjev Zajedničkog odbora za praćenje ili na sopstvenu inicijativu nakon konsultacija sa Zajedničkim odborom za praćenje.
2. Ako se program prekine, upravljačko tijelo dostavlja završni izvještaj u roku od šest mjeseci nakon odluke Komisije. Nakon brisanja prethodnih plaćanja u okviru predfinansiranja, Komisija isplaćuje završni saldo ili, kada je to prikladno, izdaje nalog za povraćaj sredstava. Komisija takođe vrši opoziv za saldo opredijeljenih sredstava.
3. Kao alternativa, može se donijeti odluka da se smanji raspodjela Programa na obim Programa u skladu s postupkom utvrđenim u članu 10 stav 6.

Član 80 – Preraspodjela

1. U slučajevima iz čl. 78 i 79, neopredijeljena podrška od Evropskog fonda za regionalni razvoj koja odgovara godišnjim ratama koje još nisu opredijeljene ili godišnjim ratama koje su opredijeljene i za koje je izvršen opoziv u cjelosti ili djelimično u istoj budžetskoj godini, a koje nisu preraspodijeljene drugom programu iste kategorije programa vanjske saradnje dodjeljuju se internim programima prekogranične saradnje u skladu s članom 4 Regulative o TSE.

Pomoć Ipe II koja odgovara godišnjim ratama koje još nisu opredijeljene ili godišnjim ratama koje su opredijeljene i za koje je izvršen opoziv u cjelosti ili djelimično u istoj budžetskoj godini koristi se za finansiranje drugih programa ili projekata koji ispunjavaju uslove za pomoć Ipe II.

Dio drugi: Završne odredbe

Član 81 – Konsultacije između zemalja učesnica i Komisije

- (1) Država korisnica Ipe II i Komisija međusobno se konsultuju prije preduzimanja daljih aktivnosti po pitanju bilo kojeg spora koji se odnosi na sprovođenje ovog finansijskog sporazuma u skladu s članom 85 ovih opštih uslova ili bilo kojeg spora koji se odnosi na tumačenje ovog finansijskog sporazuma koji se ne može riješiti u skladu s članom 3 Posebnih uslova.
- (2) Ako Komisija dobije saznanje o problemima u obavljanju postupaka koji se odnose na sprovođenje ovog finansijskog sporazuma u vezi s državom korisnicom Ipe II, ona utvrđuje sve potrebne kontakte s državom korisnicom Ipe II radi ispravljanja situacije i preduzimanja svih neophodnih koraka.
- (3) Konsultacije mogu dovesti do izmjena i dopuna, obustave ili raskida ovog finansijskog sporazuma.
- (4) Komisija i država korisnica Ipe II redovno informišu državu članicu o svim konsultacijama ili kontaktima iz st. 1 i 2.
- (5) Komisija konsultuje državu članicu prije preduzimanja mjere navedene u stavu 3.

Član 82 – Izmjene i dopune ovog finansijskog sporazuma

- (1) Sve izmjene i dopune ovog finansijskog sporazuma moraju biti u pisanom obliku.
- (2) Ako jedna od zemalja učesnica zatraži izmjene i dopune, zahtjev se podnosi Komisiji najmanje šest mjeseci prije namjeravanog datuma stupanja na snagu izmjena i dopuna.
- (3) U slučaju da Komisija dobije saznanje o sukobu između odredaba ovog finansijskog sporazuma, s jedne strane, i osnovnih akata navedenih u članu 1 Posebnih uslova, s druge strane, Komisija predlaže potrebno usklađivanje ovog finansijskog sporazuma s odredbama osnovnih akata.

U slučaju izmjena i dopuna osnovnog akta, Komisija predlaže potrebno usklađivanje ovog finansijskog sporazuma s izmijenjenim odredbama osnovnih akata u roku od dva mjeseca od dana njihovog stupanja na snagu.

- (4) Komisija može izmijeniti i dopuniti svoju Sprovedbenu regulativu (EU) br. 2015/207 po pitanju različitih modela, a da pritom ne zahtijeva izmjene i dopune ovog finansijskog sporazuma. Država korisnica Ipe II obavještava se u pisanom obliku o svakoj takvoj izmjeni i dopuni i njihovom stupanju na snagu.

Član 83 – Obustava ovog finansijskog sporazuma

- (1) Finansijski sporazum može se obustaviti u sljedećim slučajevima:
 - (a) ako država korisnica Ipe II prekrši obavezu iz ovog finansijskog sporazuma;
 - (b) ako država korisnica Ipe II prekrši bilo koju obavezu utvrđenu postupcima i standardnim dokumentima iz člana 18 stav 2 Okvirnog sporazuma;
 - (c) ako država korisnica Ipe II ne ispunjava uslove povjeravanja zadataka u pogledu izvršenja budžeta;

- (d) ako država korisnica Ipe II odluči da obustavi ili prekine proces pristupanja Evropskoj uniji;
 - (e) ako država korisnica Ipe II prekrši obavezu koja se odnosi na poštovanje ljudskih prava, demokratskih načela i vladavine prava i u ozbiljnim slučajevima korupcije.
- (2) Ovaj finansijski sporazum se može obustaviti u slučajevima više sile (force majeure), kako je definisano u daljem tekstu.

Viša sila znači bilo koju nepredviđenu ili izuzetnu situaciju ili događaj izvan kontrole strana koja sprečava bilo koju stranu da ispuni bilo koju od svojih obaveza, koja se ne može pripisati grešci ili nemaru s njihove strane (ili sa strane njihovih izvođača, zastupnika ili zaposlenih) i za koju se ispostavi da je nepremostiva uprkos dužnoj pažnji. Nedostaci na opremi ili materijalu ili kašnjenja u njihovom obezbjeđivanju, radni sporovi, štrajkovi ili finansijske poteškoće ne mogu biti navedeni kao viša sila. Ne smatra se da strana krši svoje obaveze ukoliko je ona spriječena da ih ispuni zbog slučaja više sile o kojoj je druga strana propisno obaviještena. Strana koja se suočava s višom silom o tome obavještava drugu stranu/strane bez odlaganja, navodeći prirodu, vjerovatno trajanje i očekivano dejstvo problema, i preduzima sve mjere kako bi moguću štetu svela na minimum. Ako viša sila utiče samo na dio Programa, obustava finansijskog sporazuma može biti djelimična.

Nijedna strana ne smatra se odgovornom za kršenje svojih obaveza prema ovom finansijskom sporazumu ukoliko je ona spriječena da ih izvrši zbog više sile, pod uslovom da preduzme mjere da umanjí bilo kakvu moguću štetu.

- (3) Komisija može obustaviti ovaj finansijski sporazum bez prethodnog obavještenja.
- (4) Komisija može preduzeti sve odgovarajuće mjere predostrožnosti prije nego što dođe do obustave.
- (5) Kada se obustava saopštava, ukazuje se na posljedice po tekuće ugovore o nabavkama i bespovratnim sredstvima i takve ugovore o nabavkama i bespovratnim sredstvima koji tek treba da budu potpisani i sporazume o delegiranju.
- (6) Obustava ovog finansijskog sporazuma ne dovodi u pitanje prekid plaćanja u skladu s članom 59 i raskid ovog finansijskog sporazuma od strane Komisije u skladu s članom 84.
- (7) Ugovorne strane nastavljaju sprovođenje Finansijskog sporazuma onda kada to uslovi dozvole uz prethodno pisano odobrenje Komisije. To ne dovodi u pitanje eventualne izmjene i dopune ovog finansijskog sporazuma koje mogu biti neophodne kako bi se Program prilagodio novim uslovima sprovođenja, uključujući, ako je moguće, produženje perioda prihvatljivosti, ili raskid ovog finansijskog sporazuma u skladu s članom 84.

Član 84 – Raskid ovog finansijskog sporazuma

- (1) Ako problemi koji su doveli do obustave ovog finansijskog sporazuma ne budu riješeni u periodu od najviše 180 dana, obje strane mogu raskinuti Finansijski sporazum uz otkazni rok od 30 dana.
- (2) Ovaj finansijski sporazum se automatski raskida ukoliko u roku od dvije godine od potpisivanja sporazuma:
 - (a) nije izvršeno nijedno plaćanje;
 - (b) nije potpisan nijedan ugovor o sprovođenju ili sporazum o delegiranju.
- (3) Kada se saopštava raskid sporazuma, ukazuje se na posljedice po tekuće ugovore o nabavkama i bespovratnim sredstvima, sporazume o delegiranju i slične ugovore ili bespovratna sredstva i

sporazume o delegiranju koji tek treba da budu potpisani.

- (4) Raskid ovog finansijskog sporazuma ne isključuje mogućnost da Komisija izvrši finansijske korekcije u skladu s čl. 43 i 44.

Član 85 – Dogovori za rješavanje sporova

- (1) Svaki spor u vezi ovog finansijskog sporazuma koji se ne može riješiti u roku od šest mjeseci putem konsultacija između ugovornih strana navedenih u članu 81, može se riješiti arbitražom na zahtjev jedne od ugovornih strana.
- (2) Obje ugovorne strane imenuju arbitra u roku od 30 dana od prijema zahtjeva za arbitražu. U slučaju da u tome ne uspiju, obje ugovorne strane mogu zatražiti od Generalnog sekretara Stalnog arbitražnog suda (Hag) da imenuje drugog arbitra. Dva imenovana arbitra imenuju trećeg arbitra u roku od 30 dana. U slučaju da u tome ne uspiju, obje ugovorne strane mogu zatražiti od Generalnog sekretara Stalnog arbitražnog suda (Hag) da imenuje trećeg arbitra.
- (3) Ukoliko arbitri ne odluče drugačije, primjenjuje se postupak naveden u Opcionim pravilima Stalnog arbitražnog suda koja se tiču međunarodnih organizacija i država. Odluke arbitara donose se većinom glasova u roku od tri mjeseca.
- (4) Obje ugovorne strane dužne su da preduzmu mjere neophodne za sprovođenje odluke arbitara.

**Interreg-IPA program prekogranične saradnje Hrvatska – Bosna i Hercegovina – Crna
Gora za period 2014–2020. godine
u skladu sa**

**SPROVEDBENOM REGULATIVOM KOMISIJE (EU) 447/ 2014 od 2. maja 2014. godine
o posebnim pravilima za sprovođenje Regulative Evropskog parlamenta i Savjeta (EU)
231/2014 od 11. marta 2014. godine kojom se uspostavlja Instrument pretpristupne
podrške (IPA II)**

Interreg- IPA program prekogranične saradnje Hrvatska – Bosna i Hercegovina – Crna Gora za period 2014–2020. godine

u okviru instrumenta IPA

CCI	2014TC16I5CB004
Naziv	Interreg-IPA program prekogranične saradnje Hrvatska – Bosna i Hercegovina – Crna Gora za period 2014–2020. godine
Verzija	Verzija 2.0
Prva godina	2014. godina
Posljednja godina	2020. godina
Prihvatljiv od	01.01.2014. godine
Prihvatljiv do	31.12.2023. godine
Broj odluke EK	
Datum odluke EK	
Broj izmjene i dopune odluke država članica	
Datum izmjene i dopune odluke država članica	
Datum stupanja na snagu izmjene i dopune odluke država članica	
NUTS (nomenklatura statističkih teritorijalnih jedinica) nivo III regioni (ili ekvivalentni regioni u državama koje nijesu članice) uključeni u program prekogranične saradnje	Hrvatska: 1. HR04A Brodsko-posavska županija 2. HR04C Vukovarsko-srijemska županija 3. HR04D Karlovačka županija 4. HR04E Sisačko-moslavačka županija 5. HR032 Ličko-senjska županija 6. HR033 Zadarska županija 7. HR034 Šibeničko-kninska županija 8. HR035 Splitsko-dalmatinska županija 9. HR037 Dubrovačko-neretvanska županija 10. HR047 Bjelovarsko-bilogorska županija 11. HR049 Požeško-slavonska županija 12. HR042 Grad Zagreb Bosna i Hercegovina: Brčko Distrikt Bosne i Hercegovine i 109

	opština: Bijeljina, Teočak, Ugljevik, Lopare, Tuzla, Lukavac, Čelić, Srebrenik, Petrovo, Gračanica, Doboj Istok, Gradačac, Pelagićevo, Donji Žabar, Orašje, Domaljevac-Šamac, Šamac, Modriča, Vukosavlje, Odžak, Brod, Srebrenica, Bratunac, Milići, Han-Pijesak, Vlasenica, Kladanj, Šekovići, Kalesija, Osmaci, Zvornik, Banovići, Živinice, Sapna, Prnjavor, Srbac, Laktaši, Čelinac, Kotor Varoš, Kneževo, Dobretići, Šipovo, Jajce, Jezero, Mrkonjić Grad, Banja Luka, Gradiška, Kozarska Dubica, Prijedor, Oštra Luka, Sanski Most, Ključ, Ribnik, Glamoč, Bosansko Grahovo, Drvar, Istočni Drvar, Petrovac, Bosanski Petrovac, Bosanska Krupa, Krupa na Uni, Novi Grad, Kostajnica, Bužim, Velika Kladuša, Cazin, Bihać, Doboj, Derventa, Prozor/Rama, Konjic, Nevesinje, Gacko, Bileća, Trebinje, Ravno, Ljubinje, Berkovići, Mostar, Jablanica, Kupres, Kupres (RS), Tomislavgrad, Posušje, Široki Brijeg, Čitluk, Stolac, Neum, Čapljina, Ljubuški, Grude, Livno, Istočni Mostar, Doboj Jug, Kakanj, Maglaj, Tešanj, Usora, Zavidovići, Zenica, Žepče, Bugojno, Busovača, Donji Vakuf, Gornji Vakuf-Uskoplje, Novi Travnik, Travnik, Vitez, Teslić Crna Gora: 1. Herceg Novi 2. Kotor 3. Tivat 4. Budva 5. Bar 6. Ulcinj 7. Cetinje 8. Danilovgrad 9. Nikšić 10. Podgorica Mapa programske oblasti data je u Aneksu 3 Programa saradnje.
--	--

ODSJER 1. STRATEGIJA ZA DOPRINOS PROGRAMA SARADNJE ODABRANIM TEMATSKIM PRIORITETIMA I RELEVANTNI SPORAZUM O PARTNERSTVU I INDIKATIVNI STRATEŠKI DOKUMENT(I)

[pozivanje na: član 31, Sprovedbene regulative Komisije (EU) br. 447/2014 od 2. maja 2014. godine o posebnim pravilima za sprovođenje Regulative Evropskog parlamenta i Savjeta (EU) 231/2014 od 11. marta 2013. godine kojom se uspostavlja Instrument pretpriprustne podrške (IPA II)]

1.1 Strategija za doprinos programa saradnje odabranim tematskim prioritetima i relevantni sporazum o partnerstvu i indikativni strateški dokumenti

1.1.1. Opis strategije za doprinos programa saradnje odabranim tematskim prioritetima i relevantni sporazum o partnerstvu i indikativni strateški dokument

1.1. Opšti kontekst programa

Interreg-IPA prekogranični program saradnje Hrvatska - Bosna i Hercegovina- Crna Gora za period 2014–2020. godine (program) kao IPA program prekogranične saradnje posmatra se kao instrument za sprovođenje, sa jedne strane, kohezivne politike EU kao glavnog investicionog instrumenta za ostvarivanje ciljeva Evropa 2020: pametan, održiv i sveobuhvatan rast koji treba postići koncentrisanjem na efikasnije investicije u obrazovanje, istraživanje i inovacije, kretanjem ka privredi sa niskim procentom ugljenika, otvaranju novih radnih mjesta i smanjenju siromaštva na taj način se fokusirajući na pet ambicioznih ciljeva u oblasti zaposlenja, inovacije, obrazovanja, smanjenja siromaštva i klimu/energiju.

S druge strane, program će se koristiti kao instrument za doprinos strateškim ciljevima jugoistočne Evrope 2020 koji su povezani u okviru razvojnih stubova koncentrisanih na integrisani, održivi i inkluzivni rast, kao i upravljanje za rast i koji se na taj način fokusiraju na poboljšanje uslova života i unapređenje konkurentnosti i razvoj u regionu pažljivo prateći viziju strategije Evropa 2020.

U tom smislu, program se posmatra kao sredstvo za međusobno povezivanje obje strategije i doprinos ostvarivanju pratećih ciljeva rješavanjem zajedničkih potreba i izazova u programskoj oblasti.

Osim toga, uzimajući u obzir činjenicu da Hrvatska, Bosna i Hercegovina i Crna Gora učestvuju u Strategiji EU za Dunavski region, kao i u Strategiji EU za Jadransko-jonski region, ovaj program ima za cilj da doprinese relevantnim prioritetima strategija tako stvarajući sinergiju između programskih intervencija i njihovih akcija.¹

Regulatorni okvir za Program obezbijeđen je relevantnim propisima za kohezivnu politiku i spoljne akcije EU za period 2014-2020. godine.

Mogući tematski obim programa obezbijeđen je u okviru 8 tematskih prioriteta kao što je

¹ Za više detalja o usklađenosti između programa i makro-regionalne strategije, v. Odsjek 4.3.

opisano u Aneksu II Regulative Evropskog parlamenta i Savjeta (EU) br. 231/2014 kojim se uspostavlja Instrument pretprijetne podrške (IPA II). Regulativa Evropskog parlamenta i Savjeta br. 1299/2013 o posebnim odredbama za podršku iz Evropskog fonda za regionalni razvoj cilju evropske teritorijalne saradnje navodi da prekogranična saradnja treba da ima za cilj rješavanje zajedničkih izazova koje su granični regioni zajednički identifikovali, kao što su: slab pristup, naročito u vezi s informacionim i komunikacionim tehnologijama (ICT), povezivanje i saobraćajna infrastruktura, pad lokalne industrije, neprikladan poslovni ambijent, nedostatak mreža između lokalnih i regionalnih uprava, nizak nivo istraživanja i inovacija i prihvatanja IKT, zagađenje životne sredine, prevencija rizika, negativni stavovi prema građanima susjedne zemlje i cilj da se iskoristi neiskorišćeni potencijal za rast u pograničnim oblastima (razvoj prekograničnih instrumenata i klastera za istraživanja i inovacije, prekogranična integracija na tržištu rada, saradnja između provajdera obrazovanja, uključujući univerzitete ili između zdravstvenih centara), istovremeno sa unapređivanjem procesa saradnje u cilju sveukupnog skladnog razvoja Unije.

Uzimajući u obzir ciljeve navedenih strategija i izazove s kojima se suočava oblast programa, cilj ovog programa je da se poveća društveno-ekonomski razvoj programske oblasti kroz intervencije u oblasti zdravstva i socijalne zaštite, zaštite životne sredine i zaštite prirode, prevencije rizika, održive energije i razvoja održivog turizma i poslovnog okruženja.

U tom smislu, Program će koristiti postojeću prekograničnu saradnju uspostavljenu u okviru programa za period 2007-2013. godine u cilju daljeg jačanja i širenja svog delokruga saradnje u okviru ovog programa.

Što se tiče hrvatskih nacionalnih programa za period 2014-2020. godine, preduzeće se posebne mjere kako bi se osiguralo stvaranje sinergija i komplementarnost između aktivnosti u okviru ovog programa i relevantnih programa za period 2014-2020. godine. Osim toga, Upravljačko tijelo (MA) i Nacionalno tijelo (NA) preduzeće posebne mjere da spriječe bilo kakvo preklapanje između aktivnosti ili dvostruko finansiranje kada se uzmu u obzir nacionalni programi i ovaj program.

Posebna pažnja će biti posvećena Programu ruralnog razvoja Republike Hrvatske za period 2014-2020. godine i ruralnim programima Bosne i Hercegovine i Crne Gore u pogledu sprečavanja preklapanja između aktivnosti ili dvostrukog finansiranja, kao i Interreg IPA programu prekogranične saradnje Hrvatska - Srbija 2014-2020, programima Kohezija i konkurentnost 2014-2020, Efikasni ljudski resursi 2014-2020, IPA programu prekogranične saradnje Hrvatska - Bosna i Hercegovina 2014-2020 i IPA programu prekogranične saradnje Bosna i Hercegovina-Crna Gora 2014-2020, kada je u pitanju stvaranje sinergija i komplementarnosti između relevantnih akcija.

1.2. Opšti opis programskog područja

Programsko područje obuhvata 12 županija u Hrvatskoj, Brčko Distrikt i 109 opština u Bosni i Hercegovini i 10 opština u Crnoj Gori. Geografsko područje pokriva ukupno 87.453.95 km² sa 5.587.836 stanovnika u programskom području.

Dio programskog područja u Hrvatskoj pokriva 38.405.00 km² i obuhvata sljedeće

županije: Grad Zagreb, Sisačko-moslavinu županiju, Karlovačku županiju, Bjelovarsko-bilogorsku županiju, Ličko-Senjsku županiju, Požeško-slavonsku županiju, Brodsko-posavinsku županiju, Zadarsku županiju, Šibeničko-kninsku županiju, Vukovarsko-srijemsku županiju, Splitsko-dalmatinsku županiju i Dubrovačko-neretvansku županiju.

Programska oblast u Bosni i Hercegovini pokriva 42.540.95 km² i obuhvata Brčko Distrikt Bosne i Hercegovine i sljedeće opštine: Bijeljina, Teočak, Ugljevik, Lopare, Tuzla, Lukavac, Čelić, Srebrenik, Petrovo, Gračanica, Doboj Istok, Gradačac, Pelagićevo, Donji Žabar, Orašje, Domaljevac-Šamac, Šamac, Modriča, Vukosavlje, Odžak, Brod, Srebrenica, Bratunac, Milići, Han-Pijesak, Vlasenica, Kladanj, Šekovići, Kalesija, Osmaci, Zvornik, Banovići, Živinice, Sapna, Prnjavor, Srbac, Laktaši, Čelinac, Kotor Varoš, Kneževo, Dobretići, Šipovo, Jajce, Jezero, Mrkonjić Grad, Banja Luka, Gradiška, Kozarska Dubica, Prijedor, Oštra Luka, Sanski Most, Ključ, Ribnik, Glamoč, Bosansko Grahovo, Drvar, Istočni Drvar, Petrovac, Bosanski Petrovac, Bosanska Krupa, Krupa na Uni, Novi Grad, Kostajnica, Bužim, Velika Kladuša, Cazin, Bihać, Doboj, Derventa, Prozor/Rama, Konjic, Nevesinje, Gacko, Bileća, Trebinje, Ravno, Ljubinje, Berkovići, Mostar, Jablanica, Kupres, Kupres (RS), Tomislavgrad, Posušje, Široki Brijeg, Čitluk, Stolac, Neum, Čapljina, Ljubuški, Grude, Livno, Istočni Mostar, Doboj Jug, Kakanj, Maglaj, Tešanj, Usora, Zavidovići, Zenica, Žepče, Bugojno, Busovača, Donji Vakuf, Gornji Vakuf-Uskoplje, Novi Travnik, Travnik, Vitez i Teslić.

Dio programskog područja u Crnoj Gori pokriva 13.812.00 km² i obuhvata sljedeće opštine: Herceg Novi, Kotor, Tivat, Budva, Bar, Ulcinj, Cetinje, Nikšić, Podgorica i Danilovgrad.

1.3. Analiza stanja programskog područja

Analiza stanja programskog područja je izazov zbog činjenice da je programsko područje u geografskom smislu veliko i heterogeno i karakteriše ga neuravnotežen razvoj zbog različitih faktora kao što su lokacija, geografija, istorijski događaji, uključujući nedavne ratne štete, putne i/ili vodene međusobne veze, prirodni resursi i različite tradicije. Pored toga, nacionalne i regionalne/lokalne jedinice značajno se razlikuju u pogledu statističkih pokazatelja i metodologija za njihovo praćenje i obračun što je predstavljalo veliki izazov za Upravljačko tijelo i nacionalna tijela da izvedu potrebne podatke na nivou programskog područja.

Međutim, analiza stanja programskog područja pokazala je značajan broj zajedničkih sredstava i izazova koji se analiziraju u skladu sa osam tematskih oblasti za IPA programe prekogranične saradnje prema klasifikaciji osam tematskih prioriteta datih u Aneksu II Regulative Evropskog parlamenta i Savjeta (EU) br. 231/2014 kojom se uspostavlja Instrument pretprištupne podrške (IPA II).

Ti tematski prioriteti su:

- zapošljavanje, mobilnost radne snage, socijalna inkluzija, zdravstvena i socijalna zaštita
- životna sredina, priroda, prevencija rizika, održiva energija i energetska efikasnost
- održivi transport i javne infrastrukture
- turizam i kulturna i prirodna baština

mladi i obrazovanje

- lokalna i regionalna uprava, planiranje i izgradnja administrativnih kapaciteta razvoj konkurentnosti i poslovnog okruženja
- istraživanje, tehnološki razvoj, inovacije i IKT.

Detaljna analiza stanja u programskom području za svaki tematski prioritet data je u Aneksu 7, dok je sažeti pregled četiri prioriteta tematska prioriteta izabrana za ovaj program predstavljen u sljedećem odsjeku:

Zdravstvena i socijalna zaštita

U principu, sistem zaštite javnog zdravlja u programskom području karakteriše neefikasna mreža zdravstvenih ustanova, neodgovarajuća distribucija i mobilizacija kapaciteta na različitim nivoima zaštite, smanjena dostupnost usluga za pacijente, učinak ispod očekivanog, loše upravljanje sistemom, uključujući nedovoljno koncentrisanje na standarde kvaliteta, nizak nivo upotrebe IKT rješenja, što dovodi do smanjenja finansijske održivosti sistema, neadekvatna komunikacija i informaciono povezivanje između njegovih različitih djelova i konačno smanjena dostupnost usluga za pacijente, kao i nezadovoljavajući nivo kvaliteta pružene zdravstvene zaštite. Programsko područje ima potrebu za modernizacijom sistema s ciljem da se zdravstveni sistem učini efikasnijim i da reaguje na potrebe savremene i buduće zdravstvene zaštite što se može postići fokusiranjem na sprovođenje efikasnih ulaganja u javnu zdravstvenu zaštitu u smislu infrastrukture malog obima i opreme i jačanja ljudskih resursa u cilju poboljšanja srodnih javnih objekata i usluga.

U Hrvatskoj, procenat stanovništva koje živi u riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti u 2012. godini bio je 32,3%, dok je u Bosni i Hercegovini relativna stopa siromaštva u 2011. godini iznosila je 17,9%, dok je u Crnoj Gori iznosila 11,3% u 2012. godini. Visoka stopa nezaposlenosti i nisko učešće na tržištu rada, uz povećanje troškova života, povećali su procenat stanovništva koje živi u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti. Međutim, sistemi socijalne zaštite u programskom području nijesu dobro prilagođeni korisnicima na ugroženim mjestima i njihovim raznovrsnim potrebama i promjenama u okruženju, kao što su starenje stanovništva, povećanje broja korisnika, različiti korisnički profili i nedostatak podrške lokalnoj zajednici za aktivno uključivanje ranjivih grupa. Na osnovu podataka koji proizilaze iz analiza stanja, smatra se da su sljedeće grupe u ranjivom položaju u okviru programskog područja: djeca, starije osobe, invalidi, ljudi koji primaju socijalnu pomoć i dugoročno nezaposlene starije žene. Kvalitet, obim i mehanizam pružanja socijalnih usluga nejednako su razvijeni na različitim nivoima širom regiona, što dovodi do značajnih razlika u pristupu uslugama i smanjuje efikasnost pružanja usluga. Odgovore na ove izazove treba tražiti kroz modernizaciju sistema socijalne zaštite, s ciljem da poveća svoju transparentnost, podršku i razvoj usluga socijalne zaštite u zajednici, jačanjem ljudskih resursa i poboljšanjem kvaliteta i dostupnosti socijalnih usluga u oblasti programa.

Životna sredina, priroda, sprečavanje rizika, održiva energija i energetska efikasnost

Prirodno okruženje u programskom području smatra se jednim od ključnih pokretačkih elemenata kada je riječ o ekonomskom i društvenom razvoju, međutim, stepen zaštite životne sredine i prirode u državama učesnicama još uvijek je niži nego u drugim razvijenim zemljama EU.

Ključna ekološka karakteristika u sjevernom dijelu programske oblasti je granični pojas između Hrvatske i Bosne i Hercegovine koji uglavnom obuhvata rijeka Sava, koja je njena zajednička i karakteristika koja je definiše. Sva ekološka pitanja u vezi sa Savom zahtijevaju preduzimanje zajedničke akcije od strane relevantnih aktera.

Sliv rijeke Save predstavlja veliki sliv jugoistočne Evrope i jedan je od najznačajnijih podslivova u slivu Dunava. Svrha Plana upravljanja rijekom Savom je da uskladi upravljanje rijekom sa Okvirnom direktivom EU o vodama (zakonski okvir sa ciljem da zaštiti i poboljša status svih voda i zaštićenih područja, uključujući ekosisteme koji zavise od vode, da se spriječi njihovo propadanje i osigura dugoročno, održivo korišćenje vodnih resursa), usklađivanje pratećeg upravljanja poplavama s Direktivom EU o poplavama i Akcionim programom za poplave za Dunav, kao i poboljšanje prevencije i kontrole nesreća putem sistema za upozoravanje u slučaju opasnosti od nesreće (sistem za upozoravanje). Glavni cilj sistema za upozoravanje je da poveća javnu sigurnost i zaštitu životne sredine u slučaju slučajnog zagađenja pružanjem prvih informacija za pogođene priobalne zemlje, unapređenjem razmjene informacija i upravljanja kroz uspostavljanje platforme za razmjenu informacija u skladu s Direktivom INSPIRE EU i sistemom informacija o vodama i da poveća obnovu i razvoj plovidbe.

Ključna ekološka karakteristika južnog dijela programske oblasti je Jadransko more sa svojim visoko osjetljivim morskim ekosistemom. Osim toga, obalna područja odlikuju se visokim stepenom biodiverziteta, osjetljivim staništima i ekosistemima. Jadransko more i priobalna područja igraju značajnu ulogu u razvoju privrede, kulturnog i društvenog života programske oblasti. U tom smislu, Jadranskom moru treba posvetiti posebnu pažnju u smislu njegovog korišćenja i očuvanja. Značajni izazovi odnose se na zaštitu biodiverziteta, prirode i pejzaža mora i obalnog područja.

Ovaj program takođe će doprinijeti u ispunjavanju finansijskih obaveza iz Barselonske konvencije u pogledu zaštite morske i primorske životne sredine, čije potpisnice su sve tri države učesnice.

Zahvaljujući velikoj količini padavina i relativno dobroj očuvanosti vodnih resursa, programsko područje ima dobar kvalitet i obilje podzemnih i površinskih voda. Bogatstvo i kvalitet vodnih resursa predstavljaju jednu od najznačajnijih komparativnih prednosti cijelog programskog područja. U principu, odgovore na izazove životne sredine treba tražiti kroz zaštitu posebno vrijednih staništa i kroz integrisano upravljanje cijelim područjem.

Zagađenje životne sredine, prostorna urbanizacija, globalne klimatske promjene, pritisci od ekonomskih aktivnosti i neodrživo korišćenje prirodnih resursa predstavljaju potencijalnu opasnost po životnu sredinu i zaštitu prirode. Stoga, ovaj program se posmatra kao prilika za rješavanje ovih izazova i da ojača upravljanje životnom sredinom i zaštitu prirode u programskom području.

U programskom području u porastu je trend prirodnih katastrofa u posljednjih nekoliko godina zbog klimatskih i seizmičkih uslova. Najozbiljnije štete se odnose na poplave, suše i požare. Sjeveroistočno od Hrvatskog i sjeverno od Bosansko-hercegovačkog dijela programskog područja, kao i južni dio ove dvije zemlje u opasnosti su od poplava, dok funkcionalnost sistema zaštite od poplava zahtijeva značajna poboljšanja u cilju postizanja

najvišeg nivoa kvaliteta. Kao država članica EU, Hrvatska je usvojila Okvirnu direktivu (2000/60/EZ) koja uspostavlja pravni okvir za zaštitu i unapređenje statusa svih voda i zaštićenih područja, uključujući ekosistema koji zavise od vode, kako bi se spriječilo njihovo propadanje i da se obezbijedi dugoročno i održivo korišćenje vodnih resursa, i Direktivu o poplavama (2007/60/EZ), koja je integrisana s ukupnim zahtjevima za upravljanje vodama i sprečavanje zagađenja.

Važno je napomenuti da u skladu s Aktom o pristupanju Republike Hrvatske, Hrvatska mora da sprovede zahtjeve Direktive o prečišćavanju urbanih otpadnih voda za naselja s više od 15 000 ekvivalent stanovnika do 31. decembra 2018. godine i do 31. decembra 2020. godine za naselja više od 10 000 ekvivalent stanovnika čije otpadne vode se ispuštaju u osjetljive oblasti kao i za postrojenja za prečišćavanje, koja se nalaze u relevantnim oblastima sliva Dunava i drugim osjetljivim oblastima koje doprinose zagađenju tih oblasti. Najvažniji zadaci u sektoru voda su postizanje usklađenosti kvaliteta vode za piće, obezbjeđivanje prikupljanja otpadnih voda i odgovarajuće prečišćavanje za sva naselja sa 2000 ekvivalentnih stanovnika i reforma JKP.²³

Priobalni dio programskog područja je pod uticajem klimatskih promjena onoliko koliko i drugi dijelovi, međutim, zbog visoke temperature i dugotrajne velike suše, ovo područje je više nego ikada podložno spoljnjem uticaju. Sistemi za zaštitu od požara u ovim dijelovima programskog područja nijesu na zadovoljavajućem nivou i treba ih poboljšati.

Osim toga, programsko područje je oblast visokog rizika, uglavnom zbog klimatskih promjena, topljenja snijega i kiše. Znaci koji se mogu pripisati klimatskim promjenama uočeni u sve tri zemlje su stalni porast prosječne temperature vazduha u posljednjoj deceniji, stalni trend smanjenja u godišnjem nivou padavina, trend isparavanja u poređenju sa trendom temperature vazduha i povećana pojava ekstremnih vremenskih uslova. Svi ovi uticaji zahtijevaju adaptaciju na klimatske promjene i mjere upravljanja za uspostavljanje ili dalje unapređenje sistema upravljanja prevencijom rizika u cilju poboljšanja sposobnosti za odgovor na katastrofu u programskom području.

Osim toga, programsko područje se suočava sa rizicima u vezi zagađenje vazduha, naročito česticama u vazduhu od saobraćaja i sagorijevanja čvrstog goriva za grijanje domaćinstava. U tom smislu, ovaj program uzima u obzir Paket politike čistog vazduha od 18. decembra 2013. godine koji opisuje problem zagađenja vazduha i postavlja nove privremene ciljeve za smanjenje uticaja na zdravlje i životnu sredinu do 2030. godine. Takođe definiše neophodne uslove smanjenja emisija za ključne zagađivače i program rada koji će biti potrebni za postizanje ciljeva.

Programsko područje ima povoljne uslove u pogledu obnovljivih izvora energije. U pogledu razvoja održive energije, u Hrvatskoj postoji potencijal za povećanje energetske kapaciteta koji proizilaze iz biomase i biogasa, energije vjetera, snage sunca, geotermalne energije i hidroelektrana. U bosansko-hercegovačkom dijelu programskog područja, geotermalna energija iz prirodnih resursa koristi se u medicinske, rekreativne i turističke svrhe, dok u Crnoj Gori postoji značajan hidropotencijal, za koji se smatra da je među

² U okviru ovog programa nije predviđeno finansiranje velikih infrastrukturnih projekata iz oblasti tretmana otpadnih voda

³ Takođe treba napomenuti da u okviru ovog programa nije predviđeno finansiranje saobraćajne infrastrukture.

prvim potencijalima u svijetu, uzimajući u obzir njenu ekonomiju i pogodnost za ekološko i socijalno okruženje. U Crnoj Gori takođe postoji dobar potencijal za iskorišćavanje energije vjetra na lokacijama duž Jadranskog mora. Međutim, stavljanje svih tih potencijala u upotrebu zahtijeva velika ulaganja u infrastrukturu i prevazilaženje niz zakonskih prepreka. Uzimajući u obzir da se politika nadogradnje infrastrukture u energetske sektoru pretežno vodi na državnom nivou i zahtijeva velike investicije, ovaj program može da utiče na aspekt kvaliteta pružanjem podrške unapređenju kapaciteta za bolje upravljanje energijom, razmjenu iskustava, prakse i inovativne projekte koji doprinose smanjenju emisije CO₂ i potrošnje energije, primjenom novih tehnologija i rješenja u oblasti održive energije i energetske efikasnosti. Ovo se može uraditi sa posebnim naglaskom na javne infrastrukture na taj način uključujući vlasnike javne infrastrukture i upravljače, ali i krajnje korisnike da se osigura koherentnost mjera za izgradnju kapaciteta u oblasti održive energije.

Turizam i kulturna i prirodna baština

Zbog izuzetno bogate kulturne i prirodne baštine, turizam postaje sve važniji u cijelom programskom području. U Hrvatskoj je učešće turizma u BDP-u u 2012. godini bilo 15,4%, u Bosni i Hercegovini 2,05%, dok je u Crnoj Gori bilo 9,9%. Procjenjuje se da uticaj turizma u BDP-u sve tri zemlje treba da raste u narednoj deceniji na godišnjem nivou. Turizam je jedna od glavnih privrednih djelatnosti u južnom dijelu programskog područja, ali od nedavno je uloga kontinentalnog turizma takođe postala važnija za druge djelove programskog područja. Osim toga, broj zaposlenih u sektoru turizma u 2013. godini u Hrvatskoj iznosio je 6,3%, dok je u Crnoj Gori u 2012. godini bio 8,7%. Uprkos činjenici da turizam već predstavlja jedan od najvažnijih pokretača privrede u programskom području, neophodno je da se uspostavi adekvatna turistička infrastruktura kako bi se obezbijedili uslovi za dinamičniji razvoj turizma u primorskim i kontinentalnim oblastima. Resursi koji su atraktivni u programskom području su nacionalni parkovi i druga zaštićena područja (ukupno 40 lokacija) koja kao takva imaju značajan potencijal za dalji razvoj zajedničke regionalne turističke ponude. Međutim, značajne prepreke za ovakav razvoj leže u činjenici da područja koja imaju posebne prirodne vrijednosti još uvijek nijesu organizovana i opremljena da prime i ponude kvalitetan boravak velikom broju gostiju. Zbog toga je važno da se riješi ovaj problem i da se poboljša turistička infrastruktura, kvalitet marketinga kulturnih i prirodnih lokacija, razmjena informacija i preduzetničke inicijative, i da se ojačaju ljudski i administrativni kapaciteti kako bi bili usmjereni na održivi turizam. U međuvremenu, važno je voditi računa o očuvanju prirode, kao i kontroli saobraćaja kroz zaštićena područja.

U principu, programsko područje ima veliki potencijal za diverzifikaciju turističke ponude i razvoj projekata kombinovanja poljoprivredne i proizvodnje hrane s uslugama turističkog sektora, posebno za utvrđivanje geografskog porijekla proizvoda.

Kulturni turizam može da se razvije u nekim urbanim centrima s obzirom na bogato kulturno nasljeđe i veliku raznolikost kulturnih manifestacija koje se organizuju tokom cijele godine. Bogatstvo kulturne baštine karakterišu brojni spomenici od kojih su mnogi na Listi svjetske baštine UNESCO-a (stari grad Dubrovnik, Dioklecijanov palata i srednjovjekovni Split, istorijsko jezgro Trogira, katedrala Sv. Jakova u Šibeniku, Nacionalni park Plitvička jezera, Starigradska ravnica, stari grad Kotor, stari most u Mostaru). Međutim, nedostatak sredstava za očuvanje tog nasljeđa za buduće generacije i

dalje je izvor zabrinutosti. Stoga, ovaj program može da riješi ovaj problem fokusiranjem na održivo upravljanje kulturnim i prirodnim dobrima. Osim toga, kulturno nasljeđe predstavlja važno sredstvo za razvoj turizma uključujući kulturne aktivnosti i lokacije u prekograničnoj turističkoj ponudi. U tom smislu, postoji mogućnost da se ovaj program bavi prethodno opisanim potrebama programskog područja i izazovima obezbjeđivanjem mogućnosti finansiranja za jačanje, diversifikaciju i integrisanje prekogranične turističke ponude kao i fokusiranjem na održivo upravljanje postojećim kulturnim i prirodnim dobrima i da na taj način doprinese uspostavljanju održivog turističkog sektora kao važnog pokretača privrednog razvoja programskog područja.

Konkurentnost i razvoj poslovnog okruženja

Razvoj konkurentnosti i poslovnog okruženja u državama učesnicama i stoga u programskom području vidi se kao značajan doprinos povećanju bruto domaćeg proizvoda, otvaranju novih radnih mjesta, smanjenju stope nezaposlenosti i povećanju izvoza i konkurentnosti privrede u programskom području. Ukupno, programsko područje broji više od 150.000 MSP-a. Ovaj broj predstavlja najviši procenat od ukupnog broja preduzeća koja postoje u sve tri države. Osim toga, od ukupne radne snage, najveći procenat zaposlenih u sve tri zemlje je u malim i srednjim preduzećima. 2013. godine u Hrvatskoj je u MSP bilo zaposleno 64,2% ukupne radne snage, u Bosni i Hercegovini je 2012. godine ova stopa iznosila 75,83%, a u Crnoj Gori je u 2012. godini iznosila 67 %. MSP zapošljavaju značajan broj stanovništva, međutim postoji potreba da se obezbijedi snažnija podrška za MSP kako bi povećali svoje kapacitete u raznim poslovnim procesima, npr. marketing, razvoj i implementacija novih usluga/proizvoda, koristeći IKT, nove tehnologije i istraživanja, implementacijom inovativnih rješenja u privrednom društvu i procesima, itd. To se može uraditi direktnom podrškom institucija za podršku poslovanju, kao i razvojem klastera. Osim toga, saradnja između institucija za podršku poslovanju, poslovnog sektora, klastera i obrazovnih i istraživačkih institucija može da stvori mogućnost za primjenu inovacija u sektoru trgovine na na taj način doprinoseći razvoju regionalne privrede.

Analiza situacije pokazala je da je razvoj klastera i mreže klastera ujednačen u cijelom programskom području. Međutim, strateški dokumenti i programi zemalja učesnica podržavaju jačanje postojećih regionalnih prednosti, konkurentnosti i inovativnosti kroz politike klastera. Do 2011. godine, u Hrvatskoj su razvijeni klasteri u sljedećim privrednim granama: prerada drveta, kože i obuće, grafička industrija, građevinska industrija, IKT, turizam i ugostiteljstvo, brodogradnja, proizvodnja medicinske opreme, proizvodnja komunalne opreme, prehrambena industrija i metalurgija. Postojeći klasteri u Hrvatskoj su uglavnom mali i akcenat je na unapređenju saradnje i umrežavanju postojećih klastera, kao i izgradnji međunarodne mreže klastera. Umrežavanje klastera kroz jačanje veza i sinergiju sa drugim preduzećima, obrazovnim institucijama, biznis inkubatorima, poslovnim parkovima, regionalnim razvojnim agencijama i drugim institucijama nije samo važno na regionalnom nivou u Republici Hrvatskoj, nego i u prekograničnom kontekstu. U cilju jačanja i unapređenja te sinergije, biće preduzeti i podržani naponi u uspostavljanju i jačanju mreže klastera kroz prekograničnu saradnju.

Bilo je nekoliko programa za razvoj klastera u Bosni i Hercegovini od 2004. godine, kao što su Aktivnost konkurentnosti klastera (2004-2008), finansirana iz pomoći za međunarodni razvoj Sjedinjenih Američkih Država (USAID). Istraživanje je sprovedeno

kako bi se pomoglo preduzećima u sektorima s velikim potencijalom za ekonomski razvoj Bosne i Hercegovine u sljedećim sektorima: prerada drveta, šumarstvo i turizam. Još jedna važna klaster inicijativa je automobilska klaster Bosne i Hercegovine (AK BiH), koju vodi njemačka agencija za tehničku pomoć *Gesellschaft für Technische Zusammenarbeit* (GTZ), usmjerena na podršku rastućoj komponenti automobilske klastera. Tu su i brojni aktivni klasteri na regionalnom nivou u Bosni i Hercegovini, uključujući obradu drveta i industrije obnovljivih izvora energije. Međutim, broj aktivnih klastera se smanjuje. Prema istraživanju Svjetskog ekonomskog foruma, u Bosni i Hercegovini bilo je manje aktivnih klastera u 2013. u odnosu na 2012. godinu.

Ministarstvo ekonomije Crne Gore u svojoj strategiji o klasterima takođe priznaje razvoj klastera kao sredstvo za prevazilaženje regionalnih razlika, smanjenje nezaposlenosti, stimulisanje otvaranja novih radnih mjesta i povećanje izvoznih kapaciteta čime će se ojačati mikro, mala i srednja preduzeća (MMSPP). U Strategiji za održivi ekonomski rast, Ministarstvo je takođe identifikovalo turizam, drvoprerađu, poljoprivredu i prehrambenu industriju i građevinarstvo kao glavni potencijal, u vezi s klasterima u Crnoj Gori.

Što se tiče institucija za podršku poslovanju, postoji potreba za poboljšanjem njihove profesionalne strukture i usluga kako bi bili u stanju da pomognu malim i srednjim preduzećima da unaprijede učinak i ojačaju konkurentnost.

Program može da doprinese unapređenju konkurentnosti i razvoju poslovnog okruženja kroz direktnu podršku institucijama za podršku poslovanju i klasterima kako bi se indirektno pružila podrška MSP-ima. Ovaj efekat će dovesti do jačanja njihove sposobnosti da se takmiče na domaćem i međunarodnom tržištu, i da imaju značajniji uticaj na ekonomiju, posebno u ostvarivanju prihoda od izvoza. Osim toga, proširivanjem njihovih asortimana i kvaliteta, MSP će imati bolju šansu da povećaju promet, internacionalizuju svoje proizvode i otvore nova radna mjesta. Pored toga, fokus treba staviti na jačanje preduslova za veći broj inovativnih proizvoda, povećanjem ulaganja u istraživanje i razvoj i povezivanjem akademske zajednice i poslovnog sektora da budu u stanju da sarađuju i povećaju obim aktivnosti klastera vezanih za inovacije, novih tehnologija i IKT rješenja. Razvoj IKT može se koristiti kao pokretač za postizanje inkluzivnijeg rasta. Potencijal IKT treba da se koristi naročito u ruralnim i udaljenim djelovima programskog područja (npr. naseljena ostrva) da se obezbijedi bolje obrazovanje, zdravstvena zaštita, javne i socijalne službe i olakša rast poslovanja. Ovo takođe može da pruži dobru priliku za rast lokalne IKT industrije, stvarajući potražnju za razvojem sadržaja i zapošljavanje.

Što se tiče strategija specijalizacije za razvoj pametnih industrija, većina regionalnih i lokalnih razvojnih strategija programskog područja prepoznaje nedovoljnu orijentaciju regionalnih preduzeća prema istraživanju i razvoju kao svoje razvojne slabosti i predviđaju mjere koje treba da dovedu do poboljšanja ovakvog stanja. Što se tiče strategije pametne specijalizacije na državnom nivou u Hrvatskoj u kontekstu pametnog, održivog i inkluzivnog rasta, buduće ekonomske oblasti o kojim se trenutno raspravlja su: (i) zdravlje i kvalitet života, (ii) energija i održiva životna sredina, (iii) transport i mobilnost, (iv) bezbjednost i (v) agro hrana i bio ekonomija. Strategija pametne specijalizacije (S3, u nacrtu) takođe je prepoznala nekoliko važnih zajedničkih tema: ključne tehnologije za omogućavanje (KET), IKT, inženjering, turizam, kreativne i kulturne industrije. Očekuje se da će strategija biti usvojena do kraja 2015. godine.

Aspekt pametne specijalizacije u Bosni i Hercegovini i Crnoj Gori ogleda se u indikativnim strateškim dokumentima date zemlje. Indikativni strateški dokument za Bosnu i Hercegovinu, u okviru jednog od glavnih stubova IPA pomoći, zalaže se za integrisani pristup u cilju jačanja MSP konkurentnosti i inovativnosti, kroz povećane istraživačke kapacitete, zapošljavanje i otvaranje novih radnih mjesta, kao i socijalnu inkluziju, nadogradnjom partnerstva na lokalnom nivou, uključujući opštine, mala i srednja preduzeća, obrazovne i institute za obuku, kao i civilno društvo.

Indikativni strateški dokument za Crnu Goru takođe navodi da važan mehanizam za povećanje konkurentnosti privrede zemlje obuhvata poboljšanje kvaliteta i efikasnosti politike istraživanja i inovacija i jačanje veza sa privrednim društvima.

Uzimajući u obzir potrebe i izazove programske oblasti, ovaj program se vidi kao prilika da za njihovo rješavanje kako bi se povećala konkurentnost programskog područja pružanjem podrške institucijama i klasterima za podršku poslovanju u cilju unapređenja poslovnog sektora u pogledu unapređenja znanja i vještina, kao i standardizacije, marketinga i brendiranja, njegovanjem saradnje između poslovnog sektora, institucija za podršku biznisu, klastera, javnog sektora i istraživačkih institucija, implementiranjem inovacija i novih tehnologija, unapređenjem kvaliteta usluga, razmjenom dobrih praksi i sprovođenjem pilot projekata i drugih aktivnosti koje mogu biti važan pokretač za podsticanje razvoja privrede programskog područja.

1.4. Prednosti, slabosti, mogućnosti i pretnje programskog područja (SWOT analiza)

SWOT analiza predstavlja unutrašnje prednosti i slabosti, kao i eksterne prilike i prijetnje programskog područja Hrvatska - Bosna i Hercegovina - Crna Gora. Ona kombinuje situacione analize programskog područja s analizom strateških dokumenata na nacionalnom i sektorskom nivou (na primjer programskih i dokumenata politike). Osim toga, SWOT analiza Programa je rezultat opsežnog procesa konsultacija sprovedenih na sastancima Radne grupe i radionicama, kao i korisnih povratnih informacija i inputa od zainteresovanih strana tokom dva kruga konsultativnih radionica sa zainteresovanim stranama održanim u aprilu i avgustu 2014. godine, kao i tokom *online* konsultacije održane od 1. avgusta 2014. do 1. septembra 2014. godine. SWOT tabela za 8 tematskih prioriteta je data u Aneksu 8 Programa saradnje.

1.5. Procjena izazova, potreba i potencijal programskog područja

U procesu definisanja ukupnih potreba programskog područja na osnovu analize stanja u različitim sektorima, glavni cilj je bio da se identifikuju problemi i potrebe koje se mogu riješiti posebno u okviru Programa u skladu s njegovim prekograničnim karakterom, budžetom i kapacitetima za intervenciju korišćenjem zajedničkih neiskorišćenih i daljim jačanje postojećih potencijala.

Važno je istaći da programi prekogranične saradnje nemaju za cilj da podrže velike investicije ili infrastrukture koja mogu bolje podržati drugi relevantni evropski i nacionalni programi. Zbog toga, Interreg-IPA program prekogranične saradnje Hrvatska - Bosna i Hercegovina i Crna Gora za period 2014-2020. godine uglavnom je posvećen

intervencijama malih razmjera u oblastima od zajedničkog interesa, kao što su izgradnja kapaciteta i konkurentnosti programske oblasti, zajednička institucionalna saradnja, razmjena iskustava i prakse, implementacija pilot aktivnosti, poboljšanje politika i upravljanja s ciljem da se obezbijedi teritorijalna cjelovitost prekograničnog područja.

Stoga, obim programa je takav da neće imati finansijski uticaj velikih razmjera. Njegovo osnovno načelo je da podrži aktivnosti prekogranične saradnje i pilot projekte u prioritetnim oblastima kao što su jačanje javnog zdravlja i socijalne zaštite, zaštita i očuvanje životne sredine i prirode i sprječavanje rizika i promovisanje upotrebe održive energije i energetske efikasnosti, jačanje i dalji razvoj turizma i očuvanje kulturne i prirodne baštine i povećanje konkurentnosti programskog područja.

Uzimajući u obzir zaključke izvedene iz situacije i SWOT analize i činjenicu da se programsko područje prostire preko velikih heterogenih teritorija tri zemlje, analiza situacije utvrdila je niz potreba, mogućnosti i izazova programskog područja koje su navedene u nastavku.

Sistemi javnog zdravlja i socijalne zaštite sve tri zemlje programa imaju potrebu za modernizacijom, a usluge u sektorima treba da postanu dostupnije. Osim toga, treba da se poveća nivo IKT rješenja u upotrebi kao da i vještine zdravstvenih i socijalnih radnika budu bolje prilagođene stvarnim potrebama korisnika, naročito u ruralnim područjima. Kvalitet, obim i mehanizam isporuke socijalnih usluga koje se pružaju korisnicima na ugroženim mjestima nijesu dobro prilagođeni njihovim raznovrsnim potrebama i promjenama u okruženju, kao što su starenje stanovništva, povećanje broja korisnika, i drugim profilima korisnika. Sistem socijalne zaštite je nejednako razvijen na različitim nivoima gdje se pružaju usluge i po regionima, što dovodi do značajnih razlika u pristupu uslugama i umanjuje efikasnost i dostupnost pružanja usluga.

U skladu sa analizom situacije u programskom području, postoji potreba da se poboljšaju mjere zaštite i upravljanja za održavanje životne sredine i prirode u programskom području, kao i za prilagođavanje na klimatske promjene koje su rezultirale prirodnim katastrofama kao što su nedavne poplave, požari i suše u cilju poboljšanja sposobnosti reagovanja u vanrednim situacijama. Osim toga, uzimajući u obzir postojeće potencijale obnovljivih izvora energije u programskom području, kao i potrebu za jačanjem energetske efikasnosti obzirom da je to jedno od sredstava za smanjenje ugljen-dioksida (CO₂) koje iziskuje najniže troškove, ovaj program ima za cilj da iskoristi ovaj potencijal da doprinese održivom korišćenju energije i jačanju energetske efikasnosti, naročito u javnoj infrastrukturi.

U skladu sa zaključcima iz analize situacije, postoji snažna potreba za diverzifikacijom turističke ponude, integrisanim sistemom upravljanja destinacijom, izgradnjom kapaciteta zaposlenih koji rade u ovom sektoru, poboljšanjem turističke infrastrukture i objekata, zajedničkim brendiranjem i marketingom i boljom podrškom preduzetnicima u sektoru. Duga istorijska i kulturna tradicija, bogato kulturno i prirodno nasljeđe i veliki broj turističkih atrakcija predstavljaju najvažniji potencijal programskog područja. Ovaj program ima za cilj priliku da se iskoristi ovaj bogati potencijal u sektoru turizma u cilju doprinosa ekonomskom i društvenom razvoju programskog područja za dalji razvoj različitih turističkih niša, integrisanje kulturnih i prirodnih resursa u održivu turističku ponudu, razvoj zajedničkih proizvoda i brendova i jačanje kapaciteta u tim sektorima.

Analiza situacije je ustanovila da uprkos oporavku od finansijske krize u svijetu, države programa se još uvijek suočavaju s problemima u sektorima revitalizacije proizvodnje i saobraćaja, ali i privredom u cjelini što se ogleda u lošem ekonomskom učinku, nedostatku preduzetničkih kapaciteta, neadekvatnoj poslovnoj podršci programskom području i niskom nivou saradnje između različitih aktera, kao što su institucije za podršku biznisu, poslovnom sektoru, javnom sektoru, klasterima i obrazovnim i istraživačkim institucijama. Međutim, kako je analiza pokazala da postoji institucionalna infrastruktura za razvoj biznisa kao i strateška orijentacija ka razvoju klastera, ovaj program će se fokusirati na pružanje prilike da se učvrsti sektor za podršku biznisu i razvoju klastera u cilju poboljšanja zajedničkih sektora i grana privrede, podržavanjem saradnje i daljeg razvoja, na primjer, novih proizvoda/brendova/usluga i primjenu inovativnosti, novih tehnologija i IKT u poslovnim procesima što dovodi do poboljšanja konkurentnosti i razvoja poslovnog okruženja u programskom području.

1.6. Kako će program saradnje rješavati potrebe i izazove

Pored uzimanja u obzir identifikovanih potreba i izazova programskog područja, ukupna programska strategija formulisana je kao direktan odgovor na relevantni sporazum o partnerstvu za Hrvatsku (HR) i Indikativni strateški dokument Bosne i Hercegovine (BiH) i Crne Gore (CG) .

Sporazum o partnerstvu za Hrvatsku identifikuje glavne prioritete finansiranja iz Evropskih strukturnih i investicionih fondova za Hrvatsku za period 2014-2010. godine. To su:

- **inovativno i konkurentno okruženje za biznis i istraživanja**
- **promovisanje energetske efikasnosti, obnovljivih izvora energije i zaštite prirodnih resursa**
- održiva i moderna saobraćajna i mrežna infrastruktura
- **poboljšanje učešća tržišta rada i kvaliteta obrazovnog sistema**
- **aktivna inkluzija** i smanjenje siromaštva
- podrška kvalitetu, efektivnosti i efikasnosti javne uprave i pravosuđa.

Državni indikativni strateški dokument za Bosnu i Hercegovinu identifikuje glavne prioritete finansiranja u sljedećim oblastima:

- demokratija i upravljanje
- vladavina prava i osnovnih prava
- **konkurentnost i inovativnost**, lokalne razvojne strategije
- **obrazovanje, zapošljavanje i socijalna politika.**

Državni indikativni strateški dokument za Crnu Goru identifikuje glavne prioriteta finansiranja u sljedećim oblastima:

- demokratija i upravljanje
- vladavina prava i osnovnih prava
- **životna sredina i klimatske akcije**
- saobraćaj
- **konkurentnost i inovacije**
- **obrazovanje, zapošljavanje i socijalna politika**
- poljoprivreda i ruralni razvoj
- **regionalna saradnja i teritorijalna saradnja.**

Osim toga, posebni ciljevi Programa su posebno usmjereni na koherentnost i komplementarnost sa stubovima postavljenim u Strategiji jugoistočne Evrope 2020 i posebne sektorske dimenzije u okviru svakog stuba. Prema tome, implementacija aktivnosti Programa prekogranične saradnje doprinijeće u postizanju utvrđenih ciljeva za svaki stub Strategije JIE 2020.

Pregled povezanih konkretnih ciljeva i stubova dat je u nastavku u okviru opisa svakog prioriteta. Kao što je navedeno, očigledno je da postoji širok spektar povezivanja posebnih ciljeva programa i stubova Strategije Jugoistočne Evrope 2020 jer svaki poseban cilj obuhvata nekoliko sektorskih dimenzija različitih stubova.

Strategija Interreg-IPA programa prekogranične saradnje Hrvatske, Bosne i Hercegovine i Crne Gore za period 2014-2020. godine baziran je na posebnoj analizi i identifikovanim potrebama programskog područja, koje su diskutovane i dogovorene tokom opsežnog procesa programiranja koji je uključivao sastanke i radionice Radne grupe, kao i javne i *online* konsultacije među zainteresovanim stranama programa. Osim toga, proces programiranja uzeo je u obzir stečena iskustva iz prethodnog programskog perioda, dati finansijski okvir, postojanje odgovarajućih struktura za sprovođenje i upravljanje i prioritete koji su identifikovani u relevantnim strateškim dokumentima (Sporazuma o partnerstvu, Državni indikativni strateški dokument, Evropa 2020, JIE 2020, COSME i Horizont 2020).

Da bi se postigli željeni ciljevi prioriteta, akcije podržane u okviru prioriteta treba da doprinesu posebnim ciljevima relevantnog prioriteta. Rezultati različitih akcija treba da se mjere datim indikatorima rezultata. Efikasnost u odnosu između izdataka akcija i njihovog doprinosa da se dostignu ciljne vrijednosti takođe je važan faktor kao i usklađenost tih aktivnosti s relevantnim prekograničnim strategijama.

Posebni ciljevi Interreg-IPA programa prekogranične saradnje Hrvatska - Bosna i Hercegovina - Crna Gora za period 2014-2020. godine uzimaju u obzir zajedničke izazove i potrebe programskog područja i na taj način mogu da doprinesu društvenoj, ekonomskoj i teritorijalnoj koheziji bolje nego samo nacionalni naponi. Strategija programa ima za cilj da smanji prepreke za razvoj kroz promociju održivog i integralnog teritorijalnog pristupa. Ona ima za cilj jačanje postojećih ili korišćenje još neiskorišćenih potencijala za podršku teritorijalnoj integraciji, koja će na kraju dovesti do stvaranja rasta i radnih mesta.

Shodno tome, iskorišćavanjem potencijala područja i nastojanjem da se prevaziđu prepreke razvoju, Interreg-IPA program prekogranične saradnje Hrvatska - Bosna i Hercegovina - Crna Gora za period 2014-2020. godine zasniva se na sljedećim tematskim prioritetima (TP), koji su u skladu s pitanjima koja su identifikovana kao i s razvojnim ciljevima utvrđenim u relevantnim nacionalnim strateškim dokumentima:

- Javno zdravstvo i sektor socijalne zaštite (TP 1)
- Životna sredina, priroda, prevencija rizika, održiva energija i energetska efikasnost (TP 2)
- Turizam i kulturno i prirodno nasljeđe (TP 4)
- Razvoj konkurentnosti i poslovnog okruženja (TP 7)

Izabrani tematski prioriteti prevedeni su na četiri prioriteta, koje odražavaju potrebe i izazove koji su identifikovani u analizi situacije programskog područja. Za svaki tematski

prioritet zatim su definisani jedan ili dva posebna cilja (PC). Šest posebnih ciljeva ukazuju na specifične promene koje Interreg-IPA Program prekogranične saradnje Hrvatska - Bosna i Hercegovina i Crna Gora za period 2014–2020. godine namjerava da postigne.

Potrebe i izazovi programskog područja rješavaće se putem sljedećih prioriteta:

Prioritetna osa 1 – „Poboljšanje kvaliteta usluga u javnom zdravstvu i sektoru socijalne zaštite”

Prioritetna osa 1 ima za cilj da doprinese poboljšanju javnog zdravlja i socijalne zaštite kroz poboljšanje dostupnosti i efikasnosti službi i ustanova javnog zdravlja i socijalne zaštite, kroz jačanje ljudskih resursa u sektorima, promovirajući korišćenje IKT rješenja kao i unapređenjem usluga koje se bave ugroženim grupama u programskom području.

Konkretnije, program će podržati aktivnosti s ciljem unapređenja dostupnosti i efikasnosti službi i institucija zdravstvene i socijalne zaštite, razvojem i sprovođenjem odgovarajućih programa doživotnog učenja, razvojem i sprovođenjem programa za povećanje sposobnosti zdravstvene i socijalne zaštite radnika da se bolje prilagodi stvarnim potrebama korisnika, realizacijom akcija za poboljšanje kvaliteta, obima i mehanizma pružanja socijalnih usluga koje se pružaju korisnicima na osjetljivim pozicijama, kao i podrškom za umrežavanje aktivnosti u cilju poboljšanja zdravstvene zaštite i socijalnih usluga i objekata. Pored toga, akcije koje će biti finansirane u okviru ove prioritetne ose biće one koje sprovode IKT rješenja u cilju poboljšanja javnog zdravlja i usluga socijalne zaštite, kao i akcije stvaranje sinergija s akcijama za rješavanje planova razvoja i korišćenje IKT alata za uspostavljanje mrežnih struktura za svrhe zajedničkog odgovora na prekogranične katastrofe. Stoga, ova prioritetna osa bavi se zajedničkim izazovima putem prekogranične saradnje u cilju unapređenja zajedničkih mogućnosti i unapređenja potencijala za traženje zajedničkih prekograničnih rješenja.

Može se uočiti jasan doprinos sljedećim osnovnim prioritetima finansiranja relevantnih nacionalnih strateških dokumenata:

- aktivno uključivanje i smanjenje siromaštva – kroz stvaranje ishoda i rezultata programa u okviru PO 1, zdravstvene i usluge socijalne zaštite će se poboljšati i unaprijediti s posebnim osvrtnom na kvalitet i dostupnost socijalnih usluga kroz podršku u zajednici za aktivno uključivanje ranjivih grupa,
- obrazovanje, zapošljavanje i socijalna politika – generisanjem ciljeva i rezultata programa u okviru PO 1, biće unaprijeđene vještine radnika zdravstvene i socijalne zaštite da se bolje prilagode stvarnim potrebama korisnika,
- regionalna saradnja i teritorijalna saradnja – generisanjem programskih ciljeva i rezultata u okviru PO 1, biće ojačana regionalna i teritorijalna saradnja,
- zdravlje i kvalitet života (nacrt hrvatskog S3) – generisanjem programskih ciljeva i rezultata u okviru PO 1, kvalitet objekata, usluge i vještine u oblasti javnog zdravlja i socijalne zaštite unaprijedit će se na taj način doprinoseći boljoj dostupnosti zdravstvenih usluga kao i direktnom poboljšanju kvaliteta života.

Pored toga, jasan doprinos stubovima strategije Jugoistočne Evrope 2020 može se vidjeti kroz povezivanje PO 1 posebnog cilja (PC 1.1):

- što se tiče pametnog rasta, PC 1.1 komplementaran je sa sektorskim dimenzijama koje se odnose na obrazovanje i kompetencije,

- što se tiče inkluzivnog rasta, on odgovara sektorskoj dimenziji u vezi sa zdravljem;
- što se tiče upravljanja za rast, vjerovatno će imati uticaj na sektorske dimenzije u vezi s efikasnim javnim uslugama.

Prioritetna osa 2 – „Zaštita životne sredine i prirode, poboljšanje prevencije rizika i promovisanje održive energije i energetske efikasnosti”

Prioritetna osa 2 direktno odgovara na potrebe životne sredine i zaštite prirode, izazove prevencije rizika u pogledu poboljšanja u oblasti sposobnosti reagovanja na katastrofe i ima za cilj jačanje korišćenja obnovljivih izvora energije čime se poboljšava energetska efikasnost.

Biće podržana izrada i implementacija zajedničkih inicijativa za upravljanje u oblasti zaštite životne sredine i zaštite prirode, unapređenje spremnosti u kriznim situacijama i sistema za prevenciju rizika (od požara, suša, poplava), prateće mjere i instrumenti za smanjenje rizika od prirodnih katastrofa i povećanje sposobnosti za odgovor na katastrofu, u cilju rješavanja problema sa kojim se programsko područje suočava u oblasti zaštite životne sredine i zaštite prirode i sprječavanja rizika. Pored toga, akcije koje će biti finansirane u okviru ove prioritetne ose imaju za cilj pripremu i sprovođenje zajedničkih pilot i demonstracionih projekata s inovativnim tehnologijama i rješenjima u oblasti energetske efikasnosti i obnovljivih izvora energije, s ciljem zajedničkog ulaganja u javnu infrastrukturu u oblasti održive energije i energetske efikasnosti. Promjena koja se traži je povećanje kapaciteta i poboljšana infrastruktura za korišćenje obnovljivih izvora energije i primjenu energetske efikasnosti u programskom području. Stoga, cilj ove prioritetne ose je da se bavi zajedničkim izazovima putem prekogranične saradnje u cilju unapređenja zajedničkih prekograničnih rješenja.

Ova osa prvenstveno doprinosi glavnom prioritetu finansiranja relevantnih nacionalnih strateških dokumenata u nastavku:

- promovisanjem energetske efikasnosti, obnovljivih izvora energije i zaštite prirodnih resursa – generisanjem programskih ciljeva i rezultata u okviru PO 2, stvorice se uslovi za dalju zaštitu životne sredine, poboljšanje prevencije rizika i promovisanje održive energije i energetske efikasnosti;
- životna sredina i klimatske akcije – generisanjem programskih ciljeva i rezultata, u okviru PO 2, biće podržane mjere za smanjenje rizika od prirodnih katastrofa u cilju rješavanja problema s kojim se programsko područje suočava u oblasti životne sredine i klime;
- regionalna saradnja i teritorijalna saradnja – regionalna i teritorijalna saradnja će biti ojačana generisanjem programskih ciljeva i rezultata u okviru PO 2;
- energetika i održiva životna sredina (hrvatski nacrt S3) – generisanje programskih ciljeva i rezultata u okviru PO 2, direktno će uticati i poboljšati energija i održiva životna sredina.

Pored toga, jasan doprinos stubova strategije Jugoistočna Evropa 2020 može se vidjeti kroz povezivanje posebnih ciljeva PO 2 (PC 2.1 i PC 2.2.):

- što se tiče održivog rasta, PC 2.1 je u skladu sa sektorskom dimenzijom koja se odnosi na životnu sredinu i u pogledu inkluzivnog rasta, što odgovara sektorskoj dimenziji u vezi sa zdravljem,

- što se tiče održivog rasta, PC 2.2 vjerovatno će imati uticaj na sektorske dimenzije koje se odnose na energiju i životnu sredinu.

Prioritetna osa 3 – „Doprinos razvoju turizma i očuvanja kulturnog i prioritetnog nasljeđa”

Prioritetna osa 3 ima za cilj dalji razvoj i diverzifikaciju postojećih turističkih potencijala programskog područja istovremeno koristeći i štiteći prirodnu i kulturnu baštinu na održiv način.

Prioritetna osa usmjerena je na jačanje postojećih i dalji razvoj prekograničnih turističkih potencijala za diversifikaciju turističke ponude, kroz poboljšanje kapaciteta za upravljanje u sektoru turizma, uključujući druge sektore i razvoj komplementarnih usluga u turističkoj ponudi, podržavajući uvođenje sertifikata i standardizacije što se tiče turističkih usluga i proizvoda, razvijanjem i unapređenjem manjeg obima turističke infrastrukture, implementacijom IKT i inovativnih rješenja i podržavanjem izgradnje kapaciteta u sektoru turizma. Osim toga, ovaj prioritet ima za cilj da valorizacije kulturne i prirodne potencijale programskog područja u cilju integracije kulture, prirode i slobodnih aktivnosti u turističku ponudu, ali i vodeći računa o faktoru održivosti. Sve navedene aktivnosti doprinijele jačanju i diverzifikaciji turističke ponude programskog područja. Stoga, ova prioritetna osa će se baviti zajedničkim izazovima u programskom području kroz prekograničnu saradnju u cilju unapređenja zajedničkih mogućnosti i unapređenja potencijala za traženje zajedničkih prekograničnih rješenja.

Ova prioritetna osa podržava sljedeće glavne prioritete finansiranja relevantnih nacionalnih strateških dokumenata:

- promovisanje energetske efikasnosti, obnovljivih izvora energije i zaštite prirodnih resursa – generisanjem programskih ciljeva i rezultata u okviru PO 3, stvorice se direktan uticaj na zaštitu prirodnih resursa.
- turizam (nacrt hrvatskog S3) – generisanjem programskih ciljeva i rezultata u okviru PO 3, stvorice se značajan uticaj na razvoj turizma.

Jasan doprinos stubovima strategije Jugoistočna Evropa 2020 može se vidjeti kroz povezivanje posebnih ciljeva (PC 3.1) u okviru PO 3:

- što se tiče pametnog rasta, PC 3.1 je komplementaran sa sektorskim dimenzijama koje se odnose na kulturu i kreativne sektore, obrazovanje i kompetencije,
- što se tiče integrisanog rasta, PC 3.1 će vjerovatno imati uticaj na sektorske dimenzije koje se odnose na konkurentno ekonomsko okruženje i integraciju u globalnu ekonomiju,
- što se tiče održivog rasta, PC 3.1 je komplementaran sa sektorskom dimenzijom koja se odnosi na konkurentnost i u vezi inkluzivnog rasta, PC 3.1 je u skladu s dimenzijom koja se odnosi na zapošljavanje

Prioritetna osa 4 – „Jačanje konkurentnosti i razvoj poslovnog ambijenta u programskom području”

Prioritetna osa 4 odnosi se glavne izazove i potrebe što se tiče jačanja konkurentnosti i razvoja poslovnog okruženja u programskom području.

Preciznije, razvoj i podrška postojećim institucijama za podršku poslovanju, postojećim

poslovnim klasterima i mrežama malih i srednjih preduzeća, poboljšanje kapaciteta u oblasti preduzetništva i podrške razvoju inovativnih proizvoda i usluga, kao i primjenu inovacija, IKT i novih tehnologija u radu klastera i poslovnim procesima moraju biti podržani u cilju da MSP imaju veću šansu da povećaju promet, internacionalizuju svoje proizvode i stvore nova radna mjesta. Ove aktivnosti doprinijele ubrzanju razvoja poslovnog okruženja i sveukupne konkurentnosti programskog područja. U tom smislu, ova prioriteta osa rješavaće zajedničke izazove kroz prekograničnu saradnju u cilju unapređenja zajedničkih mogućnosti i unapređenja potencijala traženjem prekograničnih rješenja.

Jasan doprinos sljedećim osnovnim prioritetima finansiranja relevantnih nacionalnih strateških dokumenata može se uočiti:

- inovativno i konkurentno poslovno i istraživačko okruženje – kroz generisanje programskih ciljeva i rezultata u okviru PO 4, ubrzaće se razvoj poslovnog okruženja i sveukupna konkurentnost programskog područja,
- konkurentnost i inovacije, lokalne razvojne strategije – generisanjem programskih ciljeva i rezultata u okviru PO 4, biće podržan razvoj konkurentnosti programskog područja,
- regionalna saradnja i teritorijalna saradnja – generisanjem programskih ciljeva i rezultata u okviru PO 4, biće ojačana regionalna i teritorijalna saradnja.

Pored toga, jasan doprinos stubovima Strategije Jugoistočne Evrope 2020 može se vidjeti kroz povezivanje posebnog cilja (PC 4.1) PA 4:

- što se tiče integrisanog rasta, PC 4.1 vjerovatno će imati uticaj na sektorske dimenzije koje se odnose na oblast slobodne trgovine, konkurentnog ekonomskog okruženja i integracije u globalnu ekonomiju,
- što se tiče pametnog rasta, PC 4 odgovara sektorskim dimenzijama koje se odnose na istraživanje i razvoj i inovacije i digitalno društvo,
- što se tiče održivog rasta, PC 4.1 je u skladu sa sektorskom dimenzijom koja se odnosi na konkurentnost,
- ključne tehnologije omogućavanja (KET), IKT, inženjering, kreativne i kulturne industrije (nacrt hrvatskog S3) – generisanjem programskih ciljeva i rezultata, program će promovisati KET, IKT, inženjering, kreativne i kulturne industrije.

Koncizan pregled strategije programa i njegova struktura dati su u logici intervencije programa – Aneks 9 Programa saradnje.

1.7. Praćenje programa

U okviru Zajedničkog odbora za praćenje (ZOP), predviđa se da će sljedeće zainteresovane strane imati direktan uticaj na praćenje aktivnosti Programa:

- a) nacionalni organi nadležni za socijalnu i zdravstvenu zaštitu, zaštitu životne sredine (zaštita i spašavanje), privredu i nevladine organizacije; regionalni predstavnici zemalja koje učestvuju u programu i predstavnik Nacionalnog organa koji predstavlja Hrvatsku.
- b) nacionalni organi nadležni za socijalnu i zdravstvenu zaštitu, zaštitu životne sredine (zaštita i spašavanje), privreda i nevladine organizacije; regionalni/lokalni predstavnici opština koje učestvuju u programu i predstavnik Nacionalnog organa

koji predstavlja Bosnu i Hercegovinu. c) nacionalni organi nadležni za socijalnu i zdravstvenu zaštitu, zaštite životne sredine (zaštita i spašavanje), privreda i nevladine organizacije; regionalni predstavnici opština koje učestvuju u programu i predstavnik Nacionalnog organa koji predstavlja Crnu Goru.

1.1.2. Obrazloženje za izbor tematskih prioriteta, na osnovu analize potreba u okviru programskog područja u cjelini, kao i strategije izabrane kao odgovora na te potrebe, koje se bavi, gdje je to potrebno, nedostajućim vezama u prekograničnoj infrastrukturi, uzimajući u obzir rezultate ex-ante evaluacije.

Tabela 1: Obrazloženje za izbor tematskih prioriteta

Odabrani tematski prioritet	Opravdanje za izbor
TP 1 Javno zdravstvo i sektor socijalne zaštite	Uprkos dovoljnom broju bolnica i zdravstvenih ustanova u programskom području, postoji neefikasna i nedjelotvorna mreža zdravstvenih ustanova, neodgovarajuća mobilizacija kapaciteta zaštite, učinak sistema upravljanja ispod očekivanog, uključujući nedovoljan fokus na standarde kvaliteta i nizak nivo IKT rješenja u upotrebi. Usluge socijalne zaštite razlikuju od regiona do regiona, ali generalno nemaju kapacitet da pruže personalizovane i integrisane usluge i informacije, posebno ranjivim grupama (djeca, starije osobe, invalidi, ljudi koji primaju socijalnu zaštitu i dugoročno nezaposlene starije žene). Zdravstvene i socijalne ustanove u programskom području su posebno neefikasne u upravljanju pripremom i hitnim odgovorima na katastrofe preko granice. Osim toga, oba sistema imaju potrebu za modernizacijom i restrukturiranjem. U tom smislu, postoji potreba za zajedničkim pilot projektom o primjeni IKT rješenja, malim infrastrukturnim poboljšanjima, kupovinom male opreme i opremanjem male ambulate, mobilnim timovima i hitnoj pomoći sa obje strane granice, kako bi usluge u javnom zdravstvenom sektoru bile efikasnije, pristupačnije i dostupne.
TP2 Životna sredina, priroda, prevencija rizika, održiva energija i energetska efikasnost	Programsko područje je bogato prirodnim resursima, biodiverzitetom i zaštićenim područjima, kao i osjetljivim ekosistemima i staništima koja zahtevaju značajne ekološke napore da bi se zaštitili. Postoje ekološke crne tačke sa pratećim sanacionim planovima u okviru programskog područja; međutim, ove planove treba primijeniti.

	Osim toga, programsko područje je visokog rizika zbog područja u kojima se sumnja na postojanje mina i prirodnih katastrofa, naročito poplava, suša i požara, uglavnom zbog klimatskih promjena. Pošto funkcionalnost sistema prevencije rizika i zaštite koji se odnose na prirodne katastrofe nije na zadovoljavajućem nivou, treba sprovesti zajedničke prekogranične inicijative u odnosu na vanredne situacije i sposobnost reagovanja na katastrofe. Indikatori energije u programskom području pokazuju mali udio u proizvodnji i potrošnji energije iz obnovljivih izvora energije, iako područje programa ima potencijal za korišćenje vjetra, solarne energije, biomase i geotermalne energije. Osim toga, analiza je pokazala da postoji potreba za poboljšanjem energetske efikasnosti u javnim zgradama. Stoga, zajedničke prekogranične inicijative treba da se realizuju u cilju jačanja korišćenja održive energije, da se poboljša prateće planiranje i pravni okvir, da se ojača podizanje svijesti i povećanje energetske efikasnosti, posebno u javnim zgradama i stambenom sektoru. Treba da se uzme u obzir da će poboljšana energetska efikasnost i porast upotrebe čiste obnovljive energije dovesti do boljeg kvaliteta vazduha.
TP 4 Turizam i kulturna i prirodna baština	Programsko područje ima bogatu prirodnu i kulturnu baštinu koja odražava dugu i sadržajnu istoriju, ali i etničke, prirodne i kulturne raznolikosti. Osim toga, obala Jadranskog mora poznata je po svojoj ljepoti i raznovrsnosti, dok kontinentalni dio programske oblasti takođe pokazuje veliki potencijal (termalni izvori, tvrđave, zaštićena područja, planine, rijeke, itd.). Potrebno je da se očuva bogatstvo i poboljša upravljanje kulturnim i prirodnim resursima programskog područja. Isto tako, potencijali programskog područja nijesu dovoljno iskorišćeni i treba ih dodatno ojačati. U programskom području ne postoji dovoljna raznolikost turističkih usluga, prisutan je nedostatak zajedničke prekogranične turističke ponude, nedovoljan broj globalno brendiranih destinacija, nedostatak obučenog osoblja i neadekvatna turistička infrastruktura. Uopšteno, potrebno je poboljšanje u svim tim oblastima. Nadalje, postoji potreba za povezivanjem sektora turizma sa drugim privrednim sektorima (npr. poljoprivreda) i kulturnim i prirodnim potencijalima, naročito kroz bolju saradnju i koordinaciju između relevantnih zainteresovanih strana radi unapređenja i korišćenja turizma i kulturnih i prirodnih bogatstava.
TP 7 Razvoj konkurentnosti i poslovnog okruženja	U programskom području postoji nedostatak inovativnih sposobnosti i znanja, kao i veze između kompanija, klastera i istraživačkih institucija, uključujući ulaganja u proizvode i procese inovacija. Osim toga, preduzetnički kapacitet i vještine nijesu dovoljno razvijeni i moraju se jačati.

	Postoji potreba za poboljšanjem kvaliteta poslovnih usluga podrške u programskom području s obzirom na to da institucije za poslovnu podršku u potpunosti ne odgovaraju na potrebe preduzetnika. Osim toga, stvaranje i umrežavanje klastera, povećanje raspona aktivnosti klastera u cilju korišćenja inovacija, treba da bude podržano novim tehnologijama i IKT rješenjima. Da bi se stvorilo pozitivno poslovno okruženje i podstakne njegov razvoj, programsko područje mora da ima jake institucije za podršku poslovanju u skladu s potrebama preduzetnika, da im omoguće da sarađuju s obrazovnim i institucijama za istraživanja i razvoj stvarajući platformu za podršku zaštiti proizvoda, marketing i razvoj prekograničnih tržišta i rješavanje potreba programskog područja u proširenju kvaliteta usluga i proizvoda u međuvremenu poboljšavanjem vještina i znanja o primjeni inovativnih tehnologija i podsticanjem razmjene iskustava u primjeni novih tehnologija, procesa i proizvoda.
--	--

1.2 Obrazloženje za dodjelu finansijskih sredstava

Obrazloženje za dodjelu finansijskih sredstava (tj. podrške Unije) za svaki tematski prioritet u skladu s tematskim zahtjevima koncentracije (uzimajući u obzir ex-ante evaluaciju).

Opšti budžet EU za program iznosi 57.155.316 eura, kao što je navedeno u odsjeku 3 – Finansijski plan. Dodjela finansijskih sredstava za odabrane tematske prioritete odražava sljedeće kriterijume:

- potrebe i mogućnosti kao što je opisano u analizi stanja i SWOT analizi
- procijenjeni iznos finansijskih sredstava akcija predviđenih za svaku liniju prioriteta
- usklađenost s prioritetima finansiranja kao što je navedeno u Sporazumu o partnerstvu za Hrvatsku i Indikativnim državnim strateškim dokumentima za Bosnu i Hercegovinu i Crnu Goru
- ulazni podaci koje pružaju relevantni partneri u okviru javnih i *online* konsultacija
- iskustva u programskom periodu 2007-2013. godine za IPA programe Hrvatske - Bosne i Hercegovine i Hrvatske i Crne Gore.
- dodjela za tehničku pomoć u skladu sa Sprovedbenom regulativom Komisije br. 447/2014 (10 %)

Osim toga, za procjenu broja operacija za svaki tematski cilj, planira se prosječan budžet operacije u iznosu od ukupno 475,000 eura za PO 1, 850.000 eura za PO 2, 850.000 eura za PO 3 i 575,000 eura za PO 4. Međutim, pošto finansijski obim operacije mora da odražava planirane aktivnosti i rezultate, mogu se podržati manje i veće operacije.

Kada se radi o procjenama izdvajanja po prioritetnoj osi i veličini operacija, uzeto je u obzir da prekogranične zainteresovane strane programskog područja imaju dugu tradiciju i rastuću potrebu za saradnjom u oblasti usluga u zajednici, životnoj sredini, zaštite kulturnog i prirodnog

nasljeđa, turizma i preduzetništva u skladu s prioritetnim mjerama relevantnih IPA prekograničnih programa u periodu 2007-2013. godine. Isto tako, važno je napomenuti visok nivo zainteresovanosti za prekogranične programe za period 2007-2013. godine u cjelini, uzimajući u obzir da je bilo oko 1150 podnosilaca za projekte koji su se prijavili na objavljene pozive za predloge IPA prekograničnog programa Hrvatska - Bosna i Hercegovina za period 2007- 2013. godine i oko 545 podnosilaca za projekte koji su se prijavili na objavljene pozive za predloge prekograničnog programa IPA Hrvatska - Crna Gora za period 2007-2013. godine.

Prioritetna osa 1

Planirana dodjela sredstava iz fondova Ipe za Prioritetnu osu 1 iznosi 8.573.297 eura, što je oko 15% posto programskog budžeta, s procijenjenim brojem od oko 18 operacija koje će biti podržane. Ova finansijska sredstva odražavaju planirani obim akcija koje se suočavaju s potrebom za snažnim poboljšanjem usluga u oblasti javnog zdravlja i sektoru socijalne zaštite. Pored toga, očekuje se da će biti i manjih i većih projekata kao što je takođe bilo u IPA programima Hrvatska-Bosna i Hercegovina i Hrvatska i Crna Gora u programskom periodu 2007-2013. godine.

Finansijska alokacija je u skladu s naglaskom na poboljšanje efikasnosti, poboljšanje dostupnosti i javnog zdravlja i usluga socijalne zaštite, kao i promovisanje aktivnog uključivanja, smanjenje siromaštva i jačanje socijalne politike kroz stvaranje uslova za dalji pozitivan razvoj sistema zdravstvene i socijalne zaštite, kao što je navedeno u prioritetima finansiranja definisanim u nacionalnim strateškim dokumentima za sve partnerske zemlje.

Prioritetna osa 2

Planirana alokacija iz fondova Ipe za Prioritetnu osu 2 iznosi 14.288.830 eura, što odgovara iznosu od približno 25 % procenata programskog budžeta, s procijenjenim brojem od oko 17 operacija koje će biti podržane. Zbog toga, veliki dio programskog budžeta je rezervisan za Prioritetnu osu 2 i ova finansijska raspodjela odražava planirani obim više složenih akcija u cilju rješavanja potreba da se snažno poboljša zaštita životne sredine i prirode, unaprijedi sposobnost za reagovanje u slučaju katastrofa, promoviše korišćenje obnovljivih izvora energije i ojača energetska efikasnost u programskom području.

Finansijska alokacija je u skladu s naglaskom na promovisanju energetske efikasnosti, obnovljivih izvora energije i zaštitu prirodnih resursa kroz stvaranje uslova za dalji pozitivan razvoj u relevantnim sektorima, kao što je navedeno u prioritetima finansiranja definisanim u relevantnim nacionalnim strateškim dokumentima.

Prioritetna osa 3

Planirana alokacija iz fondova Ipe za Prioritetnu osu 3 iznosi 17.146.595 eura, što odgovara iznosu od približno 30 % procenata programskog budžeta, s procijenjenim brojem od oko 20 operacija koje će biti podržane. Zbog toga, najveći dio programskog budžeta je rezervisan za Prioritetnu osu 3 i ova finansijska raspodjela odražava potrebe za jačanjem i diversifikacijom turističke ponude i da omoguću održivo korišćenje kulturne i prirodne baštine u programskom području. Osim toga, očekuju se manji (npr. promovisanje proizvoda) i veći projekti (na primjer biciklističke staze), jer su takođe postojali i u IPA programima Hrvatska - Bosna i Hercegovina i Hrvatska i Crna Gora u periodu 2007-2013. godine. U okviru Prioritetne ose 3, predviđeno je da se realizuje strateška operacija „Razvoj seoskog turizma u jadranskom zaleđu“.

Finansijska alokacija je u skladu s naglaskom na zaštiti prirodnih resursa i promovisanju

turizma, kao što je navedeno u prioritetima finansiranja definisanim u relevantnim nacionalnim strateškim dokumentima.

Prioritetna osa 4

Planirana raspodjela iz fondova Ipe za Prioritetnu osu 4 iznosi 11.431.063 eura, što odgovara iznosu od približno 20 % posto programa, s procijenjenim brojem od oko 20 operacija koje će biti podržane. Ova finansijska sredstva odražavaju planirani obim akcija koje se bave potrebama da se ubrza konkurentnost i razvoj poslovnog ambijenta u programskom području. Pored toga, očekuje se da će biti manjih (npr. mreže) i većih projekata kao što je takođe bilo u IPA programima Hrvatska - Bosna i Hercegovina i Hrvatska i Crna Gora u programskom periodu 2007-2013. godine.

Finansijska alokacija je u skladu s naglaskom na poboljšanje inovativnog i konkurentnog poslovanja, razvoj poslovnog okruženja, kao i primjenu istraživanja i inovacije kroz stvaranje uslova za dalji pozitivan razvoj u relevantnim sektorima, kao što je navedeno u prioritetima finansiranja definisanim u nacionalnim strateškim dokumentima iz svih zemalja učesnica.

Tabela 2: Pregled investicione strategije programa saradnje (indikativne alokacije)

Prioritetna osa	Podrška Unije (u EUR)	Procenat (%) od ukupne podrške Unije za program saradnje	Tematski prioriteti	Indikatori rezultata koji odgovaraju tematskom prioritetu
PA1	8.573.297	84,99%	TP1	• Stepen dostupnosti i raspoloživosti usluga u sektoru javne zdravstvene zaštite
PA2	14.288.830	84,99%	TP2	• Sposobnost za odgovor na katastrofe u programskoj oblasti • Potrošnja energije u javnim zgradama u oblasti programa
PA3	17.146.595	84,99%	TP4	• Povećanje dolazaka nerezidenata koji borave u hotelima i sličnim objektima
PA4	11.431.063	84,99%	TP7	• Opseg aktivnosti klastera koje povećavaju inovacije, nove tehnologije i IKT rješenja
PA5	5.715.531	84,99%	TA	
UKUPNO	57.155.316	84,99%		

ODSJER 2. PRIORITETNE OSE

(pozivanje na: član 8 stav 2 tač. b i c Regulative (EU) br. 1299/2013)

Odsjek 2.1. Opis prioritete ose (bez tehničke pomoći)

(pozivanje na: član 8 stav 2 tačka b Regulative (EU) br. 1299/2013)

2.1.1 Prioritetna osa 1

<i>Identifikacija prioritete ose</i>	PO 1
<i>Naslov prioritete ose</i>	Poboljšanje kvaliteta usluga u javnom zdravstvu i sektoru socijalne zaštite

☐ Cijela Prioritetna osa će se sprovesti isključivo kroz finansijske instrumente	
☐ Cijela Prioritetna osa će se sprovesti isključivo kroz finansijske instrumente postavljene na nivou Unije	
☐ Cijela Prioritetna osa će se realizovati kroz lokalni razvoj vođen zajednicom	

2.1.2 Fond, osnova obračuna za podršku Unije i opravdanost izbora osnove obračuna

<i>Fond</i>	IPA
<i>Obračunska osnova (ukupni prihvatljivi izdaci ili javni prihvatljivi izdaci)</i>	<i>Ukupni prihvatljivi izdaci</i>
<i>Obrazloženje za izbor obračunske osnove</i>	

2.1.3. Posebni ciljevi tematskog prioriteta i očekivani rezultati

(pozivanje na: član 8 stav 2 tačka b, podtač. i i ii Regulative (EU) br. 1299/2013)

<i>Identifikacija</i>	<i>1.1.</i>
<i>Posebni cilj</i>	Poboljšanje kvaliteta usluga u javnom zdravstvu i sektoru socijalne zaštite preko granice
<i>Rezultati koje partnerske države nastoje da postignu uz podršku Unije</i>	Uzimajući u obzir da je, uprkos dovoljnom broju zdravstvenih ustanova, službe zdravstvene zaštite nijesu dobro prilagođene korisnicima i zahtijevaju modernizaciju u pogledu kvaliteta, obima i mehanizama isporuke i da usluge socijalne zaštite takođe zahtijevaju značajno poboljšanje, naročito za korisnike na osjetljivim pozicijama, ovaj program ima za cilj da poboljša kvalitet usluga, institucija i ojača ljudske resurse u oba sektora, čineći ih dostupnijim i efikasnijim. Pored toga, u ovom posebnom cilju, Program će se takođe baviti promocijom zdravog načina života, aktivnog i zdravog starenja, jačanja palijativne njege, sprovođenjem IKT rješenja i širenjem dobre prakse u programskom području. Očekuje se postizanje sljedećeg rezultata u okviru PC 1.1: Poboljšan kvalitet usluga u javnom zdravstvu i sektoru socijalne zaštite

2.1.4. Elementi drugih tematskih prioriteta dodati u prioritetnoj osi

(pozivanje na: član 35 stav 1 Regulative za sprovođenje Ipe II)

Nije primjenljivo

2.1.5. Akcije koje će biti podržane u okviru tematskog prioriteta 1

2.1.5.1. Opis vrste i primjeri aktivnosti koje treba podržati i njihov očekivani doprinos posebnim ciljevima, uključujući, po potrebi, identifikaciju glavnih ciljnih grupa, specifične ciljne teritorije i vrste korisnika

(pozivanje na: član 8 stav 2 tačka b podtačka iii Regulative (EU) br. 1299/2013)

Tematski prioritet	TP 1 Javno zdravstvo i sektor socijalne zaštite
Podržane akcije u okviru Prioritetne ose 1 će doprinijeti poboljšanju javnog zdravlja i socijalne zaštite kroz poboljšanje dostupnosti i efikasnosti usluga javnog zdravlja i socijalne zaštite i institucija i jačanje ljudskih resursa u sektorima. Konkretnije, program će podržati aktivnosti u cilju unapređenja dostupnosti i efikasnosti javnog zdravlja i socijalnih službi i institucija, razvoja i sprovođenja odgovarajućih programa doživotnog učenja, razvoja i sprovođenja programa za povećanje sposobnosti zdravstvene i socijalne zaštite radnika da se bolje prilagodi stvarnim potrebama korisnika, primjene akcija za poboljšanje kvaliteta, obima i mehanizma pružanja socijalnih usluga koje se pružaju korisnicima na osjetljivim pozicijama, kao i podrške za umrežavanje aktivnosti u cilju poboljšanja zdravstvene zaštite i socijalnih usluga i objekata. Pored toga, akcije koje će biti podržane u okviru ove prioritetne ose će biti one koje sprovede IKT rješenja u cilju poboljšanja javnog zdravlja i usluga socijalne zaštite, kao i akcije stvaranja sinergija sa akcijama koje se bave razvojnim šemama i koriste IKT alate za uspostavljanje struktura za povezivanje u cilju zajedničkog reagovanja u vanrednim situacijama preko granice. U skladu s posebnim ciljem u okviru Prioritetne ose 1, sljedeće aktivnosti će biti podržane: - aktivnosti na poboljšanju kvaliteta usluga u javnom zdravstvu i sektoru socijalne zaštite preko granice (po SC 1.1 - očekivani rezultat 1.1.) Aktivnosti na poboljšanju kvaliteta usluga u javnom zdravstvu i sektoru socijalne zaštite preko granice <i>Primjeri aktivnosti podržanih u okviru SC 1.1. su:</i> - pružanje podrške institucijama javnog zdravlja i socijalne zaštite u poboljšanju dostupnosti i djelotvornosti (npr. mala infrastruktura i oprema), uključujući i srodne pilot projekte, - razvoj i sprovođenje programa zajednički doživotnog učenja, obrazovanja i obuke koji se bave potrebom za jačanje sposobnosti i kapaciteta u oblasti zdravstvene i socijalne zaštite, - razvoj i sprovođenje zajedničkih aktivnosti na unapređenju kvaliteta zdravstvene zaštite i usluga socijalne zaštite (na primjer zajedničko pružanje zdravstvenih usluga, promocija zdravih stilova života i aktivno i zdravo starenje, plan sprovođenja za prevenciju bolesti, itd.), - sprovođenje IKT rješenja u cilju poboljšanja javnog zdravlja i usluga socijalne zaštite, - razvoj šema i korišćenje IKT alata za uspostavljanje struktura povezivanja u cilju zajedničkog reagovanja u vanrednim situacijama preko granice, - zajedničko jačanje zdravstvene i socijalne zaštite za ranjive grupe s fokusom na djecu, stare osobe, lica s invaliditetom, lica koja primaju socijalnu pomoć i dugoročno	

- nezaposlene starije žene,
- aktivnosti podizanja svijesti koje imaju za cilj promociju različitih vrsta usluga za ugrožene grupe,
 - umrežavanje organizacija (npr. zdravstvene i socijalne ustanove, porodični centri, obrazovne institucije, itd.) u cilju stvaranja zajedničkih aktivnosti za poboljšanje dostupnosti zdravstvenih i socijalnih usluga,
 - sprovođenje razmjene iskustava u pogledu identifikacije, prenosa i distribucije dobre prakse i inovativnih pristupa, kao i podrška održivosti i sprovođenju prekogranične Direktive o zdravstvenoj zaštiti (2011/24) i Evropskim referentnim mrežama, naročito u vezi s ciljevima teritorijalne kohezije, uključujući teritorijalne aspekte i skladan razvoj teritorije Unije.

Glavne ciljne grupe i vrste korisnika

Glavne ciljne grupe treba shvatiti kao one pojedince i/ili organizacije na koje pozitivno utiču aktivnosti i rezultati operacije, mada ne moraju biti direktno uključeni u tu operaciju. One obuhvataju privatni, javni i civilni sektor, kao što su preduzeća, kreatori politike i planeri, organizacije koje se bave zdravstvenom zaštitom i socijalnim staranjem, kao i sve grupe stanovništva koje su pogođene ovim pitanjem.

Korisnici koje treba shvatiti kao partnere u projektu koji imaju direktnu korist od programskih sredstava i sprovođenja aktivnosti u okviru operacije su sva pravna lica koja mogu da doprinesu poboljšanju kapaciteta i usluga u oblasti javnog zdravstva i socijalnog sektora preko granica. Oni obuhvataju, između ostalog: organizacije odgovorne za pružanje usluga javnog zdravlja i socijalne službe, javne/neprofitne organizacije, uključujući institute, univerzitete, fakultete, obrazovne institucije, javne ustanove za obrazovanje/ učenje odraslih, NVO, organe lokalne i regionalne samouprave, razvojne agencije.

Posebna ciljna područja

Uzimajući u obzir da su zajednički potencijali i izazovi identifikovani u cijeloj oblasti programa, Prioritetna osa 1 neće biti usmjerena na određene teritorije. Dakle, podržane akcije se mogu sprovesti u cijelom programskom području.

2.1.5.2. Vodeći principi za izbor operacija

(pozivanje na: član 8 stav 2 tačka b podtačka iii Regulative (EU) br. 1299/2013)

<i>Tematski prioritet</i>	TP 1 Sektor javnog zdravstva i socijalne zaštite
Izbor aktivnosti će se odvijati u skladu s članom 39 Regulative Komisije o sprovođenju (EU) br. 447/2014 slijedeći standardizovani postupak procjene. Metodološki okvir za izbor operacija podrazumijeva provjeru podobnosti i procjenu kvaliteta. U slučaju redovnih poziva za dostavljanje predloga, procjena kvaliteta će se sastojati od 3 seta definisanih kriterijuma: relevantnost, operativni i kriterijumi održivosti.	

Kriterijumi relevantnosti omogućavaju procjenu relevantnost ponuda i obim njihovog doprinosa postizanju određenog cilja. Oni su direktno povezani s planiranim rezultatima u okviru posebnog cilja i mogu se sažeti na sljedeći način:

- doprinos ciljevima i rezultatima programa, kao što je definisano relevantnim posebnim ciljem,
- doprinos relevantnim indikatorima programa,
- koherentnost planiranih aktivnosti i rezultata s tipovima i primjerima akcija i rezultata, po relevantnim prioriternim osama,
- koherentnost i relevantnost operacije za izazove u programskom području i potrebe koje su predmet posebnih ciljeva,
- usklađenost s relevantnim politikama na različitim nivoima,
- doprinos zahtjevu za operacijom koja proizvodi jasne prekogranične uticaje i benefite,
- saradnja u razvoju i realizaciji operacija,
- pored toga, saradnja u oblasti kadrova ili finansiranja ili oboje,
- princip integrisanog pristupa (projekti s integrisanom prirodom koji se bave određenim problemom s multimodalnim pristupom i mješanjem logike i metoda različitih sektora, ili se pripremaju za rješavanje svih izazova na određenoj teritoriji, s međusektorskim i usaglašenim rješenjima) može se smatrati dodatnom vrijednošću.

Operativni kriterijumi omogućavaju procjenu kvaliteta realizacije u odnosu na izvodljivost predloga projekata, kao i njihove vrijednosti za novac (uložena sredstva u odnosu na ostvarene rezultate). Oni se mogu sažeti na sljedeći način:

- struktura, koherentnost i transparentnost plana rada operacije
- korelacija između određenih problema, aktivnosti, ciljeva i indikatora operacije
- radna komunikacija i strategija i aktivnosti kapitalizacije
- koherentnost budžeta sa planom rada projekta i vrijednost za novac
- uspostavljene strukture i procedure za svakodnevno upravljanje operacijama

Kriterijumi održivosti omogućavaju procjenu kvaliteta faktora održivosti kao što su dodatna vrijednost ili horizontalna pitanja. Oni se mogu sažeti na sljedeći način:

- projekat bi trebalo da ima dugotrajan efekat
- ovaj projekat ima dodatnu vrijednost, nadograđuje se na dosadašnjim aktivnostima, ne ponavlja tačno iste aktivnosti u istom području.
- projekat doprinosi horizontalnim pitanjima (održivi razvoj, ravnopravnost polova, itd.)

Detaljni kriterijumi za procjenu kvaliteta biće utvrđeni i stavljeni na raspolaganje podnosiocima predloga u određenim dokumentima poziva. Procjena će biti sprovedena od strane kvalifikovanih nezavisnih procjenitelja, u skladu s potrebnom stručnošću.

U slučajevima kada postizanje rezultata programa zahtijeva sprovođenje ciljanih ili strateških aktivnosti, Zajednički odbor za praćenje može odlučiti da sprovede strateške projekte ili da pokrene ciljane/strateške pozive. Operacija koja je od ključnog značaja za postizanje očekivanih rezultata programa smatra se strateškom operacijom. Za ciljane/strateške pozive za dostavljanje predloga, metodološki okvir za izbor strateških operacija će obuhvatiti sljedeće skupove kriterijuma:

Strateški kriterijumi:

- Odbor za praćenje smatra da je operacija strateška
- operacija se smatra presudnom za realizaciju ciljeva programa prekogranične saradnje

Kriterijumi relevantnosti:

- doprinos ciljevima i rezultatima programa, kao što je definisano relevantnim posebnim ciljem
- doprinos relevantnim indikatorima programa
- koherentnost planiranih aktivnosti i rezultata sa tipovima i primjeri akcija i rezultata, po relevantnoj prioritetnoj osi
- koherentnost i operacije relevantnosti za izazove programskeog područja i potrebe kojima se bave konkretni ciljevi
- usklađenost s relevantnim politikama na različitim nivoima
- doprinos zahtjevima operacije koja ima jasne prekogranične uticaje i benefite
- saradnja u razvoju i realizaciji operacija
- pored toga, saradnja u oblasti kadrova ili finansiranja ili oboje
- princip integrisanog pristupa (projekti integrisane prirode koji se bave određenim problemom s multimodalnim pristupom i miješaju logiku i metode različitih sektora, ili se pripremaju za rešavanje svih izazova određene teritorije, s međusektorskim i usklađenim rješenjima) mogu se smatrati dodatnom vrijednošću.

Operativni kriterijumi dozvoljavaju procjenu kvaliteta realizacije u odnosu na izvodljivost primjena, kao i njihove vrijednosti za novac (uloženih sredstava u odnosu na ostvarene rezultate). Oni se mogu sažeti na sljedeći način

- struktura, koherentnost i transparentnost plana rada operacije
- korelacija između određenih problema, aktivnosti, ciljeva i indikatora operacije
- strategija komunikacije i kapitalizacije operacije i aktivnosti
- koherentnost budžeta s planom rada projekta i vrijednost za novac
- strukture i procedure uspostavljene za svakodnevno upravljanje operacijama

Kriterijumi održivosti omogućavaju procjenu kvaliteta faktora održivosti kao što su dodata vrijednost ili horizontalna pitanja. Oni se mogu sažeti na sljedeći način:

- projekat bi trebalo da ima dugotrajan efekat
- ovaj projekat ima dodatnu vrijednost, nadograđuje se na dosadašnjim aktivnostima, ne ponavlja baš iste aktivnosti u istom području.
- projekat doprinosi horizontalnim pitanjima (održivi razvoj, ravnopravnost polova, itd.)

2.1.5.3. Planiranje korišćenja finansijskih instrumenata (po potrebi)

(pozivanje na: član 8 stav 2 tačka b podtačka iii Regulative (EU) br. 1299/2013)

<i>Tematski prioritet</i>	PO 1 (TP 1)
<i>Planirano korišćenje finansijskih instrumenata</i>	Nije primjenljivo
Nije primjenljivo	

2.1.6 Zajednički i specifični indikatori programa

(pozivanje na: član 8 stav 2 tačka b podtačka ii i tačka b podtačka iv Regulative (EU) br.1299/2013 i član 2 stav 2 Regulative o sprovođenju Ipe II)

2.1.6.1 Indikatori rezultata Prioritetne ose (specifični za program)

Tabela 3: Rezultati indikatora specifičnih za program

Identifikacija	Indikator	Jedinica mjere	Početna vrijednost	Početna godina	Ciljna vrijednost (2023)	Izvor podataka	Učestalost izvještavanja
PO1	Nivo pristupačnosti i dostupnosti usluga u sektoru javne zdravstvene zaštite	Procenat	44%	2015	75%	HR – Hrvatski nacionalni institut javnog zdravlja BH – Ministarstvo zdravlja RS, Ministarstvo zdravlja Federacije Bosne i Hercegovine i Odjeljenje za zdravstvo Distrikta Brčko CG – Ministarstvo zdravlja	2018. 2020. 2023.

2.1.6.2. Indikatori rezultata Prioritetne ose (zajednički ili specifični za program)

Tabela 4: Zajednički ili specifični indikatori rezultata za program

Identifikacija	Indikator	Jedinica mjere	Ciljna vrijednost (2023)	Izvor podataka	Učestalost izvještavanja
PO1	Broj zajednički razvijenih i/ili sprovedenih alata i servisa koji omogućavaju bolji kvalitet zdravlja i /ili usluga socijalne zaštite	Broj	11	Praćenje operacija (izvještaji o napretku)	Godišnje
PO1	Broj učesnika u zajedničkim planovima obrazovanja i obuke o zdravstvenoj i / ili socijalnoj zaštiti	Broj	343	Praćenje operacija (izvještaji o napretku)	Godišnje
PO1	Stanovništvo obuhvaćeno poboljšanim uslugama zdravstvene i/ili socijalne zaštite (CI) *	Broj	300.000	Praćenje operacija (izvještaji o napretku)	Godišnje

*Zajednički indikator rezultata, koji je Program izabrao iz Aneksa 1 (zajednički indikatori rezultata za podršku ERDF u okviru cilja investicije za rast i zapošljavanje) Regulative br. 1301/2013 o Evropskom fondu za regionalni razvoj (ERDF).

2.1.7. Kategorije intervencije

(pozivanje na: član 8 stav 2 tačka b podtačka vii Regulative (EU) br. 1299/2013)

Kategorije intervencije odgovaraju sadržaju prioritetne ose, na osnovu nomenklature usvojene od strane Komisije, i indikativne podrške Unije

Tabele 5-8: Kategorije intervencije

Tabela 5: Dimenzija 1 Oblast intervencije		
Prioritetna osa	Šifra	Iznos (EUR)
PO1	080 e-Inkluzija, e-Pristupačnost, e-Učenje i e-Obrazovne usluge i aplikacije, digitalna pismenost	2.300.000
PO1	081 IKT rješenja koja se bave izazovom zdravog aktivnog starenja i e-Zdravstvene usluge i aplikacije (uključujući e-Zaštitu i življene uz pomoć u sredini)	2.273.297
PO1	107 Aktivno i zdravo starenje	900.000
PO1	111 Borba protiv svih oblika diskriminacije i promovisanje jednakih mogućnosti	700.000
PO1	112 Poboljšanje pristupa povoljnim, održivim i visokokvalitetnim uslugama, uključujući zdravstvo i socijalne usluge od opšteg interesa	1.150.000

Tabela 6: Dimenzija 2 Oblik finansiranja		
Prioritetna osa	Šifra	Iznos (EUR)
PO1	01Bespovratni grant	8.573.297

Tabela 7: Dimenzija 3 Vrsta teritorije		
Prioritetna osa	Šifra	Iznos (EUR)
PO1	01 Velika urbana područja (gusto naseljena > 50 000 stanovnika)	2.857.765
PO1	02 Mala urbana područja (srednje gustine > 5000 stanovnika)	2.857.765
PO1	03 Ruralna područja (slabo	2.857.765

	naseljena)	
--	------------	--

Tabela 8: Dimenzija 6 Teritorijalni mehanizmi isporuke		
Prioritetna osa	Šifra	Iznos (EUR)
PO1	07 Nije primjenljivo	

2.1.8. Rezime planirane upotrebe tehničke pomoći, uključujući, gdje je to potrebno, aktivnosti za jačanje administrativnih kapaciteta organa koji su uključeni u upravljanje i kontrolu programa i korisnika i, gdje je to potrebno, aktivnosti za poboljšanje administrativnih kapaciteta relevantnih partnera da učestvuju u realizaciji programa (gde je to moguće)

(pozivanje na: član 8 stav 2 tačka b podtačka vi Regulative (EU) br. 1299/2013)

Prioritetna osa	PO1
Nije primjenljivo	

2.2.1 Opis Prioritetne ose 2

<i>Identifikacija prioritetne ose</i>	PO2
<i>Naziv prioritetne ose</i>	Zaštita životne sredine i prirode, poboljšanje prevencije rizika i promovisanje održive energije i energetske efikasnosti

2.2.2 Fond, osnove proračuna za podršku Unije i opravdanost izbora obračunske osnove

Cijela prioritetna osa će se realizovati isključivo kroz finansijske instrumente	
Cijela prioritetna osa će se realizovati isključivo kroz finansijske instrumente utvrđene na nivou Unije	
Cijela prioritetna osa će se realizovati kroz lokalni razvoj vođen zajednicom	

<i>Fond</i>	IPA
<i>Obračunska osnova (ukupni prihvatljivi izdaci ili javni prihvatljivi izdaci)</i>	Ukupni prihvatljivi izdaci
<i>Opravdanje izbora obračunske osnove</i>	

2.2.3. Posebni ciljevi tematskog prioriteta i očekivani rezultati

(pozivanje na: član 8 stav 2 tačka b podtač. i i ii Regulative (EU) br. 1299/2013)

<i>ID</i>	2.1.
<i>Posebni cilj</i>	Promovisanje i unapređenje sistema zaštite životne sredine i prirode i upravljanje za prevenciju rizika
<i>Rezultati koje partnerske države nastoje da postignu uz podršku Unije</i>	Programsko područje je bogato prirodnim resursima i ima veliko zaštićeno područje koje treba dodatno zaštititi i valorizovati. Stoga, u skladu s ovim konkretnim ciljem, program će se baviti ovim izazovima i imaće za cilj jačanje upravljanja životnom sredinom i prirodom u programskom području. Osim toga, programsko područje je pod visokim rizikom, u pogledu sumnjivih miniranih površina i prirodnih katastrofa, naročito poplava, suša i požara koji su uglavnom posljedica klimatskih promjena. Stoga, u skladu s ovim posebnim ciljem, program će nastojati da uspostavi nove i poboljša postojeće sisteme za sprečavanje rizika u cilju poboljšanja sposobnosti za odgovor na katastrofu i da se obezbijedi sigurnost stanovnika programskog područja. Očekuje se da će se ostvariti sljedeći rezultat u okviru PC 2.1.: Unaprijeđena zaštita životne sredine i prirode i sistema upravljanja za prevenciju rizika.

<i>Identifikacija</i>	PO 2
<i>Posebni cilj 2.2.</i>	Promovisanje korišćenja obnovljivih izvora energije i energetske efikasnosti
<i>Rezultati koje partnerske države nastoje da postignu uz podršku Unije</i>	Programsko područje ima ne samo potencijal, nego takođe i potrebu za poboljšanjem udjela obnovljivih izvora energije u ukupnoj potrošnji energije u cilju ispunjavanja nivoa EU u toj oblasti. Stoga, u okviru ovog posebnog cilja, Program ima za cilj da sprovede zajedničke prekogranične inicijative da ojača upotrebu održive energije, unaprijedi prateći planski i pravni okvir, ojača podizanje svijesti i poveća energetske efikasnost, naročito u javnim zgradama i sektoru stanovanja.

	Očekuje se da će se ostvariti sljedeći rezultat u okviru PC 2.2.: Povećani kapaciteti i poboljšana infrastruktura za korišćenje obnovljivih izvora energije i energetske efikasnost.
--	--

2.2.4. Elementi drugih tematskih prioriteta dodatih prioritetnoj osi

(pozivanje na: član 35 stav 1 Regulative o sprovođenju Ipe II)

Nije primjenljivo

2.2.5. Aktivnosti koje će biti podržane u okviru tematskog prioriteta 2

2.2.5.1. Opis vrste i primjeri aktivnosti koje treba podržati i njihov očekivani doprinos posebnim ciljevima, uključujući, po potrebi, identifikaciju glavnih ciljnih grupa, specifičnih ciljnih teritorija i vrsta korisnika

(pozivanje na: član 8 stav 2 tačka b podtačka iii Regulative (EU) br. 1299/2013)

Tematski prioritet	TP2 Životna sredina, priroda, prevencija rizika, održiva energija i energetska efikasnost
Podržane akcije u okviru Prioritetne ose 2 će doprinijeti zaštiti životne sredine i prirode, unapređenju sprečavanja rizika i jačanju korišćenja obnovljivih izvora energije i poboljšanju energetske efikasnosti. Akcije u okviru ovog posebnog cilja zasnivaju se na prekograničnoj saradnji u cilju razvoja i sprovođenja zajedničkih inicijativa za upravljanje u oblasti zaštite životne sredine i zaštite prirode, unapređenja sistema za spremnost u vanrednim situacijama i sprječavanje rizika (od požara, suša, poplava), mjerama podrške i alatima za smanjenje rizika od prirodnih katastrofa i povećanje odgovora na katastrofe u programu. Pored toga, akcije koje će biti finansirane u okviru ove prioritetne ose imaju za cilj razvoj i sprovođenje zajedničkih pilot i demonstracionih projekata o inovativnim tehnologijama i rješenjima u oblasti energetske efikasnosti i obnovljivih izvora energije, i akcije s ciljem zajedničkog ulaganja u javnu infrastrukturu za održivu energiju i energetske efikasnost. Promjena koja se traži je povećanje kapaciteta i poboljšana infrastruktura za korišćenje obnovljivih izvora energije i primjena energetske efikasnosti u programskom području. U skladu s posebnim ciljevima u okviru Prioritetne ose 2, dvije grupe akcija će biti podržane: - akcije za promovisanje i poboljšanje zaštite životne sredine i prirode i sistema	

upravljanja za prevenciju rizika (u okviru PC 2.1. - Očekivani rezultat 2.1.)

- Akcije za promociju korišćenja obnovljivih izvora energije i energetske efikasnosti (u okviru PC 2.2. - Očekivani rezultat 2.2.)

Akcije za promovisanje i poboljšanje zaštite životne sredine i prirode i sistema upravljanja za prevenciju rizika

Primjeri aktivnosti podržanih u okviru PC2.1. su:

- razvoj i sprovođenje zajedničkih inicijativa za upravljanje u oblasti životne sredine i zaštite prirode (npr. monitoring i razmjena podataka, biodiverzitet i mape geo-diverziteta, planovi upravljanja za zaštićena prirodna područja od prekograničnog interesa, morska zaštićena područja, prostorno planiranje obalnog pojasa i integrisano upravljanje obalnim pojasom za prekogranične oblasti, itd.),
- sprovođenje zajedničkih akcija u oblasti praćenja i upravljanja zaštitom životne sredine rješavanjem lokalnih specifičnih prekograničnih prioriteta i/ili da doprinese realizaciji regionalnih inicijativa višeg nivoa, kao što su Plan upravljanja slivom rijeke Save i Strategija EU za Jadransko-jonski region,
- sprovođenje zajedničkih inicijativa za određivanje i očuvanje prekograničnih staništa (uključujući velika staništa mezoždera) i ekosistema s visokom vrijednošću biodiverziteta, uključujući zaštitu i obnovu obalnih močvarnih područja i kraških polja relevantnih za jadranski migratorni koridor,
- sprovođenje aktivnosti podizanja svijesti, informativnih kampanja i obrazovanja i obuke u vezi sa zaštitom životne sredine i prirode,
- poboljšanje sistema za spremnost u vanrednim situacijama i sprečavanje rizika koji se odnose na postojeće kao i očekivane prekogranične opasnosti (od požara, suša, poplava, opasnih zagađenja, uključujući prekogranično zagađenje vazduha i vode i druge prirodne katastrofe) putem, na primjer: mapiranja opasnosti od zagađenja vode u plavnim zonama, kao i usvajanja sveobuhvatnog okvira za više opasnosti u upravljanju rizicima i komunikaciji, usklađivanja informacija o rizicima koje koriste međunarodno priznate definicije i smjernice, rješavanja prioritarnih nedostataka i potreba za razmjenom dostupnih podataka, izrada i/ili sprovođenja planova koji navode standardne operativne procedure na lokalnom nivou (ko, šta, kada, kako i s kim) zasnovane na inicijativama na višem nivou za upravljanje vanrednim situacijama,
- sprovođenje prekograničnih mjera i instrumenata za smanjenje ili ublažavanje problema i rizika životne sredine, uključujući i infrastrukturu i opremu malog obima,
- sprovođenje zajedničkih intervencija u slučaju nesreća i prirodnih katastrofa i uspostavljanje snažne saradnje centara za krizne situacije, uključujući i infrastrukturu i opremu malog obima.

Što se tiče akcija podržanih u okviru PC2.1, treba uzeti u obzir sljedeće:

- preporučuje se projektovanje relevantnih aplikacija koje se odnose na sistem za monitoring životne sredine kako bi se povećala potencijalna sinergija s drugim sistemima od značaja za praćenje višeg nivoa na regionalnom, nacionalnom, međunarodnom ili makro-regionalnom nivou,
- važno je istaći da relevantne aktivnosti treba da budu u skladu s Direktivom EZ o poplavama i u skladu s planovima upravljanja rizikom od poplava za basen Dunava i

Save.

- nove inicijative u oblasti prekogranične civilne zaštite i upravljanja vanrednim situacijama ne treba da se preklapaju sa postojećim evropskim strukturama, kao što je mehanizam Unije za civilnu zaštitu, koji je Evropski okvir za koordinaciju u odgovoru na katastrofe. U tom smislu, aktivnosti u okviru ovog programa treba da se dopunjuju, stvarajući sinergiju i podržavajući trenutno ili buduće učešće ovih zemalja u okviru upravljanja mehanizma Unije za civilnu zaštitu.

Akcije za promociju korišćenja obnovljivih izvora energije i energetske efikasnosti

Primjeri aktivnosti podržanih u okviru PC2.2 su:

- razvoj i sprovođenje zajedničkih pilot i demonstracionih projekata na inovativnim tehnologijama i rješenjima u oblasti energetske efikasnosti i obnovljivih izvora energije,
- zajedničko ulaganje u javnu infrastrukturu u održivoj energiji i energetske efikasnosti,
- zajednički podsticaji u cilju poboljšanja planiranja i regulatornog okvira u oblasti obnovljivih izvora energije i energetske efikasnosti (npr. analize, poređenja, preporuke, lokalni/regionalni akcioni planovi, itd.),
- sprovođenje transfera znanja (podizanje svijesti), širenje iskustva, razmjene dobre prakse i izgradnje kapaciteta za korišćenje obnovljivih izvora energije i energetske efikasnosti,
- izrada zajedničke studije i dokumentacije o (korišćenju) obnovljivih izvora energije i energetske efikasnosti.

Što se tiče akcija podržanih u okviru PC2.2, treba uzeti u obzir sljedeće:

- Sprovođenje mjera obnovljivih izvora energije koje se odnosi na korišćenje biomase treba da uzme u obzir stroge standard za emisije i mjere za smanjenje koji se smanjuju emisije, naročito čestica. Osim toga, program preporučuje da se povežu energetske mjere koje se odnose na planove kvaliteta vazduha (u skladu s Direktivom 2008/50/EZ u EU ili ekvivalentnim propisima na drugim mjestima).

Glavne ciljne grupe i vrste korisnika

Glavne ciljne grupe treba shvatiti kao one pojedince i/ili organizacije na koje pozitivno utiču aktivnosti i rezultati operacije, mada ne moraju biti direktno uključeni u tu operaciju. To su privatni, javni i civilni sektor, kao što su preduzeća, kreatori politike i planeri, organizacije koje se bave životnom sredinom i prevencijom rizika, kao i sve grupe stanovništva na koje utiče dato pitanje.

Korisnike koje treba shvatiti kao partnere u projektu koji imaju koristi od programskih sredstava i sprovođenja aktivnosti u okviru operacije su sva pravna lica koja mogu da doprinesu poboljšanju u oblasti prirodnih resursa, sistema upravljanja za prevenciju rizika, proizvodnje energije i energetske efikasnosti u široj programskom području. Oni obuhvataju, između ostalog: NVO-e, javna preduzeća (npr. vodoprivredna preduzeća, javna elektroprivredna društva, itd.), javne agencije za energetiku, javne institucije (npr. instituti i druge istraživačke organizacije, agencije za razvoj, nacionalne/regionalne/lokalne institucije odgovorne za životnu sredinu i prirodu itd.), obrazovne institucije (na primjer univerziteti, fakulteti, otvoreni univerziteti, obrazovne institucije za odrasle, osnovne i srednje škole,

itd.), lokalne i regionalne vlasti, institucije za poslovnu podršku, itd.

Ciljne specifične teritorije

- Uzimajući u obzir da su zajednički potencijali i izazovi identifikovani u cijelom programskom području, Prioritetna osa 2 neće biti usmjerena prema određenim djelovima teritorije. Dakle, podržane akcije se mogu sprovesti u cijelom programskom području.

2.2.5.2. *Vodeći principi za izbor operacija*

(pozivanje na: član 8 stav 2 tačka b podtačka iii Regulative (EU) br. 1299/2013)

<i>Tematski prioritet</i>	TP2 Životna sredina, priroda, prevencija rizika, održiva energija i energetska efikasnost
Izbor aktivnosti će se odvijati u skladu s osnovnim principima i metodološkim okvirom kao što je navedeno u članu 2.1.5.2 koji se odnosi na Prioritnu osu 1.	

2.2.5.3. *Planirano korišćenje finansijskih instrumenata* (gdje je primjenljivo)

(pozivanje na: član 8 stav 2 tačka b podtačka iii Regulative (EU) br. 1299/2013)

<i>Tematski prioritet</i>	TP 2 Životna sredina, priroda, prevencija rizika, održiva energija i energetska efikasnost
<i>Planirano korišćenje finansijskih instrumenata</i>	Nije primjenljivo
Nije primjenljivo	

2.2.6 Zajednički i specifični indikatori za program

(pozivanje na: član 8 stav 2 tačka b podtačka ii i tačka b podtačka iv Regulative (EU) br.1299/2013 i član 2 stav 2 Regulative o sprovođenju Ipe II)

2.2.6.1 Indikatori rezultata Prioritetne ose (specifični za program)

Tabela 3: Indikatori rezultata specifični za program

Identifikacija	Indikator	Jedinica mjere	Početna vrijednost	Početna godina	Ciljna vrijednost (2023)	Izvod podataka	Učestalost izvještavanja
PO2	Sposobnost za odgovor na katastrofe u programskom području	Procenat	55	2015.	89	HR-Direktorat za spašavanje i zaštitu BH-Agencije Civilne zaštite RS i Federacija Bosne i Hercegovine CG- Ministarstvo unutrašnjih poslova, Uprava za vanredne situacije	2018. 2020. 2023.
PO2	Potrošnja energije u javnim zgradama u programskom području	kWh	2.697.101.345,25	2010.	2.508.304.251,08	HR – Agencija za pravni promet i posredovanje u nepokretnostima (APMIP) BH – Ministarstvo trgovine i ekonomskih odnosa sa inostranstvom Bosne i Hercegovine CG – Ministarstvo ekonomije	2018. 2020. 2023.

2.2.6.2. Indikatori ishoda Prioritetne ose (zajednički ili specifični za program)

Tabela 4: Zajednički *i specifični za program indikatori ishoda

Identifikacija	Indikator (naziv indikatora)	Jedinica mjere	Ciljna vrijednost (2023)	Izvor podataka	Učestalost izvještavanja
PO2	Površina staništa podržanih u cilju dostizanja boljeg statusa zaštite (ha) (CI)*	ha	14	Praćenje operacija (izvještaji o napretku)	Godišnje
PO2	Područje pokriveno poboljšanim sistemima za spremnost na vanredne situacije i prevenciju rizika (km2)	km2	17	Praćenje operacija (izvještaji o napretku)	Godišnje
PO2	Stanovništvo koje ima koristi od mjera zaštite od poplava (CI)*	Broj	150.000	Praćenje operacija (izvještaji o napretku)	Godišnje
PO2	Dodatni kapacitet proizvodnje obnovljive energije (MW)	MW	32	Praćenje operacija (izvještaji o napretku)	Godišnje

*Uobičajeni izlazni indikatori, po izboru programa iz Aneksa 1 (zajednički izlazni indikatori za podršku ERDF u okviru ciljeva investicije za rast i zapošljavanje) Regulative br. 1301/2013 o Evropskom fondu za regionalni razvoj (ERDF).

2.2.7. Kategorije i intervencije

(pozivanje na: član 8 stav 2 tačka b podtačka vii Regulative (EU) br. 1299/2013)

Kategorije intervencije koje odgovaraju sadržaju prioritetne ose, na osnovu nomenklature koju je usvojila Komisija, i indikativni pregled podrške Unije

Tabele 5-8: Kategorije intervencije

Tabela 5: Dimenzija 1 Oblast intervencije		
Prioritetna osa	Šifra	Iznos (EUR)
PO2	009 Obnovljiva energija:vjetar	900.000
PO2	010 Obnovljiva energija:solarna	900.000
PO2	011 Obnovljiva energija:biomasa	900.000
PO2	012 (Uključujući hidroelektričnu, geotermalnu i morsku energiju) i integracija obnovljive energije (uključujući skladištenje, energija u gas i obnovljive infrastrukture vodonika)	500.000
PO2	013 Renoviranje javne infrastrukture u skladu s energetsom efikasnošću, demonstracioni projekti i mjere podrške	2.000.000
PO2	014 Renoviranje postojećih stambenih zgrada u skladu s energetsom efikasnošću, demonstracioni projekti i mjere podrške	2.000.000
PO2	083 Mjere za kvalitet vazduha	600.000
PO2	085 Zaštita i unapređenje biodiverziteta, zaštita prirode i zelena infrastruktura	1.400.000
PO2	087 Mjera za prilagođavanje klimatskim promjenama i prevenciju i upravljanje rizicima u vezi klimatskih promjena, na primjer erozija, požari, poplave, oluje i suše, uključujući edukaciju javnosti, civilnu zaštitu i sisteme i infrastrukture za upravljanje katastrofama	1.900.000
PO2	088 Prevencija i upravljanje prirodnim rizicima koji nijesu vezani za klimu (npr. zemljotresi) i rizicima povezanim sa ljudskim	

	aktivnostima (npr. tehnološke nesreće), uključujući edukaciju javnosti, civilnu zaštitu i sisteme i infrastrukture za upravljanje katastrofama	1.900.000
PO2	086 Zaštita, obnavljanje i održivo korišćenje Natura 2000 sajtova	1.288.830

Tabela 6: Dimenzija 2 Oblik finansiranja

Prioritetna osa	Šifra	Iznos (EUR)
PO2	01Bespovratni grant	14,288,830

Tabela 7: Dimenzija 3 Vrsta teritorije

Prioritetna osa	Šifra	Iznos (EUR)
PO2	01 Velika urbana područja (gusto naseljena >50 000 stanovnika)	4,762,943
PO2	02 Mala urbana područja (srednja gustina >5000 stanovnika)	4,762,943
PO2	03 Ruralna područja (slabo naseljena)	4,762,943

Tabela 8: Dimenzija 6 Mehanizmi za teritorijalnu isporuku

Prioritetna osa	Šifra	Iznos (EUR)
PO2	07 Nije primjenljivo	

2.2.7. Rezime planirane upotrebe tehničke pomoći, uključujući, gde je to potrebno, aktivnosti za jačanje administrativnih kapaciteta organa koji su uključeni u upravljanje i kontrolu programa i korisnika i, gdje je to potrebno, aktivnosti za poboljšanje administrativnih kapaciteta relevantnih partnera da učestvuju u realizaciji programa (po potrebi)

(pozivanje: član 8 stav 2 tačka b podtačka vi Regulative (EU) br. 1299/2013)

Prioritetna osa	PO2
Nije primjenljivo	

2.3.1 Opis Prioritetne ose 3

<i>Identifikacija prioritetne ose</i>	PO 3
<i>Naziv prioritetne ose</i>	Doprinos razvoju turizma i očuvanje kulturnog i prirodnog nasljeđa

2.3.2 Fond, osnove proračuna za podršku Unije i opravdanost izbora osnove proračuna

Cijela prioritetna osa će se realizovati isključivo kroz finansijske instrumente		
Cijela prioritetna osa će se realizovati isključivo kroz finansijske instrumente utvrđene na nivou Unije		
Cijela prioritetna osa će se realizovati isključivo kroz lokalni razvoj vođen zajednicom		

<i>Fond</i>	IPA
<i>Obračunska osnova (Ukupni prihvatljivi izdaci ili javni prihvatljivi izdaci)</i>	Ukupni prihvatljivi izdaci
<i>Opravdanje izbora obračunske osnove</i>	

2.3.3. Posebni ciljevi tematskog prioriteta i očekivani rezultati

(pozivanje na: član 8 stav 2 tačka b podtač. i i ii Regulative (EU) br. 1299/2013)

<i>ID</i>	3.1.
<i>Posebni cilj</i>	Jačanje i diverzifikacija turističke ponude kroz prekogranične pristupe kako bi se omogućilo bolje upravljanje i održivo korišćenje kulturnog i prirodnog nasljeđa
<i>Rezultati koje partnerske države nastoje da postignu uz podršku Unije</i>	Programska oblast je bogata prirodnim i kulturnim resursima koji odražavaju dugu i sadržajnu istoriju, kao i etničke, prirodne i kulturne raznolikosti. Ona ima potencijal da koristi postojeće resurse i sredstva za promociju i razvoj turizma programske oblasti kroz prekogranične pristupe. Pored toga, svrha ovih posebnih ciljeva je da odgovore na izazove koji se odnose na nedovoljnu diversifikaciju turističkih usluga, nedostatak zajedničke prekogranične turističke ponude, nedovoljan broj globalno brendiranih destinacija, nedostatak obučenog osoblja, nedostatak vještina upravljanja i neadekvatne turističke infrastrukture. U okviru ovog posebnog cilja, Program ima za cilj da podrži razvoj novih turističkih niša i novih turističkih proizvoda koji su zajednički razvijeni i promovisani. Osim toga, ima za cilj da riješi izazove vezane za nedostatak vještina u oblasti turizma i upravljanja u cilju boljeg kvaliteta javnih turističkih usluga i održivog korišćenja kulturne i prirodne baštine. Program ima za cilj valorizaciju i očuvanje kulturnog nasljeđa i prirodnih potencijala u programskom području i njihovu integraciju s kulturnim, prirodnim i slobodnim aktivnostima u turističku ponudu vodeći računa o njihovoj održivosti. Očekuje se da će se ostvariti sljedeći rezultat u okviru PC 3.1.: Ojačan i raznovrsna turistička ponuda u programskoj oblasti i poboljšano upravljanje i održivo korišćenje kulturne i prirodne baštine.

2.3.4. Elementi ostalih tematskih prioriteta dodatih Prioritetnoj osi

(pozivanje na: član 35 stav 1 Regulative o sprovođenju Ipe II)

Nije primjenljivo

2.3.5. Aktivnosti koje će biti podržane u okviru Tematskog prioriteta 3

2.3.5.1. Opis vrste i primjeri aktivnosti koje treba podržati i njihov očekivani doprinos posebnim ciljevima, uključujući, po potrebi, identifikaciju glavnih ciljnih grupa, ciljne specifične teritorije i vrste korisnika

(pozivanje na: član 8 stav 2 tačka b podtačka iii Regulative (EU) br. 1299/2013)

Tematski prioritet	TP4 Turizam i kulturna i prirodna baština
Aktivnosti podržane u okviru Prioritetne ose 3 doprinijeće razvoju i diversifikaciji postojećih turističkih potencijala, kao i razvoju održivog turizma kroz zaštitu i očuvanje imovine kulturne i prirodne baštine. Aktivnosti u okviru ove prioritetne ose doprinijeće jačanju postojećih i daljem razvoju prekograničnih turističkih potencijala diversifikacijom turističke ponude, kroz poboljšanje kapaciteta za upravljanje u sektoru turizma, uključujući druge sektore i razvoj kompletne usluge u turističkoj ponudi, podržavajući uvođenje sertifikata i standardizacija što se tiče turističkih usluga i proizvoda, razvoj i unapređenje manjeg obima turističke infrastrukture, sprovođenjem IKT i inovativnih rješenja i podržavanjem izgradnje kapaciteta u sektoru turizma. Osim toga, aktivnosti u okviru ovog prioriteta će imati za cilj valorizaciju kulturnih i prirodnih potencijala programske oblasti u cilju integracije kulturne, prirode i slobodnih aktivnosti u turističku ponudu, istovremeno vodeći računa o faktoru održivosti na taj način doprinoseći jačanju i diverzifikaciji turističke ponude programskog područja. U skladu s posebnim ciljevima u okviru Prioritetne ose 3, podržaće se skup aktivnosti: - aktivnosti na jačanju i diversifikaciji turističke ponude kroz prekogranične pristupe, kao i da omoguće bolje upravljanje i održivo korišćenje kulturne i prirodne baštine (u okviru PC 3.1 - Očekivani rezultat 3.1) Aktivnosti na jačanju i diversifikaciji turističke ponude kroz prekogranične pristupe <i>Primjeri aktivnosti podržanih u okviru PC 3.1. su:</i> - razvijanje, promovisanje i brendiranje zajedničkih turističkih niša, usluga i proizvoda, uključujući razvoj i diverzifikaciju zajedničkih turističkih aktivnosti i održivog turističkog proizvoda, između ostalog, uključujući druge relevantne sektore (npr. poljoprivreda, zalihe organske hrane, rukotvorine i druge lokalne proizvode, kulturu, održivi transport, itd.) u cilju razvoja projekata u oblasti ekoturizma, lova, ruralnog,	

- planinskog, izletničkog, kulturnog, avanturističkog, vjerskog, nautičkog, konferencijskog, zdravstvenog, kao i *wellness* i *spa* turizma,
- razvijanje kompletne usluge u turističkoj ponudi,
 - promovisanje i uvođenje (međunarodnih) sertifikata i standarda, kako bi se poboljšao kvalitet turističkih operatora i njihovih usluga,
 - podrška razvoju i unapređenju kapaciteta za upravljanje destinacijom u sektoru turizma (na primjer kroz razvoj vještina upravljanja destinacijom i fokusiranje na poboljšanje kvaliteta (na primjer standardizacija) i integraciju ponuda, razvoj turističke destinacije, menadžment, marketing i promocija),
 - sprovođenje prekograničnog umrežavanje institucija i širenje dobre prakse i inovativnih pristupa u oblasti turizma, uključujući podršku osnivanju i razvoju klastera,
 - razvoj prekogranične turističke ponude, uključujući razvoj inovativnih proizvoda i usluga i korišćenje IKT i druge tehnologije (npr. GPS rute, rezervacione sisteme),
 - razvoj i poboljšanje prekogranične turističke infrastrukture manjeg obima, kao što su: pješačke staze, biciklističke staze, planinarenje, staze za jahanje, signalizacija, centri za posjetioce, itd.
 - sprovođenje zajedničkih podsticaja za integrisanje kulture, prirode i slobodnih aktivnosti u održivu turističku ponudu u programskoj oblasti vodeći računa o očuvanju prirode i kulturnih zaštićenih područja (npr. morska i priobalna životna sredina, istorijska i kulturna mjesta, itd),
 - vrednovanje, očuvanje, obnavljanje i oživljavanje (npr. animacija sajta) sredstava kulturnog, istorijskog i prirodnog nasljeđa (npr. UNESCO-a i drugih istorijskih i kulturnih mjesta i predjela), uključujući omogućavanje ili poboljšanje pristupa tim mjestima, u isto vrijeme čuvajući morsko i priobalno okruženje,
 - omogućavanje zajedničkih inicijativa kulturne saradnje, uključujući stvaranje zajedničkih kulturnih događaja, kao što su festivali kulture, kulturne razmjene, zajedničke pozorišne predstave i zajedničke/putujuće izložbe,
 - razvoj i sprovođenje programa obuke iz oblasti kvaliteta sistema osiguranja i različitih vrsta standardizacije (npr. ISO sertifikat, itd.) za kulturnu i prirodnu baštinu,
 - sprovođenje ulaganja u sertifikacije uključujući obuku, nabavku opreme ali i infrastrukturu manjeg obima kulturne i prirodne baštine,
 - razvoj i promocija javnih usluga kulturnog i nasljeđa.

Predviđeno je da se strateški projekat „Razvoj seoskog turizma u jadranskom zaleđu Hrvatske, Bosne i Hercegovine i Crne Gore - prva faza“ realizuje u okviru Prioritetne ose 3. Smatra se da je projekat strateški zbog činjenice da postizanje ciljeva projekta i rezultati i realizacija projektnih aktivnosti direktno doprinose ostvarivanju posebnog cilja i očekivanih rezultata utvrđenih u ovoj prioritetnoj osi. Osim toga, dopriniće ciljevima EUSAIR-a u skladu s obavezama koje su preuzele sve tri države učesnice, naročito razvoju u zaleđu ruralnih područja u okviru prioriteta „održivog turizma“.

Glavne ciljne grupe i vrste korisnika

Glavne ciljne grupe treba shvatiti kao pojedince i/ili organizacije na koje pozitivno utiču aktivnosti i rezultati operacije, mada ne moraju biti direktno uključeni u tu operaciju. To su privatni, javni i civilni sektor, odnosno preduzeća, kreatori i donosioci politike, organizacije

koje se bave turizmom i kulturnim i prirodnim nasljeđem, kao i grupe stanovništva na koje pitanje utiče.

Korisnici koje treba shvatiti kao partnere u projektu koji imaju direktnu korist od programskih sredstava i sprovođenja aktivnosti u okviru operacije su sva pravna lica koja mogu da doprinesu poboljšanju u oblasti turizma i upravljanja kulturnim i prirodnim nasljeđem širom programskog područja. Oni obuhvataju, između ostalog: NVO (na primjer udruženja građana, razvojne agencije, lokalne akcione grupe, komore, klastere, stručna udruženja, itd.), javne institucije (na primjer institute i druge istraživačke organizacije, razvojne agencije, nacionalne/regionalne/lokalne institucije koje su odgovorne za životna sredina i priroda, nacionalne/regionalne/lokalne institucije odgovorne za kulturu, uključujući muzeje, biblioteke i pozorišta, itd.), obrazovne institucije (na primjer univerzitete, fakultete, otvorene univerzitete, obrazovne institucije za odrasle, osnovne i srednje škole itd.), lokalne i regionalne vlasti, turističke zajednice i organizacije, itd.

Ciljne specifične teritorije

Uzimajući u obzir da su zajednički potencijali i izazovi su identifikovani u cijelom programskom području, nema posebnih teritorija na koje će biti usmjerena Prioritetna osa 3. Dakle, podržani aktivnosti se mogu sprovesti u cijelom programskom području.

2.3.5.2. Vodeći principi za izbor operacija

(pozivanje na: član 8 stav 2 tačka b podtačka iii Regulative (EU) br. 1299/2013)

<i>Tematski prioritet</i>	TP4 Turizam, kulturna i prirodna baština
Izbor aktivnosti se vrši u skladu s osnovnim načelima i metodološkim okvirom kao što je navedeno u članu 2.1.5.2 koji se odnosi na Prioritetnu osu 1.	

2.3.5.3. Planirano korišćenje finansijskih instrumenata (po potrebi)

(pozivanje na: član 8 stav 2 tačka b podtačka iii Regulative (EU) br. 1299/2013)

<i>Tematski prioritet</i>	PO 3 (TP 4)
<i>Planirano korišćenje finansijskih instrumenata</i>	Nije primjenljivo
Nije primjenljivo	

2.3.6 Zajednički i specifični indikatori za program

(pozivanje na: član 8 stav 2 tačka b podtačka ii i tačka b podtačka iv Regulative (EU) br.1299/2013 i član 2 stav 2 Regulative o sprovođenju Ipe II)

2.3.6.1 Rezultati indikatora Prioritetne ose (specifični za program)

Tabela 3: Rezultati indikatora specifičnih za program

Identifikacija	Indikator	Jedinica mjere	Početna vrijednost	Početna godina	Ciljna vrijednost(2023)	Izvor podataka	Učestalost izvještavanja
PO3	Povećanje broja nerezidenata koji borave u hotelima i sličnim objektima	Broj	73.522.546	2012.	73.591.990	Godišnji statistički izvještaji - Zavod za statistiku u Hrvatskoj, Bosni i Hercegovini i Crnoj Gori	2018. 2020. 2023.

2.3.6.2. Indikatori rezultata za Prioritetnu osu (zajednički ili specifični za program)

Tabela 4: Zajednički *i specifični indikatori rezultata za program

Identifikacija	Indikator (naziv indikatora)	Jedinica mjere	Ciljna vrijednost (2023)	Izvor podataka	Učestalost izvještavanja
PO 3	Broj razvijenih i/ili realizovanih i promovisanih zajedničkih turističkih ponuda/ proizvoda	Broj	23	Praćenje operacija (izvještaji o napretku)	Godišnje
PO 3	Broj turističkih provajdera sa (međunarodnim) sertifikatima i standardima	Broj	10	Praćenje operacija (izvještaji o napretku)	Godišnje
PO 3	Broj izgrađenih i/ili unaprijeđenih objekata za podršku turizmu i/ili turističke infrastrukture	Broj	13	Praćenje operacija (izvještaji o napretku)	Godišnje
PO 3	Broj izrađenih i/ili realizovanih planova održivog upravljanja lokacije kulturne i prirodne baštine	Broj	7	Praćenje operacija (izvještaji o napretku)	Godišnje
PO 3	Broj učesnika obučanih za osiguranje kvaliteta i standardizaciju kulturne i prirodne baštine i upravljanje destinacijom	Broj	343	Praćenje operacija (izvještaji o napretku)	Godišnje

PO 3	Broj izgrađenih i/ili poboljšanih kulturnih i prirodnih sredstava	Broj	14	Praćenje operacija (izvještaji o napretku)	Godišnje
------	---	------	----	--	----------

2.3.7. Kategorije intervencije

(pozivanje na: član 8 stav 2 tačka b podtačka vii Regulative (EU) br. 1299/2013)

Kategorije intervencije koje odgovaraju sadržaju prioritetne ose, na osnovu nomenklature koju je usvojila Komisija, i pregled indikativne podrške Unije.

2.3.8. Tabele 5-8: Kategorije intervencije

Tabela 5: Dimenzija 1 Oblast intervencije		
Prioritetna osa	Šifra	Iznos (EUR)
PO3	090 Biciklističe i pješačke staze	2.146.595
PO3	091 Razvoj i promocija turističkog potencijala prirodnih područja	3.400.000
PO3	092 Zaštita, razvoj i promocija javnih turističkih sredstava	2.300.000
PO3	093 Razvoj i promocija javnih turističkih usluga	3.100.000
PO3	094 Zaštita, razvoj i promocija javnih objekata kulturne baštine	2.200.000
PO3	095 Zaštita, razvoj i promocija javnih kulturnih i usluga nasljeđa	3.400.000

Tabela 6: Dimenzija 2 Oblik finansiranja		
Prioritetna osa	Šifra	Iznos (EUR)

PO3	01Bespovratni grant	17,146,595
-----	---------------------	------------

Tabela 7: Dimenzija 3 Vrsta teritorije

Prioritetna osa	Šifra	Iznos (EUR)
PO3	01 Velika urbana područja (gusto naseljena >50000 stanovnika)	5.715.532
PO3	02 Mala urbana područja (srednje gustine >5000 stanovnika)	5.715.532
PO3	03 Ruralna područja (slabo naseljena)	5.715.531

Tabela 8: Dimenzija 6 Mehanizmi za teritorijalnu isporuku

Prioritetna osa	Šifra	Iznos (EUR)
PO3	07 Nije primjenljivo	5.715.532

2.3.7. Rezime planirane upotrebe tehničke pomoći, uključujući, gdje je to potrebno, aktivnosti za jačanje administrativnih kapaciteta organa koji su uključeni u upravljanje i kontrolu programa i korisnika i, gdje je to potrebno, aktivnosti za poboljšanje administrativnih kapaciteta relevantnih partnera da učestvuje u realizaciji programa (po potrebi)

(pozivanje na: član 8 stav 2 tačka b podtačka vi Regulative (EU) br. 1299/2013)

<i>Prioritetna osa</i>	PO 3
Nije primjenljivo	

2.4.1 Opis Prioritetne ose 4

<i>Identifikacija prioritetne ose</i>	PO 4
<i>Naziv prioritetne ose</i>	Jačanje konkurentnosti i razvijanje poslovnog okruženja u programskoj oblasti

2.4.2 Fond, osnove proračuna za podršku Unije i opravdanost izbora osnove proračuna

Cijela prioritetna osa će se realizovati isključivo kroz finansijske instrumente	
Cijela Prioritetna osa će se realizovati isključivo kroz finansijske instrumente postavljene na nivou Unije	
Cijela Prioritetna osa će se realizovati kroz lokalni razvoj vođen zajednicom	

<i>Fond</i>	IPA
<i>Obračunska osnova (Ukupno prihvatljivi izdaci ili javni prihvatljivi izdaci)</i>	Ukupni prihvatljivi izdaci
<i>Opravdanje izbora obračunske osnove</i>	

2.4.3. Posebni ciljevi tematskog prioriteta i očekivani rezultati

(pozivanje na: član 8 stav 2 tačka b podtač. i i ii Regulative (EU) br.1299/2013)

<i>ID</i>	4.1.
<i>Posebni cilj</i>	Poboljšanje institucionalne infrastrukture i usluga, kako bi se ubrzala konkurentnost i razvoj poslovnog ambijenta u programskom području

Rezultati koje partnerske države nastoje da postignu uz podršku Unije

Uzimajući u obzir da postoji institucionalna infrastruktura za razvoj biznisa kao i strateška orijentacija ka razvoju klastera u programskom području, ovaj program će se fokusirati na omogućavanje prilike da se učvrsti sektora za podršku biznisu i razvoj klastera u cilju poboljšanja zajedničkih sektora/privrednih grana podržavanjem saradnje i daljeg razvoja, na primjer, novih proizvoda/brendova/usluga i primjenu inovativnosti, novih tehnologija i IKT u poslovnim procesima. U tom smislu, u skladu s ovim posebnim ciljem, program će podržati institucije za podršku poslovanju i klasterima, kao i njihovu saradnju s institucijama za istraživanje i razvoj, organizacijama u javnom sektoru i sektorskim mrežama povezanim s poslovanjem u zadovoljavanju potreba u oblasti programa koje se odnose na proširenje kvaliteta usluga i proizvoda istovremeno sa poboljšanjem vještina i znanja o primjeni inovativnih tehnologija i podsticanjem razmjene iskustava u primjeni novih tehnologija, procesa i proizvoda. U okviru ovog posebnog cilja, takođe će biti podržana podrška stvaranju i umrežavanju klastera, i povećanje raspona aktivnosti klastera u vezi s korišćenjem inovacija novih tehnologija i IKT rješenja.

Očekuje se da će se ostvariti sljedeći rezultat u okviru SC4.1:

Povećana konkurentnost i razvoj poslovnog okruženja u programskom području.

2.4.4. Elementi drugih tematskih prioriteta dodati prioritetnoj osi

(pozivanje na: član 35 stav 1 Regulative o sprovođenju Ipe II)

Nije primjenljivo

2.4.5. Aktivnosti koje će biti podržane u okviru tematskog prioriteta 4

2.4.5.1. Opis vrste i primjeri aktivnosti koje treba podržati i njihov očekivani doprinos posebnim ciljevima, uključujući, po potrebi, identifikaciju glavnih ciljnih grupa, specifične ciljne teritorije i vrste korisnika

(pozivanje na: član 8 stav 2 tačka b podtačka iii Regulative (EU) br. 1299/2013)

Tematski prioritet	PO 4 (TP 7) <i>Razvoj konkurentnosti i poslovnog okruženja</i>
Podržane aktivnosti u okviru Prioritetne ose 4 doprinijeće poboljšanju konkurentnosti i razvoju poslovnog okruženja u programskom području. Aktivnosti u okviru ove prioritetne ose imaju za cilj razvoj i podršku postojećim institucijama za podršku poslovanju, postojećim poslovnim klasterima i mrežama malih i srednjih preduzeća, poboljšanjem kapaciteta u oblasti preduzetništva i podrške razvoju inovativnih proizvoda i usluga, kao i primjenom inovacija, IKT i novih tehnologija u aktivnostima klastera i poslovnim procesima u cilju povećanja prometa, internacionalizacije proizvoda i usluga i otvaranja više radnih mjesta. Ove aktivnosti će doprinijeti ubrzanju razvoja poslovnog okruženja i sveukupno, konkurentnosti programskog područja. Prema posebnim ciljevima u okviru Prioritetne ose 4, podržaće se sljedeći skup aktivnosti: - aktivnosti za poboljšanje inovacija, novih tehnologija i IKT kako bi se ubrzala konkurentnost i razvoj poslovnog ambijenta u programskom području (u okviru PC4.1 - Očekivani rezultat 4.1)	

Aktivnosti za poboljšanje inovacija, novih tehnologija i IKT kako bi se ubrzala konkurentnost i razvoj poslovnog ambijenta u programskom području

Primjeri aktivnosti podržanih u okviru PC4.1. su:

- podrška institucijama za podršku poslovanju i osnivanje i podrška postojećim i novim sektorskim mrežama i organizacijama povezanim sa poslovanjem u cilju poboljšanja standardizacije, zaštite proizvoda, plasmana na tržište i razvoja prekograničnih tržišta,
- razvoj i podrška postojećim poslovnim klasterima i/ili mrežama malih i srednjih preduzeća u primjeni IKT, inovacija i novih tehnologija u cilju razvoja i promocije zajedničkih proizvoda za lokalna prekogranična i međunarodna tržišta,
- aktivnosti za sprovođenje u cilju umrežavanja, širenja dobre prakse i inovativnih pristupa i saradnje između institucija za poslovnu podršku, klastera i malih i srednjih preduzeća na nacionalnom, regionalnom i lokalnom nivou u programskom području,
- podrška institucijama za podršku poslovanju u poboljšanju kapaciteta preduzetnika, uključujući mikro preduzeća, kao što su porodične farme/domaćinstava u vezi marketinga, brendiranja, istraživanja tržišta, e-poslovanja, konkurentnosti i obrazovanje i obuke o preduzetničkim vještinama,
- povećanje saradnje između istraživačkih institucija, klastera, preduzeća, organizacija u javnom sektoru i razvojnih organizacija za podsticanje inovacija i preduzetništva za poboljšanje poslovne inovativnosti i tehnologije na osnovu pristupa pametne specijalizacije,
- aktivnosti podrške vezane za razvoj inovativnih proizvoda i usluga (npr. патената, industrijskog dizajna, žiga i inovacija itd.),
- promovisanje i uvođenje (međunarodnih) sertifikata i standarda postojećih i novih proizvoda i usluga,
- sprovođenje zajedničkih istraživačkih i razvojnih aktivnosti koje uključuju centre za istraživanje i obrazovanje u programskom području u cilju povećanja konkurentnosti,
- sprovođenje prekograničnog razvoja, adaptacija i razmjena najboljih praksi u primjeni IKT, novih tehnologija, procesa, proizvoda ili usluga koje direktno koriste preduzeća između klastera ili grupa poslovanja, istraživačkih, razvojnih i obrazovnih institucija,
- uspostavljanje i podrška razvojnim agencijama, tehnološkim i centrima za kompetencije, laboratorijama i lokalnoj IKT infrastrukturi koju zajednički koriste preduzeća u programskom području kako bi se unaprijedili postojeći i razvili novi proizvodi, usluge, procesi ili prototipovi.

Glavne ciljne grupe i vrste korisnika

Glavne ciljne grupe treba shvatiti kao one pojedince i/ili organizacije na koje pozitivno utiču aktivnosti i rezultati operacije, mada ne moraju biti direktno uključeni u tu operaciju. One obuhvataju privatni, javni i civilni sektor, kao što su preduzeća, kreatori politike i planeri, organizacije koje se bave različitim sektorima privrede, kao i sve grupe stanovništva koje su pogođene ovim pitanjem.

Korisnici koje treba shvatiti kao partnere u projektu koji imaju direktnu korist od programskih sredstava i sprovođenja aktivnosti u okviru operacije su sva pravna lica koja mogu da doprinesu poboljšanju konkurentnosti i razvoju poslovnog okruženja u programskom području. Oni obuhvataju, između ostalog: organizacije za podršku poslovanju, nevladine organizacije (na primjer udruženja građana, razvojne agencije, lokalne akcione grupe, komore, strukovna udruženja, klastere, udruženja proizvođača i mreže MSP, itd.), javne institucije (na primjer institute i druge istraživačke organizacije, razvojne agencije, nacionalne/regionalne/lokalne institucije koje su odgovorne za životna sredinu i prirodu, nacionalne/regionalne/lokalne institucije odgovorne za kulturu, uključujući muzeje, biblioteke i pozorišta, itd.), obrazovne institucije (na primjer univerzitete, fakultete, otvorene univerzitete, obrazovne institucije za odrasle, osnovne i srednje škole, itd.), lokalne i regionalne vlasti, organizacije za poslovnu podršku (na primjer centri za preduzetništvo i inkubatori, poslovne zone i parkovi, itd.), zadruge, itd.

Posebne ciljne teritorije

Uzimajući u obzir da su zajednički potencijali i izazovi identifikovani u cijelom programskom području, Prioritetna osa 4 neće biti usmjerena na određene teritorije. Dakle, podržane akcije se mogu sprovesti u cijelom programskom području.

2.4.5.2. Vodeći principi za odabir operacija

(pozivanje na: član 8 stav 2 tačka b podtačka iii Regulative (EU) br. 1299/2013)

<i>Tematski prioritet</i>	PO4 (TP 7)
Izbor aktivnosti će se odvijati u skladu s osnovnim načelima i metodološkim okvirom kao što je navedeno u članu 2.1.5.2 koji se odnosi na Prioritetnu osu 1.	

2.4.5.3. Planirano korišćenje finansijskih instrumenata (po potrebi)

(pozivanje na: član 8 stav 2 tačka b podtačka iii Regulative (EU) br. 1299/2013)

<i>Tematski prioritet</i>	PO4 (TP7) Konkurentnost i razvoj poslovnog okruženja
<i>Planirano korišćenje finansijskih instrumenata</i>	Nije primjenljivo
Nije primjenljivo	

2.4.6 Zajednički i specifični indikatori za program

(pozivanje na: član 8 stav 2 tač. b podtačka ii itačka b podtačka iv Regulative (EU) br.1299/2013 i član 2 stav 2 Regulative o sprovođenju Ipe II)

2.4.6.1 Rezultati indikatora Prioritetne ose (specifični za program)

Tabela 3: Rezultati indikatora specifičnih za program

Identifikacija	Indikator	Jedinica mjere	Početna vrijednost	Početna godina	Ciljna vrijednost (2023)	Izvor podataka	Učestalost izvještavanja
PA 4	Spektar aktivnosti klastera za unapređenje inovacija, novih tehnologija i IKT rješenja	Broj	33	2015	49	HR – Ministarstvo preduzetništva / Privredna komora BH – Ministarstvo poduzetništva i obrta Federacije Bosne i Hercegovine, Ministarstvo industrije, energetike i rudarstva RS CG – Ministarstvo ekonomije	2018. 2020. 2023.

2.4.6.2. Indikatori ishoda Prioritetne ose (zajednički ili specifični za program)

Tabela 4: Zajednički *i specifični indikatori ishoda za program

ID	Indikator (naziv indikatora)	Jedinica mjere	Ciljna vrijednost (2023)	Izvor podataka	Učestalost izvještavanja
PO 4	Broj razvijenih i/ili primijenjenih prekograničnih poslovnih klastera i/ili mreža	Broj	11	Praćenje operacija (izvještaji o napretku)	Godišnje
PO 4	Broj podržanih institucija za podršku poslovanju	Broj	17	Praćenje operacija (izvještaji o napretku)	Godišnje
PO 4	Broj razvijenih ili poboljšanih laboratorijai /ili centara za kompetencije koje zajednički koriste preduzetnici	Broj	16	Praćenje operacija (izvještaji o napretku)	Godišnje
PO 4	Broj preduzeća i institucija za podršku poslovanju koje sarađuju sa istraživačkim institucijama (CI)*	Broj	23	Praćenje operacija (izvještaji o napretku)	Godišnje

*Zajednički indikator ishoda, koji je Program izabrao iz Aneksa 1 (zajednički indikatori rezultata za podršku ERDF u okviru cilja investicije za rast i zapošljavanje) Regulative br. 1301/2013 o Evropskom fondu za regionalni razvoj (ERDF).

2.4.7. Kategorije intervencije

(pozivanje na: član 8 stav 2 tačka b podtačka vii Regulative (EU) br.1299/2013)

Kategorije intervencije odgovara sadržaju prioritetne ose, na osnovu nomenklature usvojene od strane Komisije, i indikativna podrška Unije

Tabele 5-8: Kategorije intervencije

Tabela 5: Dimenzija 1 Oblast intervencije		
Prioritetna osa	Šifra	Iznos (EUR)
PO4	063 Podrška klasterima i poslovne mreže koje prije svega koriste malim i srednjim preduzećima	2.400.000
PO4	066 Napredne usluge podrške za mala i srednja preduzeća i grupe malih i srednjih preduzeća (uključujući i usluge menadžmenta, marketinga i dizajna)	2.431.63
PO4	073 Podrška socijalnim preduzećima (MSP)	1.200.000
PO4	082 IKT usluge i aplikacije za MSP (uključujući e-trgovinu, e-poslovanje i umrežene poslovne procese), žive laboratorije, internet preduzetnike i lokalna IKT novostvorena preduzeća)	2.200.000
PO4	075 Razvoj i promovisanje turističkih usluga u ili za MSP	1.500.000
PO4	077 Razvoj i promovisanje kulturnih i kreativnih usluga u ili za MSP	1.600.000

Tabela 6: Dimenzija 2 Oblik finansiranja		
Prioritetna osa	Šifra	Iznos (EUR)
PO4	01Bespovratni grant	11.431.063

Tabela 7: Dimenzija 3 Vrsta teritorije		
Prioritetna osa	Šifra	Iznos (EUR)
PO4	01 Velika urbana područja (gusto naseljena >50000 stanovnika)	3.810.354

PO4	02 Mala urbana područja (srednje gustine >5000 stanovnika)	3.810.354
PO4	03 Ruralna područja (slabo naseljena)	3.810.355

Tabela 8: Dimenzija 6 Mehanizmi za teritorijalnu isporuku		
Prioritetna osa	Šifra	Iznos (EUR)
PO3	07 Nije primjenljivo	

2.4.8. Rezime planirane upotrebe tehničke pomoći, uključujući, gdje je to potrebno, aktivnosti za jačanje administrativnih kapaciteta organa koji su uključeni u upravljanje i kontrolu programa i korisnika i, gdje je to potrebno, aktivnosti za poboljšanje administrativnih kapaciteta relevantnih partnera da učestvuje u realizaciji programa (po potrebi)

(pozivanje na: član 8 stav 2 tačka b podtačka vi Regulative (EU) br. 1299/2013)

Prioritetna osa	PO 4
Nije primjenljivo	

Odsjek 2.5 Opis prioritetne ose za tehničku pomoć (pozivanje na: član 8 stav 2 tačka c Regulative (EU) br. 1299/2013)

2.5.1 Prioritetna osa

<i>Identifikacija</i>	PO 5
<i>Naslov</i>	Tehnička pomoć

2.5.2 Fond i obračunska osnova za podršku Unije

<i>Fond</i>	IPA
<i>Obračunska osnova (Ukupni prihvatljivi izdaci ili javni prihvatljivi izdaci)</i>	Ukupni prihvatljivi izdaci
<i>Opravdanje izbora obračunske OSNOVE (samo ako se odabere osnov ukupnih prihvatljivih izdataka)</i>	10% ukupnih finansijskih sredstava EU za Program

2.5.3. Posebni ciljevi prioritetne ose i očekivani rezultati

(pozivanje na: član 8 stav 2 tačka c podtač. i i ii Regulative (EU) br. 1299/2013)

Posebni cilj (ponavlja se za svaki posebni cilj)

<i>ID</i>	5.1.
<i>Posebni cilj</i>	Efektivno i efikasno upravljanje i sprovođenje programa
<i>Rezultati koje partnerske države teže da ostvare uz podršku Unije</i>	Efikasno upravljanje programom prekogranične saradnje preduslov je za njegovo efikasno sprovođenje. Tako je očekivani rezultat u okviru ovog posebnog cilja direktno povezan s potrebom obezbjeđivanja adekvatnog upravljanja i kontrole okruženja programa, obezbjeđujući da su svi koraci sprovođenja programa (uključujući objavljivanje poziva, ugovaranje, praćenje operacija i programskih dostignuća, naknadu izdataka, itd.) blagovremeno sprovedeni. Očekuje se da će se ostvariti sljedeći rezultat u okviru PC5.1.: 5.1.Upravljanje i sprovođenje programa je efektivno i efikasno.

<i>Identifikacija</i>	PO 5
-----------------------	------

<i>Posebni cilj 5.2.</i>	Podrška podnosiocima predloga i korisnicima i jačanje angažovanja relevantnih partnera u sprovođenju programa
<i>Rezultati koje partnerske države teže da ostvare uz podršku Unije</i>	Osim dobrog upravljanja programom, kapacitet podnosilaca i korisnika da učestvuju u programu kao i direktna uključenost relevantnih partnera (npr. nadležni regionalni i lokalni organi koji predstavljaju javne institucije na svim relevantnim nivoima, socio-ekonomski organi i civilno društvo kao što je definisano u članu 5 Regulative o zajedničkim odredbama) su ključni faktori za efikasno sprovođenje programa. U okviru ovog specifičnog cilja program će se baviti potrebom za daljom izgradnjom kapaciteta podnosilaca i korisnika da učestvuju u operacijama i ostvare rezultate. Osim toga, potreba da se poboljša savjetodavna uloga relevantnih partnera u sprovođenju programa (na primjer u pripremi ciljanih ili strateških poziva za dostavljanje predloga) rješavaće se u okviru posebnog cilja 5.2. Prema tome, očekuje se ostvarivanje sljedećeg rezultata u okviru PC 5.2: 5.2. Povećan kapacitet podnosilaca i korisnika da učestvuju u programu i ojačana angažovanost relevantnih partnera u sprovođenju programa.

2.5.4. Aktivnosti koje će biti podržane i njihov očekivani doprinos sprovođenju programa

<i>Prioritetna osa</i>	<i>PO 5 Tehnička pomoć</i>
Aktivnosti za podršku efektivnom i efikasnom upravljanju i sprovođenju programa: U skladu s članom 59 Regulative o zajedničkim odredbama, aktivnosti u okviru specifičnih ciljeva iz ove prioritetne ose obuhvataju pripremu, upravljanje, monitoring, evaluaciju, informacije i komunikacije, umrežavanje, rješavanje žalbi i zadatke kontrole i revizije programa. Osim toga, aktivnosti koje se odnose na ovaj posebni cilj bave se smanjenjem administrativnih opterećenja za korisnike. Indikativne aktivnosti podržane u okviru posebnog cilja 5.1 navedene su u nastavku: - uspostavljanje i vođenje zajedničkog sekretarijata koji podržava upravljačko tijelo i pomaže Zajedničkom odboru za praćenje u sprovođenju dnevnog upravljanja programom,	

- pripremanje i sprovođenje poziva za dostavljanje predloga, uključujući izradu smjernica kojim se definišu uslovi za podršku operacijama,
- uspostavljanje i sprovođenje procedura za ocjenu kvaliteta, praćenje i kontrolu aktivnosti sprovedenih u okviru programa saradnje, (koristeći eksperte gdje je to relevantno) i doprinoseći smanjenju administrativnih opterećenja za korisnike,
- prikupljanje podataka o napretku programa u dostizanju ciljeva, kao i finansijskih podataka i podataka u vezi indikatora i ciljeva, i podnošenje izvještaja Zajedničkom odboru za praćenje i Evropskoj komisiji,
- izrada i sprovođenje strategije programa komunikacije, uključujući uspostavljanje i sprovođenje informacionih i komunikacionih mjera i alata u skladu s članom 115 Regulative o zajedničkim odredbama,
- izrada i sprovođenje plana evaluacije programa i praćenje nalaza nezavisnih ocjenjivanja programa,
- uspostavljanje, vođenje i održavanje kompjuterskih sistema za snimanje i skladištenje podataka o svakoj operaciji, neophodnih za praćenje, ocjenjivanje, finansijsko upravljanje, verifikaciju i reviziju (uključujući i podatke o pojedinačnim učesnicima u operacijama gdje je to moguće, u skladu sa zahtjevima za razmjenu elektronskih podataka iz člana 122 stav 3 Regulative o zajedničkim odredbama i pratećim aktima za sprovođenje) i doprinos smanjenju administrativnih opterećenja za korisnike,
- uspostavljanje mreže finansijskih kontrolora, čiji je koordinator Upravljačko tijelo/Zajednički sekretarijat, s ciljem razmjene informacija i najboljih praksi na nivou programa,
- uspostavljanje i izvršavanje revizije sistema upravljanja i kontrole programa, kao i operacija,
- obezbjeđivanje obuke i izgradnja kapaciteta u strukturi menadžmenta programa u cilju doprinosa uspješnoj realizaciji programa,
- priprema programa za period 2021-2027. i obezbjeđivanje prateće ex-ante evaluacije i SPUŽS

Aktivnosti za podršku podnosiocima predloga i korisnicima i jačanje učešće relevantnih partnera u realizaciji programa

U skladu sa članom 59 Regulative o zajedničkim odredbama, aktivnosti u okviru posebnog cilja 5.2 uključuju jačanje kapaciteta podnosilaca i korisnika, kao i jačanje uključivanje relevantnih partnera (uključujući i razmjenu dobre prakse između partnera).

Indikativne aktivnosti podržane u okviru posebnog cilja 5.2 navedene su u nastavku:

- izrada informativnih dokumenata za podnosiocima i korisnike u formi uputstva za pripremu predloga i sprovođenja, evaluacije, kontrole i komunikacije odobrenih operacija
- organizovanje konsultacija, informacija, obuke i razmjene za jačanje kapaciteta podnosilaca za izradu predloga direktno doprinoseći ciljevima specifičnim za program i očekivanim rezultatima
- organizovanje obuke o specifičnim pitanjima sprovođenja, kao što su finansijsko i upravljanje projektom, izvještavanje, kontrola, revizija, komunikacije i umrežavanje za jačanja kapaciteta korisnika da sprovedu odobrene operacije
- razvoj informacionih i alata za razmjenu (na primjer analitički dokumenti, bilateralni susreti, ciljni događaji, itd.) i organizovanje prekograničnih i nacionalnih manifestacija za jačanje uključivanja relevantnih partnera u realizaciji programa
- uspostavljanje i koordinaciju zajedničkog sekretarijata u sprovođenju zadataka koji se

odnose na sprovođenje programa na nacionalnom nivou
- sastavljanje studija, izveštaja i istraživanja o strateškim pitanjima (ili o pitanjima od javnog interesa) koja mogu da doprinesu održivosti i inegriranju rezultata i dostignuća programa u politike, strategije, investicije (koristeći eksperte gde je relevantno). Aktivnosti tehničke pomoći sprovode svi organi koji su uključeni u upravljanje programom.

2.5.5. Indikatori specifični za program

2.5.5.1 Indikatori ishoda specifični za program za koje se očekuje da doprinesu rezultate (pozivanje na: član 8 stav 2 tačka c podtačka iv Regulative (EU) br. 1299/2013)

Tabela 10: Indikatori ishoda specifični za program

ID	Indikator	Jedinica mjere	Ciljna vrijednost (2023) (opciono)	Izvor podataka
5.1	Osnovan zajednički sekretarijat	Broj	1	God.izvj. o spro. (AIR)
5.2	Uspješno objavljeni i zaključeni pozivi za dostavljanje predloga	Broj		God.izvj. o spro., sistem e-monitoringa
5.3	Operacije odobrene nakon poziva za dostavljanje predloga	Broj		God.izvj. o spro., sistem e-monitoringa
5.4	Periodični izvještaju o napretku praćenih i plaćenih operacija	Broj		God.izvj. o spro., sistem e-monitoringa
5.5	Održani sastanci zajedničkih odbora za praćenje	Broj	9	God.izvj. o spro.
5.6	Realizovane terenske posjete	Broj		God.izvj. o spro., sistem e-monitoringa
5.7	Izrađena i sprovedena komunikaciona strategija programa	Broj	1	God.izvj. o spro.
5.8	Sprovedena nezavisna ocjenjivanja programa (ex-ante i u toku sprovođenja programa)	Broj	2	God.izvj. o spro.
5.9	Sistem e-monitoringa Programa razvijen, sproveden i u upotrebi	Broj	1	God.izvj. o spro., sistem e-monitoringa
5.10	Uspostavljena mreža	Broj	1	God.izvj. o

	kontrolora			sprov.
5.11	Sprovedene kontrole upravljanja programom i kontrole sistema i operacija	Broj		God.izvj. o sprov.
5.12	Informativni dokumenti upućeni podnosiocima i korisnicima	Broj		God.izvj. o sprov.
5.13	Organizovane radionice za konsultacije, informacije, obuku i razmjenu za podnosiocima i korisnike	Broj		God.izvj. o sprov.
5.14	Izrađene studije, izvještaji i ankete o strateškim pitanjima koja se odnose na program	Broj		God.izvj. o sprov.
5.15	Obezbijedena obuka i izgradnja kapaciteta za strukturu upravljanja programom	Broj		God.izvj. o sprov.
5.16	Broj zaposlenih (s punim radnim vremenom) čije plate se sufinansiraju iz tehničke pomoći	Broj	15	God.izvj. o sprov.
5.17	Izrađen Program za period 2021-2027. godine i sprovedena prateća prethodna ocjena i SPUŽS	Broj		God.izvj. o sprov.

2.5.6. Kategorije intervencije

(pozivanje na: član 8 stav 2 tačka c podtačka v Regulative (EU) br. 1299/2013)

Odgovarajuće kategorije intervencije zasnovane na nomenklaturi koju je usvojila Komisija, i indikativni pregled podrške Unije.

Tabele 11-13: Kategorije intervencije

Tabela 11: Dimenzija 1 Područje intervencije		
Prioritetna osa	Šifra	Iznos (EUR)
PO5	121 Priprema, sprovođenje, praćenje i kontrola	3.715.095
PO5	122 Ocjenjivanje i studije	857.330

PO5	123 Informisanje i komunikacija	1.143.106
-----	---------------------------------	-----------

Tabela 12: Dimenzija 2 Oblik finansiranja

Prioritetna osa	Šifra	Iznos (EUR)
PO5	01 Bespovratni grant	5.715.531

Tabela 13: Dimenzija 3 Vrsta teritorije

Prioritetna osa	Šifra	Iznos (EUR)
PO 5	01 Velika urbana područja (gusto naseljena >50 000 stanovnika)	1.428.882
PO 5	02 Mala urbana područja (srednje gustine >5000 stanovnika)	1.428.882
PO 5	03 Ruralna područja (slabo naseljena)	1.428.882
PO 5	04 Oblast makroregionalne	1.428.882

Odsjek 2.6 Tabela s pregledom indikatora po Prioritetnoj osi i tematskom prioritetu - Tabela 14: Tabela indikatora ishoda i rezultata, zajedničkih i specifičnih za program⁴

Prioritetna osa	Tematski prioritet	Posebni cilj (-evi)	Odabrani indikatori rezultata	Odabrani indikatori ishoda
PO 1	TP1- Sektor javnog zdravstva i socijalne zaštite	1.1. Poboljšanje kvaliteta usluga u sektoru javnog zdravstva i socijalne zaštite preko granica	Nivo dostupnosti usluga u javnom sektoru zdravstvene zaštite	Broj zajednički razvijenih i/ili sprovedenih alata i usluga/ koji omogućavaju bolji kvalitet zdravstvenih i/ili usluga socijalne zaštite Broj učesnika u zajedničkim planovima obrazovanja i obuke o

⁴ Tabela s opisom indikatora je Aneks 19 Programa saradnje

				zdravstvenoj i/ili socijalnoj zaštiti Stanovništvo obuhvaćeno poboljšanim zdravstvenim i/ili uslugama socijalne zaštite (CI)
--	--	--	--	--

Prioritetna osa	Tematski prioritet	Posebni cilj (-evi)	Odabrani indikatori rezultata	Odabrani indikatori ishoda
PO	TP2 - Životna sredina, priroda, prevencija rizika, održiva energija i energetska efikasnost	2.1. Promovisanje i unapređenje sistema zaštite životne sredine i prirode i upravljanja za prevenciju rizika	Sposobnost za odgovor na katastrofe u programskom području	Površina podržanih staništa sa ciljem dostizanja boljeg statusa očuvanja (ha)(CI) Oblast pokrivena unaprijeđenim sistemima za spremnost na vanredne situacije i prevenciju rizika (km²) Stanovništvo koje ima koristi od mjera za prevenciju poplava (CI)
		2.2. Promovisanje korišćenja resursa obnovljive energije i energetska efikasnost	Potrošnja energije u javnim zgradama u programskom području	Dodatni kapacitet proizvodnje obnovljive energije (MW)

Prioritetna osa	Tematski prioritet	Posebni cilj (-evi)	Odabrani indikatori rezultata	Odabrani indikatori ishoda
PO 3	TP4 -	3.1. Jačanje i	Povećan broj	Broj razvijenih

	Turizam, kulturna i prirodna baština	diverzifikacija turističke ponude kroz prekogranične pristupe kako bi se omogućilo bolje upravljanje i održivo korišćenje kulturnog i prirodnog nasljeđa	nerezidenata, turista koji borave u hotelima i sličnim objektima	i/ili sprovedenih i promovisanih turističkih ponuda /proizvoda Broj turističkih provajdera sa (međunarodnim) sertifikatima i standardima Broj izgrađenih i/ili poboljšanih objekata za podršku turizmu i/ili objekata turističke infrastrukture Broj izrađenih i/ili realizovanih planova upravljanja za lokacije kulturnog i prirodnog nasljeđa Broj učesnika obučanih za obezbjeđenje kvaliteta, standardizaciju kulturne i prirodne baštine i upravljanje destinacijom Broj razvijenih i/ili poboljšanih kulturnih i prirodnih objekata
--	--------------------------------------	--	--	--

Prioritetna osa	Tematski prioritet	Posebni cilj (-evi)	Odabrani indikatori rezultata	Odabrani indikatori ishoda
PO 4	TP7 - Razvoj konkurentnost i i poslovnog okruženja	4.1. Poboljšanje institucionalne infrastrukture i usluga, kako bi se ubrzala konkurentnost i razvoj poslovnog ambijenta u programskoj oblasti	Spektar aktivnosti klastera za unapređenje inovacija, novih tehnologija i IKT rješenja	Broj razvijenih i/ili sprovedenih prekograničnih poslovnih klastera i/ili mreža Broj podržanih institucija za podršku preduzećima Broj razvijenih ili poboljšanih laboratorija i/ili centara za kompetencije koje zajednički koriste preduzetnici Broj preduzeća i institucija za podršku preduzećima koje sarađuju sa istraživačkim institucijama (CI)

ODSJEDAK 3 FINANSIJSKI PLAN

(pozivanje na: član 8 stav 2 tačka d Regulative (EU) br. 1299/2013)

3.1 Finansijski izdvajanja iz Ipe (u EUR)

(pozivanje na: član 8 stav 2 tačka d podtačka i Regulative (EU) br. 1299/2013)

Tabela 15

Fond	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	Ukupno
IPA II	0	4.139.408	5.911.336	13.575.808	10.955.680	11.174.794	11.398.290	57.155.316

3.2.1 Ukupno finansijsko izdvajanje iz IPA fonda i nacionalno sufinansiranje (u EUR)

(pozivanje na: član 8 stav 2 tačka d podtačka ii Regulative (EU) br. 1299/2013)

1. *Finansijska tabela sadrži finansijski plan programa saradnje po prioritetnoj osi.*
2. *Finansijska tabela prikazuje u informativne svrhe svaki doprinos iz trećih zemalja koje učestvuju u programu saradnje (osim doprinosa iz Ipe i ENI)*
3. *Doprinos EIB⁵ prikazan je na nivou prioritetne ose.*

Tabela 16: Finansijski plan⁶

Prioritetna osa	Osnova za obračun podrške Unije (Ukupno prihvatljivi izdaci ili javni prihvatljivi izdaci)	Podrška unije (a)	Nacionalni partner (b) =(c)+(d))	Indikativni pregled nacionalnog partnera		Ukupno finansiranje (e) =(a) +(b)	Stopa sufinansiranja (f)=(a)/(e) (2)	Informativno	
				Nacionalno javno finansiranje (c)	Nacionalno privatno finansiranje (d) (1)			Doprinos trećih država	doprinosi EIB
<i>Prioritetna osa 1</i>	Ukupno prihvatljivi izdaci	8.573.297	1.512.935	1.512.935		10.086.232	84,99%		
<i>Prioritetna osa 2</i>	Ukupno prihvatljivi izdaci	14.288.830	2.521.559	2.521.559		16.810.389	84,99%		
<i>Prioritetna osa 3</i>	Ukupno prihvatljivi izdaci	17.146.595	3.025.870	3.025.870		20.172.465	84,99%		
<i>Prioritetna osa 4</i>	Ukupno prihvatljivi izdaci	11.431.063	2.017.247	2.017.247		13.448.310	84,99%		
<i>Prioritetna osa 5</i>	Ukupno prihvatljivi izdaci	5.715.531	1.008.625	1.008.625		6.724.156	84,99%		
Ukupno	Total	57.155.316	10.086.236	10.086.236		67.241.552	84,99%		

(1) Popunjava samo kada su prioritetne ose izražene u ukupnim izdacima.

(2) Ova stopa se može zaokružiti na najbliži cijeli broj u tabeli. Tačna stopa koja se koristi za naknadu plaćanja je koeficijent (f).

⁵ Evropska investiciona banka

⁶ Brojevi u tabeli su indikativni

3.2.1 Pregled po Prioritetnoj osi i tematskom prioritetu (u EUR)

(pozivanje na: član 8 stav 2 tačka d podtačka ii Regulative (EU) br. 1299/2013)

Tabela 17

Prioritetna osa	Tematski prioritet	Podrška unije	Nacionalni partner	Ukupno finansiranje
Prioritetna osa 1	Tematski prioritet	8.573.297	1.512.935	10.086.232
Prioritetna osa 2	Tematski prioritet 2	14.288.830	2.521.559	16.810.389
Prioritetna osa 3	Tematski prioritet 4	17.146.595	3.025.870	20.172.465
Prioritetna osa 4	Tematski prioritet 7	11.431.063	2.017.247	13.448.310
Prioritetna osa 5		5.715.531	1.008.625	6.724.156
Ukupno	57.155.316	57.155.316	10.086.236	67.241.552

ODSJEK 4 INTEGRISANI PRISTUP TERITORIJALNOM RAZVOJU (PO POTREBI)

(pozivanje na: član 35 stav 2 Regulative o sprovođenju Ipe II i član 8 stav 3 Regulative (EU) br. 1299/2013)

Opis integrisanog pristupa teritorijalnom razvoju, uzimajući u obzir sadržaj i ciljeve programa saradnje i pokazujući kako on doprinosi ostvarivanju programskih ciljeva i očekivanih rezultata.

Program neće koristiti instrumente integralnog teritorijalnog razvoja (*CLLD*, *ITI*, itd.). Međutim, teritorijalna dimenzija igra ključnu ulogu u planiranju programa, s obzirom na to da mnogi izazovi imaju važnu teritorijalnu dimenziju. Ovi izazovi uključuju:

- socijalnu inkluziju: u programskom području žive mnoge ugrožene grupe (npr. stari i mladi ljudi koji primaju socijalnu pomoć), od kojih većina ispoljavaju specifične teritorijalne koncentracije u ruralnim djelovima programskog područja gdje se pokazala potreba za boljim pristupom kvalitetnim socijalnim i zdravstvenim uslugama;
- zaštita biodiverziteta: staništa u programskom području pokazuju visok stepen povezivanja i uspješan pristup biodiverzitetu zahtijeva teritorijalno integrisane pristupe koji obuhvataju zaštićena područja s obje strane granice;
- upravljanje površinskim vodama: rijeke Dunav i Sava su prekogranične rijeke i održivo upravljanje zahtijeva planiranje i intervencije na nivou rijeke – sliva, kao što i unapređenje ekološkog statusa područja površinskih voda zahtijeva teritorijalno integrisane intervencije;

- upravljanje rizikom od poplava: upravljanje rizikom od poplava je najefikasnije kada se sprovodi na nivou riječnog sliva, ali takođe kombinovano s pristupima odozdo na gore i odozgo na gore. Takve mjere jasno zahtijevaju primjenu teritorijalno integrisanih pristupa;
- razvoj turizma: jedan od glavnih nedostataka turizma programskog područja je nedostatak integrisane destinacija, kako u pogledu vrsta aktivnosti koje se nude (tj. tematska integracija) tako i u pogledu mjesta i interesnih tačaka za posjetu turista (odnosno teritorijalna integracija);

Da bi se efikasno odgovorilo gorenavedenim izazovima, Program podstiče razvoj „teritorijalnosti i tematski integrisanih” operacija. To se radi:

- demonstriranjem dodate vrijednosti za operaciju putem rješavanja komplementarnih posebnih ciljeva
- usmjeravanjem na specifične intervencije koje dopunjavaju ili doprinose teritorijalno većoj inicijativi

Osim toga, kada je riječ o poljoprivredi i ruralnom razvoju i činjenici da se pristup oblasnog razvoja (POR) bavi ruralnim područjima koja karakterišu specifični složeni razvojni problemi, aktivnosti preduzete u okviru pomenute inicijative biće razmatrane u okviru ovog programa u smislu stvaranja zajedničke sinergije i komplementarnosti i posebno uzimajući u obzir horizontalne principe POR pristupa (integrisani i višesektorski pristup, inovativnost, umrežavanje i saradnja).

4.1 Lokalni razvoj vođen zajednicom (po potrebi)

Pristup korišćenju lokalnih razvojnih instrumenata vođen zajednicom i principi za identifikovanje oblasti u kojim će biti sprovedeni

(pozivanje na: član 35 stav 2 Regulative za sprovođenje Ipe II i član 8 stav 3 tačka a Regulative (EU) br. 1299/2013)

Nije primjenljivo

4.2 Integrisana teritorijalna investicija (ITI) (po potrebi)

Pristup korišćenju integrisanih teritorijalnih investicija (ITI) (kao što je definisano u članu 36 Regulativne (EU) br. 1303/2013), osim u slučajevima iz tačke 4.2, i njihove indikativne finansijske alokacije iz svake prioritetne ose.

(pozivanje na: član 35 stav 2 Regulative o sprovođenju Ipe II i član 8 stav 3 tačka c Regulative (EU) br. 1299/2013)

Nije primjenljivo

Tabela 18: Indikativna finansijska alokacija za ITI (ukupan iznos)

Prioritetna osa	Indikativna finansijska alokacija (Podrška Unije) (EUR)
Prioritetna osa 1	Nije primjenljivo
Prioritetna osa 2	Nije primjenljivo
Prioritetna osa 3	Nije primjenljivo
Prioritetna osa 4	Nije primjenljivo
Prioritetna osa 5	Nije primjenljivo
UKUPNO	Nije primjenljivo

4.1 Doprinost planiranih intervencija makro-regionalnim i strategijama za morske bazene, u skladu s potrebama programskog područja koje su identifikovale relevantne partnerske države i uzimajući u obzir, gdje je to moguće, strateški važne projekte identifikovane u ovim strategijama (po potrebi).

(Kada partnerske države i regioni učestvuju u makro-regionalnim i/ili strategijama za morski sliv)

(pozivanje na: član 8 stav 3 tačka d Regulative (EU) br. 1299/2013)

Interreg-IPA program prekogranične saradnje Hrvatska - Bosna i Hercegovina - Crna Gora za period 2014–2020. godine (Program) dijeli čitavo zajedničko programsko područje sa strategijama Evropske unije za Dunav i Jadranski i Jonski region. Uzimajući u obzir geografsku pokrivenost strategija, Program može učestvovati u kreiranju i konsolidaciji veza, dakle aktivno doprinoseći teritorijalnoj koheziji između Programa i strategija. Ovo će obezbijediti platformu da operacije Programa doprinesu sprovođenju relevantnih makro-regionalnih strategija, kao i da pokrenu sinergije između njih. Pored toga, koordinacija operacija koje se sprovode u tematskim oblastima u istom ili sličnom obimu dalje će podržavati saradnju između zainteresovanih strana Programa i strategija zainteresovanih strana u regionima.

Strategija Programa uzela je u obzir ciljeve makro-regionalnih strategija, identifikujući zajedničke makro-regionalne izazove i potrebe koje bi se mogle riješiti kroz prekograničnu saradnju u oblasti Programa.

Kratak pregled ključnih izazova i potreba obje makro-regionalne strategije koje bi se mogle riješiti kroz Program prekogranične saradnje naveden je u nastavku.

Strategija za Dunavski region EU (EUSDR)

Savjet Evropske unije usvojio je Strategiju Evropske unije za Dunavski region (EUSDR) 13. aprila 2011. godine. *Strategija Evropske unije za Dunavski region* nadograđuje se na 11 prioritetnih oblasti koje su povezane s četiri stuba „Povezivanje Dunavskog regiona“, „Zaštita životne sredine u Dunavskom regionu“, „Izgradnja prosperiteta u Dunavskom regionu“ i „Jačanje Dunavskog regiona“.

Makroregionalne strategije kao Strategija za Dunavski region EU (EUSDR) predstavljaju veliku šansu za usklađivanje razvoja geografskih područja, koja su u određenom funkcionalnom odnosu, bez obzira na date administrativne granice. Saradnja podiže političku svijest, jača posvećenost i dovodi do bolje vidljivosti EUSDR-a i Programa kod zainteresovanih strana i javnosti. Saradnja takođe olakšava kapitalizaciju ishoda, rezultata i prednosti operacija.

Izazovi koji utiču na Dunavski region koji bi se mogli riješiti kroz Interreg- IPA program prekogranične saradnje Hrvatska - Bosna i Hercegovina - Crna Gora predstavljeni su kao korelacija između programskih ciljeva i prioritetnih oblasti Strategije. Na taj način, izazov Strategije u vezi s održivom energijom, obnavljanjem i održavanjem kvaliteta vode, upravljanjem rizicima životne sredine i očuvanjem biodiverziteta, pejzaža, vazduha i kvaliteta zemljišta mogu se rješavati kroz programsku Prioritetnu osu 2 koja se bavi zaštitom životne sredine i prirode, poboljšavanjem prevencije rizika, održive energije i energetske efikasnosti. Izazovi strategije koji se odnose na razvoj društva znanja kroz istraživanje, obrazovanje i informacione tehnologije, kao podrška konkurentnosti preduzeća, uključujući razvoj klastera i ulaganje u ljude i vještina odnose se na programsku Prioritetnu osu 4 koja se bavi povećanjem konkurentnosti i razvojem poslovnog okruženja. Na kraju, izazov Strategije koji se odnosi na promovisanje kulture i turizma i neposrednih kontakata u korelaciji je sa programskom Prioritetnom osom 3 koja se bavi doprinosom razvoju turizma kao i očuvanjem i održivim korišćenjem kulturnog i prirodnog naslijeđa.

Strategija EU za Jadranski i Jonski region (EUSAIR)

Evropski savjet usvojio je Strategiju EU za Jadranski i Jonski region (EUSAIR) 24. oktobra 2014. godine. Ona uključuje Pomorsku strategiju za Jadransko i Jonsko more, koju je EK usvojila 30. novembra 2012. godine. Strategija Evropske unije za Jadransko-jonski region gradi se na četiri stuba: „Plavi ras“ „Povezivanje regiona“, „Kvalitet životne sredine“ i „Održivi turizam“. „Jačanje istraživanja i razvoja, inovacije i MSP“, kao i „Izgradnja kapaciteta, uključujući i komunikacije“ su dva aspekta koja se prožimaju od značaja za te stubove. Pored ovih aspekata koji se prožimaju, ublažavanje i prilagođavanje na efekte klimatskih promjena, kao i upravljanje rizicima od katastrofa, takođe su prepoznati kao horizontalni principi za sva četiri stuba. EUSAIR će mobilisati i uskladiti postojeće instrumente finansiranja EU za svaku od tema identifikovanih u okviru četiri stuba. Sporazum

o partnerstvu i Operativni program „Konkurentnost i kohezija“ za Hrvatsku uzima u obzir predstojeći EUSAIR. Pored toga, državni strateški dokumenti za Bosnu i Hercegovinu i Crnu Goru takođe se eksplicitno pozivaju na Strategiju.

Imajući u vidu ishode konsultacija zainteresovanih strana, očekuje se da Strategija Evropske unije za Jadransko-jonski region rješava izazove kojim će se takođe baviti Interreg-IPA program prekogranične saradnje Hrvatska - Bosna i Hercegovina - Crna Gora. Preciznije, stub strategije koji se bavi izazovom očuvanja, zaštite i unapređenja kvaliteta životne sredine može se povezati s programskom Prioritetnom osom 2 koja se bavi zaštitom životne sredine i prirode, biodiverzitetom, poboljšanjem prevencije rizika, održive energije i energetske efikasnosti. Osim toga, stub strategije koji se bavi izazovom povećanja održivog turizma kroz pružanje podrške održivom razvoju kontinentalnog, primorskog i morskog turizma i očuvanjem i promocijom kulturnog nasljeđa u potpunosti je u skladu s programskom Prioritetnom osom 3 koja se bavi doprinosom razvoju turizma i očuvanjem i održivim korišćenjem kulturne i prirodne baštine. Preciznije, strateški projekat „Jadransko zaleđe“, koji će biti sproveden u okviru Prioritetne ose 3 doprinijeće ciljevima EUSAIR-a, naročito u razvoju u zaleđu ruralnih područja u okviru prioriteta „održivog turizma“. Što se tiče zajedničkih aspekata strategije, „Istraživanje, inovacije i razvoj MSP“ i „Izgradnja kapaciteta“, mora se napomenuti da je rješavanje izgradnje kapaciteta predviđeno kroz sprovođenje svih osa Programa, dok se istraživanje, inovacije i razvoj MSP mogu povezati s Prioritetnom osom 4 koja se bavi povećanjem konkurentnosti i razvojem poslovnog okruženja.

Tokom pripreme programa, Upravljačko tijelo i partnerske zemlje obezbjedili su uključivanje relevantnih nacionalnih kontakt tačaka i koordinatora prioritetnih oblasti za obje strategije u procesu pripreme i planiranja programa slanjem poziva nacionalnim kontakt tačkama za strategiju Evropske unije za Jadranski i Jonski Region i koordinatorima za prioritetne oblasti strategije Evropske unije za Dunavski region iz država učesnica da učestvuju na javnim konsultacijama/konsultativnim radionicama sa zainteresovanim stranama koje su održane u maju i avgustu 2014. godine. Napominjemo da je detaljno tabelarno poređenje doprinosa programa u relevantnim makro regionalnim strategijama dato u Aneksu 10 Programa saradnje.

ODSJEK 5 ODREDBE O SPROVOĐENJU PROGRAMA SARADNJE

5.1 Nadležni organi i tijela

(pozivanje na: član 8 stav 4 Regulative (EU) br. 1299/2013)

Tabela 19: Nadležni organi Programa

(pozivanje na: član 8 stav 4 tačka a podtačka i Regulative (EU) br. 1299/2013)

Nadležni organ /tijelo	Naziv nadležnog organa/tijela i institucije ili jedinice	Rukovodilac nadležnog organa/tijela (položaj ili mjesto)
Upravljačko tijelo	Agencija za Regionalni razvoj Republike Hrvatske	Direktor Direktorata
Tijelo za ovjeravanje, po potrebi	Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Evropske unije Republike Hrvatske – Direktorat za budžet i IT sisteme	Direktor Direktorata
Revizorsko tijelo	Agencija za reviziju sistema sprovođenja Programa Evropske Unije	Direktor Agencije

Organ kojem Komisija uplaćuje sredstva:

(pozivanje: član 8 stav 4 tačka b Regulative (EU) br. 1299/2013)

Tijelo za ovjeravanje	Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova EU Direktorat za budžet i IT sisteme
-----------------------	--

Tabela 20: Organ ili organi koji vrše poslove kontrole i revizije

(pozivanje: član 8 stav 4 tačka a podtač. ii i iii Regulative (EU) br. 1299/2013)

Nadležni organ /tijelo	Naziv nadležnog organa /tijela i institucije ili jedinice	Rukovodilac nadležnog organa/tijela(položaj ili mjesto)
Organ ili organi nadležni za vršenje poslova kontrole – Hrvatska	Agencija za regionalni razvoj Republike Hrvatske Direkcija za finansijsko upravljanje i računovodstvo Vlaška108, HR-10000 Zagreb Republika Hrvatska	Pomoćnik direktora
Organ ili organi nadležni za vršenje poslova kontrole – –Bosna i Hercegovina	Ministarstvo finansija i trezora Bosne i Hercegovine Centralna jedinica za finansiranje i ugovaranje Trg BiH 1, 71000 SarajevoBosna I Hercegovina	Rukovodilac jedinice
Organ ili organi nadležni za vršenje poslova kontrole – Crna Gora	Donošenje relevantne ministarske odluke o organu koji će biti imenovan za vršenje poslova kontrole je u toku.	
Organ ili organi nadležni za vršenje poslova revizije – Hrvatska	Agencija za reviziju Sistema sprovođenja programa Evropske unije (ARPA) Služba za reviziju programa evropske teritorijalne saradnje i IPA komponente II Alexandera von Humboldta 4/V 10 000 Zagreb Republika Hrvatska	Rukovodilac službe
Organ ili organi nadležni za vršenje poslova revizije – Bosna i Hercegovina	Ministarstvo finansija i trezora Bosne i Hercegovine Nacionalni fond Trg BiH 1, 71000 Sarajevo Bosna i Hercegovina	Rukovodilac jedinice
Organ ili organi nadležni za vršenje poslova revizije – Crna Gora	Revizorsko tijelo Crne Gore Beogradska 24B 81000, Podgorica, Crna Gora	Rukovodilac revizorskog tijela

5.2 Zajednički odbor za praćenje

Tabela 21: Indikativna lista članova Zajedničkog odbora za praćenje

Naziv tijela/organa i sektora ili jedinice	Uloga u program	Kontakt podaci tijela/organ
EU Komisija	Savjetodavna	
NIPAK	Donošenje odluka	
Nacionalno tijelo - Hrvatska	Donošenje odluka	
Nacionalno tijelo – Bosna i Hercegovina	Donošenje odluka	
Nacionalno tijelo - Crna Gora	Donošenje odluka	
Regionalni predstavnici - Hrvatska	Donošenje odluka	
Regionalni predstavnici – Bosna i Hercegovina	Donošenje odluka	
Predstavnik Zajednice gradova i opština - Crna Gora	Donošenje odluka	
Predstavnik makro-regionalne strategije (gdje se program preklapa s makro-regionom koji pokriva Strategija EU)	Konsultativna	
EIB	Konsultativna	
Ostalo (po dogovoru partnerskih država)		

5.3 Postupak za uspostavljanje Zajedničkog sekretarijata

(pozivanje na: član 8 stav 4 tačka a podtačka iv Regulative (EU) br. 1299/2013)

U skladu s članom 23 stav 2 Regulative o Evropskim strukturnim i investicionim fondovima, Upravljačko tijelo (UT), nakon konsultacija s državama učesnicama, osniva Zajednički sekretarijat (ZS) za podršku i pomoć Upravljačkom tijelu i Zajedničkom odboru za praćenje (ZOP) i, gdje je to moguće, Revizorskom tijelu i Grupi revizora u obavljanju njihovih funkcija. Zajednički sekretarijat takođe pruža informacije potencijalnim korisnicima o mogućnostima finansiranja u okviru programa saradnje i pomaže korisnicima u sprovođenju operacija. Zajednički sekretarijat zadužen je za jačanje kapaciteta podnosilaca i korisnika, kao i jačanje uključivanja relevantnih partnera.

ZS će biti u Agenciji za regionalni razvoj Republike Hrvatske.

Opisi poslova za svaku pojedinačnu poziciju unutar strukture ZS moraju biti potvrđeni od strane državnih organa država učesnica. Opisi poslova su dio Opisa sistema upravljanja i kontrole (OSUK).

Postupak nabavke i ugovaranje organizuje Agencija za regionalni razvoj pod nadzorom Upravljačkog tijela. Izbor osoblja ZS vrše zajednički države učesnice koje će zajednički donijeti odluku o izboru kandidata.

5.4 Kratak opis aranžmana za upravljanje i kontrolu

(pozivanje na: član 8 stav 4 tačka a podtačka v Regulative (EU) br. 1299/2013)

Postavka sistema upravljanja i kontrole Interreg-IPA programa prekogranične saradnje Hrvatska - Bosna i Hercegovina - Crna Gora za period 2014–2020. godine proizilazi iz zakonskih odredaba relevantnih propisa kao što je navedeno u Programu saradnje i pratećim aneksima. Njegov cilj je da obezbijedi zdravo finansijsko upravljanje, transparentnost i izvodljivost nudeći čvrstu podršku potencijalnim korisnicima/podnosiocima. Postoji nekoliko uspostavljenih nivoa finansijske kontrole u okviru sistema koji čine nacionalni kontrolori prvog stepena koji provjeravaju troškove, nakon čega finansijske izvještaje kontrolišu Zajednički sekretarijat i Upravljačko tijelo. Dodatna kontrola na nivou projekata takođe se vrši na nivou Tijela za ovjeravanje kao i na nivou grupe revizora, dok efikasno funkcionisanje sistema upravljanja i kontrole potvrđuje Revizorsko tijelo.

Upravljačko tijelo odgovorno je za efikasno upravljanje i sprovođenje Programa i njegova uloga je takođe da potpiše ugovore o subvencijama sa glavnim korisnicima. Nacionalni organi su odgovorni za uspostavljanje sistema upravljanja i kontrole i oni predstavljaju države učesnice u Programu. Uloga Zajedničkog sekretarijata je veoma važna za dnevno sprovođenje Programa, ZS je veza s potencijalnim podnosiocima i pruža direktnu podršku tokom sprovođenja i praćenja projekta. Zajednički odbor za praćenje razmatra opštu efikasnost, kvalitet i dosljednost sprovođenja programa. Tijelo za ovjeravanje vrši plaćanja vodećim korisnicima i sastavlja overene izjave o rashodima i zahtjeve za plaćanja.

Bliže odredbe biće uključene u Opisu sistema upravljanja i kontrole (OSUK), koji je odobren u

skladu s članom 124 Regulative o zajedničkim odredbama i u dokumentima za vođenje programa (priručnici za primjenu i sprovođenje, uputstva za kontrolu i reviziju) koji će činiti sastavni dio OSUK. Dokumente za vođenje programa donosi Zajednički odbor za praćenje.

Jezik Programa je engleski.

Hrvatska, Bosna i Hercegovina i Crna Gora, države učesnice u Programu, uspostavile su zajednički sistem upravljanja za upravljanje, koordinaciju i nadzor nad sprovođenjem programa.

Struktura upravljanja Programom ilustrovana je u Aneksu 11.

5.3.a Zajednički odbor za praćenje

U skladu s članom 38 Sprovedbene regulative Komisije br. 447/2014, države učesnice uspostavljaju Zajednički odbor za praćenje u roku od tri mjeseca od dana obavještenja država članica o odluci Komisije kojom se odobrava program prekogranične saradnje.

ZOP razmatra ukupnu efikasnost, kvalitet i koherentnost sprovođenja svih aktivnosti u ispunjavanju ciljeva postavljenih u prekograničnom programu, sporazumima o finansiranju i relevantnim strateškim dokumentima. Može dati preporuke za korektivne mjere po potrebi. Čl. 49 i 110 Regulative (EU) br. 1303/2013 u vezi njegove funkcije shodno se primjenjuju.

ZOP usvaja svoj poslovnik u dogovoru s Upravljačkim tijelom kako bi ostvarili svoje dužnosti u skladu s relevantnim propisima, Regulativom o zajedničkim odredbama, Evropskom teritorijalnom saradnjom i Sprovedbenom regulativom Komisije br. 447/2014. Poslovnik sadrži detaljan opis sastava, funkcionisanja i zadataka, kao i postupke donošenja odluka Zajedničkog odbora za praćenje.

Članovi Zajedničkog odbora za praćenje predstavljaju države učesnice na političkom i administrativnom nivou i na taj način obezbjeđuju transparentan pristup.

Osim toga, ZOP u saradnji s Upravljačkim tijelom sprovodi monitoring sprovođenja programa saradnje u skladu s indikatorima, odobrava aktivnosti vezane za tehnička pomoć, razmatra izvještaje koje dostavlja Upravljačkom tijelu o izjavama koje dostavljaju vodeći partneri i projektni partneri o svojim administrativnim i finansijskim kapacitetima da ispune sve neophodne uslove za sprovođenje projekta, vrši odabir i odobrava predloge, odobrava velike promjene u odabranim operacijama, utvrđuje pravila prihvatljivosti na nivou programa, usvaja odgovarajuće priručnike/dokumente programa i izrađuje Posebne priručnike za prijavu, pruža pomoć Upravljačkom tijelu u obavljanju dužnosti, i odobrava mjere koje utiču na program i operacije.

Sastav Zajedničkog odbora za praćenje

U skladu s članom 38 stav 3 Sprovedbene regulative Komisije br.447/2014, predsjednik ZOP-a je predstavnik jedne od država učesnica ili Upravljačko tijelo. Predsjedavajući ZOP-a mijenja se svake godine rotacijom, a podršku mu pruža Upravljačko tijelo kao kopredsjedavajući kako bi se obezbjedio kontinuitet.

Sastav ZOP-a utvrđuje se u skladu s članom 38 stav 2 Sprovedbene regulative Komisije br. 447/2014 i načelom partnerstva koji propisuje član 5 Regulative o zajedničkim odredbama:

- do sedam predstavnika iz svake od država učesnica

- NIPAK i drugi relevantni nacionalni nadležni organi i organi države korisnice Ipe II
- predstavnik Komisije učestvuje u svojstvu savjetnika
- ostali predstavnici Upravljačkog tijela i predstavnici Revizorskog tijela učestvuju u svojstvu savjetnika
- gdje je relevantno, međunarodne finansijske institucije i druge zainteresovane strane, uključujući i civilno društvo i organizacije privatnog sektora, mogu da učestvuju u skladu s poslovníkom ZOP-a
- ZS pomaže ZOP-u u obavljanju njegovih funkcija.

U principu, odluke ZOP-a donose se konsenzusom i svaka država učesnica ima jedan glas. Principi glasanja propisani su poslovníkom ZOP-a.

ZOP se sastaje najmanje jednom godišnje. Dodatni sastanci mogu da budu sazvani na inicijativu jedne od zemalja učesnica ili Komisije, posebno na tematskoj osnovi. Odluke se takođe mogu donositi pisanom procedurom.

Funkcije Zajedničkog odbora za praćenje

Zadatak Zajedničkog odbora za praćenje je da upravlja programom i obezbjedi kvalitet i efikasnost njegove primjene. ZOP obavlja svoje funkcije u skladu s čl. 49 i 110 Regulative o zajedničkim odredbama. Glavne funkcije Zajedničkog odbora za praćenje navedene su u Aneksu 12.

5.3.b Obaveze država učesnica/nacionalnih tijela

Nacionalna tijela država učesnica zadržavaju odgovornost za Interreg-IPA program prekogranične saradnje Hrvatska - Bosna i Hercegovina - Crna Gora za period 2014- 2020. godine. Nacionalna tijela odgovorna su za uspostavljanje i obezbjeđivanje efikasnog funkcionisanja sistema kontrole, kao i sve ostale relevantne obaveze, u skladu s članom 74 Regulative o zajedničkim odredbama. Države učesnice obezbjeđuju efikasno uspostavljanje sistema upravljanja i kontrole za program u skladu s relevantnim posebnim pravilima i da sistem efikasno funkcioniše. Osim toga, nacionalna tijela zajedno s Upravljačkim tijelom odgovorna su za obezbjeđivanje sprovođenja odluka koje donese Zajednički odbor za praćenje. Države učesnice saglasne su da primjenjuju načelo partnerstva kako je navedeno u članu 5 Regulative o zajedničkim odredbama i da sarađuju da pronađu optimalna rješenja za dobrobit cijele oblasti programa. U skladu s članom 123 stav 9 Regulative o zajedničkim odredbama, države učesnice donose pismena pravila kojim regulišu svoje odnose s Upravljačkim tijelom, Tijelom za ovjeravanje i Revizorskim tijelom, odnose između navedenih tijela i odnose tijela s Komisijom u Finansijskom sporazumu/Memorandumu o razumijevanju. Države učesnice će osigurati da tijela programa dobiju sve potrebne i zakonski dozvoljene informacije da izvrše svoje obaveze.

Osim toga, Nacionalno tijelo dostavlja opis sistema kontrole i informiše Upravljačko tijelo o svim promjenama sistema kontrole, provjerava da li su preporuke koje proističu iz provjera kvaliteta sistema kontrole uzete u obzir, obezbjeđuje efikasne aranžmane za ispitivanja žalbi i obavještava Upravljačko tijelo/Komisiju o rezultatima ispitivanja, sprječava, otkriva i ispravlja nepravilnosti i vrši povrat nepropisno plaćenih iznosa, informiše Upravljačko tijelo/Komisiju o napredovanju povezanih upravnih i sudskih postupaka, osniva ZOP, imenuje članove grupe revizora, razmjenjuje informacije s Upravljačkim tijelom/Komisijom pomoću sistema razmjene

elektronskih podataka i osigurava, do 31. decembra 2015. godine, da se sve informacije mogu prenositi isključivo putem sistema razmjene elektronskih podataka.

Spisak glavnih obaveza zemalja učesnica/nacionalnih tijela navedena je u Aneksu 13.

5.3.c Upravljačko tijelo

Upravljačko tijelo programa odgovorno je za upravljanje programom saradnje u skladu s načelom zdravog finansijskog upravljanja. Ovo uključuje podršku radu Zajedničkog odbora za praćenje i prenošenje informacija koje su potrebne da izvrši svoje zadatke, naročito podatke koji se odnose na napredovanje programa saradnje u ostvarivanju svojih ciljeva, finansijske podatke i podatke koji se odnose na indikatore i međukorake.

Upravljačko tijelo radi u korist cijelog programa saradnje.

Osim toga, Upravljačko tijelo vrši svoje funkcije u skladu s članom 125 Regulative o zajedničkim odredbama i članom 23 st. 1, 2, 4 i 5 Regulative o cilju Evropske teritorijalne saradnje. Upravljačko tijelo, nakon konsultacija s državama učesnicama odgovornim za program, uspostavlja ZS kao što je predviđeno u poglavlju 5.3. Upravljačko tijelo, uz pomoć ZS, odgovorno je za upravljanje i sprovođenje Interreg-IPA programa prekogranične saradnje Hrvatska - Bosna i Hercegovina - Crna Gora za period 2014-2020. godine. U sprovođenju svojih zadataka, Upravljačko tijelo postupi u potpunom skladu s hrvatskim institucionalnim, pravnim i finansijskim odredbama.

Osim toga, Upravljačko tijelo u skladu s načelom zdravog finansijskog upravljanja, obavještava Tijelo za ovjeravanje o rasporedu plaćanja za tekuću i sljedeću finansijsku godinu, obavlja informacione i komunikacione aktivnosti i obezbjeđuje da ove aktivnosti sprovedu krajnji korisnici i korisnici o nivou projekta.

Glavne funkcije i odgovornosti Upravljačkog tijela navedene su u Aneksu 14.

5.3.d Tijelo za ovjeravanje

U skladu s članom 37 stav 2 Sprovedbene regulative Komisije br. 447/2014, Tijelo za ovjeravanje odgovorno je za sastavljanje i podnošenje overenih izjava o rashodima i zahtjeva za isplatu Komisiji, primanje uplata od strane Komisije i vršenje plaćanja vodećem korisniku u skladu s članom 132 Regulative o zajedničkim odredbama.

Tijelo za ovjeravanje programa odgovorno je za obavljanje funkcija u skladu s članom 126 Regulative o zajedničkim odredbama i članom 24 Regulative o cilju Evropske teritorijalne saradnje.

Osim toga, Tijelo za ovjeravanje sačinjava i dostavlja zahtjeve za plaćanje Komisije, potvrđuje da su zahtjevi za plaćanje zasnovani na pouzdanim računovodstvenim sistemima i pratećoj dokumentaciji, sastavlja godišnje račune, potvrđuje potpunost, tačnost i istinitost godišnjih računa, obezbjeđuje da postoji sistem koji evidentira i skladišti računovodstvene evidencije za svaku operaciju, i koji podržava sve podatke potrebne za izradu zahtjeva za plaćanje i godišnjih računa, uzima u obzir rezultate svih revizija prilikom sastavljanja i podnošenja zahtjeva za plaćanje, vodi računovodstvenu evidenciju u kompjuterizovanom obliku, vodi računa o plativim iznosima i povučenim iznosima nakon otkazivanja svih ili dijela doprinosa za neku operaciju.

Glavne funkcije i obaveze Tijela za ovjeravanje navedene su u Aneksu 15.

5.3.e Revizorsko tijelo

Revizorsko tijelo obavlja svoje funkcije u skladu s članom 127 Regulative o zajedničkim odredbama i članom 25 Regulative o cilju Evropske teritorijalne saradnje; naročito, Revizorsko tijelo obezbjeđuje da se revizije sprovode u skladu sa sistemima upravljanja i kontrole, na odgovarajućem uzorku operacija i na godišnjim računima. Glavne funkcije i odgovornosti Revizorskog tijela navedene su u Aneksu 16.

U skladu s članom 25 stav 2 Regulative o cilju Evropske teritorijalne saradnje, Revizorskom tijelu pomaže Grupa revizora (GR) koja se sastoji od predstavnika nadležnih organa svake od država učesnica u programu saradnje koji obavljaju gorenavedene dužnosti navedene u članu 127 Regulative o zajedničkim odredbama. Predstavnici moraju da budu nezavisni od članova ZOP-a, kontrolori imenovani u skladu s članom 23 stav 4 Regulative o cilju Evropske teritorijalne saradnje i aktivnostima i finansijama bilo koje operacije. Grupa revizora će biti imenovana najkasnije u roku od tri mjeseca od odluke kojom se odobrava program. Usvojiće vlastiti poslovnik o radu, a predsjedavajući je Revizorsko tijelo.

Ako revizije i kontrole sprovodi organ koji nije Revizorsko tijelo, Revizorsko tijelo obezbjeđuje da takvi organi imaju neophodnu funkcionalnu nezavisnost. Odluku o organu koji sprovodi revizije sistema i revizije operacija (provjera izdataka) donose Revizorsko tijelo i Grupa revizora tokom procesa izrade strategije revizije programa.

Revizorsko tijelo, u sprovođenju svojih zadataka, deluje u potpunom skladu sa hrvatskim institucionalnim, pravnim i finansijskim odredbama.

Osim toga, Revizorsko tijelo procjenjuje usaglašenost nadležnih organa imenovanih u okviru programa u skladu s kriterijumima koji se odnose na okruženje unutrašnje kontrole, upravljanje rizikom, kontrolne aktivnosti i nadzor, kako bi se obezbjedilo da se revizije izvode po sistemima upravljanja i kontrole, na odgovarajućem uzorku projekata i na osnovu godišnjih računa, obezbjeđuje da tijelo koje vrši reviziju ima potrebnu funkcionalnu nezavisnost, obezbjeđuje da revizija vodi računa o međunarodno prihvaćenim standardima revizije, predstavljaju strategiju revizije Komisiji u roku od osam meseci od odobrenja programa saradnje, godišnje ažurira strategijur evizije, sastavlja mišljenje revizije o godišnjim računima za prethodnu računovodstvenu godinu, vodi računa o zakonitosti i pravilnosti predmetnih transakcija i poštovanju principa zdravog finansijskog upravljanja, i sastavlja godišnji izveštaj o kontroli.

5.3.f Zajednički sekretarijat

U skladu s članom 23 stav 2 Regulative o cilju Evropske teritorijalne saradnje, kako je predviđeno u poglavlju 5.3, Zajednički sekretarijat (ZS), sa sjedištem u Zagrebu, uspostavlja Upravljačko tijelo.

ZS pomaže Upravljačkom tijelu i ZOP-u u vršenju njihovih funkcija.

ZS vodi svakodnevno sprovođenje programa. Pored toga, Zajednički tehnički sekretarijat predstavlja program na nacionalnom, regionalnom i lokalnom nivou. ZS će biti centralna kontakt tačka za potencijalne podnosiocce za projekte i vodeće korisnike odabranih/tekućih operacija. ZS takođe ima ključnu ulogu kao veza između tijela programa. Preciznije, ZS obezbjeđuje koordinaciju, praćenje i promotivne aktivnosti i pruža tehničku podršku za pripremu sastanaka i događaja na nivou programa (ZOP, seminari za vodeće korisnike,

konferencije za vidljivost i druge specifične tematske/sastanke radne grupe). Obaveze ZS navedene su u Aneksu 17.

Godišnji planovi rada i izvještaji ZS moraju biti odobreni od strane Zajedničkog odbora za praćenje. Uspostavljanje i funkcionisanje ZS, uključujući njegove aktivnosti, finansira se iz budžeta tehničke pomoći u skladu s planovima rada Upravljačkog tijela i ZS i izvještajima koji ZOP usvaja godišnje.

Pored sjedišta Zajedničkog sekretarijata u Hrvatskoj, mogu se otvoriti kancelarije u Bosni i Hercegovini i Crnoj Gori, kako bi se obezbjedilo nesmetano i efikasno sprovođenje programa.

Osim toga, ZS pruža podršku Upravljačkom tijelu u svakodnevnom upravljanju programom i pomaže ZOP-u. ZS priprema i dostavlja sve potrebne informacije i izveštaje Upravljačkom tijelu, organizuje i sprovodi pozive za dostavljanje predloga projekata, priprema pakete prijave, standardizovane forme i ugovore u cilju pomaganja/usmjeravanja potencijalnih podnosilaca, prima podnijete prijave, obezbjeđuje njihovu ocjenu i obezbjeđuje podnošenje ocjene predloga projekata ZOP-u, organizuje događaje za olakšavanje izrade projekta za podnosiocima zahtjeva, prima izveštaje o napretku koje podnose vodeći korisnici, daje uputstva i pruža pomoć glavnim korisnicima tokom sprovođenja projekta, priprema dokumentaciju i analize o strateškim pitanjima koja se odnose na program, administrira i ažurira sistem praćenja programa, koordinira i sprovodi aktivnosti tehničke pomoći koje odobri Zajednički odbor za praćenje, koordinira i sarađuje s nacionalnim tijelima država učesnica, sarađuje sa zainteresovanim stranama programa na regionalnom, nacionalnom i evropskom nivou, i koordinira razmjenu između nacionalnih imenovanih kontrolora.

5.3.i Projektni ciklus

Prijava projekta

Interreg- IPA Program prekogranične saradnje Hrvatska - Bosna i Hercegovina - Crna Gora za period 2014-2020. godine ima za cilj da utvrdi procedure za generisanje i selekciju projekata koje su proaktivne i transparentne. Ovaj dio sadrži osnovne informacije o procedurama i aranžmanima za izbor operacija.

Dodatne informacije o procesu prijavljivanja i selekcije biće na raspolaganju potencijalnim podnosiocima u odvojenim dokumentima (dokumentacija za prijavu za konkretan projekat).

Upravljačko tijelo, uz podršku ZS-a, objavljuje zvanične pozive za dostavljanje predloga putem relevantnih informacionih kanala kao što su internet stranica programa i nacionalni kanali (uz podršku nacionalnih tijela). Pozivi za dostavljanje predloga mogu imati različite karakteristike, tj. mogu biti otvoreni za sve prioritete programa ili tematski/strateški usmjereni kao odgovor na promijenjene okvirne uslove u oblasti i/ili uzimajući u obzir napredak sprovođenja programa (takođe kao nastavak nezavisnog ocjenjivanja programa).

U skladu sa specifičnim karakteristikama svakog poziva za dostavljanje predloga, sastavljaju se *ad-hoc* procedure i obrasci za prijave koje su dio informacionog i paketa za prijavu za konkretan poziv. Široko se distribuiraju i dostupni su na internet stranici programa i nacionalnim sajtovima. Informacije i paket za prijavu sadrže sve neophodne smjernice za pomoć partnerima u pripremi njihove prijave.

Prijave Upravljačkom tijelu/ZS dostavljaju nosioci projekta.

Ocjena i izbor operacija

Izbor operacija u okviru Interreg-IPA programa prekogranične saradnje Hrvatska - Bosna i Hercegovina - Crna Gora za period 2014–2020. godine sprovodi se u skladu s članom 39 Sprovedbene regulative Komisije (EU) br. 447/2014 sljedeći postupak standardizovane ocjene. Metodološki okvir za izbor operacija uključuje:

- a) provjeru prihvatljivosti
- b) procjenu kvaliteta

a) Provjera prihvatljivosti

Kriterijumi prihvatljivosti

Skup kriterijuma prihvatljivosti definiše se kako bi se obezbjedilo ostvarivanje formalnih zahtjeva podnijetih prijava projekata. Skup kriterijuma prihvatljivosti naročito obuhvata sljedeće:

- blagovremeno podnošenje prijave
- potpunost podnesene dokumentacije uz prijavu
- prihvatljivost partnerstva (najmanje dva partnera, od kojih se jedan nalazi u Hrvatskoj)
- odsustvo finansiranja iz drugih finansijskih izvora EU

Prihvatljivost partnerstva – definicija partnera

U Interreg-IPA programu prekogranične saradnje Hrvatska - Bosna i Hercegovina - Crna Gora za period 2014-2020. godine, partneri koji učestvuju u operacijama su sljedeći:

- nacionalni, regionalni i lokalni državni organi/institucije (na primjer, instituti, razvojne agencije i slično)
- NVO (na primjer, udruženja građana, razvojne agencije, lokalne akcione grupe, komore, stručna udruženja, itd.)
- obrazovne institucije (na primjer univerziteti, fakulteti, otvoreni univerziteti, obrazovne ustanove za odrasle, osnovne i srednje škole)
- lokalne i regionalne vlasti
- institucije za podršku biznisu
- organizacije odgovorne za pružanje socijalnih i zdravstvenih usluga
- javne/ neprofitne organizacije, uključujući institute, univerzitete, koledži
- međunarodne organizacije koje deluju u skladu s domaćim pravom jedne od država učesnica, ili međunarodnim pravom pod uslovom da međunarodna organizacija ispunjava zahtjeve programa i nacionalne uslove u smislu kontrole i provjere troškova.

Dalje pojediniosti u vezi učešća u operacijama definiše Zajednički odbor za praćenje u dogovoru s Upravljačkim tijelom i navedene u dokumentaciji za konkretnu prijavu.

Svaka javna podrška u okviru ovog programa mora biti u skladu sa pravilima o državnoj pomoći koja se primenjuju u trenutku kada je odobrena državna pomoć.

Prihvatljivost partnera – geografska prihvatljivost

Kao osnovno načelo, izabrane aktivnosti Interreg-IPA Programa prekogranične saradnje Hrvatska - Bosna i Hercegovina - Crna Gora za period 2014-2020. godine uključuju korisnike

iz najmanje dvije države učesnice, od kojih je najmanje jedan iz Hrvatske kao države članice.

Program će uglavnom podržavati aktivnosti saradnje između vodećih korisnika i projektnih partnera koji se nalaze (registrovani su) u programskom području zemalja učesnica. Izuzetak od pravila u pogledu lokacije partnera je slučaj nacionalnih državnih organa koji su nadležni u svom dijelu aktivnosti za pojedine djelove programske oblasti, ali se nalaze izvan programskog područja (npr. nadležna ministarstva).

Pored navedenog, u opravdanim slučajevima, Upravljačko tijelo može prihvatiti da finansira sprovođenje dijela aktivnosti koje se realizuju izvan područja programa pod uslovom da su ispunjeni uslovi utvrđeni u članu 44 stav 2 Sprovedbene regulative Komisije br. 447/2014.

b) Ocjena kvaliteta

Ocjena kvaliteta sastoji se od tri (3) skupa kriterijuma za ocjenu kvaliteta koji se odnose na kvalitet prijave i primjenjuju se na one prijave koje su prošle provjeru prihvatljivosti. Kriterijumi za ocjenu kvaliteta projektovani su za procjenu usklađenosti prijave u odnosu na kriterijume za relevantnost, operativnost i održivost, obzirom da su za redovne pozive za dostavljanje predloga kriterijumi za relevantnost, operativnost, održivost i strateški značaj za ciljne/strateške pozive za dostavljanje ponuda navedeni u članu 2 pod naslovom „Vodeći principi za izbor operacija“.

Nezavisni ocjenjivači vrše ocjenu kvaliteta prijave, dok Upravljačko tijelo/ZS dostavlja rezultate ocjene Zajedničkom odboru za praćenje za donošenje odluke. Modaliteti za postupke i detaljne kriterijume za prihvatljivost i procjenu kvaliteta za operacije koje se finansiraju iz Programa biće navedeni u dokumentaciji za konkretan poziv za podnošenje prijave.

Kvalitet prijave

Moraju da budu ispunjeni opšti horizontalni zahtjevi za kvalitet, koji se ogledaju u kriterijumima za ocjenu kvaliteta. Snažan pristup orijentisan prema rezultatima koji se primjenjuje u programima teritorijalne saradnje zahtijeva da operacije ostvare konkretne i vidljive rezultate i rezultate kao odgovor na dobro identifikovane izazove u programskoj oblasti i rješavanje razvojnih potreba na integrisan način. Program neće podržati operacije usmjerene čisto na akademsku saradnju ili čiji je cilj puko umrežavanje i razmjena iskustava i/ili koje ne pokazuju potencijal za prevođenje ishoda koji proizilaze iz „mekih“ akcija (ankete, studije, itd.) u konkretne i održive rezultate.

Sve operacije koje primaju sredstva moraju da ispunjavaju sljedeće horizontalne zahtjeve kvaliteta: prekogranični značaj, relevantnost partnerstva, konkretni i mjerljivi rezultati, trajnost ishoda i rezultata, koherentan pristup, snažna komunikaciona strategija projekta, efikasno upravljanje i solidan budžet.

Kao opšte načelo, primenjen u svim prioritetima, program je posvećen održivom razvoju i promociji jednakosti između muškaraca i žena i nediskriminacije.

Ugovaranje

Nakon odluke ZOP-a kojom se odobrava prijava projekta preporučena za finansiranje na osnovu tehničke procjene kvaliteta koju obavlja Ugovaračko tijelo/ZS/Zajednički upravni odbor (uz pomoć spoljnih nezavisnih procjenitelja), Ugovaračko tijelo izrađuje ugovore o subvencijama koristeći standardni obrazac koji je odobrio Zajednički odbor za praćenje.

Obrazac je sastavljen u skladu s važećim zakonima Republike Hrvatske i odgovarajućom procedurom ustanove u kojoj je uspostavljeno Upravljačko tijelo. Ugovor o subvencijama naslovljen je na vodećeg korisnika, kojeg su partneri imenovali u skladu s članom 40 stav 6 Sprovedbene regulative Komisije br. 447/2014, a potpisan je od strane zakonskog zastupnika vodeće institucije korisnice i od strane Upravljačkog tijela koje predstavlja Agenciju za regionalni razvoj Republike Hrvatske.

Ugovor o subvencijama utvrđuje sve potrebne uslove za podršku operaciji, a naročito:

- pravni okvir
- cilj korišćenja (odobren plan rada, prihvatljiv budžet, maksimalna sredstva iz fondova Ipe, uključujući i maksimalan iznos sredstava iz fonda Ipe dodijeljen partnerima koji se nalaze izvan programskog područja – ukoliko je primjenljivo, datum početka i završetka sprovođenja, zatvaranje operacije)
- ako je moguće, posebni zahtevi koji se odnose na proizvode ili usluge koji se isporučuje u okviru operacije
- opšti uslovi za prihvatljivost troškova
- izmjene i pragovi fleksibilnost budžeta
- procedura u vezi sa zahtjevima za plaćanje, zahtjevima za izvještavanje i rokovima za dostavljanje izvještaja o napretku
- prava i obaveze lokalnih partnera, uključujući, po potrebi, posebne odredbe u slučaju privatnog lokalnog partnera
- provjera izdataka i revizija poslovanja
- neophodna računovodstvena dokumentacija sa naznakom vremena arhiviranja svih pratećih dokumenata vezanih za projekat, sa specifikacijom rokova koje treba poštovati u slučaju da je pomoć odobrena u okviru minimis režima
- procedura za povraćaj neopravdanih izdataka
- javnost, vlasništvo (uključujući prava širenja) i ostvarivanje prihoda
- ustupanje, pravna sukcesija i sudski spor
- klauzule o odgovornosti
- poštovanje propisa o životnoj sredini

Odobrena dokumentacija za podnošenje prijave, uključujući i konačni odobreni obrazac prijave i dostavljanje odluke o odobrenju od strane ZOP-a čine sastavni dio ugovora o subvenciji. Osim toga, u skladu s članom 45 Regulative Komisije za sprovođenje (EU) br. 447/2014, za dodjelu usluga, nabavke i radova od strane korisnika, Postupci nabavke pridržavaju se odredaba Dijela drugog Glava IV Poglavlje 3 Regulative (EU, Euratom) br. 966/2012 i Dijela drugog Glava II Poglavlja 3 Delegirane Regulative (EU) br. 1268/2012 koji se primenjuju u cijeloj oblasti programa, na države članice i teritoriju države korisnika Ipe II.

Monitoring

Monitoring programa obezbjeđuje tehničke i finansijske informacije o napretku programa prema ispunjavanju ciljeva, u skladu sa specifičnostima programa. Monitoring se koristi kao sredstvo za obezbjeđivanje kvaliteta i efikasnosti sprovođenja Programa procjenom napretka operacija na osnovu izvještaja o napretku i konačnih izvještaja koje podnose glavni korisnici projekta u ime svih partnera.

Vodeći korisnik periodično predstavlja izvještaje o napretku aktivnosti i finansiranja Zajedničkom sekretarijatu i Upravljačkom tijelu. Vodeći korisnik podnosi izvještaje o

postignutom napretku partnerskog projekta i o prihvatljivim izdacima. Podnošenje izvještaje o napretku aktivnosti i finansiranja vrši se putem sistema elektronske razmjene podataka. ZS provjerava usaglašenost dostavljenih izvještaja sa odobrenom prijavom. Pored toga, tokom praćenja dijela o aktivnostima iz izvještaja o napretku, ZS provjerava postojanje operacije analizirajući ostvarene rezultate. Podaci koji proističu iz tih izvještaja evidentiraju se i čuvaju u sistemu programa za e-monitoring (eMS) u skladu s članom 122 stav 3 Regulative o zajedničkim odredbama i kao što je detaljno opisano u tački 5.3.10 Kompjuterizovana razmjena podataka.

eMS pruža podatke o operacijama koji se dostavljaju Evropskoj komisiji u skladu sa članom 112 (Prenos finansijskih podataka) i članom 50 (izvještaji o sprovođenju) Regulative o zajedničkim odredbama.

Sistem finansijske kontrole

Uspostavljaju se pouzdani sistemi za računovodstvo, praćenje i finansijsko izvještavanje koji obezbjeđuju svakodnevno evidentiranje i čuvanje računovodstvene evidencije i pravilno upravljanje podacima potrebnim za finansijsko upravljanje, praćenje, provjeru, reviziju i ocjenjivanje.

U skladu sa članom 125 stav 4 i članom 125 stav 5 Regulative o zajedničkim odredbama, kao i članom 23 stav 4 Regulative o cilju Evropske teritorijalne saradnje, svaka država učesnica uspostavlja sistem kontrole tako da je moguće provjeriti isporuku sufinansiranih proizvoda i usluga, ispravnost prijavljenih izdataka za aktivnosti ili djelova aktivnosti sprovedenih na njenoj teritoriji i usklađenost takvih izdataka i srodnih operacija ili djelova tih operacija sa pravilima Zajednice, pravilima programa i svojim nacionalnim pravilima.

Nezavisno Revizorsko tijelo koje podnosi izvještaj i mišljenje o postupku imenovanja prema članu 124 Regulative o zajedničkim odredbama daje mišljenje o ispunjenosti kriterijuma koji se odnose na okruženje unutrašnje kontrole, upravljanje rizikom, aktivnosti upravljanja i kontrole, kao i monitoring na način utvrđen u Aneksu XIII Regulative o zajedničkim odredbama.

U tom cilju, svaka država učesnica imenuje kontrolore odgovorne za provjeru zakonitosti i regularnosti prijavljenih izdataka svakog vodećeg korisnika i partnera koji učestvuje u aktivnostima na svojoj teritoriji. Imenovani kontrolori podnose potpisanu potvrdu o prihvatljivim i provjerenim izdacima glavnom korisniku /projektnim partnerima u roku od tri mjeseca po isteku izvještajnog perioda.

Identifikacija kontrolora u svakoj od država učesnica vrši se na osnovu centralizovanog sistema kontrole. Osim toga, Upravljačko tijelo prikuplja podatke iz svih država učesnica o organizaciji i funkcionisanju sistema kontrole putem standardizovanih upitnika. Podaci iz upitnika unose se OSUK (Opis sistema upravljanja i kontrole) na nivou programa, u skladu sa čl. 72 i 74 Regulative o zajedničkim odredbama.

Svaka država učesnica obezbjeđuje redovno informisanje Upravljačkog tijela/Zajedničkog sekretarijata o uspostavljenom sistemu kontrole svake države učesnice i svim izmjenama.

Svi podaci o obavezama i procedurama vezanim za finansijsku kontrolu sadržani su u detaljnom Opisu sistema upravljanja i kontrole. Da bi se obezbijedilo nesmetano funkcionisanje sistema finansijske kontrole u državama učesnicama, imenovani kontrolori

organizovani su u mrežu finansijskih kontrolora čiju koordinaciju vrši Upravljačko tijelo. Mreža se redovno sastaje.

U cilju provjere efikasnog funkcionisanja uspostavljenog sistema kontrole država učesnica, Upravljačko tijelo vrši brojne kontrole uz pomoć Zajedničkog sekretarijata. Ovo se radi u naročito putem:

- provjere postojanja operacije
- provjere prihvatljivosti izdataka
- provjera na licu mjesta

Pored navedenih kontrola, Upravljačko tijelo, uz pomoć Zajedničkog sekretarijata, vrši dodatne provjere koje se posebno odnose na provjeru standarda kvaliteta sistema kontrole koje je svaka zemlja učesnica utvrdila kroz:

- provjeru dokumenata kontrolora
- sistem provjere kvaliteta

Naknada koju Tijelo za ovjeravanje isplaćuje glavnim korisnicima

U skladu s članom 40 Sprovedbene regulative Komisije br. 447/2014, za svaku operaciju, partneri u projektu imenuju glavnog korisnika. Glavni korisnik snosi ukupnu odgovornost za primjenu i sprovođenje čitave operacije, uključujući i uspostavljanje aranžmana s drugim korisnicima u vidu sporazuma koji sadrži odredbe koje, između ostalog, garantuju dobro finansijsko upravljanje sredstvima opredijeljenim za operaciju, uključujući aranžmane za povraćaj nepropisno plaćenih iznosa; obezbjeđujući da izdacima prikazani od strane partnera odgovaraju aktivnostima dogovorenim između partnera i obezbjeđujući da je izdatke koje su prikazali drugi korisnici provjerio nadležni kontrolor, kao i da je odgovarajući doprinos programa prenesen partnerima. Projektni partneri moraju da obezbijede nacionalno sufinansiranje operacija u skladu sa nacionalnim mehanizmima. Projektni partneri mogu unaprijed da finansiraju određene aktivnosti u okviru operacija. Izdatke svih partnera moraju da potvrde ovlašćeni nacionalni kontrolori.

Glavni korisnik sakuplja certifikate svih partnera u projektu koje su izdali njihovi kontrolori i uključuje ih u izveštaj o periodičnoj aktivnosti i izveštaje o finansijskom napretku i dostavlja ih Upravljačkom tijelu/Zajedničkom sekretarijatu. U ovim dokumentima, glavni korisnik podnosi izveštaj o napretku koji su postigli partneri na projektu i pratećim prihvatljivim i potvrđenim izdacima.

Na osnovu provjere izveštaja od strane Zajedničkog sekretarijata i u skladu s članom 21 stav 2 Regulative o cilju Evropske teritorijalne saradnje i članom 132 Regulative o zajedničkim odredbama, Tijelo za ovjeravanje uplaćuje sredstva glavnom korisniku koji je odgovoran za prenos doprinosa Ipe partnerima koji učestvuju u operaciji.

U skladu s članom 80 Regulative o zajedničkim odredbama, iznosi navedeni u programu koji su dostavile države učesnice i izveštajima o izdacima učesnica izraženi su u eurima. Sva plaćanja glavnim korisnicima vrše se u eurima.

Finansijski tokovi su ilustrovani u Aneksu 18.

Rješavanje žalbi

Procedure utvrđene za rješavanje žalbi razlikuju se prema predmetu žalbe.

Žalbe koje se odnose na ocjenu i izbor:

Glavni podnosioci zahtjeva za projekat obavještavaju se pismenim putem o razlozima zbog kojih prijava nije bila prihvatljiva ili odobrena. Žalbu u vezi s ocjenom podnosi glavni podnosilac Upravljačkom tijelu/Zajedničkom sekretarijatu koji će, u saradnji sa Zajedničkim odborom za praćenje, ispitati i dati svoj stav u vezi sa osnovanošću žalbe. Zajednički odbor za praćenje može takođe osnovati radnu grupu ili pododbor za rješavanje žalbi.

Žalbe koje se odnose na odluke Upravljačkog tijela/Zajedničkog sekretarijata za vrijeme realizacije projekta:

Žalbe u vezi s odlukama Upravljačkog tijela/Zajedničkog sekretarijata za vrijeme realizacije projekta na osnovu ugovora o subvenciji ili odluka Zajedničkog odbora za praćenje podnosi glavni korisnik projekta Upravljačkom tijelu/Zajedničkom sekretarijatu koji ih razmatra i daje odgovor (u saradnji sa Zajedničkim odborom za praćenje, po potrebi).

Žalbe koje se odnose na nacionalni sistem kontrole:

Glavni korisnici projekta ili partneri koji imaju žalbe u vezi s uspostavljenim nacionalnim sistemom kontrole u skladu s članom 23 stav 4 Regulative o cilju Evropske teritorijalne saradnje, mogu podnijeti žalbu Nacionalnom tijelu ili drugom imenovanom organu relevantne države učesnice u skladu s nacionalnom procedurom utvrđenom u skladu s članom 74 stav Regulative o zajedničkim odredbama. Nacionalno tijelo države učesnice može da formira radnu grupu ili pododbor za rješavanje žalbi.

Detaljnije informacije o postupku za podnošenje žalbi sadržane su u relevantnim programskim dokumentima koji se dostavljaju podnosiocima i korisnicima.

5.3.i Godišnji i završni izvještaji o sprovođenju

U skladu s članom 50 Regulative o zajedničkim odredbama i člana 14 Regulative o cilju Evropske teritorijalne saradnje, Upravljačko tijelo podnosi godišnji izvještaj Evropskoj komisiji prvi put u 2016. godine i do 31. maja do i uključujući 2023. godinu. Rok za podnošenje izvještaja za 2017. i 2019. godinu je 30. jun. Godišnje izveštaje sastavlja Upravljačko tijelo/Zajednički sekretarijat na osnovu podataka o operaciji kroz izvještaje o napretku i završni izvještaj, kao i drugih organa za upravljanje programom. Godišnje izvještaje programa odobrava ZOP prije podnošenja Evropskoj komisiji.

Konačni izvještaj o sprovođenju podnosi se Evropskoj komisiji u predviđenom roku po istoj proceduri kao za godišnje izvještaje.

5.3.j Ocjenjivanje programa

Program je bio predmet prethodnog ocjenjivanja nezavisnih ocjenjivača s ciljem da se poboljša

kvalitet programa i optimizacija izdvajanja budžetskih sredstava. Preporuke ove procjene uzete su u obzir prilikom izrade ovog programa kao što je opisano u prethodnom izveštaju u Aneksu 1.

U skladu sa članom 56 Regulative o zajedničkim odredbama, Upravljačko tijelo sačinjava plan ocjenjivanja koji odobrava Zajednički odbor za praćenje u skladu s odredbama kao što je navedeno u članu 110 stav 2 tačka c Regulative o zajedničkim odredbama.

U skladu sa članom 56 Regulative o zajedničkim odredbama, ocjenjivanje se vrši radi procjene efektivnosti, efikasnosti i uticaja programa. Tokom perioda programiranja, ocjenjivanje procjenjuje kako je finansijska podrška i doprinijela ciljevima za svaki prioritet i takođe teritorijalnu pokrivenost programske oblasti. Sva ocjenjivanja, preporuke i dalje aktivnosti provjerava i odobrava Zajednički odbor za praćenje.

U skladu s članom 57 Regulative o zajedničkim odredbama, naknadno ocjenjivanje je u nadležnosti Evropske komisije, zajedno sa zemljama učesnicama.

5.3.k *Kompjuterizovana razmjena podataka*

Sistem monitoringa

U skladu s članom 125 stav 2 Regulative o zajedničkim odredbama, Upravljačko tijelo je odgovorno za uspostavljanje sistema razmjene elektronskih podataka za evidentiranje i skladištenje podataka u elektronskom obliku na svaku operaciju koja je neophodna za praćenje, ocjenjivanje, finansijsko upravljanje, provjeru i kontrolu, uključujući podatke o pojedinačnim učesnicima u operacijama, po potrebi.

Kao što je navedeno u čl. 74 i 112 Regulative o zajedničkim odredbama, razmjena podataka sa Evropskom komisijom odvija se elektronskim putem (putem SFC2014).

Na strani programa, monitoring sistema u skladu sa članom 72 Regulative o zajedničkim odredbama treba da obezbijedi potrebne podatke i informacije da se ispune zahtjevi za upravljanje, monitoring i za ocjenu.

U skladu sa članom 122 Regulative o zajedničkim odredbama, države učesnice će obezbijediti da se najkasnije do 31. decembra 2015. godine sve razmjene informacija između korisnika i Upravljačkog tijela/Tijela za ovjeravanje i Revizorskog tijela mogu vršiti pomoću sistema razmjene elektronskih podataka (e-MS).

e-MS je u skladu sa sljedećim aspektima:

- integritet podataka i poverljivost
- provjera autentičnosti pošiljaoca u smislu Direktive 1999/93/ EZ4
- skladištenje u skladu s pravilima o čuvanju definisanim u članu 140 Regulative o zajedničkim odredbama
- siguran prenos podataka
- dostupnost tokom i van standardnog radnog vremena (osim za tehničke aktivnosti održavanja)
- dostupnost za države učesnice i korisnike direktno ili preko interfejsa za automatsku sinhronizaciju i evidentiranje podataka s nacionalnim, regionalnim i lokalnim kompjuterskim sistemima upravljanja
- zaštita privatnosti ličnih podataka za pojedince i poslovna tajna za pravna lica u vezi sa informacijama koje se obrađuju (u skladu s Direktivom 2002/58/EZ o obradi ličnih

podataka i zaštiti privatnosti u sektoru elektronskih komunikacija i Direktivom 1995/46/EZ o zaštiti pojedinaca u vezi sa obradom podataka o ličnosti i o slobodnom kretanju takvih podataka).

U cilju prenošenja podataka Evropskoj komisiji, e-MS sistem upravljanja olakšaće interoperabilnost sa okvirima Unije u skladu s članom 122 stav 3 Regulative o zajedničkim odredbama.

Kompjuterski sistem koji se koristi mora da ispunjava prihvaćene standard za bezbjednost i pouzdanost. Biće sprovedene prihvaćene procedure koje obezbjeđuju pouzdanost računovodstva, monitoring i informacije o finansijskom izvještavanju u elektronskom obliku.

Iz budžeta tehničke pomoći finansiraće se razvoj, sprovođenje, podrška i održavanje monitoringa programa i informacionog sistema, po potrebi.

5.3.1 Doprinosa država članica finansiranju tehničke pomoći

Na nivou programa, tehničku pomoć zajednički finansiraju države koje učestvuju u programu. U skladu s članom 35 Sprovedbene regulative Komisije br. 447/2014, tehnička pomoć finansira maksimalno 10% od ukupnog iznosa sredstava iz fonda Ipe opredijeljenih za program. Tri države učesnice u programu sufinansiraju iznos tehničke pomoći. Detalji o budžetu tehničke pomoći propisani su u Odsjeku 3, dok će aranžmani za upravljanje i tačni iznosi nacionalnog sufinansiranja po državi učesnici biti definisani u ugovoru između Upravljačkog tijela i država učesnica, koji će biti dio opisa sistema upravljanja i kontrole.

Svaka država učesnica prenosi svoj nacionalni udio u sufinansiranju tehničke pomoći na račun Upravljačkog tijela (račun za tehničku pomoć programa).

Nacionalno sufinansiranje budžeta za tehničku pomoć obezbjeđuje se kao avans počevši najkasnije od 2015. godine, na godišnjem nivou. Rashode od odobrene aktivnosti koju sprovodi država učesnica, kvalifikovani za finansiranje iz tehničke pomoći, treba da potvrde predmetne države učesnice (na primjer, nadležni kontroleri) prije isplate s računa tehničke pomoći.

Upravljačko tijelo redovno podnosi izvještaj sa pregledom plaćanja Zajedničkom odboru za praćenje. Korišćenje kamate po osnovu fonda Ipe i računa za *ex-ante* nacionalni doprinos, predmet je odluke Zajedničkog odbora za praćenje.

Dalje tehničke i finansijske pojedinost regulisane su u priručniku o tehničkoj pomoći.

5.3.m Informisanje i komunikacija

U skladu sa čl. 115 i 116 Regulative o zajedničkim odredbama, strategija komunikacije biće izrađena i dostavljena ZOP-u najkasnije u roku od 6 mjeseci nakon usvajanja programa da se obezbijedi transparentnost i informisanje relevantnih partnera i zainteresovanih strana.

Strategija će definisati konkretne ciljeve komunikacije, ciljne grupe, poruke, kao i taktiku i instrumente za pomoć u postizanju širih programskih ciljeva. Uzeće u obzir detaljna pravila u vezi informacionih i komunikacionih mjera kako je navedeno u članu 115 i Aneksu XII Regulative o zajedničkim odredbama. Strategija će važiti za čitav programski period, dopunjena godišnjim planovima rada. Sve programske i projektne aktivnosti komunikacije mogu biti dosljedno brendirane u skladu s usaglašenim brendiranjem uvedenim na dobrovoljnoj osnovi od strane programa Evropskog cilja teritorijalne saradnje/programa IPA za

period 2014-2020. godine. Ukupna odgovornost za komunikacije leži na Upravljačkom tijelu i Zajedničkim sekretarijatom. Međutim, na nacionalnom i regionalnom nivou, nacionalno tijelo igra ključnu ulogu u dopuni prekograničnih i evropskih aktivnosti. Odobrene operacije igraju i ključnu ulogu u informisanju odostignućima projekta na svim nivoima.

Države učesnice će podržati Upravljačko tijelo da obezbijedi efikasnu primjenu zahtjeva u pogledu informisanja i javnosti preduzimajući odgovarajuće mjere za širenje informacija i obezbjeđivanjem javnost na svojoj teritoriji.

5.5 Raspodjela obaveza između partnerskih država u slučaju finansijskih korekcija koje nametne Upravljačko tijelo ili Komisija

(pozivanje na: član 8 stav 4 tačka a podtačka vi Regulative (EU) br. 1299/2013)

Bez obzira na odgovornost države učesnice za otkrivanje i ispravljanje nepravilnosti i za povraćaj nepropisno plaćenih iznosa u skladu s članom 122 stav 2 Regulative o zajedničkim odredbama, Upravljačko tijelo će obezbijediti povrat svakog iznosa isplaćenog kao rezultat nepravilnosti od glavnog korisnika. U skladu s članom 27 Regulative o cilju Evropske teritorijalne saradnje, partneri na projektu dužni su da refundiraju glavnom korisniku nepropisno isplaćene iznose.

Ako glavni korisnik ne uspije da obezbijedi povrat iznosa od partnera na projektu ili ako Upravljačko tijelo ne uspije da obezbijedi povrat sredstava od glavnog korisnika, država učesnica na čijoj teritoriji se nalazi predmetni partner u projektu dužna je da refundira Upravljačkom tijelu iznos neopravdano isplaćen projektnom partneru u skladu s članom 27 stav 3 Regulative o cilju Evropske teritorijalne saradnje. Upravljačko tijelo je odgovorno za nadoknadu naplaćenih iznosa iz opšteg budžeta Unije, u skladu sa raspodjelom obaveza između država učesnica kako je navedeno u nastavku. Upravljačko tijelo će nadoknaditi sredstva Uniji kada se iznosi naplate od glavnog korisnika/projektnog partnera zemlje učesnice.

Ako Upravljačko tijelo snosi pravne troškove postupka za povraćaj sredstava – pokrenutog nakon konsultacija i u dogovoru sa odgovarajućom državom učesnicom – čak i ako je ishod postupka negativan, ima pravo na nadoknadu troškova od države učesnice u kojoj se nalazi glavni korisnik ili projektni partner odgovoran za navedeni postupak.

Budući da države učesnice snose ukupnu odgovornost za podršku iz fonda IPA dodijeljenu glavnim korisnicima ili projektnim partnerima koji nalaze na njihovoj teritoriji, one će obezbijediti da prije potvrđivanja troškova sve potrebne finansijske ispravke budu obezbijeđene i nastojeće da povrate sva sredstva izgubljena kao rezultat nepravilnosti ili nemara koji je uzrokovao korisnik koji se nalazi na njihovoj teritoriji. Po potrebi, država učesnica takođe može da zaračuna kamatu na zakašnjela plaćanja.

U skladu sa članom 122 stav 2 Regulative o zajedničkim odredbama, nepravilnosti treba da prijavi zemlja korisnica u kojoj troškove plaća glavni korisnik ili projektni partner koji sprovodi projekat. Država učesnica će, istovremeno, obavijestiti Upravljačko tijelo i

Revizorsko tijelo. Posebni postupci u tom pogledu će biti definisani u ugovoru između Upravljačkog tijela i države učesnice i takođe će biti dio opisa sistema upravljanja i kontrole.

Zemlja učesnica snosi odgovornost u vezi s korišćenjem sredstava iz programa IPA na sljedeći način:

Svaka zemlja učesnica snosi odgovornost za eventualne finansijske posljedice nepravilnosti koje izazovu glavni korisnici i projektni partneri koji se nalaze na njenoj teritoriji.

Zbog sistemske nepravilnosti ili finansijske ispravke na nivou programa koje se ne mogu povezati sa određenom zemljom učesnicom, odgovornost zajednički snose zemlje učesnice proporcionalno iznosu sredstava Ipe koja potražuje Evropska komisija za period koji čini osnovu za finansijsku korekciju.

Za troškove tehničke pomoći koje je imalo Upravljačko tijelo, obaveze po osnovu administrativnih nepravilnosti snosi Upravljačko tijelo.

Za troškove tehničke pomoći koje je imala zemlja učesnica, obaveze snosi predmetna zemlja učesnica.

5.6 Korišćenje eura (po potrebi)

(pozivanje: član 28 Regulative (EU) br. 1299/2013)

Metod izabran za konverziju izdataka nastalih u drugoj valuti u odnosu na euro

U skladu s članom 28 Regulative o Evropskom cilju teritorijalne saradnje, troškovi partnera na projektu u državama izvan eurozone, pretvaraju se u euro. Konverziju vrše korisnici/projektni partneri koristeći mjesečni računovodstveni kurs Evropske komisije u skladu s opcijom b) člana 28 Regulative o cilju Evropske teritorijalne saradnje.

5.7 Angažovanje partnera

(pozivanje: član 8 stav 4 tačka c Regulative (EU) br. 1299/2013)

Mjere preduzete da se uključe partneri iz člana 5 Regulative (EU) br. 1303/2013 u pripremi programa saradnje, kao i uloga partnera u pripremi i sprovođenju programa saradnje, uključujući i njihovo uključivanje u Zajednički odbor za praćenje.

Proces uključivanja partnera i pripreme programa saradnje koordiniralo je Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova EU Republike Hrvatske, kao i Radna grupa koju je ono imenovalo, zadužena za pripremu Interreg- IPA programa prekogranične saradnje Hrvatska - Bosna i Hercegovina - Crna Gora za period 2014- 2020. godine.

Proces uključivanja partnera obuhvatio je:

- osam (8) sastanaka Radne grupe za izradu Programa
- *online* anketu o tematskim prioritetima programa
- dva kruga konsultacija zainteresovanih strana na radionicama u Hrvatskoj i Crnoj Gori u maju 2014. godine i u Bosni i Hercegovini u avgustu 2014. godine.

- jedne *online* javne konsultacije otvorene od 1. do 31. avgusta 2014. godine.
- javne rasprave sprovedene u okviru postupka Strateške procjene uticaja (SPUŽS) u septembru i novembru 2014. godine, i u martu 2015. godine.

U principu, uključivanje relevantnih partnera u ostvarivanju programa, uključujući i sastanke radne grupe i radionice, javne rasprave, *online* ankete i konsultacije u okviru procesa pripreme programa u skladu sa pristupom na više nivoa u skladu sa Regulativom (EU) br. 1303 / 2013.

Prema članu 5 Regulative (EU) br. 1303/2013, obezbijeđeno je učešće sljedećih partnera tokom pripreme Programa:

1. uključivanje lokalnih i regionalnih vlasti,
2. ekonomski i socijalni partneri; i
3. nadležni organi koji predstavljaju civilno društvo, uključujući i ambijentalne partnere, nevladine organizacije i organi zaduženi za promociju socijalne inkluzije, rodne ravnopravnosti i nediskriminacije.

Cilj procesa je bio da se potvrde tematski prioriteti izabrani za Program i za prikupljanje dodatnih informacija i sugestija, kao i ideja o potencijalnim prekograničnim aktivnostima koje će biti podržane. Stoga, tematski fokus programa je razmatran uz konsultacije tokom sastanaka radne grupe, radionica, dva kruga konsultacija sa javnim zainteresovanim stranama, *online* konsultacija, kao i kroz internet anketu.

Sastanci radne grupe i radionice

Radna grupa sastavljena od predstavnika svih partnerskih država na nacionalnom/entitetskom i regionalnom/lokalnom nivou. Ovo je obezbjedilo da regionalni/lokalni nivo bude aktivno uključen u proces programiranja. Što se tiče regionalnih predstavnika iz Hrvatske, dogovoreno je načelo rotacije učešća na sastancima Radne grupe i radionicama kako bi se omogućilo učešće i odlučivanje za svih 12 Hrvatskih županija. Osim toga, jedan član Radne grupe bio je imenovan iz Udruženja opština kao lokalni predstavnik iz Crne Gore. Svi članovi Radne grupe aktivno su uključeni u pripremu svih programskih dokumenata: analiza stanja, SWOT analiza, strategija programa i Program saradnje. Relevantne materijale pripremili su Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova EU i spoljni eksperti, uglavnom na osnovu inputa iz Radne grupe, i dostavili ih članovima Radne grupe prije sastanaka Radne grupe na kojim se detaljno razgovaralo o programskim dokumentima. Sporazum o sadržaju dokumentacije i donošenju odluka u Radnoj grupi postignut je konsenzusom prisutnih članova sa pravom glasa. Ostali učesnici sastanka, kao što su eksperti ili predstavnici relevantnih strateških partnera programa koji su prisustvovali sastancima u skladu sa relevantnošću svog učešća, a njihove konstruktivne povratne informacije o relevantnim temama razmatrali su i uzeli u obzir u odlukama članova radne grupe.

Internet anketa/upitnik

Online anketa o tematskim prioritetima programa otvorena je 6. marta 2014. godine i zatvorena 28. marta 2014. godine. *Online* anketa sprovedena je na osnovu upitnika za izbor tematskih prioriteta upućenog programima za period 2007-2013. godine (IPA PGS Hrvatska - Bosna i Hercegovina i IPA PGS Hrvatska - Crna Gora) potencijalnim i stvarnim korisnicima.

Upitnik je poslat na oko 500 kontakata sa kontakt liste Programa IPA PGS Hrvatska - Bosna i Hercegovina za period 2007-2013. godine koja je uključivala razvojne agencije, županije, centre za preduzetništvo, gradove, opštine, sektor civilnog društva, županijske komore, privredne komore, turističke organizacije i biroe za zapošljavanje. Osim toga, upitnik je poslat za skoro 400 potencijalnih i stvarnih korisnika IPA programa prekogranične saradnje Hrvatska - Crna Gora za period 2007-2013. godine koji je uključivao obrazovne institucije, gradove, opštine, sektor civilnog društva, nacionalna ministarstava, preduzetnike, javna komunalna preduzeća, zdravstvene i socijalne ustanove, razvojne agencije, biblioteke i muzeje.

Glavni rezultat upitnika bio je indikativna rang lista tematskih prioriteta od najvažnijeg do najmanje važnog na osnovu bodovanja 39 institucija koje su popunjavale upitnik za izbor tematskih prioriteta za Interreg- IPA programa prekogranične saradnje Hrvatska - Bosna i Hercegovina - Crna Gora za period 2014-2020. godine. Rang lista je bila sljedeća:

1. podsticanje turizma, kulturne i prirodne baštine
2. unapređenje konkurentnosti, biznisa i razvoja malih i srednjih preduzeća, trgovine i investicija.
3. ulaganje u mlade i obrazovanje
4. zaštita životne sredine i promovisanja adaptacije na klimatske promjene i prevencija rizika i promovisanju održive energije
5. promovisanje održivog transporta i poboljšanje javne infrastrukture
6. jačanje istraživanja, tehnološki razvoj, inovacije i IKT
7. promovisanje zapošljavanja, mobilnosti radne snage, socijalne inkluzije i zdravlja
8. promovisanje lokalnog i regionalnog upravljanja, planiranje i izgradnja administrativnih kapaciteta.

Od 39 institucija koje su učestvovala u *online* anketi, većina su bili lokalni i regionalni nadležni organi (bilo je zastupljeno 15 nadležnih organa, što čini gotovo 39 % ukupnog broja) i organizacije civilnog društva (ukupno 11 organizacija, što čini 28 % od ukupnog broja). Bila su i 3 preduzeća u vlasništvu lokalnih/regionalnih uprava koja čine 7,6 %, i 2 turističke zajednice, što čini 5 % od ukupnog broja institucija koje su učestvovala u *online* istraživanju.

Ostale institucije koje su učestvovala u istraživanju su županijska privredna komora, javna ustanova, javna kulturna ustanova, agencija za lokalni razvoj, obrazovna institucija, regionalna agencija za razvoj energetike i turistička zajednica, svaka od njih sa 2,5 % učešća u ukupnom broju institucija.

Informacije o rang listi s tematskim prioritetima pomogle su da se istaknu prioriteti i rangiraju pitanja koja treba uzeti u obzir za diskusiju sa Radnom grupom što se tiče strategije programa.

Dva kruga radionica za konsultacije s akterima

Prvi krug radionica za javne aktere organizovan je u Gospiću (Hrvatska) i Tivtu (Crna Gora) u maju 2014. godine. Na spisku pozvanih, koji sastavljaju i provjeravaju članovi Radne grupe, bilo je 150 reprezentativnih institucija za svaku od država učesnica. Ukupno, 450 institucije iz relevantnih sektora pozvano je u prvom krugu radionica za javne zainteresovane strane. Institucije na listi pozvanih bile su sljedeće institucije iz država učesnica: nacionalna/entitetska ministarstava, organi lokalne i regionalne uprave, gradovi, opštine, privredne

komore, turistička udruženja, obrazovne institucije, zdravstvene i socijalne ustanove, javna preduzeća, institucije odgovorne za životnu sredinu i prirodu, institucije odgovorne za kulturu, razvojne agencije, institucije za podršku poslovanju, organizacije civilnog društva, udruženja poslodavaca, kao i nacionalne kontakt tačke za relevantne makro regionalne strategije.

Predstavljeni dokumenti o kojim se razgovaralo s učesnicima radionice bili su SWOT analiza i logika intervencije programa (strategija programa) s posebnim naglaskom na odabranim tematskim prioritetima i predloženim posebnim ciljevima i vrstama aktivnosti. Učesnici su pomogli da se bolje identifikuju specifični ciljevi i vrste aktivnosti koje treba podržati u okviru svake prioritetne ose. To je bilo neophodno da se potvrdi izbor tematskih oblasti koje treba da se riješe u okviru programa i da se dogovore operativne i vrste aktivnosti zasnovane na potrebama koje mogu da generišu konkretne i mjerljive rezultate.

Drugi krug radionica javnih zainteresovanih strana organizovan je u Sarajevu (Bosna i Hercegovina) 28. avgusta 2014. godine. Na spisku pozvanih, koji su sastavili i potvrdili članovi Radne grupe, bilo je 150 reprezentativnih institucija za svaku od država učesnica. Ukupno 450 institucija iz relevantnih sektora pozvano je na radionicu javnih zainteresovanih strana u drugom krugu. Institucije na listi pozvanih bile su sljedeće institucije iz država učesnica: nacionalna/entitetska ministarstava, organi lokalne i regionalne uprave, gradovi, opštine, privredne komore, turistička udruženja, obrazovne institucije, institucije za podršku poslovanju, zdravstvene i ustanove socijalne zaštite i nacionalne kontakt tačke za relevantne makroregionalne strategije.

Predstavljeni dokumenti o kojima se razgovaralo sa učesnicima radionice bili su analiza situacije, SWOT analiza, logika intervencije programa (strategija programa) i nacrt programa saradnje sa posebnim naglaskom na predložene konkretne ciljeve i tipove aktivnosti u okviru planiranog budžeta. Učesnici su pomogli da se bolje identifikuju posebni ciljevi i vrste aktivnosti koje treba podržati u okviru svake prioritetne ose. To je bilo neophodno da se potvrdi izbor tematskih oblasti koje treba da se riješe u okviru programa i da se dogovore operativne i vrste aktivnosti zasnovane na potrebama koje mogu da generišu konkretne i mjerljive rezultate.

Ukupno 95 učesnika iz 67 institucija učestvovalo je na konsultativnim radionicama za aktere u Sarajevu, Tivtu i Gospiću.

Većina institucija zastupljenih na radionicama pripadale su organima lokalne i regionalne uprave, gradovima i opštinama (ukupno 14 institucija, 20,89% od ukupnog broja), javnim institucijama (12 institucija ukupno, 17,91% od ukupnog broja), organizacijama civilnog društva (11 institucija ukupno, 16,41% od ukupnog broja), nacionalnih/entitetskih ministarstava (9 institucija ukupno, 13,43% od ukupnog broja), razvojnim agencijama (9 institucija ukupno, 13,43% od ukupnog broja), institucijama za podršku preduzećima (6 institucija ukupno, 8,95% od ukupnog broja), institucijama zdravstvene i socijalne zaštite (5 institucija ukupno, 7,46% od ukupnog broja) i obrazovnim institucijama (1 institucija ukupno, 1,49 % od ukupnog broja).

Online javne konsultacije

MRDEUF je informisao aktere sa liste za prijem pošte programa koja se sastoji od skoro 500 kontakata relevantnih institucija iz država učesnica i Radnu grupu o pokretanju javnih *online* konsultacija za sljedeće programske dokumente na svojoj internet stranici: SWOT analiza,

logika intervencije programa (strategija programa) i nacrt programa saradnje. *Online* javne konsultacije trajale su od 1. avgusta do 30. avgusta 2014. godine, a relevantni partneri su pozvani da dostave svoje pisane komentare o dokumentima koja su gore navedena. Do isteka roka za *online* konsultacija nije bilo primljenih komentara.

Sastanci za javne konsultacije u okviru SPUŽS

Hrvatska

Nakon konsultacija sa Hrvatskim Ministarstvom životne sredine i zaštite prirode, postupak strateške procjene uticaja na životnu sredinu za IPA program prekogranične saradnje Hrvatska - Bosna i Hercegovina - Crna Gora za period 2014-2020. godine sastojao se od sljedećih koraka koje su realizovani u Hrvatskoj:

Korak br. 1 – Glavna ocjena prihvatljivosti za ekološku mrežu;

Korak br. 2 – Izvještaj o utvrđivanju sadržaja SPUŽS;

Korakbr. 3 – Elaborat SPUŽS.

U okviru Koraka br. 1, zvanični zahtjev za određivanje glavne ocjene prihvatljivosti programa IPA PGS Hrvatska - Bosna i Hercegovina - Crna Gora 2014-2020. godine za ekološku mrežu koja sadrži rezime programa prioritetnih osa na hrvatskom jeziku dostavljen je Ministarstvu za zaštitu životne sredine i prirode Hrvatske 7. jula 2014. godine. Nakon formalnog procesa konsultacija s Državnim zavodom za zaštitu prirode, Ministarstvo životne sredine i zaštite prirode donijelo je Odluku o neophodnosti uključivanja glavne ocjene prihvatljivosti programa za ekološku mrežu 1. avgusta 2014. godine.

Nakon Koraka br. 1, Odluku o početku izrade Strateške procjene uticaja na životnu sredinu za IPA program prekogranične saradnje Hrvatska - Bosna i Hercegovina - Crna Gora za period 2014-2020. godine (napisano na hrvatskom jeziku) donio je ministar regionalnog razvoja i fondova EU i poslao je Hrvatskom Ministarstvu životne sredine i zaštita prirode 19. avgusta 2014. godine, čime je obilježen zvaničan početak postupka SPUŽS za Program. Odluka se sastojala od sljedećih djelova: početni formalno pravni dio odluke sa listom koraka za SPUŽS, pregled prioritetnih osa programa, detaljna uputstva za sve korake postupka SPUŽS i lista nacionalnih organa koji će biti pozvani da učestvuju u postupku SPUŽS.

U okviru Koraka br. 2, postupak o sadržaju elaborata o SPUŽS pokrenut je 20. avgusta 2014. godine slanjem relevantne dokumentacije (informacije o postupku utvrđivanja obima strateškog istraživanja za Program na hrvatskom jeziku, Izveštaj o utvrđivanju sadržaja SPUŽS na engleskom jeziku, rezime Programa saradnje na engleskom i hrvatskom jeziku i nacrt Programa saradnje na engleskom jeziku) u 18 nadležnih direkcija sljedećih hrvatskih ministarstava: Ministarstvo životne sredine i prirode, Ministarstvo kulture, Ministarstvo poljoprivrede, Ministarstvo zdravlja, Ministarstvo rada i penzijskog sistema, Ministarstvo za socijalnu politiku i mlade, Ministarstvo turizma, Ministarstvo ekonomije, Ministarstvo poduzetništva i obrta i Ministarstvo nauke, obrazovanja i sporta. Dokumentacija je objavljena na internetu, na internet stranici MRDEUF-a (<http://www.mrrfeu.hr/default.aspx?id=4244>⁷) sa rokom za komentare do 19. septembra 2014. godine.

⁷ U međuvremenu, MRDEUF je izmijenio domen vebajta, pa je sadržaj trenutno preusmjeren na sljedeću adresu: <https://razvoj.gov.hr/pristup-informacijama/savjetovanje-sa-zainteresiranom-javnoscju/okoncana-savjetovanja/1801>

U cilju usklađivanja dostavljenih mišljenja o sadržaju i obimu elaborate strateške procjene uticaja na životnu sredinu (SPUŽS) i da se odredi konačan sadržaj elaborata SPUŽS, MRDEUF organizovalo je sastanak za javne konsultacije u fazi utvrđivanja sadržaja postupka izrade SPUŽS gdje su prezentacije održane na hrvatskom jeziku dok su pisani materijali dostavljeni na engleskom jeziku. Sljedeće institucije bile su prisutne na konsultativnom sastanku održanom 12. septembra 2014. godine u Zagrebu: Ministarstvo za životnu sredinu i zaštitu prirode, Ministarstvo poljoprivrede i Ministarstvo nauke, obrazovanja i sporta.

Tokom faze utvrđivanja sadržaja SPUŽS, sljedeće hrvatske institucije dale su svoje komentare u pisanoj formi: Ministarstvo životne sredine i zaštite prirode, Ministarstvo poljoprivrede, Ministarstvo zdravlja, Ministarstvo kulture i Ministarstvo za socijalnu politiku i mlade. Sljedeće hrvatske institucije dostavile su svoje pozitivno mišljenje u pisanoj formi: Ministarstvo nauke, obrazovanja i sporta, Ministarstvo ekonomije, Ministarstvo turizma i Ministarstvo poduzetništva i obrta. Svi relevantni komentari primljeni tokom koraka za utvrđivanje sadržaja SPUŽA uzeti su u obzir.

U okviru Koraka br. 3, postupak za izradu elaborate za SPUŽS bio je otvoren od 20. oktobra 2014. do 19. novembra 2014. godine. MRDEUF je pokrenuo postupak izrade elaborate za SPUŽS u Hrvatskoj slanjem relevantne dokumentacije (Odluka o pokretanju javnih konsultacija o elaboratu SPUŽS za IPA program prekogranične saradnje Hrvatska- Bosna i Hercegovina - Crna Gora 2014-2020. godine, elaborate o SPUŽS, netehnički rezime programa na engleskom i hrvatskom jeziku i nacrt Programa saradnje na engleskom jeziku) u 18 relevantnih direktorata sljedećih hrvatskih ministarstava: Ministarstvo životne sredine i zaštite prirode, Ministarstvo kulture, Ministarstvo poljoprivrede, Ministarstvo zdravlja, Ministarstvo rada i penzijskog sistema, Ministarstvo za socijalnu politiku i mlade, Ministarstvo turizma, Ministarstvo ekonomije, Ministarstvo poduzetništva i obrta i Ministarstvo nauke, obrazovanja i sporta. Dokumentacija je takođe objavljena na internetu na sajtu MRDEUF (<http://www.mrrfeu.hr/default.aspx?id=4316⁸>) sa rokom za komentare do 19. novembra 2014. godine. U cilju harmonizovanja dostavljenih mišljenja o elaboratu za SPUŽS, MRDEUF je organizovao javni konsultativni sastanak u Zagrebu 12. novembra 2014. godine na kojem su održane prezentacije na hrvatskom jeziku dok su pisani materijali dostavljeni na engleskom jeziku. Sljedeće institucije su bile prisutne na konsultativnom sastanku: Ministarstvo životne sredine i zaštite prirode, Ministarstva poljoprivrede i Centar za razvoj unutrašnje plovidbe.

Tokom faze elaborata o SPUŽS, sljedeće hrvatske institucije dale su svoje komentare u pisanoj formi: Ministarstvo životne sredine i zaštite prirode, Ministarstvo poljoprivrede, Ministarstvo zdravlja i Ministarstvo kulture. Sljedeći hrvatske institucije dostavile su svoje pozitivno mišljenje: Ministarstvo poduzetništva i obrta, Ministarstvo zdravlja i Ministarstva nauke, obrazovanja i sporta. Svi relevantni komentari primljeni tokom koraka elaborata o SPUŽS uzeti su u obzir.

Crna Gora

U Crnoj Gori, postupak strateške procjene uticaja na životnu sredinu za IPA program prekogranične saradnje Hrvatska - Bosna i Hercegovina - Crna Gora 2014-2020. godine

⁸ U međuvremenu, MRDEUF je izmijenio domen vebajta, pa je sadržaj trenutno preusmjeren na sljedeću adresu: <https://razvoj.gov.hr/vijesti/965>

sastoji se od koraka elaborata SPUŽS.

Konsultacije o SPUŽS-u trajale su od 21. oktobra 2014. godine do 21. novembra 2014. godine. Ministarstvo vanjskih poslova i evropskih integracija Crne Gore pokrenulo je postupak izrade elaborata za SPUŽS u Crnoj Gori slanjem relevantne dokumentacije (Elaborat SPUŽS, ne-tehnički rezime i nacrt Programa saradnje na engleskom jeziku) Ministarstvu održivog razvoja i turizma i Agenciji za zaštitu životne sredine Crne Gore 22. oktobra 2014. godine. Dokumentacija je objavljena i na internet stranici Ministarstva vanjskih poslova i evropskih integracija Crne Gore <http://www.mvpei.gov.me/rubrike/GD-za-koordinaciju-programa-pomoci-EU/Aktuelno/142830/Poziv-na-online-konsultacije-zainteresovane-javnosti-povodom-postupka-strate-ke-procjene-uticaja-na-ivotnu-sredinu-IPA-programa.html>) s rokom za dostavljanje komentara do 19. novembra 2014. godine.

U cilju usklađivanja dostavljenih mišljenja o Elaboratu o SPUŽS-u, Ministarstvo vanjskih poslova i evropskih integracija Crne Gore organizovalo je konsultativnu radionicu 14. novembra 2014. godine u Podgorici. Sljedeće nacionalne, regionalne i lokalne institucije koje su prisustvovala na sastanku: Ministarstvo unutrašnjih poslova, Turistička organizacija Cetinja, Unija slobodnih sindikata Crne Gore, Univerzitet „Mediterran“, Ministarstvo održivog razvoja i turizma, Ministarstvo finansija, NVO Green Home, Agencija za zaštitu životne sredine, Glavni grad Podgorica, Lučka kapetanija, Turistička organizacija Podgorice, NVO Ekspeditio - Centar za održivi razvoj - Kotor, Turistička organizacija Tivta, Hidrometeorološki i seizmološki zavod Crne Gore, Građevinski fakultet, Opština Kotor, Vodovod i kanalizacija Cetinje, Privredna komora Crne Gore, Regionalni vodovod Crnogorsko primorje, i Kraljevsko pozorište „Zetski dom“, Zavod za zapošljavanje, Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja, Institut za preduzetništvo i ekonomski razvoj, Nacionalna biblioteka Crne Gore „Đurđe Crnojević“, Cetinje, NVO Evropski pokret, Vodovod i kanalizacija, Kotor, Zanatsko preduzetnička komora Crne Gore, Opština Nikšić i Biznis alijansa Crne Gore.

Tokom faze izrade elaborate o SPUŽS, sljedeće crnogorske institucije dale su komentare u pisanoj formi: NVO Green Home. Svi relevantni komentari primljeni koraka elaborata o SPUŽS uzeti su u obzir.

Bosna i Hercegovina

U Bosni i Hercegovini, postupak Strateške procjene uticaja na životnu sredinu za IPA program prekogranične saradnje Hrvatska-Bosna i Hercegovina-Crna Gora 2014-2020. godine sastojao se od koraka izrade elaborata o SPUŽS.

Konsultacije za PUŽS trajale su od 25. februara 2015. godine do 24. marta 2015. godine. Direktorat za evropske integracije Bosne i Hercegovine pokrenuo je postupak za izradu elaborata o SPUŽS u Bosni i Hercegovini slanjem relevantne dokumentacije (elaborat SPUŽS na engleskom jeziku, ne-tehnički rezime na engleskom jeziku i jezicima Bosne i Hercegovine i nacrt programa saradnje na engleskom jeziku) sljedećim ministarstvima: Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine, Ministarstvo životne sredine i turizma Federacije Bosne i Hercegovine, Ministarstvo za prostorno uređenje Federacije Bosne i Hercegovine, Ministarstvo za prostorno uređenje, građevinarstvo i ekologiju Republike Srpske i Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike

Srpske dana 23. februara 2015. godine. Dokumentacija je takođe objavljena na internet stranici Direkcije za evropske integracije Bosne i Hercegovine (http://www.dei.gov.ba/dei/media_servis/vijesti/default.aspx?id=14792&langTag=hr-HR) s rokom za dostavljanje komentara do 24. marta 2015. godine. Tokom faze elaborata o SPUŽS, Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa sa inostranstvom Bosne i Hercegovine u ulozi koordinatora dostavilo je komentare u pisanoj formi koji obuhvataju sve komentare prikupljene iz pomenutih ministarstava. Svi relevantni komentari primljeni tokom koraka izrade elaborata o SPUŽS uzeti su u obzir.

Zaključak postupka SPUŽS

Detaljan pregled relevantnih komentara dobijenih tokom javnih konsultacija o SPUŽS za Interreg- IPA program prekogranične saradnje Hrvatska - Bosna i Hercegovina - Crna Gora za period 2014-2020. godine dat je u Aneksu 6. Program saradnje (list za odgovore za komentare o SPUŽS).

Uzimajući u obzir relevantne komentare i predloge dobijene tokom postupka konsultacija o SPUŽS, revidirane verzije relevantnih dokumenata (elaborat SPUŽS na engleskom jeziku, ne - tehnički rezime na nacionalnim jezicima) pripremljene su i objavljene na internet stranici Upravljačkog tijela 1. juna 2015. godine. (<http://www.arr.hr/eu-programi-2014-2020/ipa-program-prekograncne-suradnje-hrvatska-bosna-i-hercegovina-crna-gora>), na internet stranici Direktorata za evropske integracije 11. juna 2015. godine (http://www.dei.gov.ba/dei/media_servis/vijesti/default.aspx?id=15320&langTag=bs-BA) i internet stranici Ministarstva vanjskih poslova i evropskih integracija 18. juna 2015. godine (<http://www.eu.me/mn/press/saopstenja/saopstenja-ipa/item/1159-interreg-ipa-program-prekograncne-saradnje-hrvatska-bosna-i-hercegovina-crna-gora>).

Osim toga, Direkcija za evropske integracije Bosne i Hercegovine informisalo je relevantne ekološke vlasti iz Bosne i Hercegovine (Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovina) o ishodu postupka SPUŽS dostavljanjem relevantne dokumentacije (revidirani elaborat SPUŽS, uključujući i ne-tehnički rezime na nacionalnim jezicima i revidirani program saradnje) 8. juna 2015. godine, a Ministarstvo vanjskih poslova i evropskih integracija Crne Gore informisalo je relevantne organe nadležne za zaštitu životne sredine iz Crne Gore o ishodu postupka SPUŽS dostavljanjem relevantne dokumentacije (revidirani elaborat SPUŽS, uključujući i ne-tehnički rezime na nacionalnim jezicima i revidirani program saradnje) 18. juna 2015. godine.

U cilju okončanja postupka SPUŽS u skladu sa Odlukom o početku Strateške procjene uticaja na životnu sredinu za Interreg IPA Program preko granične saradnje programa Hrvatska – Bosna i Hercegovina - Crna Gora za period 2014-2020. godine, Upravljačko tijelo poslalo je odgovarajuću dokumentaciju (Interreg-IPA Program prekogranične saradnje Hrvatska - Bosna i Hercegovina - Crna Gora za period 2014-2020. godine (Program saradnje verzija 2.0), elaborat SPUŽS, rezime sprovedenog postupka SPUŽS koji je dat u članu 5.7 Programa saradnje, službene dopise sa komentarima o elaboratu SPUŽS, i države učesnice su dobile od nadležnih organa pregled (tabelu) sa relevantnim primljenim komentarima i načinu njihovog unošenja u elaborat SPUŽS i Program saradnje) i Zahtjev za mišljenje o sprovedenom postupku SPUŽS Ministarstvu za zaštitu životne sredine i prirode 2. jula 2015. godine. Ministarstvo životne sredine i zaštite prirode dalo pozitivno mišljenje Upravljačkom tijelu 20. jula 2015. godine.

Što se tiče uključivanja partnera tokom sprovođenja programa, posebna pažnja će biti posvećena sljedećim aktivnostima:

1. nacionalni/regionalni/lokalni i drugi relevantni subjekti koji će biti uključeni u Zajednički odbor za praćenje;
2. uključenost potencijalnih korisnika i ciljnih grupa kako je detaljno navedeno u odgovarajućoj prioritetnoj osi;
3. biće obezbijedene radionice i obuke o realizaciji programa na koje će partneri biti aktivno pozvani.

ODSJEDAK 6 HORIZONTALNI PRINCIPI

(pozivanje: član 8 stav 7 Regulative (EU) br. 1299/2013)

6.1 Održivi razvoj

Opis konkretnih aktivnosti da se uzmu u obzir zahtjevi za zaštitu životne sredine, efikasnost resursa, ublažavanja klimatskih promjena i prilagođavanje, otpornost na katastrofe i prevencija i upravljanje rizikom, u selekciji operacija.

Održivi razvoj je jedno od ključnih pitanja za programsku oblast kao što je opisano u strategiji programa saradnje. Ovaj trilateralni program čija teritorija je bogata prirodnim i kulturnim resursima ima veliki potencijal za poboljšanje prekogranične životne sredine i zaštite prirode, efikasnosti resursa, ublažavanje klimatskih promjena i prilagođavanje, otpornost na katastrofe i prevenciju i upravljanje rizikom i održive energije i energetske efikasnosti. Takođe postoji snažna potreba za ovim poboljšanjem kao što je identifikovano u analizi stanju i SWOT analizi.

Zbog toga, najveći dio budžeta rezervisan je za Prioritetnu osu 2, koja je u potpunosti fokusirana na održivi razvoj. Prioritet 2 ne samo da se fokusira na zaštitu životne sredine i prirode, sprječavanje rizika i upravljanje rizikom, već i na energetske efikasnost i izvore obnovljive energije. Operacije će morati da jasno pokažu kako doprinose indikatorima rezultata iz Prioritetne ose 2:

- sposobnost za odgovor na katastrofe u programskom području
- potrošnja energije u javnim zgradama u programskom području

Osim toga, prilikom izbora operativnog postupka, relevantna indikativna pitanja, po potrebi, su:

- za Prioritetnu osu 1 koja se fokusira na poboljšano i efikasno javno zdravlje i sistem socijalne zaštite: u kojoj mjeri operacije uključuju elemente održivosti u zdravstvu i drugim intervencijama socijalnog sektora. Na primjer, podržani objekti za zdravstvene i socijalne usluge treba ocijeniti u pogledu otpornosti na katastrofe, treba ih locirati u oblastima koje nisu podložne poplavama i treba da budu lako dostupni u vanrednim situacijama (npr. da ne mogu biti odsječeni poplavama). Osim toga, razvoj ili modernizacija zgrada mora ispuniti sve zakonske uslove zaštite životne sredine i bilo bi idealno da se pokažu dobre građevinske prakse zaštite životne sredine (npr. laka pristupačnost za javni prevoz, pristupačnosti za osobe sa invaliditetom, energetska efikasnost, dobro sakupljanje otpada, itd.).
- za Prioritetnu osu 2 koja se fokusira na zaštitu prirode i životne sredine, poboljšanje prevencije rizika i održivu energiju i energetske efikasnost: u kojoj mjeri operacije uključuju održivi razvoj, na primjer kroz zaštitu životne sredine, energetske efikasnost, ublažavanje klimatskih promjena i prilagođavanje, otpornost na katastrofe i prevenciju i upravljanje rizikom. Na primjer, u vezi potencijalnih aktivnosti u oblasti sistema monitoringa životne sredine, idealno bi bilo da povezani parametri monitoringa, periodi, metode prikupljanja podataka, frekvencija i informacioni formati dozvole da razni sistemi za monitoring funkcionišu komplementarno. Isto tako, dobijeni podaci treba da budu

javno dostupni kako bi se omogućilo njihovo šire korišćenje. Zatim, u vezi potencijalnih aktivnosti u oblasti zaštite od poplava, oni treba da promovišu održivu i dugoročnu zaštitu od poplava i pristup zadržavanja i održavanja tradicionalnih sistema korišćenja zemljišta koji poštuju ključne ekološke procese. Projekte za sprječavanje poplava i zaštite od suše treba planirati na lokacijama gdje neće imati negativan uticaj na ekološke mreže ciljnih karakteristika ili integriteta. Osim toga, potencijalni aktivnosti ne bi trebale ograničiti prirodnu retenciju plavnih područja, odnosno trebalo bi idealno proširiti prirodnu retenciju plavnih ravnica promovisanjem pristup „prostor za rijeku” koji omogućava plavljenje u periodima visokog protoka. U slučaju podrške navodnjavanju, posebnu pažnju treba posvetiti sistemima za navodnjavanje koji ne zahtijevaju izgradnju rezervoara (naročito ne na rijekama) za njihovo vodoizvorište, a koji nijesu planirani ili se već ne nalaze unutar ili u blizini Mreže ekoloških područja.

Što se tiče kvaliteta vazduha, aktivnosti u okviru Prioritetne ose 2 treba da imaju za cilj stvaranje pozitivnog uticaja na kvalitet vazduha programskog područja. Osim toga, princip horizontalne i vertikalne integracije kvaliteta vazduha mora biti poštovan, odnosno da se obezbijedi saradnja između i koherentnost na vertikalnom i horizontalnom nivou uprave u cilju sprječavanja suprotnosti inicijativa koje se odnose na kvalitet vazduha.

Osim toga, kada je u pitanju energetska efikasnost, aktivnosti solarne energije treba da budu ograničene na manja solarna postrojenja (upotreba nekoliko panela, umjesto velikih parkova) u izgrađenim urbanim sredinama. Sva obnovljiva energija u vezi intervencije (npr. turbine na vjetar, veliki solarni parkovi, itd.) treba procijeniti što se tiče dugoročnih očekivanih efekata od klimatskih promjena i ne treba ih planirati u oblastima od značaja za očuvanje ptica (posebna zaštićena područja, banje) ili locirati na veoma vrijednom poljoprivrednom zemljištu (P1) i vrijednom poljoprivrednom zemljištu (P2) ili planirati u oblastima značajnim za očuvanje vrsta i staništa (posebne oblasti očuvanja).

Što se tiče poljoprivredne proizvodnje biomase, to ne bi trebalo da dovede do pogoršanja već dostignutog stanja bilo kojeg vodnog tijela površinskih i podzemnih voda i ne treba da bude podržano na ugroženim područjima iz Direktive o nitratima, osim ako takva projektna prijava dokaže da izbor usjeva i poljoprivredna praksa neće povećati opterećenja đubrivom i pesticidima.

- za Prioritetnu osu 3 koja se fokusira na razvoj turizma i očuvanje i održivo korišćenje kulturne i prirodne baštine: u kojoj mjeri operacije uključuju faktor održivosti ne samo podsticanjem ekonomskog razvoja, nego i jasnom zaštitom kulturne i/ili prirodne baštine i/ili životne sredine. Na primjer, predložene prijave treba da obezbijede da važna i zaštićena staništa i vrstene budu ugroženi planiranim aktivnostima. Osim toga, strateški pristup treba da obuhvati saradnju sa organima za zaštitu prirode i zaštitu kulture i da se pridržava principa Agende EU za održivi i konkurentni evropski turizam, kao što su: uzimanje holističkog i integrisanog pristupa; planiranje na dugi rok; uključivanje svih aktera; prepoznavanje, minimiziranje i praćenje rizika, a posebno onih koji se odnose na klimatske promjene.

Što se tiče prijava povezanih sa eko-poljoprivredom i turizmom, one treba da doprinesu održivom upravljanju zaštićenim područjima i pripremaju se u saradnji sa organima za zaštitu prirode i zaštitu kulture, ili za projekte koji poštuju principe održivog turizma. Što se tiče

intervencija za održivo korišćenje kulturnog i prirodnog nasljeđa, principa autentičnosti i integriteta objekata i spomenika, adekvatno dugoročno očuvanje i održivo korišćenje, harmoničan odnos između lokacija i objekata baštine i okolnog okruženja i aktivno učešće predmetnih zajednica i zainteresovanih strana treba uzeti u obzir kada je u pitanju održiva zaštita, očuvanje, upravljanje i predstavljanje.

Što se tiče kvaliteta vazduha, aktivnosti u okviru Prioritne ose 3 treba da imaju za cilj stvaranje pozitivnog uticaja na kvalitet vazduha programskog područja. Osim toga, princip horizontalne i vertikalne integracije kvaliteta vazduha mora biti poštovan, odnosno obezbjeđenjem saradnje između i koherentnosti na vertikalnom i horizontalnom nivou uprave u cilju sprječavanja suprotnih inicijativa koje se odnose na kvalitet vazduha.

- za Prioritnu osu 4 koja se fokusira na jačanje konkurentnosti i razvoj poslovnog okruženja: U kojoj mjeri operacije uključuju faktor održivosti kroz zeleno preduzetništvo, poslovanje fokusirano na održivi razvoj, sprečavanje investicija sa značajnim negativnim uticajima na životnu sredinu i klimu, procjenu rizika u pogledu klimatskih promjena i ukupnu održivost investicije.

Za sve prioritetne ose: osim u skladu s propisima EU, sve planirane aktivnosti treba da budu u skladu sa pripadajućim nacionalnim zakonima i preporukama.

6.2 Jednake mogućnosti i nediskriminacija

Opis konkretnih aktivnosti za unapređenje jednakih mogućnosti i sprječavanje bilo kakve diskriminacije po osnovu pola, rasnog ili etničkog porijekla, religije ili vjerovanja, invaliditeta, starosti ili seksualne orijentacije tokom pripreme, planiranja i sprovođenja programa saradnje i, posebno, u odnosu pristupa finansiranju, uzimajući u obzir potrebe različitih ciljnih grupa u riziku od takve diskriminacije, a naročito, zahtjeve da se obezbijedi dostupnost za osobe s invaliditetom.

Program je promovisao i promovisao jednake mogućnosti i nediskriminaciju kroz sljedeće aktivnosti:

- programiranje: U analizi stanja i SWOT analizi, potrebe različitih ciljnih grupa, kao što su ranjive grupe, identifikovane su kao ključno pitanje programske oblasti, sa posebnim osvrtom na njihovo socio-ekonomsko stanje. Naročito je Prioritna Osa 1 snažno ukorijenjena u principu jednakih mogućnosti i nediskriminacije, obraćajući posebnu pažnju na ugrožene grupe radeći na unapređenju usluga u oblasti sektora javnog zdravstva i socijalne zaštite čime se stvara pozitivan uticaj na smanjenje diskriminacije i obezbjeđivanje jednakih mogućnosti. To će doprinijeti tome da se obezbijedi postojanje specifičnih operacija usmjerenih na promovisanje jednakih mogućnosti i sprječavanje bilo kakve diskriminacije po osnovu pola, rasnog ili etničkog porijekla, religije ili vjerovanja, invaliditeta, starosti ili seksualne orijentacije;
- programiranje i monitoring: Članovi Radne grupe za pripremu programa saradnje su odabrani na osnovu jednakih mogućnosti i principa nediskriminacije. Adekvatno razmatranje jednakih mogućnosti i pitanja nediskriminacije obezbijeđeno je putem

radionica i sastanaka Radne grupe uz pozivanje i savjetovanje sa svim relevantnim grupama. Isto će se primijeniti i na Zajednički odbor za praćenje integracijom u njegov poslovnik o radu;

- monitoring i izvještavanje: Sve operacije za sve četiri prioritetne ose treba da pokažu u formularu za podnošenje zahtjeva kako namjeravaju da doprinesu jednakim mogućnostima i nediskriminaciji, bilo kroz rad osoblja ili fokus teme na jednake mogućnosti i nediskriminaciju.
- Za Prioritetnu osu 1 od operacija se traži da ukažu kako doprinose sljedećim indikatorima ishoda:
 - broj obučених лица koja su povezana s poboljšanjem zdravstvenih usluga i/ili usluga socijalne zaštite
 - broj zajednički razvijenih alata/usluga/pilot projekata koji omogućavaju bolji kvalitet socijalne i zdravstvene zaštite
 - broj stanovnika pokrivenih poboljšanim zdravstvenim i/ili socijalnim uslugama ili objektima.

Za prioritetne ose 2, 3 i 4, jednake mogućnosti i nediskriminacija prate se kao horizontalni prioritet. Međutim, operacije takođe mogu da ukažu u kojoj mjeri obezbjeđuju dostupnost za sve (rješenja bez barijera i slično) i da se promoviše uključivanje u planiranju i sprovođenju aktivnosti u vezi sa kulturnim različitostima i etničkim bogatstvom programskog područja u kojem će biti ohrabrene aktivnosti koje obuhvataju slavljenje i promociju multietničnosti. Naročito će biti poželjne operacije iz Prioritetne ose 4, s poboljšanjima i idejama za promovisanje i razvoj korporativne društvene odgovornosti i socijalne inkluzije u sektoru malih i srednjih preduzeća.

Evalvacija: Evalvacija programa će ukazati na to kako su riješene jednake mogućnosti i princip nediskriminacije.

6.3 Jednakost između muškaraca i žena

Opis doprinosa programa saradnje u promociji jednakosti između žena i muškaraca i, po potrebi, aranžmani kako bi se obezbijedila integracija rodne perspektive u program saradnje i nivou operacije.

Jednakost između žena i muškaraca je u fokusu tokom cijelog procesa programiranja. Jaz između polova i rodno usmjeravanje analizirani su tokom pripremних rezultata procesa koji su vidljivi u analizi stanja, kao načelo koje je u potpunosti poštovano u pripremi programa. Kao jedna od osnovnih vrijednosti Evropske unije, ona je inkorporirana u ovom programu saradnje koji je planiran tako da omogući jednak pristup svim članovima društva i doprinese da se neutrališe diskriminacija i obezbijedi jednakost.

Od svake operacija podržane u okviru ovog programa zatražiće se da ukaže na to kako namjerava da promoviše jednakost između muškaraca i žena.

Programsko područje će pratiti opis: „Uvođenje rodne ravnopravnosti u pristup operacije znači da su ciljevi i rezultati definisani tako da se aspiracije, želje i potrebe žena i muškaraca

jednako vrednuju i favorizuju kroz operativne aktivnosti. Operacije sa rodnom perspektivom doprinose postizanju ciljeva politike partnerskih vlada i Evropske komisije u pogledu ženskih prava i rodne ravnopravnosti. Razvojna operacija je način da se jasno definiše i upravlja investicijama i procesima promjena. Operacije koje ne uzimaju u obzir rodnu pripadnost mogu promijeniti u negativnom ili pozitivnom smislu postojeće rodne odnose; međutim, one ne daju prikaz diferenciranih efekata i uticaja na živote muškaraca i žena, dječaka i devojčica. „Integrisanje rodne ravnopravnosti kroz dokument o pristupu operacije za Delegacije EU”, Thera van Osch, Savjetodavne usluge EU o rodnoj ravnopravnosti 2010. Kako bi bile u potpunosti u skladu s preporukama Evropske komisije u ovim oblastima, operacije podržane u okviru ovog programa saradnje biće rodno osjetljive prilikom biranja svojih aktera; organizujući koordinaciju i upravljanje, poštovanjem perspektive rodne ravnopravnosti prilikom organizovanja ljudskih resursa.

ANEKSI (UNESeni u sisteme za razmjenu podataka kao posebni fajlovi):

- 1. Nacrt izvještaja o prethodnoj evaluaciji (uključujući izvršni rezime izvještaja)**
- 2. Potvrda sporazuma u pisanoj formi o sadržaju programa saradnje (pozivanje na: član 8 stav 9 Regulative (EU) br. 1299/2013)**
- 3. Karta oblasti koju pokriva program saradnje**
- 4. „Rezime za građane“ programa saradnje**
- 5. Strateška procjena uticaja na životnu sredinu**
- 6. Tabela odgovora Strateške procjene uticaja na životnu sredinu**
- 7. Analiza situacije**
- 8. SWOT analiza**
- 9. Logika intervencije Programa**
- 10. Usklađenost Programa sa makro-regionalnom strategijom**
- 11. Struktura upravljanja Programom**
- 12. Funkcije Zajedničkog odbora za praćenje**
- 13. Dužnosti Nacionalnog tijela**
- 14. Funkcije Upravljačkog tijela**
- 15. Funkcije Tijela za ovjeravanje**
- 16. Funkcije Revizorskog tijela**
- 17. Dužnosti Zajedničkog sekretarijata**
- 18. Finansijski tokovi**
- 19. Tabela sa opisom indikatora**